

สตรี ความท้าทายจากปัจจุบัน
สู่ปี ค.ศ. 2000
Women Challenges to the Year 2000

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี

กสส. 2536

**สตรี ความท้าทายจากปัจจุบัน
สู่ปี ค.ศ. 2000**

(Women Challenges to the Year 2000)

**คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ
สำนักนายกรัฐมนตรี**

2536

สตรี ความท้าทายจากปัจจุบันสู่ปี ค.ศ. 2000 **(Women Challenges to the Year 2000)**

ISBN 974 – 7773 – 36 – 8

พิมพ์ครั้งแรก 6,000 ฉบับ

กุมภาพันธ์ 2536

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.)

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล กทม. 10300

โทรศัพท์ 2822690

โทรสาร 2825131

คำนำ

เอกสารเรื่อง สตรีความท้าทายจากปัจจุบันสู่ปี ค.ศ. 2000 เป็นเอกสารที่แปลจาก Women Challenges to the Year 2000 ซึ่งจัดทำโดยสหประชาชาติ (เอกสารหมายเลข DPI/1134-40762) เอกสารฉบับนี้ได้รายงานบทบาทและสถานภาพสตรีในด้านต่าง ๆ ทั่วโลก ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติสำหรับการใช้ประโยชน์จากองค์การต่าง ๆ ของสหประชาชาติที่ดำเนินการเกี่ยวกับด้านสตรี

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติได้จัดแปลเอกสารดังกล่าวตามโครงการจัดแปลและเผยแพร่เอกสารสำคัญด้านการพัฒนาสตรีของสหประชาชาติ เพื่อเผยแพร่ให้แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูลความเคลื่อนไหวด้านสตรีที่ทันสมัย ตลอดจนได้รับทราบและแนวทางในการประสานงานกับองค์การที่ทำงานด้านสตรีต่าง ๆ ของสหประชาชาติ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและร่วมดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาสตรีในประเทศไทยให้ไปในทิศทางเดียวกันกับแนวทางพัฒนาสตรีในระดับโลกอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ

สำนักนายกรัฐมนตรี

กุมภาพันธ์ 2536

สารบัญ

หน้า

บทนำ.....

บทที่

1. การเรียนรู้กฎหมาย : จุดยุติการเลือกปฏิบัติต่อสตรี..... 1
2. สุขอนามัยของสตรี : เชื้อนไขจำเป็นอันดับแรก..... 15
3. การให้การศึกษาแก่สตรี : ฤกษ์แจสำคัญสู่ความมีอำนาจของสตรี..... 29
4. งานของผู้ชายจบลงเมื่อสิ้นแสงตะวัน
แต่งงานของผู้หญิงไม่มีใครเคยเห็นความสำคัญ..... 41
5. สตรีกับการเมือง : การมีสิทธิ์มีเสียงที่เพิ่มขึ้น..... 59
6. สตรี : เหยื่อของความรุนแรง ผู้รักสันติสุข..... 77
7. ข้อชี้แนะในทางปฏิบัติสำหรับการใช้ประโยชน์จากสหประชาชาติ..... 97

บรรณานุกรม..... 111

บทนำ

ตั้งแต่สหประชาชาติได้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1945 สหประชาชาติได้เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับสถานภาพของสตรี โดยเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงและปลุกเร้าความสนใจให้โลกตระหนักถึงสถานการณ์ที่สตรีต้องเผชิญอยู่

แม้แต่ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สตรีในเพียง 31 ประเทศเท่านั้นที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง “สิทธิอันเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรี” ได้รับการบรรจุไว้ในบทนำของกฎบัตรสหประชาชาติซึ่งได้เสริมสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศอย่างชอบธรรมตามกฎหมาย และถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์

อย่างไรก็ตาม การแบ่งแยกทางเพศที่มีต่อสตรีซึ่งได้ถูกฝังรากลึกในความเชื่อทั้งทางด้านวัฒนธรรมและขนบประเพณียังคงดำรงอยู่ในประเทศต่าง ๆ ส่วนมาก ดังนั้น เพื่อที่จะดึงดูดความสนใจของทั่วโลกให้ตระหนักถึงอุปสรรคดังกล่าว และช่วยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานภาพของสตรีที่รวดเร็วยิ่งขึ้น สหประชาชาติจึงได้ประกาศให้ปี ค.ศ. 1975 เป็น “ปีสตรีสากล” และในปีเดียวกันนั่นเอง ก็ได้มีการจัดการประชุมระดับโลกปีสตรีสากลที่กรุงเม็กซิโก ซิตี้ ซึ่งถือว่าการประชุมระดับโลกเกี่ยวกับสตรีเป็นครั้งแรก โดยมีผู้แทนมากกว่า 1,000 คนจาก 133 ประเทศเข้าร่วมการประชุม

การประชุมปี ค.ศ. 1975 ดังกล่าวนี ได้กำหนดให้มีแผนปฏิบัติการระดับโลกเพื่อความก้าวหน้าของสตรีเป็นครั้งแรก มีการจัดทำพิมพ์เขียวเพื่อกำหนดการปฏิบัติการสำหรับภาครัฐบาล และองค์การที่มีใช่ภาครัฐบาล (non-governmental organizations - NGOs) โดยระบุขอบเขตการปฏิบัติการที่สำคัญในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ความร่วมมือระหว่างประเทศและสันติภาพ
- การมีส่วนร่วมทางการเมือง
- การศึกษาและการฝึกอบรม
- การจ้างงาน
- อนามัยและโภชนาการ
- ครอบครัว
- ประชากร
- การจัดที่อยู่อาศัย
- การวิจัย และ
- สื่อสารมวลชน

จากการตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของสตรีซึ่งกำลังทวีมากขึ้นในระดับโลก สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้ประกาศให้ช่วงปี ค.ศ. 1976 - 1985 เป็น “ทศวรรษสตรีของสหประชาชาติ : ความเสมอภาค การพัฒนา และสันติภาพ” โดยถือเป็นจุดเริ่มต้นของความพยายามในระดับนานาชาติ เพื่อแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ การเชื่อมโยงระหว่างปีแห่งสตรีและทศวรรษแห่งสตรีมีผลให้สตรีมีความตื่นตัว

มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความเสมอภาคทางเพศ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในกระบวนการพัฒนา และการส่งเสริมสันติภาพ โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติในระดับโลก

ทศวรรษแห่งสตรีได้ก่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรมและแผ่กว้าง ประการแรกคือ การก่อตั้งองค์กรของสหประชาชาติเพื่อสตรี 2 องค์กร คือ กองทุนเพื่อการพัฒนาสตรีแห่งสหประชาชาติ (UNIFEM - the United Nations Development Fund for Women หรือชื่อแรกก่อตั้งว่า กองทุนอาสาเพื่อสตรีแห่งสหประชาชาติ - the United Nations Voluntary Fund for Women) ซึ่งให้ความสนับสนุนด้านการเงินแก่กิจกรรมเพื่อการพัฒนาใหม่ ๆ เพื่อเสริมสร้างประโยชน์แก่สตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตชนบทของประเทศกำลังพัฒนา และอีกองค์กรหนึ่งคือ สถาบันวิจัยและฝึกอบรมเพื่อความก้าวหน้าของสตรีระหว่างประเทศ (INSTRAW - International Research and Training Institute for Advancement of Women) ซึ่งสนับสนุนให้สตรีมีส่วนร่วมในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองมากขึ้น

ผลอีกประการหนึ่งในการเสริมสร้างความเสมอภาคของสตรี คือ การบัญญัติ “อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ” โดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม ค.ศ. 1979 หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า เป็นพระราชบัญญัติด้านสิทธิของสตรี อนุสัญญานี้มีผลผูกพันให้รัฐบาลต่าง ๆ ดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อกำกับการ

พัฒนาที่เต็มรูปแบบและความก้าวหน้าของสตรี เพื่อให้เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน เพื่อความเสมอภาคระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย อนุสัญญาดังกล่าวมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 กันยายน ค.ศ. 1981 และจนถึงขณะนี้ มีประเทศภาคีอนุสัญญานี้มากกว่า 100 ประเทศแล้ว

การประชุมระดับโลกว่าด้วยการทบทวนและประเมินผลความสำเร็จในทศวรรษสตรีของสหประชาชาติที่ได้จัดขึ้นที่กรุงไนโรบี ประเทศเคนยา เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1985 ถือเป็นจุดสิ้นสุดของทศวรรษสตรีของสหประชาชาติ และผู้เข้าร่วมประชุม 16,000 คน ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้กำหนดยุทธศาสตร์ไนโรบีเพื่อความก้าวหน้าของสตรี (the Nairobi Forward-looking Strategies for the Advancement of Women to the Year 2000) เพื่อเป็นแนวทางคำประกันอนาคตของสตรีในทุกด้านของชีวิต โดยได้ระบุขอบเขตการปฏิบัติการที่เฉพาะเจาะจงให้รัฐบาลและประชาคมนานาชาติถือปฏิบัติเพื่อยกระดับสถานะของสตรีในอีก 15 ปีข้างหน้าจนถึงปี ค.ศ. 2000

ในปี ค.ศ. 1990 คณะกรรมาธิการว่าด้วยสถานภาพของสตรีได้ทำการทบทวนและประเมินผลในช่วง 5 ปีหลังจากมีการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ไนโรบีฯ ซึ่งผลปรากฏออกมาในเชิงไม่น่าพึงพอใจ คณะกรรมาธิการพบว่าสถานการณ์ของสตรีได้เลวลงในหลายแห่งของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาซึ่งเผชิญหน้ากับ

ทุกสิ่งทุกอย่างเริ่มขึ้นที่การประชุมสตรีสากล
ซึ่งจัดขึ้น ณ กรุงเม็กซิโก ซิตี้ ปี ค.ศ. 1975

ปัญหาการถดถอยทางเศรษฐกิจ ปัญหาการเพิ่ม
ของประชากร ปัญหาหนี้สาธารณะ และการลด
งบประมาณค่าใช้จ่ายในโครงการสังคมต่าง ๆ
ล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรคต่อสตรีในการแก้ไข
สถานการณ์ของตนทั้งสิ้น นอกจากนี้ ยังมีหลักฐาน
ที่ชี้ชัดว่ามีการเสื่อมถอยที่สำคัญต่อสถานภาพสตรี
ในเรื่องการศึกษา การจ้างงาน และอนามัยด้วย
และบ่อยครั้งประเด็นเรื่องความก้าวหน้าของสตรี
มักถูกจัดความสำคัญอยู่ในลำดับท้าย ๆ

เมื่อก้าวถึงอุปสรรคดังกล่าวอันเป็นผลลัพธ์
ที่ขมขื่นจากวิกฤติการณ์เศรษฐกิจของโลกซึ่งทำให้
ต้องมีการตัดทอนทรัพยากรเพื่อใช้ในการเปลี่ยนแปลง

ด้านต่าง ๆ ให้น้อยลง คณะกรรมการที่ตั้งข้อ
สังเกตว่า เป็น “ความสูญเสียในด้านการผลักดัน
และเป็นความหยุดนิ่ง” ในขอบเขตที่ชัดเจน
ถึงแม้จะมีความก้าวหน้าบางประการในระดับพื้นฐาน
แต่ผลที่เกิดขึ้นก็มีอาจมองเห็นเป็นรูปธรรมอย่าง
แจ่มชัด เนื่องจากมิได้มีการเปลี่ยนแปลงความ
ก้าวหน้าดังกล่าวเพื่อปรับปรุงชีวิตประจำวันของ
สตรีให้ดีขึ้น

คณะกรรมการฯ ได้เตือนไว้ว่า ความ
ล้มเหลวในการเสริมสร้างความเสมอภาคทางเพศ
ในทุกด้านของชีวิต จะทำให้สังคมต้องแบกรับ
ภาระค่าใช้จ่ายที่สูงมากจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
และสังคมที่เชิงซ้อน การใช้ทรัพยากรมนุษย์อย่าง
ผิดพลาด ซึ่งจะทำให้ระดับความก้าวหน้าของสังคม
ถดถอยในภาพรวม ดังนั้น คณะกรรมการฯ
จึงได้เร่งเร้าให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติตาม
แผนการดังกล่าวในช่วงทศวรรษสำคัญสุดท้าย
ของศตวรรษที่ 20 (ข้อแนะนำในการแก้ไขปัญห
อุปสรรคต่อการยกระดับของสตรีปรากฏอยู่ใน
หนังสือเล่มนี้)

“สตรี : ความท้าทายจากปัจจุบันถึงปี
ค.ศ. 2000” ได้รับการบรรจุให้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการรณรงค์ด้านการศึกษาในระดับโลก เพื่อ
เสริมสร้างความตื่นตัวต่อปัญหาและอุปสรรคที่
เกิดขึ้นในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ในโรบี
เพื่อความก้าวหน้าของสตรี โดยประเด็นปัญหาสำคัญ
ดังกล่าวนี้มีดังต่อไปนี้

- อุปสรรคด้านความเสมอภาคทางพหุติ
ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการตัดสินใจ

ของสตรี

- อุปสรรคต่อการยกระดับของสตรีในด้าน การศึกษา การจ้างงาน และอนามัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา โดยมุ่งความสนใจเป็นพิเศษต่อสตรีที่อาศัยอยู่ในเขตยากจนรุนแรง สตรีชนบท และสตรีนอกระบบเศรษฐกิจ และ

- อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการ สันติภาพของสตรี

ปี ค.ศ. 1995 ซึ่งเป็นจุดกึ่งกลางของ ทศวรรษสุดท้ายในศตวรรษนี้ จะมีการประชุม ระดับโลกว่าด้วยสตรีครั้งที่ 4 โดยถือว่าเป็น ส่วนหนึ่งของความพยายามที่ดำเนินอยู่เพื่อ

เอาชนะอุปสรรคที่กล่าวถึงข้างต้น การประชุม สหประชาชาติก็จะจัดให้มีการทบทวนและประเมินผล การปฏิบัติการตามยุทธศาสตร์ในโรบีฯ เป็นครั้งที่ 2 เพื่อกำหนดมาตรการในการดำเนินการให้บรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้ในช่วง 5 ปีสุดท้ายของ ศตวรรษนี้ โดยจะมีการกำหนดกิจกรรมของ สหประชาชาติเพื่อช่วยเป็นพลังผลักดันให้บรรลุ วัตถุประสงค์ดังกล่าว วิธีการที่ดีที่สุดประการ หนึ่งในการสร้างความตื่นตัวในเรื่องนี้ก็คือ การ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง แก่รัฐบาล องค์กรที่มีใช่ภาครัฐบาล สถาบัน การศึกษา ภาคเอกชนและปัจเจกบุคคล และสิ่ง ดังกล่าวคือวัตถุประสงค์ของหนังสือเล่มนี้

บทที่ 1

การเขียนรัฐธรรมนูญ :

จุดยุติการเลือกปฏิบัติต่อสตรี

การเลือกปฏิบัติต่อสตรีนั้นหมายถึงการทำให้แตกต่าง การกีดกัน หรือการจำกัดในด้านเพศ ซึ่งส่งผลหรือมีวัตถุประสงค์ในการทำความเสียหายหรือการไม่ให้ความสำคัญต่อการยอมรับความริเริ่ม หรือการดำเนินงานของสตรี โดยไม่คำนึงถึงหลักความเสมอภาคระหว่างชายหญิงในชีวิตการสมรส สิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การใช้ชีวิตในสังคม และด้านอื่นๆ

การเลือกปฏิบัติดังกล่าวยังคงดำเนินต่อไปในทุกประเทศ ซึ่งบ่อยครั้งมักจะเกิดขึ้นในลักษณะนุมนวลและเป็นทัศนคติที่ฝังแน่น อย่างไรก็ตาม เมื่อมองย้อนหลังไปก็จะพบว่ามีความก้าวหน้าในด้านความเสมอภาคระหว่างชายกับหญิงอยู่ ความเสมอภาคทางเพศนี้เริ่มได้รับความชอบธรรมขึ้นเรื่อย ๆ โดยคนส่วนมากในสังคมยอมรับว่าความตื่นตัวในเรื่องดังกล่าวถือเป็นการปฏิวัติทางสังคมที่สำคัญครั้งหนึ่งเลยทีเดียว

แนวความคิดตามกฎหมายเกี่ยวกับความเสมอภาคทางเพศ

ตามบริบทแห่งหลักสิทธิมนุษยชนสากล

แนวคิดตามกฎหมายเกี่ยวกับความเสมอภาคทางเพศได้รับการบรรจุไว้ในปฏิญญาสากลสิทธิมนุษยชน ปี ค.ศ. 1948 และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ปี ค.ศ. 1979

อนุสัญญาฯ ปี ค.ศ. 1979 ซึ่งกว่า 100 ประเทศร่วมให้สัตยาบัน ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า “การแบ่งแยกทางเพศต่อสตรีถือเป็นการละเมิดหลักการความเสมอภาคทางด้านสิทธิและความเคารพนับถือในศักดิ์ศรีของมนุษย์”¹

อนุสัญญาดังกล่าวซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นพระราชบัญญัติสิทธิสำหรับสตรีสากล ได้กำหนดสิทธิทางสังคม และความเสมอภาคทางกฎหมายของสตรีไว้ครอบคลุมในทุกเรื่อง และ

แนวความคิดตามกฎหมายเกี่ยวกับความเสมอภาคทางเพศได้อับการกำหนดไว้ในปฏิญญาสากลสิทธิมนุษยชน ปี ค.ศ. 1948 ในภาพคือ อีลิเนออร์ รูสเวลท์ (Eleanor Roosevelt) ประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นผู้ร่างเอกสารสำคัญฉบับนี้

ถือว่าเป็นสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนสากลเพียงประการเดียวที่ระบุอย่างหนักแน่นถึงสิทธิของสตรีที่ควรได้รับการเสริมสร้าง และมีเป้าหมายอยู่ที่การกำหนดให้วัฒนธรรมและประเพณีเป็นกำลังสำคัญในการก่อตัวของบทบาททางเพศและความสัมพันธ์ในครอบครัว พร้อมกับได้กำหนดแนวการปฏิบัติในระดับชาติเพื่อยุติการแบ่งแยกนี้ด้วยแนวทางในหลายมิติดังกล่าวนี้ ทำให้สนธิสัญญา ฯ ปี ค.ศ. 1979 เป็นสนธิสัญญาอันสำคัญยิ่งในการต่อสู้เพื่อยุติการแบ่งแยกทางเพศ

ความชอบธรรมทางจารีตประเพณี

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว สตรีสามารถมีสิทธิในแวดวงที่กว้างมาก ตั้งแต่สิทธิในการเป็นพลเมือง สิทธิทางการศึกษา และอำนาจทางการเมือง ตัวอย่างคือ ในสมัยอียิปต์โบราณ อังกฤษเซลติก และญี่ปุ่น องค์กรชินีและจักรพรรดินีได้ปกครองจักรวรรดิของตน โดยผู้ชายมีฐานะเป็นเพียงผู้ได้บังคับบัญชา ผู้หญิงมีสิทธิครอบครองทรัพย์สินสมบัติและเงิน ผู้หญิงสปรัดันครอบครองดินแดนถึง 2 ใน 3 ผู้หญิงอาหรับครอบครองฝูงปศุสัตว์ โดยมีผู้ชายคอยดูแล ผู้หญิงอาหรับสามารถคิดดอกเบี้ยเงินกู้จากคู่สมรสตนได้ และผู้หญิงบารับิโลเนียนมีสิทธิพิเศษต่อสินสมรสของตน²

การแต่งงานเป็นสัญญาระหว่างคู่หุ้นส่วนที่เท่าเทียมกัน ซึ่งสามารถค้าประกันสิทธิส่วนบุคคลของแต่ละฝ่าย ผู้หญิงมีสิทธิขอย่า โดยได้รับสิทธิในการดูแลบุตรและค่าเลี้ยงดูจากสามี การ

สาบานตัวในพิธีแต่งงานแบบอียิปต์นั้นยังมีผลโอนเอียงไปในทางฝ่ายหญิงอย่างชัดเจน ทั้งนี้ฝ่ายชายจะต้องสาบานดังนี้

“ฉันยอมหม่อมค่าบับสิทธิของเธอในฐานะภรรยา จากวันนี้เป็นต้นไปฉันจะไม่คัดค้านข้อเรียกร้องสิทธิของเธอแม้แต่คำเดียว ฉันยอมรับเธอต่อหน้าทุกคนในฐานะภรรยาของฉัน ถึงแม้ฉันไม่มีสิทธิจะพูดว่าเธอเป็นของฉันก็ตาม ฉันเป็นเพียงสามีและคู่ชีวิตของเธอ เธอเองมีสิทธิที่จะแยกไป.....ฉันไม่สามารถคัดค้านความประสงค์ของเธอไม่ว่าเธอต้องการจะไปยังที่ใดก็ตาม”³

ผู้หญิงในสังคมดังกล่าวจะไม่ถูกจำกัดให้ใช้ชีวิตอยู่เฉพาะภายในบ้านเท่านั้น แต่ยังมีเสรีภาพทางกายภาพ และเสรีภาพทางเพศด้วย สิทธิของผู้หญิงได้รับการกำหนดไว้ในประเพณีของสังคมและประมวลกฎหมาย และที่สำคัญกว่านี้ก็คือกลุ่มผู้หญิงเหล่านี้มีความตื่นตัวในสิทธิดังกล่าวและได้ใช้สิทธิอย่างเต็มที่ด้วย

อย่างไรก็ตาม โครงสร้างของสังคมก็ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปโดยการเกิดขึ้นของศาสนาลัทธิ นับถือพระเจ้าองค์เดียว ซึ่งมักจะตีความหมายไปในทางลดคุณค่าและควบคุมสตรี⁴ ดังตัวอย่างที่รุนแรงที่สุด ที่แสดงถึงการบิดเบือนดังกล่าวซึ่งส่งผลต่อการแบ่งแยกชั้น เช่น “สวรรค์ของผู้หญิงนั้นอยู่ใต้อุ้งเท้าของสามีเธอ” ดังสุภาษิตเบงกอลที่ว่า “ร่างกายของผู้หญิงไร้โครก และมีไขเส้นเลือดที่หล่อเลี้ยงกฎหมาย”⁵ พระพุทธเจ้าถูกอ้างว่าเคยกล่าวว่ “ขอบคุณพระเจ้าที่มีได้สร้างให้ข้าเป็นผู้หญิง”⁶ โธมัส อควินัส (Thomas Aquinas)

เขียนไว้ว่า “ผู้หญิงเป็นวัตถุสำคัญเพื่อใช้รักษาเผ่าพันธุ์มนุษย์หรือจัดเตรียมอาหารและเครื่องดื่ม เพราะผู้ชายอยู่เหนือผู้หญิงเช่นเดียวกับพระเจ้า อยู่เหนือมนุษย์ สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ก็คือผู้หญิง มีจุดมุ่งหมายเพื่อมีชีวิตอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้ชาย และไม่ได้รับอำนาจใด ๆ จากผู้มีอำนาจเหนือตน”⁷

ผลที่เกิดขึ้นก็คือ สตรีถูกลดทอนสิทธิของตนตามกฎหมาย ซึ่งรวมถึงสิทธิในการกำหนดทางเลือกของตน และความปลอดภัยในการสมรส สิทธิในทรัพย์สินและมรดก สิทธิในการควบคุมร่างกายของตน สิทธิในการศึกษา และในบางกรณีรวมถึงสิทธิในการจ้างงาน นอกจากนี้ ยังครอบคลุมถึงสิทธิในเอกลักษณ์ส่วนบุคคลด้วย กฎหมายได้กลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการมีสิทธิมีเสียงของสตรี และได้ผลักดันให้สตรีกลายเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะเสียเปรียบ นอกจากนี้ สภาพเงื่อนไขทางสังคมเกี่ยวกับอุปสรรคทั้งปวงที่มีผลต่อสถานภาพของสตรีได้ทำให้สตรีจมดิ่งสู่การไร้สถานภาพอย่างแท้จริง และทำให้กฎหมายกลายเป็นเครื่องมือที่ควบคุมและกีดกันสตรีไม่ให้มีสิทธิในทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งอำนาจทางการเมือง ในขณะที่กลับช่วยส่งเสริมค่านิยมทางสังคมที่สนับสนุนโครงสร้างและความสัมพันธ์ที่เน้นการเลือกปฏิบัติต่อสตรี

เสมอภาคในทางทฤษฎีแต่ไม่เสมอภาคในทางปฏิบัติ

จากเบื้องหลังดังกล่าวนี้เอง จึงไม่ใช่เรื่องน่าประหลาดใจแต่อย่างใดว่า ถึงแม้จะมีความก้าวหน้า

ของสถานภาพสตรีในแง่ของกฎหมายก็ตาม แต่สตรีส่วนใหญ่ก็ยังคงอยู่ห่างไกลจากความเสมอภาคมากนัก และถึงแม้ว่าประเทศกำลังพัฒนาแล้วทั้งหมดและครึ่งหนึ่งของประเทศกำลังพัฒนาได้ออกกฎหมายหรือมีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อค้ำประกันความเสมอภาคที่สตรีพึงจะได้รับตามหลักการแห่งกฎหมายก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้วการแบ่งแยกทางเพศก็ยังคงดำรงอยู่ดังที่ ยอร์จ ออร์เวล (George Orwell) ได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ Animal Farm ว่า “สัตว์ทุกประเภทเสมอภาคกัน แต่มีสัตว์บางประเภทที่มีความเสมอภาคมากกว่าสัตว์ประเภทอื่น”⁸

คำอุปมาอุปไมยดังกล่าวได้สะท้อนอย่างจริงแท้ถึงความขัดแย้งระหว่างความเสมอภาคที่กฎหมายได้ค้ำประกันให้สตรีกับสถานภาพที่แท้จริงของสตรีในสังคม ดังจะเห็นได้ว่าสิทธิในการออกเสียงสิทธิในการปฏิรูปกฎหมายครอบครัว และการออกกฎหมายเกี่ยวกับรายได้ที่เสมอภาคกัน ยังมิได้รับการแก้ไขเพื่อให้สตรีมีสถานภาพที่ดีขึ้นรวมทั้งคุณภาพชีวิตของสตรีก็ยังมีได้รับการปรับปรุงแต่อย่างใด กรณีตัวอย่างก็คือประเทศบังคลาเทศ ในประเทศนี้ความเสมอภาคภายใต้รัฐธรรมนูญและโครงการที่ได้รับการรับรองแล้วปรากฏแต่ในแผ่นกระดาษเท่านั้น สถิติต่าง ๆ ได้แสดงให้เห็นภาพที่น่าตื่นตระหนกได้เป็นอย่างดี ดังเช่นสตรีบังคลาเทศมีสถานภาพที่เลวร้ายกว่าสตรีส่วนมากทั่วโลก⁹ และหากมีการเปรียบเทียบในระดับโลกซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการวิกฤติการณ์ประชากร (the Population Crisis Committee) ก็ปรากฏว่า เมื่อพิจารณาถึง

ตัวชี้ทางด้านสุขอนามัย การสมรสและการมีบุตร การศึกษา การจ้างงาน และความเสมอภาคทางสังคมแล้ว ประเทศบังคลาเทศมีคะแนนในระดับที่ต่ำที่สุด¹⁰

จากเหตุผลรองรับดังกล่าวนี้ อาจกล่าวได้ว่า สถานภาพของสตรีมีความผันแปรมากพอ ๆ กับ ความซับซ้อนในตัวเอง เนื่องจากเหตุผลประการแรก คือ กฎหมายที่เสริมสร้างการเลือกปฏิบัติและ ไม่มีความยุติธรรมยังคงผ่านออกมาบังคับใช้เสมอ ประการที่สองคือ ถึงแม้จะมีการปฏิรูปกฎหมาย อยู่ก็ตาม แต่รัฐบาลยังขาดข้อมูลผูกพันทางการเมือง และเศรษฐกิจที่จะบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว และทั้ง ๆ ที่ได้มีการจัดตั้งกระทรวง หรือองค์กร ชำนาญพิเศษเกี่ยวกับสตรีในหลายประเทศทั่วโลก ประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับสตรีก็ยังคงจัดความสำคัญ ในลำดับท้าย ๆ นอกจากนี้ โครงสร้างทางสังคม ก็มักจะส่งเสริมอคติในการออกกฎหมายเกี่ยวกับสตรี อีกด้วย ประการที่สามคือ ความล่าเอียงซึ่งยังคง ปรากฏอยู่ในสังคมก็มีส่วนทำให้กฎหมายที่จะช่วย ยกสถานภาพของสตรีถูกนำไปปฏิบัติอย่างเชื่องช้า โดยปราศจากการผลักดันจากสังคมอย่างต่อเนื่อง ความเชื่อทางสังคมและชนบประเพณีที่มีส่วนในการ แบ่งแยกทางเพศต่อสตรี ถึงแม้จะไม่ได้รับการ นิยมชมชอบ แต่ก็ยังคงดำรงอยู่อย่างเหนียวแน่น ในระดับรากฐานของสังคม และบ่อยครั้งที่ไม่มี การแก้กฎหมายเก่า ๆ ให้ทันสมัยขึ้น ประการที่สี่คือ กฎหมายที่เกี่ยวกับบุคคล ชนบธรรมเนียมและ ศาสนามักจะมีข้อขัดแย้งกับกฎหมายแพ่ง และมัก จะมีอำนาจเหนือนโยบายของรัฐ ประการที่ห้าคือ

ประเทศส่วนใหญ่มักจะขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ (empirical data) เกี่ยวกับกฎหมายและวิธีการที่ กฎหมายมีการบังคับใช้ในสังคม ซึ่งมีความจำเป็น ต่อการเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบในระบบกฎหมาย ประการสุดท้ายและสำคัญที่สุดก็คือ การ ปฏิรูปกฎหมายมักจะดำเนินไปอย่างว่างเปล่า ไร้จุดหมาย โดยไม่สัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้องหรือสามารถ ระดมความคิดเห็นมหาชนได้ในภาพรวม ซึ่งส่งผลให้สตรี จำนวนมากโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ไม่มีความตื่นตัวต่อสิทธิของตนตามกฎหมาย และยังไม่เข้าใจกระบวนการบริหารและกฎหมายดีพอ ที่จะใช้สิทธิดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ขั้นตอนแรกที่จะ ขจัดการเลือกปฏิบัติและช่วยส่งเสริมพลังของสตรี ก็คือ การให้การศึกษาแก่สตรีเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายดังที่โครงการของประเทศเซียร์ราเลโอน ชื่อ “Literacy and Civil Education for Women” ได้ชี้ว่า การจัดฝึกอบรมเรื่องสิทธิและหน้าที่ตาม รัฐธรรมนูญให้แก่สตรี 2,000 คน¹¹ และโครงการ อื่น ๆ ในลักษณะเดียวกัน ซึ่งมีเป้าหมายถึง ประชาชนในระดับพื้นฐานจะช่วยส่งเสริมความ เสมอภาคของสตรีตามกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ให้เป็นความจริงขึ้นได้

ขั้นตอนต่อไปก็คือ การให้บริการทางกฎหมาย อย่างอิสระแก่สตรีเพื่อค้ำประกันสิทธิของสตรีใน 45 ประเทศ ปรากฏว่า มี 30 ประเทศที่กำลังพัฒนา ได้ให้บริการดังกล่าว¹² อย่างไรก็ตามยังไม่ เป็นที่แน่ชัดว่ามีสตรีจำนวนเท่าใดที่ได้รับผลประโยชน์ อย่างแท้จริง ซึ่งก็เป็นเพราะปัญหาด้านการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในเขตชนบท

ของประเทศกำลังพัฒนา (ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้มีการจัดตั้งหน่วยงานให้คำปรึกษาดังกล่าวในระดับมณฑลในปี ค.ศ. 1983 เพื่อให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่สตรี และประสบผลสำเร็จอย่างสูง)¹³

ความพยายามที่เป็นรูปธรรมและเป็นระบบในเรื่องนี้มีความจำเป็นต่อการส่งเสริมการเรียนรู้กฎหมาย และการเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมายที่จำเป็นเพื่อเชื่อมสตรีในฐานะปัจเจกบุคคลและกลไกของรัฐเข้าด้วยกันในแต่ละประเทศ และในที่สุดแล้วเป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้ชายต้องยอมรับและนับถือความเสมอภาคของสตรีตามกฎหมายด้วย ดร.นาฟิส ซาดิก (Nafis Sadik) ผู้อำนวยการบริหารกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Fund) ได้กล่าวว่า “การเปลี่ยนแปลงพื้นฐานใดๆ เพื่อประโยชน์ของสตรีจะไม่มีทางเป็นไปได้ หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคนในด้านทัศนคติของผู้ชาย” เขาได้กล่าวต่อไปว่า “เรื่องนี้เป็นเรื่องที่เกินกว่าข้อคิดเชิงปรัชญาไปแล้ว ผู้ชายควบคุมระบบกฎหมาย ระบบการบริหาร และระบบการคลังซึ่งล้วนแล้วแต่ปฏิเสธมิให้ผู้หญิงจำนวนมหาศาลมีสิทธิถือครองที่ดิน รับมรดก เปิดสินเชื่อ มิ่งานอาชีพ หรือดำเนินธุรกิจ”

ตัวแบบทางเพศ (Sex Stereotypes)

การกำหนดตัวแบบจำลองทางเพศซึ่งอาจถือเป็นเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อที่ทรงประสิทธิภาพที่สุดในการรักษาสถานภาพดั้งเดิมของเพศชายเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งต่อการขจัดปัญหา

การแบ่งแยกทางเพศ และยังมีส่วนอย่างมากต่อการเผยแพร่ความคิดที่มีให้ความสำคัญต่อบทบาทและศักยภาพของสตรีในสังคม บทบาทของหญิงและชายในสมัยดั้งเดิมได้ถูกฝังรากลึกและแพร่ขยายในด้านภาษา การศึกษา การสื่อสารมวลชน การโฆษณา และศิลปะ จนกระทั่งแม้แต่ผู้หญิงเองก็กลายเป็นคนเฉยชาต่ออุปนิสัยที่ยอมเป็นรองต่อเพศชายของตน

ภาษาซึ่งเป็นสื่อขั้นพื้นฐานในการสื่อข้อความภายในโลกมาโดยตลอดนั้น ถือเป็นข้อยูติที่ดีสำหรับการถกเถียงกันเรื่องตัวแบบจำลองทางเพศ เมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบและข้อตรงกันข้ามเกี่ยวกับคำจำกัดความของผู้หญิงและผู้ชาย ซึ่งปรากฏใน **Roget's Thesaurus, English Words and Phrases** ปี ค.ศ. 1975 ดังต่อไปนี้

“ผู้หญิง = อีฟ หล่อน กระโปรงชั้นใน กระโปรง เด็กหญิง หญิงพรหมจารี สาวกินทิง นางไม้ คุณท้าว หวานใจ นก คนรัก ตุ๊กตา หญิงแพศยา หญิงปากร้าย

ผู้ชาย = เขา ลูกผู้ชาย ความเป็นชาย สุภาพบุรุษ ท่าน”

จากคำจำกัดความดังกล่าว จะพบว่า คำว่าผู้ชายนั้นมีเนื้อหาสาระในเชิงไม่หยุดนิ่งและยกย่องสรรเสริญ ขณะที่คำว่าผู้หญิงจะมีความหมายทางลบที่ชัดในตัวเอง นอกจากนี้ คำจำกัดความที่ปรากฏในพจนานุกรมออกซ์ฟอร์ดก็ยังเน้นได้ชัดเจนมากขึ้น คือผู้หญิง = “คุณสมบัติที่กล่าวถึงเพศหญิงโดยทั่วไป ได้แก่ ความไม่แน่นอน การเอาแต่ใจตัวเอง เจ้าน้ำตา สถานภาพที่

เป็นรอง หรือมักจะยอมแพ้”¹⁴

เป็นเรื่องที่แทบจะไม่น่าแปลกใจเลยที่สังคมมักมองสตรีในเชิงลบเป็นส่วนมาก อย่างดีที่สุด ผู้หญิงถูกมองว่าเป็น “แม่” หรือ “นางฟ้าในบ้าน” สมรรถนะในงานอาชีพและด้านอื่นๆ ของสตรีมักไม่ได้รับการใส่ใจ และบ่อยครั้งที่มองว่าสตรีเป็นเพียงแม่บ้านหรือวัตถุทางเพศที่ไร้ค่า และถึงแม้สตรีจะฉลาด ก็จะได้รับยกย่องว่า “น่ารัก สวย ชี้เล่น และเปราะบาง”¹⁵ ที่สำคัญอีกประการก็คือ ถึงแม้จะมีกฎหมายเกี่ยวกับสตรีก็ตาม แต่คณะผู้พิพากษาก็อาจจะอยู่ภายใต้อิทธิพลของอคติที่ว่า “เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ผู้หญิงและเด็กผู้ชายมีแนวโน้มที่จะไม่ซื่อสัตย์ และมักชอบกุเรื่อง”¹⁶ ซึ่งเป็นคำกล่าวสนับสนุนของผู้พิพากษาซัทคลิฟฟ์ (Sutcliffe) แห่ง Old Bailey ในปี ค.ศ. 1976 นี้เอง จุดนี้ได้ถูกขยาย

อย่างรุนแรงมากขึ้นในปี ค.ศ. 1988 ในการสอบสวนพิพากษาคดีข่มขืนสตรีชาวอิตาลีเลียนอายุ 30 ปี คนหนึ่ง ซึ่งฝ่ายจำเลยได้ประกาศว่า “ผู้หญิงทั้งหมดเป็นคนไปปดมดเท็จ นี่คือความจริง ซึ่งเป็นที่รับรู้กันทั่วไป”¹⁷

ตัวอย่างเกี่ยวกับโลกทัศน์ของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิงดังกล่าวข้างต้นได้ส่งผลให้การอุทิตนของสตรีต่อสังคมถูกเพิกเฉยและลดคุณค่าลงในช่วงปัจจุบันนี้ ผลการตรวจสอบด้านประชากรจากทศวรรษสตรีสหประชาชาติได้แสดงว่า สตรีนั้นมีจำนวนครึ่งหนึ่งของประชากรโลก ปฏิบัติงาน 2 ใน 3 ของโลก แต่ผลที่เกิดขึ้นจริงซึ่งตรงข้ามอย่างเลวร้ายก็คือ ผู้หญิงมีรายได้เพียง 1 ใน 10 ของรายได้ในโลก และเป็นเจ้าของทรัพย์สินในโลกนี้เพียงไม่ถึง 1 ใน 100

การกำหนดตัวแบบทางเพศและความ

ความเสมอภาคทางเพศ
เริ่มได้ด้วยความชอบธรรม
ในตัวเองที่ละน้อย
ความรู้สึกตื่นตัวใน
เรื่องนี้ได้ธำบาร
ประกาศจากบางคนว่า
เป็นการแพร่กระจาย
ของการปฏิวัติทางสังคม
ป้ายในภาพเขียนว่า
“ลูกสาวของคุณต้องการ
สิทธิที่เท่าเทียมกัน”

ลำเอียงในสังคมซึ่งมีอิทธิพลต่อกระบวนการออกกฎหมาย ได้กลายเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมไป การมองว่าบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายในยุคดั้งเดิมและครอบครัวที่มีผู้ชายเป็นผู้นำนั้น ไม่อาจจะเป็นปทัสถานทางสังคมได้อีกต่อไป เนื่องจากประมาณ 1 ใน 3 ของครอบครัวทั่วโลกในปัจจุบันนี้มีผู้หญิงเป็นหัวหน้า ในเขตหมู่เกาะทะเลแคริบเบียน และในเขตซาสฮาราใต้ ทวีปแอฟริกันันั้น ประมาณร้อยละ 50 และ 45 ตามลำดับ มีผู้หญิงเป็นหัวหน้าครอบครัว¹⁸

ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวตัวแบบทางเพศก็จะดำรงอยู่ต่อไปหากยังไม่ถูกต่อต้านจากสังคม เมื่อพิจารณาในระดับครอบครัวแล้ว สิทธิและความรับผิดชอบที่เสมอภาคกัน จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อตัวแบบทางเพศถูกขจัดออกไปจากกระบวนการกำหนดกฎหมายแรงงาน เพื่อที่จะช่วยให้ผู้หญิงสามารถประสานชีวิตการทำงานและครอบครัวเข้าด้วยกันได้ ซึ่งจะเป็นขั้นตอนหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้ชายร่วมแบ่งเบาภาระในครอบครัวด้วย นอกจากนี้ ภาษาและกฎหมายจะต้องจัดการกำหนดตัวแบบทางเพศ หลักสูตรการเรียนการสอนและตำราในโรงเรียน จะต้องได้รับการทบทวนแก้ไขอย่างเป็นระบบทั้งหมด

การเลือกปฏิบัติในการสมรสและครอบครัว

ผู้หญิงจำนวนมากในประเทศกำลังพัฒนาไม่มีทางเลือกที่จะแต่งงานกับใคร แต่งเมื่อไร

เมื่อไรจะเริ่มมีบุตร หรือครอบครัวควรจะมีขนาดเท่าไร นอกจากนี้ ขณะที่ผู้ชายสามารถหย่าขาดได้อย่างง่ายดาย ผู้หญิงกลับทำไม่ได้ จนขณะนี้มียังเพียง 22 ประเทศ (ส่วนมากเป็นประเทศอุตสาหกรรม) ได้กำหนดให้ผู้หญิงและผู้ชายมีสิทธิเท่าเทียมกันในการแต่งงาน การหย่าร้าง และการครอบครองทรัพย์สินในครอบครัว

ตามความเป็นจริงนั้น ผู้หญิงในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศแต่งงานตั้งแต่วัยเป็นเด็ก ในประเทศลาตินอเมริกา 5 ประเทศ กฎหมายกำหนดให้ผู้หญิงแต่งงานได้เมื่ออายุ 12 ปี และอีก 9 ประเทศกำหนดไว้ 14 ปี ในทวีปแอฟริกา มี 5 ประเทศ อนุญาตให้ผู้หญิงแต่งงานได้เมื่ออายุ 15 ปี¹⁹ บางประเทศเช่นประเทศเคนยามิได้กำหนดอายุขั้นต่ำไว้ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้กฎหมายจะกำหนดอายุขั้นต่ำในการสมรสไว้ แต่ในทางปฏิบัติก็มักจะไม่มีการบังคับใช้เสมอไป ในประเทศอินเดีย ถึงแม้จะกำหนดอายุการแต่งงานไว้ที่ 18 ปี แต่มีเด็กหญิงอินเดียถึง 10 ล้านคนที่แต่งงานเมื่ออายุยังไม่ครบ 11 ปี ในแต่ละปี²⁰ การแต่งงานก่อนวัยอันสมควรดังกล่าวได้จำกัดขอบเขตของทางเลือกอันพึงมีพึงได้ของ “เจ้าสาวเด็ก” เหล่านี้ และอาจจะกักขังเธอไว้ในวงจรแห่งความยากจน การไม่รู้หนังสือ การมีบุตรหัวปี ท้ายปี และการเสียโอกาสทางสังคม

ในประเทศกำลังพัฒนาส่วนมาก กฎหมายการสมรสและหย่าร้างได้เข้ามาแทนที่สิทธิของสตรีในการถือครองที่ดินและได้ตัดสิทธิในการรับมรดกที่ดินของสตรีเหล่านี้ด้วย ในทวีปเอเชียผู้หญิง

จำนวนมากชาติที่ดิ้นครอบครอง ซึ่งเป็นผลมาจากการหย่าร้างที่มีการแบ่งแยกทางเพศ และกฎหมายมรดกซึ่งจำกัดมิให้ผู้หญิงเหล่านี้มีส่วนในที่ดินที่ผู้ชายถือครองอยู่ ในแถบตะวันออกกลางกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ผู้หญิงเป็นปัจเจกบุคคลที่สามารถคุ้มครองตนเองได้ จะต้องมี “ผู้ปกครอง” ซึ่งสามารถกระทำการทางกฎหมายได้ในนามของพวกเธอ รวมทั้งการรับและการโอนทรัพย์สิน การขอกู้เงิน และสินเชื่อด้วย ใน 12 ประเทศกฎหมายไม่อนุญาตให้ผู้หญิงทำงานทำ เปิดบัญชีธนาคารหรือขอกู้เงิน โดยมิได้รับการอนุญาตจากสามีก่อน²¹ ประเทศอิสลามหลายประเทศพยายามปรับปรุงกฎหมายครอบครัวให้ทันสมัย แต่ว่าการปฏิรูปดังกล่าวจะมีผลเฉพาะในที่มีมีการแจ้งให้ผู้หญิงทราบถึงสิทธิของตน และที่ที่มีการจัดให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่ผู้หญิงเท่านั้น

ในปี ค.ศ. 1985 ยุทธศาสตร์ไนโรบีฯ ได้กล่าวย้ำเรียกร้องให้มีการออกกฎหมายเพื่อสถานภาพเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีในด้านการสมรสและความล้มเหลวในการสมรสโดยระบุว่า “ข้อตกลงในการสมรสจะต้องมีรากฐาน ความเข้าใจร่วมกัน ความยอมรับนับถือ และเสรีภาพในการเลือก ควรจะมีการใส่ใจอย่างระมัดระวังต่อคุณค่าและการมีส่วนร่วมที่เสมอภาคกันของทั้งสองฝ่าย เพื่อให้ช่วยเหลือเจือจุนค่าใช้จ่ายในครัวเรือนอย่างทัดเทียมกัน”²²

ความจริงที่ว่าผู้หญิงมักถูกกีดกันมากที่สุดโดยคนที่เธอใกล้ชิดมากที่สุด และคนที่เธอให้ความเชื่อใจมากที่สุดได้ชี้ให้เห็นความจำเป็น

เร่งด่วนในการผลักดันให้ทุกรัฐบาลทั่วโลกมีการบังคับใช้กฎหมายที่เสริมสร้างความเสมอภาคให้แก่สตรีทั้งด้านกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา

การเลือกปฏิบัติในสังคม

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีการเลือกปฏิบัติหรือกีดกันต่อสตรีในลักษณะดังกล่าว แต่ก็ปรากฏว่ายังมีผลบางประการที่เกิดขึ้นในทางตรงกันข้าม ซึ่งเป็นคุณต่อสตรีในแง่เศรษฐกิจและการเมือง กล่าวคือ ในด้านเศรษฐกิจนั้นจะพบว่าในหลายประเทศได้ออกกฎหมายที่ให้สิทธิแก่สตรีในการมีส่วนร่วมในวิธีการผลิต การทำงานโดยได้รับค่าจ้าง การฝึกอบรม และการเลื่อนระดับ รวมทั้งกฎหมายที่ค่าประกัน การคุ้มครอง และเงื่อนไขในการทำงานให้สตรีด้วย บางประเทศได้บัญญัติหลักความเสมอภาคในโอกาสไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย ในขณะที่บางประเทศได้ออกกฎหมายห้ามการแบ่งแยกเพศภายในสถานที่ทำงาน

“การปฏิรูป (ทางกฎหมาย) ควรค่าประกันสิทธิภายใต้กฎหมายและรัฐธรรมนูญของสตรีในเรื่องสิทธิในที่ดิน และวิธีการผลิตอื่น ๆ และควรเป็นหลักประกันว่าสตรีจะควบคุมผลผลิตจากแรงงานและรายได้ของตนเช่นเดียวกับผลประโยชน์ทางเกษตร การวิจัย การฝึกอบรม ความเชื่อถือ และสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานอื่น” เป็นข้อความที่ปรากฏใน the 1989 World Survey on the role of Women in Development²³ แต่อย่างไรก็ตาม การปฏิรูปที่มีผลกว้างไกลดังกล่าวนี้ ยังต้องได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจังมากกว่านี้ในทุกประเทศทั่วโลก

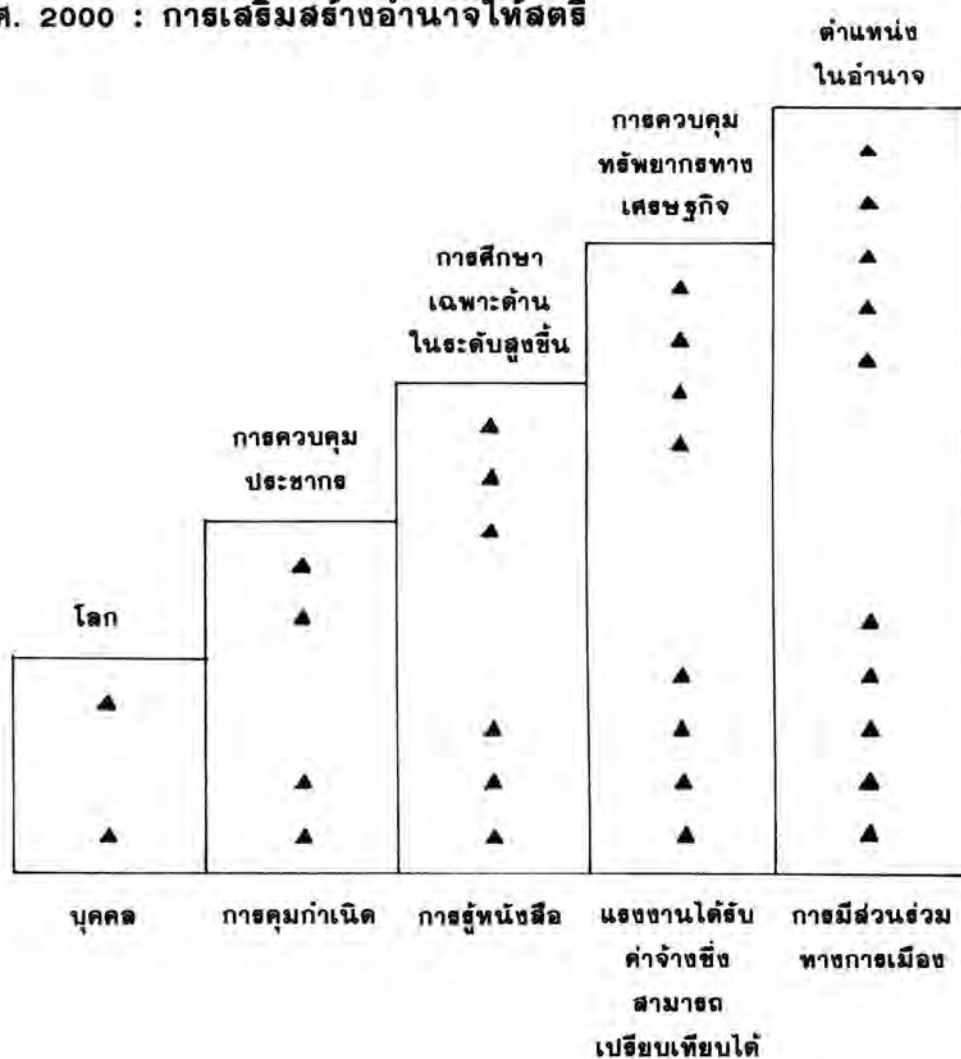
ส่วนทางด้านการเมืองนั้น เมื่อมีการก่อตั้งสหประชาชาติในปี ค.ศ. 1945 นั้น ผู้หญิงมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเท่าเทียมกับผู้ชายใน 31 ประเทศเท่านั้น และถึงแม้จะมีความก้าวหน้าที่เด่นชัดในเรื่องนี้ ผู้หญิงก็ยังมิได้รับสิทธิเลือกตั้งในทุกประเทศทั่วโลก การต่อต้านยังคงมีอยู่ อาทิเช่น ในปี ค.ศ. 1991 ยังมี 1 ประเทศ คือ ประเทศคูเวต ซึ่งผู้ชายมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และแน่นอนว่าผู้หญิงไม่มีสิทธิ (รายละเอียดด้านการเลือกปฏิบัติ ในทางเศรษฐกิจและการเมืองปรากฏ

ในบทที่ 5 และ 6)

สตรีและกฎหมายในทศวรรษ 1990

เพื่อที่จะกำหนดโครงร่างกฎหมายเพื่อความเสมอภาคของสตรีที่ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ ทุกประเทศจำเป็นต้องให้สัตยาบันและปฏิบัติตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบปี ค.ศ. 1979 สิ่งนี้คือพันธะสำคัญดังที่ยุทธศาสตร์ไนโรบีได้ชี้ว่า “การบัญญัติกฎหมายจัดว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการเดียวในการต่อสู้เพื่อความเสมอภาค

จากปัจจุบันสู่ปี ค.ศ. 2000 : การเสริมสร้างอำนาจให้สตรี

แต่สิ่งที่จำเป็นก็คือ การที่สามารถกำหนดรากฐานแห่งความชอบธรรมเพื่อการปฏิบัติ และปฏิบัติในฐานะตัวเร่งเร้าการเปลี่ยนแปลงทางสังคม”²⁴

คณะกรรมการเพื่อการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อติดตามการปฏิบัติตามอนุสัญญาฉบับนี้ ด้วยความสนับสนุนจากรัฐบาล กลุ่มสตรี และองค์กรที่มีใช้ภาครัฐบาล เพื่อจะช่วยให้มีการรณรงค์เพื่อการรู้กฎหมาย ทั้งในเขตเมืองและชนบท เพื่อให้ทั้งผู้ชายและผู้หญิงได้ทราบถึงสิทธิที่ผู้หญิงมีอยู่

ความก้าวหน้าของประเทศในแถบลาตินอเมริกาได้ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติเรื่องดังกล่าวได้เป็นอย่างดี เพราะได้มีการจัดการให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่สตรี ตลอดจนการกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวแก่กลุ่มประชาชนที่อยู่เบื้องหลังการปฏิรูปนี้ ทุกวันนี้ประเทศในทวีปอเมริกาได้ยกเว้นประเทศสุรินัมได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาฉบับดังกล่าวแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของประเทศบราซิลได้ยกเลิกมาตรการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในเรื่องการถือครองที่ดิน ความปลอดภัยในสังคม และการเกษียณอายุการทำงาน ประเทศโคลัมเบียกำลังพิจารณาออกกฎหมายซึ่งจะกำหนดให้จ่ายค่าจ้างในการทำงานล่วงเวลาและระหว่างลาคลอด ในประเทศนิการากัวได้กำหนดเงื่อนไขให้ทั้งบิดาและมารดาแบ่งปันความรับผิดชอบในการดูแลบุตรและการทำงานบ้าน²⁵

ถึงแม้ว่าในขณะที่รัฐธรรมนูญอาจจะคำประกันสิทธิทางการเมืองที่เท่าเทียมกัน แต่มิได้หมายความว่าความจำเป็นที่จะคำประกันความเสมอภาค

ระหว่างสามีและภรรยาในขอบเขตอื่น ๆ ได้ ดังผลการศึกษาล่าสุดของประเทศลาตินอเมริกา 4 ประเทศ และประเทศในหมู่เกาะทะเลแคริบเบียน เป็นเครื่องยืนยันว่าการเลือกปฏิบัติด้านกฎหมายแห่งยังคงแพร่หลายทั่วไป ดังตัวอย่างเช่น เมื่อพิจารณาจากสหภาพกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law Unions) ที่มีได้ระบุอย่างชัดเจนว่าทรัพย์สินสมบัติและมรดก ซึ่งเป็นของร่วมกันจะตกเป็นของผู้ใด ในประเทศบราซิล ภรรยาที่ถูกสามีทำร้ายร่างกายจะไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายและฝ่ายชายสามารถอุทธรณ์ต่อศาลโดย “การแก้ต่างซึ่งใช้เกียรติยศของตนเป็นเครื่องคำประกัน” (Honour Defense) เพื่อพิสูจน์ว่าตนมิได้ฆ่าภรรยาหรือบุตรสาวของตน (ถึงแม้ว่าในการพิจารณาคดีการแบ่งปันที่ดินโดยศาลฎีกาของประเทศบราซิล เมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้ปฏิเสธระบบการแก้ต่างดังกล่าวก็ตาม) สตรีนักเคลื่อนไหวทางการเมือง ชื่อ อีเลน มาโทซินโฮ (Elaine Matozinho) ได้แย้งว่า “ในความเป็นจริง นักกฎหมายยังคงมีความพยายามที่จะโน้มน้าว (คณะลูกขุน) ว่าเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายคือฝ่ายผิด และหญิงผู้ตายจะต้องรับผิดชอบต่อฆาตกรรมที่เกิดขึ้นกับตนเอง”²⁶

เพราะฉะนั้น จึงเป็นที่แน่ชัดว่าการจัดการเลือกปฏิบัติทางกฎหมายให้ได้ผล รัฐบาลต้องทบทวนแก้ไขรัฐธรรมนูญ กฎหมาย บทบัญญัติทางด้านพลเรือนและแรงงาน เพื่อลบล้างพื้นฐานทางกฎหมายที่ทำให้เกิดการแบ่งแยกทางเพศ และกำจัดอุปสรรคที่ไม่เปิดโอกาสให้สตรีมี

ส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกับบุรุษ นอกจากนี้แล้ว ยังควรมีการกำหนดแผนปฏิบัติการที่แน่ชัดซึ่งเชื่อมโยงระหว่างสตรีในฐานะปัจเจกบุคคลกับกลไกของรัฐ เช่น หน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต (Ombudsmen) และจัดการบริการของรัฐอื่น ๆ ที่จะช่วยให้สตรีมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงกฎหมายด้วย

อย่างไรก็ตาม ความกดดันทางสังคมก็ยังคงถือเป็นอุปสรรคสำคัญในเรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมแบบดั้งเดิม ซึ่งความไม่เสมอภาคได้ถูกฝังรากลึกในวัฒนธรรมและโครงสร้างของสังคมแล้ว ดังที่ ทีน่า แอนเซลมี (Tina Anselmi) จากประเทศอิตาลี ได้ให้ข้อคิดเห็นต่อที่ประชุมสตรี ณ กรุงไนโรบี (The Nairobi Women's Conference) ว่า “การเปลี่ยนแปลงเฉพาะตัวอักษรในกฎหมายยังไม่ถือว่าเป็นการเพียงพอ เราจะต้องเปลี่ยนจิตสำนึกของคนด้วย”²⁷ การรู้กฎหมายสามารถส่งผลในระยะยาวได้ถึงขนาดที่ว่าสตรีจะสามารถเปลี่ยนเจตนาธรรมณ์ของกฎหมาย ใช้สิทธิของตน และแสดงบทบาทที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมทางสังคมได้ด้วย

อย่างไรก็ดี ก็ได้เกิดผลทางบวกขึ้นบางประการจากรายงานล่าสุดได้แสดงว่าภาพลักษณ์ของสตรีที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ ทั่วโลกกำลังพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นถึงแม้ว่าจะช้าบ้างก็ตาม ขณะนี้บทความต่าง ๆ ที่สำคัญเกี่ยวกับสตรีได้รับการตีพิมพ์ลงในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์หลายฉบับ เรื่องราวเกี่ยวกับนักธุรกิจหญิงที่ประสบความสำเร็จเป็น

เรื่องที่สื่อมวลชนได้เผยแพร่และกล่าวขวัญถึงอยู่เสมอในประเทศอินเดีย นักวิทยาศาสตร์ นักเขียน และศิลปินที่เป็นสตรีเริ่มได้รับการยอมรับ และเช่นเดียวกัน ในทวีปแอฟริกา สตรีที่อพยพจากหมู่บ้านของตนเข้าไปทำงานในเมืองเพื่อชีวิตที่ดีขึ้นของตนและบุตรกลายเป็นเรื่องที่สังคมให้ความชื่นชมและนำไปตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ส่วนท้องถิ่นอยู่เสมอ²⁸

และเช่นกัน ในประเทศสหรัฐอเมริกา รายการโทรทัศน์ที่เน้นบทบาทของผู้ชายในฐานะพ่อได้เพิ่มมากขึ้นซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่สะท้อนถึงบทบาทที่เปลี่ยนแปลงของเพศชายในประเทศตะวันตกหลายประเทศ แนวโน้มดังกล่าวนี้กำลังจะมีผลอย่างลึกซึ้งต่อโลกทัศน์ของบุรุษที่มีต่อสตรีเท่า ๆ กับโลกทัศน์ที่สตรีมีต่อตนเอง

แต่เปรียบไปแล้ว สงครามนี้ยังต้องต่อสู้กันอีกยี่สิบปี ขณะที่สิทธิทางกฎหมายของสตรีโดยภาพรวมมีแนวโน้มที่ดีขึ้นในหลายทศวรรษที่ผ่านมา แต่ผลที่เกิดขึ้นจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษ 1980 และที่กำลังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน มีส่วนทำให้ความคืบหน้าดังกล่าวเป็นไปอย่างเชื่องช้า หรืออาจจะดำเนินไปในทางตรงกันข้ามเลยก็ได้ เนื่องจากเมื่อสภาพทางเศรษฐกิจกำลังถดถอย รัฐบาลจะจัดสรรทรัพยากรเพื่อสตรีน้อยลง และประเด็นปัญหาของสตรีมักจะถูกจัดลำดับความเร่งด่วนอยู่ในอันดับสุดท้ายเสมอ นอกจากนี้แล้วศาสนาหรือลัทธิในบางประเทศก็กำลังกลายเป็นอุปสรรคที่สำคัญของสตรีในการต่อสู้เพื่อความเสมอภาคอีกด้วย

การทำหายทางกฎหมาย จากปัจจุบัน ถึงปี ค.ศ. 2000

รัฐบาลและองค์กรที่มีไซภาครัฐบาลจะต้อง ระดมความพยายามทั้งปวง เพื่อปฏิบัติตาม อนุสัญญาฯ ปี ค.ศ. 1979 เพื่อที่จะเร่งกระบวนการ สร้างความเสมอภาคทางกฎหมายระหว่าง บุรุษและสตรี และกระตุ้นให้ทั่วโลกกำหนดให้ การรักษากฎหมายมีความสำคัญเป็นอันดับแรก กระแสของประชาธิปไตยซึ่งกำลังแพร่กระจาย ไปยังเกือบทุกหนทุกแห่งในโลก อาจจะเป็นตัว กระตุ้นสำคัญในการส่งเสริมความเสมอภาคของ สตรีได้ หากมีแรงกดดันเพียงพอเพื่อให้รัฐบาล เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาฯ และกฎหมาย ที่มีอยู่ และหากสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้จะเกิดขึ้น ไปพร้อม ๆ กับเหตุการณ์ดังกล่าวด้วย

- การเพิ่มความรู้ความเข้าใจในบรรดา บุรุษ และสตรี เกี่ยวกับสิทธิของสตรี ภายใต้ อนุสัญญาระหว่างประเทศ และกฎหมายภายใน ของแต่ละประเทศ

- ส่งเสริมกลไกต่าง ๆ ของรัฐเพื่อความ ก้าวหน้าของสตรี

- การให้สัตยาบันโดยทุกประเทศต่อ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี

ในทุกรูปแบบปี ค.ศ. 1979

- การค้าประกันสิทธิที่เท่าเทียมกันสำหรับ สตรีภายใต้กฎหมายภายในของแต่ละประเทศ

- การค้าประกันการบังคับใช้กฎหมายที่ ค้ำครองความเสมอภาคของสตรี เช่น การกำหนด แรงจูงใจเกี่ยวกับการปฏิบัติที่แน่ชัด และบทลงโทษ สำหรับผู้ละเมิด

- การล้มล้างการค้าทาส และการค้าประเวณี ในรูปแบบต่าง ๆ ของผู้หญิง

- การกำหนดอายุขั้นต่ำตามกฎหมาย สำหรับการสมรส เพื่อการค้าประกันการยินยอม ร่วมกันทั้งสองฝ่าย รวมทั้งสิทธิของสตรีในการ ถือสัญชาติเดิม

- การค้าประกันสิทธิของสตรีในการซื้อ ขาย เป็นเจ้าของ สืบทอดมรดก และบริหารทรัพย์สิน รวมทั้งทรัพยากรอื่น ๆ อย่างอิสระ

- การกำหนดให้มีการคุ้มครองทางกฎหมาย ต่อความเสมอภาคของสตรีในด้านการถือครอง ที่ดิน การขอสินเชื่อ การฝึกอบรม การลงทุน และ รายได้

- การกำหนดให้มีกลไกของรัฐในทุกประเทศ เพื่อปฏิบัติและติดตามควบคุมผลความก้าวหน้า ต่อความเท่าเทียมกันของสตรี และเพื่อเป็นกลไก ในการแก้ไขปรับปรุงระบบการร้องทุกข์

หน้าว่าง

บทที่ 2

สุxonามัยของสตรี : เชื่อนไขจำเป็นอันดับแรก

“การตั้งครรภ์เป็นการพนันชนิดหนึ่ง และ
การคลอดบุตรนั้นถือเป็นการต่อสู้ระหว่างความ
เป็นกับความตาย”

สุภษิตแวมบารา (Bambara) แอฟริกา
ตะวันตก

ความเป็นจริงอันแสนสาหัสและอ้างว้าง ดังกล่าวเป็นเรื่องน่าสยดสยอง เนื่องจากในปีหนึ่ง ๆ ผู้หญิงกว่าห้าแสนคนทั่วโลกต้องเสียชีวิตเนื่องจาก ความยุ่งยากและสลับซับซ้อนในการตั้งครรภ์ การ คลอด และการทำแท้งไม่ถูกวิธี นอกจากนี้ ในแต่ละปียังมีผู้หญิงจำนวนระหว่าง 5-7 ล้านคน ต้องพิการเพราะมดลูกเคลื่อน ความบอบช้ำ และ อันตรายอื่น ๆ ที่เกิดจากการคลอดบุตร²⁹ ความ เจ็บป่วย ซึ่งส่วนมากเกี่ยวข้องกับระบบสืบพันธุ์ ของสตรียังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ต่อการพัฒนาของสตรีในประเทศโลกที่สามส่วนใหญ่

“ผู้หญิงและเด็กหญิงทั่วโลกจำนวนมากกว่า ร้อยละ 60 ดำรงชีวิตอยู่ในสภาพที่เป็นภัยคุกคาม ต่อสุขภาพ” เป็นข้อความที่ปรากฏในเอกสารสรุปเรื่อง Poor, Powerless and Pregnant³⁰ การแพร่กระจาย ของความเจ็บป่วยสตรี ครอบครัวยุค และชุมชนของสตรี นั้นได้ส่งผลในวงกว้างมาก เนื่องจากสุขภาพของสตรี จะมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับผลิตผลของสตรี สมรรถนะของสตรีในการดูแลบุตรอย่างเหมาะสม และการอุทิศตนของสตรีต่อชุมชนเพื่อการพัฒนา สังคมและเศรษฐกิจ

ความเฟื่องฟูด้านสุขอนามัยในระดับ โลก

ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา ระหว่างปี ค.ศ. 1950 - 1980 ประเด็นด้านสุขอนามัยของสตรี ได้รับการพัฒนาอย่างเห็นได้ชัด อันเป็นผลมาจากการลดลงอย่างรวดเร็วของโรคระบาดและการยก ระดับด้านน้ำดื่มที่สะอาด อนามัยสาธารณสุข

ขั้นมูลฐาน รวมทั้งด้านโภชนาการ อายุเฉลี่ยของ สตรีเพิ่มขึ้นจาก 44 ปี ในปี ค.ศ. 1950 เป็น 61 ปี ในปี ค.ศ. 1980 โดยมีอัตราเพิ่มสูงสุดในทวีปเอเชียคือ จาก 45 ปี เป็น 63 ปี³¹ และ ในขณะเดียวกัน อัตราการเพิ่มของประชากร ในประเทศกำลังพัฒนากลับลดลงจากเด็ก 5.9 คน ต่อมารดา 1 คน ในปี ค.ศ. 1950 เหลือเพียง 4.1 คนในปี ค.ศ. 1980 โดยมีอัตราการลดลง มากที่สุดในประเทศแถบลาตินอเมริกา หมู่เกาะ ทะเลแคริบเบียน และทวีปเอเชีย³² อัตราการ เสียชีวิตของทารกแรกเกิดก็ลดลงจาก 163 ใน 1,000 คน ในปี ค.ศ. 1950 เหลือ 91 คน ในปี ค.ศ. 1980³³

และเพื่อช่วยขยายผลความคืบหน้าดังกล่าว ในปี ค.ศ. 1978 องค์การอนามัยโลก (World Health Organization - WHO) ได้จัดการรณรงค์ ระดับโลกในเรื่อง “สุขภาพที่ดีสำหรับทุกคนในปี ค.ศ. 2000” (Health For All by the Year 2000) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดให้มีสาธารณสุขมูลฐาน ในระดับโลกซึ่งจะสามารถแก้ปัญหาด้านสุขอนามัย ในโลกได้ถึง 3 ใน 4 ส่วน พร้อมกับกำหนดให้มีการปรับปรุง การสุขภาพ และน้ำดื่ม โภชนาการ ขั้นพื้นฐาน การป้องกันโรค และการจัดฝึกอบรม แก่ผู้ปฏิบัติงานด้านสุขอนามัยขั้นมูลฐาน เป็นงาน เร่งด่วนที่ต้องรีบปฏิบัติ นอกจากนี้องค์การ อนามัยโลกยังได้เน้นว่า “หลักการของกลยุทธ์ใน การพัฒนาสุขอนามัยของเรานั้นจะต้องสัมพันธ์ กับการปรับปรุงสถานภาพของสตรีและเด็กในทุกด้าน เพราะคนเหล่านี้เป็นประชากรส่วนใหญ่ของโลก”³⁴

สตรีในฐานะผู้ให้ด้านสุขอนามัยขั้น มูลฐาน

องค์การอนามัยโลกได้ให้ความสำคัญแก่สตรี
ว่าเป็นผู้ให้อันดับแรกในด้านสุขอนามัยขั้นมูลฐาน
ในประเทศกำลังพัฒนา ปรากฏว่า 3 ใน 4 ของ
สุขอนามัยขั้นมูลฐานเกิดขึ้นจากในครอบครัว โดย
เฉพาะอย่างยิ่งจากสตรี สตรีเป็นผู้จัดหาหน้า
ทำอาหาร และดูแลรักษาพยาบาลลูกๆ นอกจากนี้
ในครอบครัวขนาดใหญ่สตรียังต้องคอยดูแลคนพิการ
คนชรา และคนป่วยในครอบครัวด้วย โดยทั่วไป
ผู้เป็นแม่คือผู้พาลูกๆ ไปสถานอนามัยเพื่อรักษาโรค
และซื้อยา สตรียังทำหน้าที่สอนเรื่องอนามัยและ
ความสะอาดแก่สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งการ
แนะนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เกี่ยวกับสุขอนามัยและ
ชุมชนที่อาศัยอยู่ และเช่นกัน สตรีคือผู้ต้องรับภาระ

อันหนักหน่วงในด้านการวางแผนครอบครัวด้วย

ในระดับท้องถิ่นนั้น สตรีคือผู้ทำงานอาชีพ
ด้านสุขอนามัยเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ในระดับ
ประเทศกำลังพัฒนามีหน้าที่หมอดำแยะ และแพทย์
ระดับหมู่บ้าน ส่วนในระดับประเทศอุตสาหกรรม
ก็ทำหน้าที่เป็นนางพยาบาล ในประเทศฮอนดูรัส
และประเทศเซียร์ราเลโอน ปรากฏว่าร้อยละ 80
และ 75 ของเด็กเกิดใหม่ตามลำดับได้รับการ
ทำคลอดโดยหมอดำแยะ³⁵

น้ำสะอาด การสุขาภิบาล และโภชนาการ

ในประเทศพัฒนาแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่
ได้รับน้ำสะอาดและการสุขาภิบาลตั้งแต่ช่วง
ทศวรรษ 1960 ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนายัง

สตรีชาวคูเวตล้อมรอบ
รถบรรทุกน้ำในช่วง
หลังจากสงครามอ่าว
เปอร์เซีย : ประมาณ
ร้อยละ 80 ของโรคต่างๆ
ที่เกิดขึ้นในโลกเป็นผล
มาจากการขาดแคลน
น้ำดื่มสะอาด และการ
สุขาภิบาลเป็นปัญหาซึ่ง
เกิดจากสงคราม

ล้าหลังอยู่มาก กล่าวคือ ร้อยละ 25 ของผู้อาศัยอยู่ในเมือง และร้อยละ 71 ของผู้อาศัยอยู่ในชนบท (ยกเว้นประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน) ยังขาดน้ำสะอาดเพื่อใช้บริโภค และจากตัวเลขประมาณการขององค์การอนามัยโลกปรากฏว่า ร้อยละ 47 ขององค์การอนามัยโลกปรากฏว่า ร้อยละ 47 ของผู้อยู่ในเมือง และร้อยละ 87 ของผู้อยู่ในชนบทของประเทศกำลังพัฒนายังขาดการสุขาภิบาล ตัวเลขดังกล่าวกำลังเพิ่มขึ้นอย่างคงที่ตามการเพิ่มของประชากร

ความจริงที่ว่าในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ ภาระด้านการจัดหา น้ำ การสุขาภิบาล และ โภชนาการ ได้กลายเป็นความรับผิดชอบของสตรี จึงทำให้ภาระดังกล่าวกลายเป็นประเด็นทางด้านเพศ ซึ่งต้องมีการพิจารณาโดยเร่งด่วน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ว่า ทุกวันสตรีในชนบทต้องเดินไปขนน้ำเป็นระยะทางที่ไกลมาก เพื่อนำน้ำมาใช้ในการอุปโภคบริโภคของครอบครัว ซึ่งเป็นงานที่กินแรงมากงานหนึ่งนอกเหนือจากความรับผิดชอบด้านอื่น ๆ ที่ต้องปฏิบัติอยู่แล้วในแต่ละวัน ในแคว้นบาโรดาในประเทศอินเดีย สตรีต้องใช้เวลา 7 ชั่วโมงในหนึ่งสัปดาห์เพื่อขนน้ำ ในขณะที่สตรีในเขตชนบทของประเทศเซเนกัลต้องใช้เวลาถึง สัปดาห์ละ 17.5 ชั่วโมง เพื่อสูบน้ำและขนน้ำ³⁶ น้ำที่สูบขึ้นมาดื่มไม่ค่อยสะอาด ประมาณ ร้อยละ 80 ของโรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกเป็นผลมาจากการขาดแคลนการสุขาภิบาลและน้ำดื่มที่สะอาด และเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว สหประชาชาติจึงได้กำหนดให้ปี ค.ศ. 1980 เป็น

ปีเริ่มต้นของ “ทศวรรษสากลเพื่อการจัดหาน้ำดื่ม และการสุขาภิบาล”

องค์การอนามัยโลกตระหนักดีถึงการที่สตรีในประเทศกำลังพัฒนามิได้รับการดูแลด้านอนามัยอย่างเพียงพอ การรณรงค์เรื่อง “สุขอนามัยที่ดีสำหรับทุกคนในปี ค.ศ. 2000” จึงได้เน้นความสำคัญของผู้ปฏิบัติงานด้านสุขอนามัยขั้นมูลฐาน ซึ่งสามารถเข้าถึงสตรีในพื้นที่ควบคุมได้เป็นครั้งแรก นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดโครงการด้านโภชนาการขึ้นเพื่อสนองความจำเป็นของสตรี ใน 50 ประเทศ โครงการนี้ได้เพิ่มอาหารเสริมแก่สตรีที่กำลังมีครรภ์ ซึ่งปรากฏผลออกมาว่า สามารถลดอัตราทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่ามาตรฐานได้ถึง 3 ใน 4 ของที่เคยเกิดขึ้นในประเทศกัวเตมาลาและประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ³⁷

ผลกระทบจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ

วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษ 1980 พร้อมกับกรณีที่สถาบันการเงินระหว่างประเทศได้กำหนดโครงการเสริมสร้างเสถียรภาพและปรับโครงสร้างเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดการชะงักงันต่อการดำเนินการเพื่อจัดหา น้ำดื่มสะอาด และการสุขาภิบาลเป็นอย่างมาก โครงการด้านสาธารณสุขในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งอยู่ในช่วงเริ่มต้นได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง และการรณรงค์เรื่อง “สุขอนามัยที่ดีสำหรับทุกคนในปี ค.ศ. 2000” ต้องประสบกับปัญหาดังต่อไปนี้

- ประเทศที่ยากจนที่สุดในโลก 37 ประเทศ

ดัชนีงบประมาณด้านสาธารณสุขลงครึ่งหนึ่งในช่วงกลางทศวรรษ 1980 โดยประเทศไนทวีปแอฟริกาได้รับผลกระทบมากที่สุด³⁸

- งบประมาณรายจ่ายด้านสาธารณสุขต่อหัวของประเทศกานาในปี ค.ศ. 1982 ลดลงเหลือเพียง 1 ใน 5 ของงบประมาณปี ค.ศ. 1975 - 1976 ในขณะที่ประเทศอูกันดาได้ตัดงบประมาณด้านสาธารณสุขเหลือเพียงร้อยละ 2 ของงบประมาณทั้งหมดในปี ค.ศ. 1986 (จากเดิมร้อยละ 5 ในปี ค.ศ. 1972)³⁹

- อย่างน้อยหนึ่งในสามของประเทศไนทวีปเอเชียและลาตินอเมริกาได้ตัดทอนงบประมาณด้านสาธารณสุข

การลดงบประมาณดังกล่าวในบางประเทศไม่อาจแสดงเหตุผลหรือความจำเป็นได้ เพราะในขณะที่งบประมาณด้านสาธารณสุขลดลง งบประมาณด้านทหารกลับเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ ในขณะที่ในปี ค.ศ. 1960 มีเพียง 2 ประเทศไนทวีปแอฟริกา คือ ประเทศอียิปต์และเอธิโอเปียที่ใช้จ่ายงบประมาณทางทหารมากกว่างบประมาณด้านสาธารณสุขและการศึกษารวมกัน แต่มาถึงในปี ค.ศ. 1986 ประเทศต่อไปนี้คือ ประเทศอันโกลา บุรุนดี ซาด ซูดาน และซาอีร์⁴⁰ ก็ได้มีการใช้จ่ายงบประมาณในลักษณะดังกล่าว ทั้งที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศยากจนที่สุดกลุ่มหนึ่งในทวีปแอฟริกา

โดยภาพรวมแล้ว ทศวรรษ 1980 ซึ่งหลายคนเรียกว่าเป็น “ทศวรรษแห่งความหายนะ” เป็นช่วงเวลาทำงานสาธารณสุขในประเทศกำลังพัฒนา

มีความเสื่อมถอยเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาธารณสุขสำหรับสตรีและเด็ก ดังปรากฏในรายงานของคณะผู้เชี่ยวชาญด้านสตรีและการปรับโครงสร้างแห่งเครือจักรภพที่ว่า “สุขอนามัยของสตรีได้รับผลอย่างเลวร้ายเนื่องจากมีชั่วโมงทำงานที่เพิ่มขึ้น แต่ได้รับอาหารและปัจจัยทางสุขอนามัยน้อยลง ผู้หญิงที่อ่อนแอเลย่อมมีประสิทธิภาพลดลง ซึ่งทำให้รายได้และสวัสดิการของชาติลดลงด้วย”⁴¹

นอกจากนี้ ระดับของโภชนาการในสตรีและเด็กหญิงก็เสื่อมถอย ในขณะที่อัตราการเสียชีวิตของทารก เด็ก และมารดา ซึ่งเคยลดลงในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา กลับเพิ่มขึ้น ในประเทศเอธิโอเปีย กานา เคนยา ไลบีเรีย ไนจีเรีย และฟิลิปปินส์ อายุเฉลี่ยของสตรีลดลง โดยเฉพาะในประเทศไลบีเรียลดลงถึงร้อยละ 7⁴² ยากที่จำเป็นมีราคาแพงจนไม่อาจซื้อหาได้ แพทย์และพยาบาลลาออกเนื่องจากไม่ได้รับเงินเดือนมาหลายเดือน รัฐบาลบางประเทศได้กำหนดแผนค่าใช้จ่ายในการรักษา หรือค่าใช้จ่ายร่วม (cost-sharing schemes) ขึ้นมา ซึ่งย่อมนำความวุ่นวายจนในประเทศกำลังพัฒนาเป็นจำนวนมากไม่มีโอกาสจะได้รับการรักษาพยาบาลอย่างแน่นอน สตรีซึ่งมีความจำเป็นพิเศษด้านสุขอนามัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านระบบการสืบพันธุ์ เป็นผู้ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงที่สุดจากทั้งวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และ “การรักษา” อันสุดแสนจะขมขื่น

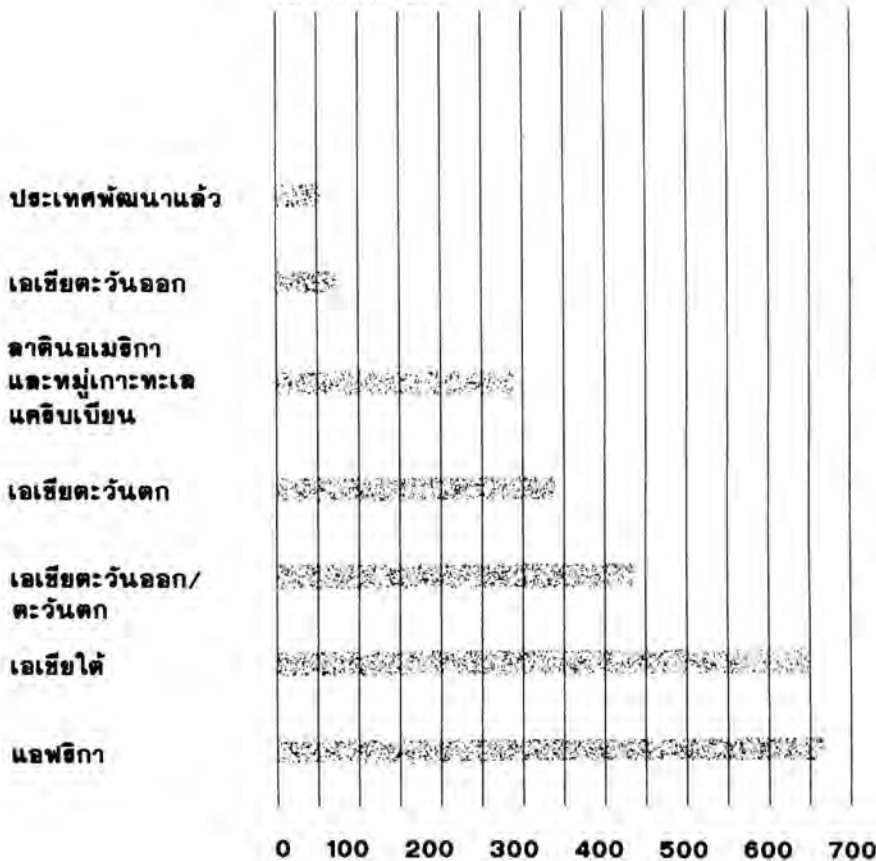
การเสียชีวิตในการคลอดบุตร

จากการสำรวจเศรษฐกิจโลก (World Economic Survey) ในปี ค.ศ. 1990 ปรากฏว่าอย่างน้อยหนึ่งในสามของสตรีที่อาศัยอยู่ในเขตยากจนของโลกต้องเสียชีวิตจากการคลอดก่อนกำหนด และในพื้นที่ห่างไกลบางแห่ง อัตราการเสียชีวิตจะสูงถึงร้อยละ 85⁴³ และในขณะที่อัตราการเสียชีวิตในการคลอดบุตรในเขตประเทศ

อุตสาหกรรมได้หมดสิ้นแล้ว ปรากฏว่าในแถบเอเชียใต้ผู้หญิงในวัยเจริญพันธุ์ที่เสียชีวิต หนึ่งคนในทุก 2 คนมีสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์⁴⁴ และทำให้อัตราการเสียชีวิตระหว่างคลอดบุตรของสตรีในภูมิภาคนี้สูงมากกว่าสามแสนคนในแต่ละปี ในทวีปแอฟริกาสตรีมีโอกาเสียชีวิตระหว่างคลอดบุตรในอัตราส่วน 1 : 20 ซึ่งตรงกันข้ามอย่างเห็นได้ชัดกับสตรีในประเทศอุตสาหกรรมที่มีอัตราเสี่ยงเพียง 1 : 2,000 เท่านั้น

การเสียชีวิตในการคลอดบุตร

อัตราประมาณการสำหรับสตรีที่เสียชีวิตต่อการให้กำเนิดบุตร 100,000 คน ในภูมิภาคต่างๆ ในปี ค.ศ. 1983

อัตราการเสียชีวิตของมารดาในการคลอดบุตร ในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะในเขตที่ผู้ทำคลอดไม่ได้รับการฝึกฝนอย่างถูกต้อง มีจำนวนสูงกว่าเขตอื่นๆ ในทวีปแอฟริกาและเอเชียใต้ อัตราดังกล่าวสูงกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วถึงมากกว่า 30 เท่า

ที่มา : เอกสารเรื่อง "The World's Women"

สตรีในประเทศกำลังพัฒนามักจะมีบุตรมาก
เกินไป ถิ่นเกินไป เร็วเกินไป และช้าเกินไป⁴⁵
จากผลการสำรวจระดับโลกด้านบทบาทของสตรี
ต่อการพัฒนา ปี ค.ศ. 1989 (World Survey on
the Role of Women in Development) ซึ่งนับเป็น
ครั้งแรกในหลายทศวรรษได้ระบุว่า ในช่วง
ทศวรรษที่ 1980 ได้มีสัญญาณอันตรายเกี่ยวกับ
การเสียชีวิตของมารดาและทารกที่เพิ่มขึ้นใน
ประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศ⁴⁶ ที่สตรีส่วนใหญ่
ขาดการวางแผนครอบครัว การฝากครรภ์ หรือ
การดูแลรักษาฉุกเฉินในกรณีที่มีความยุ่งยาก
ในขณะคลอด และปรากฏว่าจากจำนวนสตรีที่
เสียชีวิตขณะคลอดจำนวน 500,000 คนต่อปีนั้น
เป็นสตรีในประเทศกำลังพัฒนาถึงร้อยละ 99 ซึ่ง

มากกว่าครึ่งของจำนวนนี้ได้รับการทำคลอดแบบ
ลำสมัย โดยคนทำคลอดที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม
อย่างถูกต้อง

และเพื่อต่อสู้กับปัญหาดังกล่าว องค์การ
อนามัยโลก ธนาคารโลก และกองทุนประชากร
แห่งสหประชาชาติจึงได้ร่วมกันกำหนดโครงการ
“มารดาปลอดภัย” (Safe Motherhood) ใน
กลางทศวรรษ 1980 เพื่อขจัดปัญหาการเสียชีวิต
และอันตรายต่อสตรีในขณะคลอดให้หมดสิ้นภายใน
ปี ค.ศ. 2000 โดยวิธีที่เสียค่าใช้จ่ายน้อย อย่างไรก็ตาม
แม้ว่าธนาคารโลกจะบริจาคเงินช่วยเหลือ
ต่อโครงการดังกล่าวเพียง 2 เหรียญสหรัฐต่อสตรี
1 คน ก็ถือว่ามากแล้วสำหรับประเทศ
กำลังพัฒนาบางประเทศ

การขลิบปุ่มกระสัน
ของสตรีในประเทศเลโซโธ
ประมาณ 80 ล้านคน
ของสตรีเฉพาะในทวีป
แอฟริกาตกเป็นเหยื่อ
ของความพิการด้าน
การสืบพันธุ์ ในภาพคือ
เด็กผู้หญิงซึ่งปิดบัง
ใบหน้าของตนกำลังถูก
นำไปภูเขาเพื่อเข้าสู่พิธี
ต้อนรับวัยสาว

การมีบุตรมากกับการวางแผนครอบครัว

อายุที่สตรีจะสมรสและเริ่มมีบุตร ตลอดจนขนาดของครอบครัวและความสามารถของสตรีในการควบคุมการมีบุตรของตน ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดสุขอนามัยและสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจของสตรี ในประเทศเดนมาร์ก ญี่ปุ่น และสวีเดน มีสตรีจำนวนเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นที่สมรสเมื่ออายุยังไม่ครบ 20 ปี สตรีเหล่านี้ส่วนมากสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และมีบางส่วนที่สำเร็จการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย⁴⁷ ในทางตรงกันข้าม ในประเทศบังคลาเทศสตรีจำนวนมากกว่าร้อยละ 75 สมรสเมื่ออายุ 19 ปี หรือต่ำกว่า และในประเทศอัฟกานิสถาน มาลาวี มาลี เนปาล สาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และเยเมน สตรีที่สมรสเมื่ออายุ 19 ปี หรือต่ำกว่ามีมากกว่าร้อยละ 50⁴⁸ ถึงแม้ว่าสตรีที่แต่งงานเมื่ออายุน้อยจะมีโอกาสเสียชีวิตในขณะคลอดมากกว่าสตรีที่เติบโตเต็มที่แล้วถึง 2 เท่าก็ตามแต่ในประเทศดังกล่าวก็มิได้ถือว่าเป็นเรื่องผิดปกติแต่อย่างใด หากเด็กหญิงจะสมรสทันทีที่เริ่มโตเป็นสาว และตั้งครรรภ์ในทันทีทันใด

ด้วยเหตุนี้ การให้บริการด้านการวางแผนครอบครัวแก่สตรีจึงเป็นเรื่องจำเป็น เพื่อที่จะปกป้องรักษาชีวิตของสตรีไว้ ความจริงที่ปรากฏออกมาคือ สตรีที่ประสงค์จะมีบุตรช้าลงหรือลดจำนวนการมีบุตร มิได้มีการคุมกำเนิดแต่อย่างใด โดยเป็นสตรีประเทศในแถบลาติน-

อเมริกาถึง 3 ใน 4 ในทวีปเอเชียร้อยละ 43 และในทวีปแอฟริการ้อยละ 27⁴⁹ และจากการสำรวจล่าสุดพบว่าสตรีที่สมรสแล้วจากจำนวน 28 ประเทศ ซึ่งส่วนมากเป็นประเทศในทวีปเอเชียและแอฟริกา มีการคุมกำเนิดเพียงไม่ถึงหนึ่งในสามเท่านั้น⁵⁰

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในด้านสาระของกฎหมายแล้วปรากฏว่า สถานภาพอันต่ำต้อยของสตรีหลังการสมรสทำให้สตรีไม่สามารถกำหนดการมีบุตรของตนได้ วงจรแห่งความชั่วร้ายที่เกิดขึ้นจากการที่สตรีไม่สามารถคุมกำเนิดได้หากสามีไม่อนุญาต และสตรีก็ไม่กล้ายกเรื่องนี้ขึ้นมาดำเนินการใด ๆ เนื่องจากการคุมกำเนิดนั้นมักเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีและการนอกใจสามี ผลสะท้อนในเรื่องดังกล่าวปรากฏในรายงานล่าสุดเกี่ยวกับการที่ไม่สามารถควบคุมการมีบุตรได้ว่า “การที่สตรีไม่สามารถควบคุมการให้กำเนิดบุตรได้ ทำให้สตรีมีจุดอ่อนและมีลักษณะต้องพึ่งพามากขึ้นในชีวิตสมรส สตรีที่ถูกสามีฟ้องหย่าหรือทอดทิ้งจะมีรายได้น้อยมาก หรือไม่ได้รับรายได้ใด ๆ จากสามีเก่าของเธอเลย”⁵¹

ขณะที่ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา การวางแผนครอบครัวและโครงการด้านประชากรที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลได้ปรากฏผลสำเร็จให้เห็นอย่างเด่นชัด แต่การเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็วกลับเป็นตัวขัดขวางความสำเร็จดังกล่าวอย่างรุนแรง และหากอัตราการเพิ่มของประชากรในปัจจุบันยังคงดำเนินต่อไปใน

ทวีปแอฟริกาแล้ว ประชากรในทวีปแอฟริกาจะเพิ่มเป็นสองเท่าในทุกๆ 22 ปี ในปี ค.ศ. 2030 คาดการณ์ว่าประชากรในทวีปแอฟริกาจะมีจำนวนสูงถึง 2.6 พันล้านคน เพิ่มขึ้น 4 เท่าจากจำนวน 650 ล้านคนในปัจจุบัน และในปี ค.ศ. 2000 คาดว่าการเพิ่มของประชากรในแถบเอเชียใต้จะมีจำนวนถึงประมาณหนึ่งในสามของการเพิ่มประชากรโลกเลยทีเดียว⁵² จากผลดังกล่าว การตัดงบประมาณด้านสาธารณสุขซึ่งเป็นผลมาจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและโครงการปรับโครงสร้างจะมีผลให้สตรีขาดการวางแผนครอบครัว และทำให้การคุมกำเนิดเป็นเรื่องฟุ่มเฟือยเกินกว่าที่ครอบครัวส่วนใหญ่จะแบกรับภาระได้ และผลร้ายจากการเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็ว เช่นนี้ก็คือ ความหายนะอันจะเกิดต่อสุขอนามัยของสตรีในทวีปแอฟริกาและเอเชีย

ทฤษฎีนาการที่ทวีความรุนแรงขึ้น

ปัญหาด้านทฤษฎีนาการนั้นส่งผลต่อประชากรหนึ่งในสี่คน และเป็นสาเหตุสำคัญของการเสียชีวิตของสตรีในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ ในช่วงทศวรรษ 1980 มาตรฐานด้านโภชนาการตกต่ำลงใน 25 ประเทศ และในหลาย ๆ กรณีสตรีได้รับผลกระทบในสัดส่วนที่สูงกว่าบุรุษมาก

โรคโลหิตจางเพราะขาดอาหารทำให้สตรีมีความอ่อนแอต่อโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ เหนืออย่างสมรรถนะในการทำงานประจำวันลดลง และ

สตรีที่กำลังตั้งครรภ์จะตกอยู่ในอันตรายอย่างยิ่งในประเทศอุตสาหกรรม สตรีจำนวนร้อยละ 11 เป็นโรคโลหิตจางเพราะขาดอาหาร ในทวีปแอฟริกาและเอเชียส่วนใหญ่สตรีที่ตั้งครรภ์จำนวนถึง 2 ใน 3 เป็นโรคโลหิตจาง⁵³ นอกจากนี้ จากรายงานล่าสุดปรากฏว่า ผลการตรวจสอบได้ชี้ชัดว่า 7 ประเทศ ใน 15 ประเทศกำลังพัฒนา มีอัตราการเพิ่มของเด็กแรกเกิดที่น้ำหนักต่ำกว่ามาตรฐาน ในช่วงครึ่งแรกของทศวรรษ 1980⁵⁴

ในช่วงทศวรรษ 1980 ประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากต้องเผชิญหน้ากับสภาพการณ์อันเลวร้าย ซึ่งเป็นผลมาจากสาเหตุสำคัญร่วมกันหลายประการ คือ การที่รัฐบาลยกเลิกการให้ความช่วยเหลือด้านอาหาร การที่อาหารมีราคาสูงขึ้น ค่าแรงงานต่ำ และการว่างงานสูงขึ้น และก็มีมักจะเป็นสตรีที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งหมายความว่าสตรีต้องทำงานหนักขึ้นเพื่อให้ครอบครัวอยู่รอด “การปรับตัวที่คนมองไม่เห็น” ดังกล่าวทำให้สตรีและลูก ๆ มีสุขภาพที่เลวลง และถึงแม้ในประเทศกำลังพัฒนา สตรีที่เป็นหัวหน้าครอบครัวจะพยายามต่อสู้มากน้อยเพียงใด แต่การที่ราคาของสินค้าที่จำเป็นในการดำรงชีวิตซึ่งได้เพิ่มขึ้นอย่างน่าใจหาย ได้ทำให้เกิดความแตกต่างอย่างเด่นชัดระหว่างความสามารถในการยังชีพกับการอดอยาก ในประเทศแซมเบียอัตราผู้เสียชีวิตจากทฤษฎีนาการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 ระหว่างปี ค.ศ. 1981 - 1987 ในประเทศกานา และเปรู อัตราทฤษฎีนาการเพิ่มขึ้นร้อยละ 50 ในช่วงครึ่งแรกของทศวรรษ 1980⁵⁵ และในช่วงเวลา

เดียวกันในประเทศโบลิเวีย สาธารณรัฐโดมินิกัน จาไมกา เปรู และอุรุกวัย ปัญหาทุพโภชนาการ ในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีเพิ่มมากขึ้น

โรคเอดส์กับการหมดสมรรถภาพในการสืบพันธุ์

จากความถดถอยในเรื่องการสาธารณสุข ดังกล่าว พร้อมกันกับมหันตภัยชนิดใหม่ที่คุกคาม สุขอนามัยของสตรี คือ โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง หรือโรคเอดส์ (Acquired Immune Deficiency Syndrome - AIDS) ทำให้สตรีทั่วโลกจำนวน 3 ล้านคนได้รับเชื้อไวรัส HIV ซึ่งเป็นสาเหตุของโรคเอดส์ และภายในทศวรรษ 1990 นี้ องค์การอนามัยโลกคาดว่าจะมีสตรีเสียชีวิตจากโรคเอดส์ ถึง 2 ล้านคน ซึ่งส่วนมากเป็นสตรีที่อาศัยในแถบ ซาฮาราใต้ ทวีปแอฟริกา ในขณะที่ในประเทศ อุตสาหกรรม ภัยคุกคามของโรคเอดส์จะแพร่ ระบาดถึงกลุ่มผู้ชายรักร่วมเพศ และจำนวนสตรี ได้รับเชื้อไวรัส HIV บวก ก็กำลังเพิ่มขึ้นด้วย ในทวีปแอฟริกาได้มีผู้คาดว่าภายในปี ค.ศ. 2000 ประชากร 1 คนในทุก 20 คน จะเป็นโรคเอดส์⁵⁶ โดยมีอัตราส่วนการติดเชื้อเท่ากันระหว่างเพศชาย กับเพศหญิง ในประเทศลาตินอเมริกา สตรี 1 คน ใน 500 คนเป็นโรคเอดส์แล้ว ในทวีปเอเชีย เพียงช่วง 3 ปีที่ผ่านมา มีสตรีที่อาจติดโรคเอดส์ ถึง 200,000 คน⁵⁷ นอกจากนี้ โรคเอดส์กำลัง แพร่ระบาดไปทั่วเขตเมืองใหญ่ในแถบยุโรปตะวันตก อเมริกาเหนือ และอเมริกาใต้ด้วย

องค์การอนามัยโลกได้รายงานไว้ว่า “ภายในสิ้น

ทศวรรษ 1990 จำนวนสตรีที่ติดเชื้อไวรัส HIV จะเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า และจะแพร่โรคนี้อีกไปสู่มุขชาย ด้วย ซึ่งจะกลายเป็นพหุศาสตร์สำคัญที่จะแพร่กระจาย เชื้อโรคเอดส์ไปยังเกือบทุกแห่งทั่วโลก” และเป็น ที่คาดว่าอัตราการเสียชีวิตของผู้ใหญ่และเด็กจะ สูงขึ้นในบางภูมิภาค ซึ่งจะทำให้ผลสำเร็จทาง การสาธารณสุขในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ถูกกลบฝังไปหมดโดยสิ้นเชิง และที่น่าสะพรึงกลัว ก็คือ เฉพาะในทวีปแอฟริกาจะมีเด็กกำพร้า (ที่ บิดามารดาเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์) ที่เป็นโรคเอดส์ สูงถึง 10 ล้านคน ในปี ค.ศ. 2000⁵⁸

รูปแบบของการแบ่งแยกทางเพศที่ซ่อนอยู่ลึก ๆ และสร้างปัญหาด้านสุขอนามัยแก่สตรีในประเทศ กำลังพัฒนามากที่สุดคือ การหมดสมรรถภาพ ในการสืบพันธุ์ หรือที่บางครั้งอาจเรียกว่าการ ขลิบปุ่มกระสันต์ของสตรี (circumcision) ใน ทวีปแอฟริกา มีตัวเลขประมาณการว่า สตรี 80 ล้านคน และมากกว่านี้ อีกหลายล้านคนใน แถบตะวันออกกลาง รวมทั้งสตรีจากทั้งสองภูมิภาค ดังกล่าวที่อาศัยอยู่ในทวีปยุโรปได้ตกเป็นเหยื่อ ของการทำให้หมดสมรรถภาพในการสืบพันธุ์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้สตรีรักษาความบริสุทธิ์ และ ความจงรักภักดีไว้ การตัดปุ่มกระสันต์ (clitori- dectomy) ของสตรีและทำให้หมดความรู้สึก ทางเพศ (infibulation) ทำให้สตรีต้องเสี่ยงภัย ทั้งด้านร่างกายและจิตใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะใน การกระทำดังกล่าวนี้มันมักจะขาดเครื่องมือการแพทย์ ชั้นพื้นฐานซึ่งมักจะส่งผลให้สตรีต้องเสียชีวิต ตกเลือด คลอดบุตรยากติดเชื้อโรคชนิดเรื้อรัง

และประสบความสำเร็จอย่างมากหรือเจ็บปวดในการมีเพศสัมพันธ์

ถึงแม้ว่าการกระทำแบบล้าหลังดังกล่าวจะถือเป็นสิ่งผิดกฎหมายในประเทศแอฟริกาหลายประเทศ แต่แรงกดดันทางสังคมให้สตรีเข้าสู่หนัดยังคงมีพลังอยู่มาก สตรีที่มีได้ผ่านพิธีการดังกล่าวจะถือว่าไม่สมควรเข้าพิธีสมรส ด้วยเหตุนี้ปรากฏการณ์ดังกล่าวยังคงดำเนินการอยู่ต่อไป ซึ่งสาเหตุสำคัญนั้นก็คือ ยังไม่มีความพยายามที่เพียงพอในการให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วไปตลอดจนขาดการกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวถึงความเสี่ยงทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่สตรีจะได้รับจากการกระทำดังกล่าว

สุขอนามัย : สิทธิพิเศษของผู้ชายหรือ?

ถึงแม้ว่าสตรีจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อสุขอนามัยของครอบครัวและชุมชน ซึ่งก็เป็นผลมาจากความไม่เสมอภาคที่ได้ดำรงอยู่ แต่สุขอนามัยของสตรีเองกลับมิได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควรจะเป็นเลย ในสังคมที่ให้คุณค่าแก่เด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิง เด็กผู้หญิงมักจะไม่ค่อยได้รับการดูแลทางด้านสุขอนามัย⁵⁹ ในหลายแห่งแถบเอเชียใต้ การเลือกปฏิบัติปรากฏออกมาในรูปแบบของอัตราการเสียชีวิตของเด็กและทารกเพศหญิง ซึ่งสูงกว่าเด็กและทารกเพศชายมาก และแม้แต่ประเทศในทวีปเอเชียที่มีความมั่งคั่งมากกว่าก็ตาม⁶⁰ ตัวอย่างเช่น ในประเทศบังคลาเทศ เด็กผู้หญิงมีอัตราการเสียชีวิตมากกว่าเด็กผู้ชายถึงร้อยละ

70⁶¹ และปรากฏในบางประเทศว่า ในยามเจ็บป่วยเด็กผู้ชายจะมีโอกาสได้รับการรักษาในโรงพยาบาลมากกว่าเด็กผู้หญิง

การแบ่งปันอาหารภายในครอบครัวก็มักไม่เป็นธรรม ในบางภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแถบเอเชียใต้ ผู้ชายและเด็กผู้ชายจะได้กินอาหาร

ความโหดร้ายของมารดา : ภาพจากกรุงอิสลามาบัด ประเทศปากีสถาน ภาพนี้ได้บอกถึงเรื่องเศร้าเกี่ยวกับอคติในยุคเก่าที่ให้ความนิยมต่อเด็กชาย กล่าวคือเด็กที่กำลังตีมนมจากขวดนมคือเด็กผู้หญิง ส่วนพี่ชายฝาแฝดของเธอกำลังดูดนมมารดา สตรีในภาพได้รับการบอกเล่าจากมารดาสามีว่า เธอไม่มีนมพอที่จะเลี้ยงดูลูกทั้งสองคนได้ ดังนั้นเธอจึงควรให้ลูกชายได้กินนมของเธอ เด็กทารกผู้หญิงคนนั้นเสียชีวิตในวันต่อมา

ก่อน ผู้หญิงและเด็กผู้หญิงจะได้กินของที่เหลือซึ่งก็มักจะเป็นอาหารที่ด้อยคุณภาพทางโภชนาการ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นคือ เด็กผู้หญิงในประเทศกำลังพัฒนาขาดอาหารมากกว่าเด็กผู้ชายถึง 4 เท่า⁶² เหตุการณ์ดังกล่าวจะยิ่งเลวลงกว่านี้หากรายได้ของครอบครัวลดลง ผู้หญิงจะต้องลำบากมากขึ้น จนอาจถึงขั้นไม่ได้กินอาหารเลยทีเดียว⁶³ และในชุมชนบางแห่งแถบลุ่มแม่น้ำอเมซอน ผู้หญิงขาดอาหารมากกว่าผู้ชายถึง 4 เท่า⁶⁴

อย่างไรก็ตาม ยังมีการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในรูปแบบที่น่าสะพรึงกลัวกว่านี้อีก เช่น การฆ่าทารกเพศหญิง (เป็นเหตุการณ์ที่เกิดในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย และประเทศอาหรับหลายประเทศ) การเผาเจ้าสาวในประเทศอินเดียเมื่อผู้หญิงออกจากบ้านของตน ในวันแต่งงานก็จะได้รับการบอกกล่าวว่า “ถึงตอนนี้ก็มีเฉพาะร่างที่ไร้ลมหายใจของเธอเท่านั้นที่จะออกจากบ้านของสามีเธอได้” และเมื่อพิจารณาในแง่กฎหมายแล้วคำว่าเจ้าสาวนั้นไม่มีความหมายมากไปกว่าสถานภาพหนึ่ง และรายได้ที่เกิดจากสินสมรสของฝ่ายหญิง ด้วยเหตุนี้ หากชีวิตสมรสไม่สามารถดำเนินไปอย่างราบรื่น ครอบครัวของฝ่ายชายอาจจะตัดสินใจ “ขจัดปัญหาโดยการขจัดเจ้าสาวทิ้งเสีย” เพราะเมื่อภรรยาเสียชีวิตฝ่ายชายจะสามารถแต่งงานใหม่ได้โดยปราศจากข้อขัดข้องของกระบวนการในการหย่า⁶⁵

ในบางประเทศมีการทดสอบเพื่อทราบล่วงหน้าว่าเด็กในครรภ์เป็นเพศใด และหากทราบว่าเป็นเพศหญิงก็จะถูกทำแท้ง เฉพาะใน

ช่วงปี ค.ศ. 1984 - 1985 เด็กตัวอ่อนในครรภ์ที่ทราบจากการทดสอบว่าเป็นเพศหญิงถูกทำแท้งเป็นจำนวนถึง 16,000 รายในคลินิกแห่งหนึ่งในเมืองบอมเบย์⁶⁶

ถึงแม้ในครอบครัวก็ยังปรากฏความไม่เท่าเทียมกันที่สตรีต้องประสบอยู่ โดยรูปแบบของการเลือกปฏิบัติประการหนึ่งที่ปรากฏมากที่สุดคือ สตรีทั่วโลกต้องทำงานในลักษณะ “วันทวีคูณ” (double day) กล่าวคือ ในแต่ละวันสตรีจะต้องทำงานบ้าน และทำงานด้านเกษตรกรรมหรือทำงานหาเงินเข้าครอบครัวด้วย ในขณะที่ผู้ชายแทบจะไม่ต้องทำอะไรเลย เมื่อเสร็จจากการทำงานนอกบ้านหรือกลับจากนา หรืออย่างมากก็อาจจะช่วยทำงานบ้านบ้างเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และจากภาระอันมากมายนี้เองสตรีจึงมักไม่ค่อยมีเวลาพักผ่อน แล้วผลก็คือพวกเธอจะไม่ใส่ใจในสุขภาพของตนเลย สตรีจะไปให้แพทย์ตรวจรักษาก็ต่อเมื่อมีอาการป่วยหนักเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เองความคิดที่จะให้มีการแบ่งเบาภาระของสตรี รวมทั้งการช่วยทำงานบ้านจึงกลายเป็นประเด็นทางกฎหมายและการพัฒนาที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญมากในปัจจุบัน

ผลที่พอกพูนขึ้นจากการเลือกปฏิบัติดังกล่าวได้ทำให้เกิดความแตกต่างในช่วงอายุขัย ระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงในบางภูมิภาค กล่าวคือ ในประเทศอุตสาหกรรมหลายประเทศ รวมทั้งประเทศแคนาดา สวิตเซอร์แลนด์ ญี่ปุ่น และนอร์เวย์ ผู้หญิงมีอายุเฉลี่ยเพียง 80 ปี มากกว่าผู้ชาย 7 ปี ในประเทศกำลังพัฒนาความแตกต่างดัง-

กล่าวจัดว่าน้อยมาก เช่น ในประเทศอียิปต์ ไฮติ และอิรัก⁶⁷ ในประเทศอินเดียและปากีสถานไม่ปรากฏว่ามีความแตกต่าง ขณะที่ในประเทศบังคลาเทศ ภูฏาน มัลดีฟส์ และเนปาล ผู้หญิงมีอายุเฉลี่ยต่ำกว่าผู้ชาย⁶⁸

การเลือกปฏิบัติต่อสตรีนั้นยังปรากฏในแวดวงอาชีพทางแพทย์ด้วยเช่นกัน ขณะที่ผู้ปฏิบัติงานด้านอนามัยขั้นมูลฐานส่วนมากเป็นสตรีซึ่งมักได้รับการอบรมให้ทำหน้าที่คนทำคลอดแบบดั้งเดิมสตรีกลับได้รับอำนาจในการตัดสินใจที่ต่ำมากเมื่อเทียบกับสตรีที่ทำหน้าที่ดังกล่าวในประเทศกำลังพัฒนาประมาณด้านสาธารณสุขจำนวน 3 ใน 4 ได้รับการจัดสรรให้โรงพยาบาลและแพทย์ ในขณะที่สตรีที่เป็นผู้ทำคลอดและทำงานด้านอนามัยขั้นมูลฐานได้รับงบประมาณเพียงเล็กน้อยเท่านั้น⁶⁹ และยังปรากฏอีกว่าเด็กผู้ชายมักได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาวิชาแพทย์มากกว่าเด็กผู้หญิงอีกด้วย

สตรีและสุขอนามัยในทศวรรษ 1990

ถึงแม้จะมีเสียงเรียกร้องอย่างหนาแน่นจากชุมชนโลกในช่วงท้ายทศวรรษ 1980 ให้มีการปรับปรุงสิทธิต่าง ๆ ของสตรี แต่ผลกลับปรากฏในทางตรงกันข้าม ในบางกรณีปรากฏว่ามีการจัดทำโครงการพิเศษด้านน้ำสะอาด การสุขาภิบาลความปลอดภัยในการตั้งครรภ์ งานด้านโภชนาการและการให้บริการทางด้านการวางแผนครอบครัว แต่ปรากฏว่าความจำเป็นด้านสุขอนามัยของสตรียังคงถูกละเลย หรือไม่ก็จัดทำโครงการด้าน

สุขอนามัยของสตรีขึ้นบ้าง แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของสตรีอยู่ดี

คณะผู้เชี่ยวชาญด้านสตรีและการปรับโครงสร้างแห่งเครือจักรภพได้ตั้งข้อสังเกตว่า “ผลในระยะยาวของปัญหาทุพโภชนาการ และสุขภาพที่อ่อนแอของสตรีและเด็กผู้หญิง อาจกลายเป็นเรื่องรุนแรงได้ ผลการสำรวจล่าสุดชี้ให้เห็นว่าต้องใช้เวลาถึงสองชั่วอายุคนสำหรับเด็กหญิงคนหนึ่งที่จะ “ลบล้าง” ผลตกค้างจากปัญหาทุพโภชนาการที่ร้ายแรงออกไปได้ เนื่องจากความอ่อนแอด้านระบบสืบพันธุ์ของเธอจะส่งผลไปถึงลูก ๆ และลงไปถึงระดับหลาน ถึงแม้ว่าเด็ก ๆ รุ่นหลังเหล่านั้นจะได้รับการเลี้ยงดูและได้รับการดูแลทางการแพทย์ที่วิเศษเพียงใด”⁷⁰

การทำทนายด้านสุขอนามัยจากปัจจุบันสู่ปี ค.ศ. 2000

ถึงแม้ภาพรวมด้านการให้บริการทางสุขอนามัยแก่สตรีในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาจะออกมาในทางลบก็ตาม แต่สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ หากมาตรการดังต่อไปนี้ได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างเร่งด่วน

- การปรับปรุงการแพทย์ด้านความปลอดภัยในการคลอด การวางแผนครอบครัว และโภชนาการให้สตรีและเด็กผู้หญิงได้รับอย่างเหมาะสม
- การเพิ่มงบประมาณด้านสาธารณสุขเพื่อให้สตรีได้รับการบริการและความสะดวกด้านสาธารณสุขขั้นมูลฐานโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

การจัดหาน้ำสะอาด และการปรับปรุงงานสุขาภิบาล

- การจัดตั้งกองทุนระดับชาติเพื่อการวิจัย และการจัดหาอุปกรณ์ด้านการวางแผนครอบครัว อย่างเพียงพอ

- การค้าประกันด้านการวางแผนครอบครัว และสิทธิของสตรีในการมีบุตรตามที่ต้องการ รวมทั้งการป้องกันมิให้มีบุตรก่อนวัยอันสมควร

- การให้บริการด้านอนามัยก่อนและหลังคลอด รวมทั้งโภชนาการสำหรับสตรีมีครรภ์ และมารดาที่อยู่ในช่วงให้นมบุตร เพื่อลดอัตราการเสียชีวิตในการคลอดบุตร

- การรณรงค์ให้มีการรับภาระงานบ้านที่เท่าเทียมกันระหว่างเพศชายกับเพศหญิง

- การให้สิทธิที่เท่าเทียมกันในการรักษา

พยาบาลแก่สตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่เด็กผู้หญิง สตรีพิการ และสตรีสูงอายุ

- การเพิ่มอายุเฉลี่ยของสตรีให้ถึง 65 ปี ในทุกประเทศ

- การกำหนดมาตรการในการป้องกันและแพร่ระบาดของโรคที่เกิดกับเด็ก 6 โรค คือ วัณโรค คอตีบ โปลิโอ หัด บาดทะยัก และไอกรน

- การกำหนดโทษที่รุนแรงสำหรับการฆ่าเด็กทารกเพศหญิง

- การขจัดความเชื่อแบบดั้งเดิมในการตัดปุ่มกระสันของสตรี

- การกำหนดมาตรการป้องกันและการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ และการจัดให้คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ติดเชื้อเอดส์และครอบครัว

บทที่ 3

การให้การศึกษาแก่สตรี :

กุญแจสำคัญสู่ความมีอำนาจของสตรี

ถ้าคุณให้การศึกษาแก่บุรุษ คุณให้การศึกษา
แก่คนเพียงคนเดียว แต่ถ้าคุณให้การศึกษาแก่สตรี
เท่ากับว่าคุณให้การศึกษาแก่คนทั้งครอบครัว

ในเทพนิยายต่าง ๆ ทั่วโลกได้แสดงว่าสตรีคือผู้ประสบความสำเร็จอย่างสูงในเชิงอักษรศาสตร์ ด้านการประดิษฐ์ตัวอักษรและการสร้างภาษา ตัวอย่างเช่น ในท่อนเริ่มต้นของบทสวดบูชาพระแม่มฤคณาได้กล่าวว่า “เทพธิดาโลกอสพระแม่แห่งพระเจ้าทั้งปวง พระผู้สร้างความเยียมยอดทางศิลปะ พระแม่แห่งศาสตร์” ราซินีไอซิส (Isis) แห่งอียิปต์ และเมดูซา (Medusa) แห่งกรีซได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ประดิษฐ์ตัวอักษรของแต่ละประเทศ เจ้าแม่กาลีของอินเดียคือผู้ประดิษฐ์อักษรสันสกฤต และแม่แต่นวนิยายเรื่องแรกของโลก คือ The Tale of Genji ก็เขียนโดยเลดี มุราซากิ (Murasaki) ของญี่ปุ่นในช่วงศตวรรษที่ 11⁷¹

ตัวอย่างดังกล่าวได้ชี้ชัดว่า ครั้งหนึ่งสตรีคือศูนย์กลางในการเรียนรู้ของโลกก่อนที่การยึดครองอำนาจของเพศชายจะปฏิเสธสิทธิในการศึกษาของสตรี และทำให้สตรีต้องถูกจำกัดสิทธิดังกล่าวเป็นเวลานานถึงหลายทศวรรษ มีเพียงสตรีจำนวนไม่มากที่สามารถพ้นฝ่าอุปสรรคต่างๆ จนได้ศึกษาความรู้สาขาต่างๆ ที่ตนต้องการ

การไม่รู้หนังสือ : ทางตันที่ยาวนานชั่วชีวิต

องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้แจ้งว่า ในปี ค.ศ. 1990 ร้อยละ 26.5 ของประชากรผู้ใหญ่ในโลก (948.1 ล้านคน) เป็นผู้

ไม่รู้หนังสือ และจากจำนวนดังกล่าวแบ่งเป็นผู้ชาย 346.5 ล้านคน (ร้อยละ 19.4 ของประชากรชาย) และเป็นผู้หญิง 601.6 ล้านคน (ร้อยละ 33.6 ของประชากรหญิง) ในประเทศกำลังพัฒนามีผู้หญิงที่ไม่รู้หนังสือสูงถึงร้อยละ 45⁷² สตรีดังกล่าวต้องประสบกับปัญหาอื่น ๆ ที่ตามมาอีกมาก ทั้งในชีวิตครอบครัว ที่ทำงาน และในสังคม สตรีมักไม่ได้รับผลประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี และต้องตกอยู่ในวงจรชั่วร้ายของความยากจน การมีบุตรหัวปีท้ายปี สุขภาพไม่ดีและการไร้อำนาจ ทั้งยังขาดหนทางที่จะหลุดพ้นจากสภาพดังกล่าวด้วย

ความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างการรู้หนังสือ สุขอนามัย อำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองกับการกำหนดทางเลือกของสตรียังไม่ได้รับการยอมรับอย่างเพียงพอ ดังจะพบว่าการศึกษามีส่วนสำคัญในการกำหนดให้สตรีทำงานที่ได้รับค่าจ้าง ความสามารถในการหาเลี้ยงชีพ สุขอนามัย การคุมกำเนิด ขนาดของครอบครัว ตลอดจนจบการศึกษา และสุขอนามัยของทุกคนในครอบครัว ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงที่ได้ใช้เวลากับการศึกษามา 7 ปี หรือมากกว่ามีแนวโน้มที่จะแต่งงานช้ากว่าอายุเฉลี่ย 4 ปี และมีบุตรน้อยกว่าสตรีที่ไม่ได้รับการศึกษา 2.2 คน⁷³

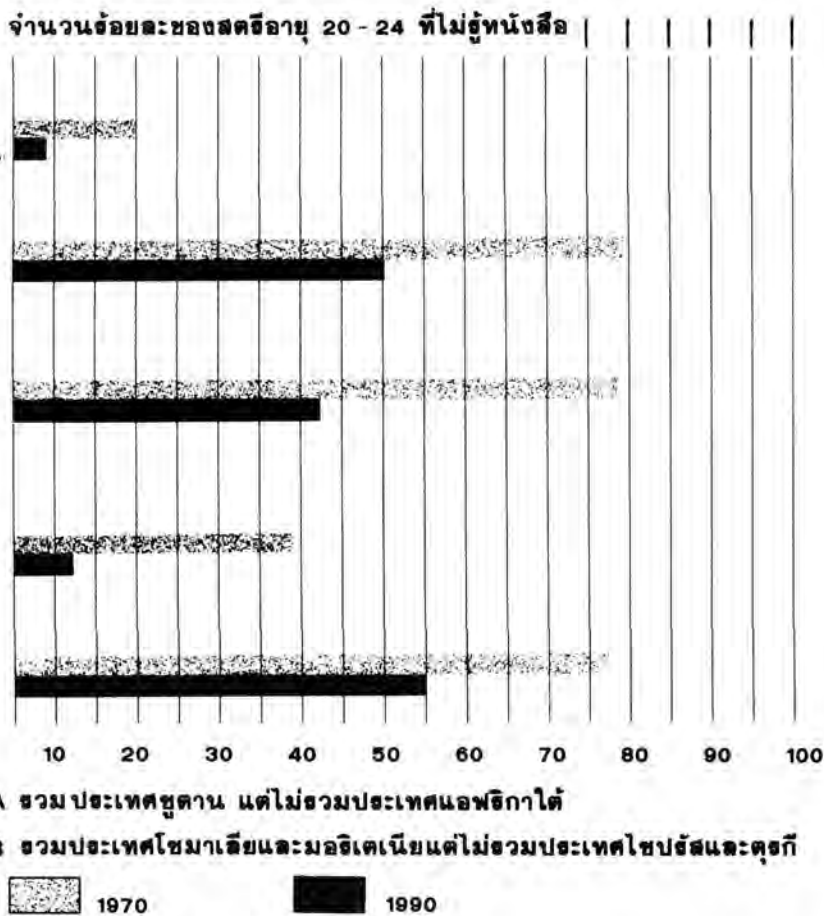
การศึกษายังมีส่วนสำคัญต่อการอยู่รอดของเด็กด้วย กล่าวคือ ในประเทศกานา สตรีที่ไร้การศึกษามีโอกาสสูญเสียชีวิตมากเป็น 2 เท่าของสตรีที่จบการศึกษาระดับประถม และมากเป็น 4 เท่าของสตรีที่ผ่านการศึกษาระดับมัธยม⁷⁴

ในประเทศอินโดนีเซีย สตรีที่ไร้การศึกษามีโอกาสสูญเสียบุตรที่อายุยังไม่ถึง 5 ปีถึง 3 เท่าเมื่อเทียบกับสตรีที่ได้รับการศึกษามาบ้าง⁷⁵

นอกจากนี้ การศึกษายังช่วยให้สตรีสามารถเอาชนะความไม่เป็นธรรมในสังคม ควบคุมวิถีชีวิตของตน มีสิทธิในสถานภาพและการยอมรับในการมีบุตร ซึ่งล้วนแล้วแต่ทำให้สตรีสามารถมีชีวิตในสังคมได้อย่างสมศักดิ์ศรี การศึกษายังเสริมสร้างให้สตรีมีสายตากว้างไกล สร้างโอกาส

สตรีไม่รู้หนังสือ

ในทวีปแอฟริกา เอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 40 ของสตรีในวัยสาวยังคงไม่รู้หนังสือ ถึงแม้ว่าอัตราการไม่รู้หนังสือของสตรีในวัยสาวช่วงปี ค.ศ. 1970-1990 แต่อัตราดังกล่าวก็ยังคงสูงกว่าอัตราการไม่รู้หนังสือของบุรุษในวัยหนุ่ม

ที่มา : "The World's Women"

ใหม่ ๆ และที่สำคัญที่สุดคือ ช่วยให้สตรีมีอำนาจในการกำหนดทางเลือกของตน การศึกษาจึงเป็นอาวุธที่สำคัญที่สุดของสตรีในการต่อสู้กับทัศนคติด้านการกำหนดตัวแบบทางเพศและการเลือกปฏิบัติที่มีต่อสตรีอีกด้วย

ความรุ่งเรืองทางการศึกษา

การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของการจดทะเบียนจัดตั้งโรงเรียนระหว่างปี ค.ศ. 1950-1980

การศึกษามีส่วนสำคัญในการช่วยให้สตรีสามารถควบคุมการมีบุตร ขนาดของครอบครัว ช่วงห่างของการมีบุตร ตลอดจนการศึกษาและสุขอนามัยของคนในครอบครัว ประเทศจีนซึ่งมีประชากรมากที่สุดในโลกประสบความสำเร็จอย่างสูงด้านโครงการวางแผนครอบครัวที่มีการเผยแพร่อย่างกว้างขวางในช่วงทศวรรษ 1980 ป้ายประกาศในภาพนี้เขียนว่า "มีลูกคนเดียวดีกว่า"

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเทศกำลังพัฒนา มีลักษณะประการหนึ่งการปฏิบัติที่ให้คำมั่นสัญญาว่าจะลดการไม่รู้หนังสือในโลกให้หมดไป จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชากรโลกจำนวนนับล้านคน และจะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของสตรีด้วย การลงทุนด้านการบริการสังคมในจำนวนเงินมหาศาลมีผลให้งบประมาณด้านการศึกษาของประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มขึ้นถึง 7 เท่า และในประเทศอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น 4 เท่า ทุกประเทศทั่วโลกได้ยอมรับว่าการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นเป้าหมายขั้นพื้นฐานที่จะต้องปฏิบัติในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ โรงเรียนระดับชั้นประถมได้รับเด็กนักเรียนหญิงเข้าศึกษามากขึ้น นอกจากนี้ เด็กผู้หญิงก็ได้เข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา และในระดับที่สูงกว่าในจำนวนที่มากขึ้นด้วย

ภาพรวมของผลการศึกษาดังกล่าวปรากฏออกมาในระดับที่น่าพึงพอใจ อัตราการไม่รู้หนังสือของสตรีผู้ใหญ่ในโลกลดลงจากร้อยละ 45 ในปี ค.ศ. 1960 เหลือร้อยละ 35 ในปี ค.ศ. 1985 ในปี ค.ศ. 1980 สตรีในประเทศกำลังพัฒนาได้ลงทะเบียนเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาสูงถึงร้อยละ 44 เพิ่มขึ้นร้อยละ 7 จากปี ค.ศ. 1950⁷⁶ (รวมทั้งในเขตลาตินอเมริกาและเอเชียส่วนใหญ่) นอกจากนี้สตรีที่ลงทะเบียนเรียนในระดับมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 24 ในปี ค.ศ. 1950 เป็นร้อยละ 40 ในปี ค.ศ. 1980⁷⁷

ตลอดช่วงเวลาดังกล่าว สตรีก็ยังคงพยายามขจัดความแตกต่างด้านการศึกษาเมื่อเทียบกับเพศชายอย่างต่อเนื่อง ไม่เพียงเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น แต่รวมถึงในระดับอุดมศึกษาด้วย และถึงวันนี้ องค์การยูเนสโกได้รายงานว่า

ในหลายประเทศ สตรีที่ได้เข้าศึกษาในระดับสูงมีจำนวนมากกว่าบุรุษแล้ว ตัวอย่างก็คือ ตัวเลขเปรียบเทียบระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายที่ศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยในปี ค.ศ. 1990 ในประเทศกาตาร์ปรากฏว่ามีผู้หญิง 202 คน ผู้ชาย 100 คน ศึกษาในมหาวิทยาลัย ในประเทศโดมินีกา เป็นผู้หญิง 200 คน ผู้ชาย 100 คน ในประเทศเลโซโท เป็น 172 คนต่อ 100 คน ในประเทศมองโกเลีย 149 คนต่อ 100 คน ในประเทศปานามา 136 คนต่อ 100 คน ในประเทศบัลแกเรีย 124 คนต่อ 100 คน และในประเทศโปรตุเกส 113 คนต่อ 100 คน⁷⁸ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อมองในภาพรวมแล้ว อัตราการไม่รู้หนังสือในเพศชายก็ยังคงลดลงในอัตราที่สูงกว่าเพศหญิง ทั้งนี้เป็นเพราะโอกาสในการศึกษาของเพศชายยังคงมีมากกว่าเพศหญิงนั่นเอง

เมื่อพิจารณาในแง่ของการประกอบอาชีพครูลแล้ว ผู้หญิงกลับมีบทบาทที่สำคัญมาก กล่าวคือ ครูในระดับต้นทั่วโลกยกเว้นทวีปแอฟริกา ประกอบด้วยครูผู้หญิงถึงครึ่งหนึ่งหรือมากกว่า ในทวีปเอเชียและแปซิฟิก ปัจจุบันร้อยละ 49 ของครูในระดับต้นเป็นครูผู้หญิง เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเพียงร้อยละ 38 ในปี ค.ศ. 1970 และในทวีปแอฟริกาตัวเลขปัจจุบันคือร้อยละ 39 เปรียบเทียบกับจำนวนร้อยละ 28 ในช่วงเวลาเดียวกัน⁷⁹

ผลกระทบต่อการศึกษาจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ

วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษ

1980 รวมทั้งโครงการด้านปรับโครงสร้างที่ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายกำหนดไว้ภายใต้การสนับสนุนของสถาบันการเงินระหว่างประเทศ ได้ส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้าทางการศึกษาที่ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในทศวรรษก่อนหน้านี้ ความไม่เท่าเทียมกันที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ กอปรกับวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้สตรีได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการที่งบประมาณด้านการศึกษาต้องถูกตัดทอนลง นอกจากนี้ อัตราการเพิ่มอย่างรวดเร็วของประชากรโลกก็ส่งผลให้อัตราการไม่รู้หนังสือของสตรีสูงขึ้นด้วย ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวนี้เป็นที่คาดกันว่าจะดำรงอยู่ต่อไปจนถึงศตวรรษที่ 21

กองทุนเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ได้รายงานว่ กลุ่มประเทศด้อยพัฒนาที่สุดในโลกได้ตัดงบประมาณการศึกษาต่อหัวลงถึงร้อยละ 25 ในช่วงทศวรรษ 1980 เพื่อจัดการกับปัญหาด้านหนี้สาธารณะ กลุ่มประเทศแถบลาตินอเมริกาและหมู่เกาะทะเลแคริบเบียนตัดทอนรายจ่ายทางการศึกษามากที่สุด⁸⁰ ในช่วงปี ค.ศ. 1980 - 1985 ประเทศจาไมกาได้ลดงบประมาณการศึกษาต่อหัวลงในอัตรารวมถึงหนึ่งในสาม⁸¹ และเช่นกัน ประเทศโบลิเวียและคออสตาริกาได้ลดค่าใช้จ่ายด้านนี้ลงมากกว่าร้อยละ 45 และ 41 ตามลำดับ⁸²

ปรากฏการณ์ดังกล่าวได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและรุนแรงที่สุดในทวีปแอฟริกาประเทศที่เพิ่งได้รับเอกราชมีบางประเทศที่ตัดงบประมาณด้านการศึกษาออกทั้งหมด ในประเทศซาอีร์ซึ่งเป็นประเทศ

ที่ยากจนที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง และมีอัตราการไม่รู้หนังสือสูงที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง ได้ตั้งงบประมาณการศึกษาออกจากงบประมาณรวมจากที่เคยกำหนดไว้ร้อยละ 15.2 ในปี ค.ศ. 1972 เหลือเพียง ร้อยละ 0.8 ในปี ค.ศ. 1986⁸³ ขณะที่อุปกรณ์การเรียนและอาคารเรียนเริ่มชำรุดทรุดโทรม นอกจากนั้น อัตราเงินเฟ้อรุนแรงได้ส่งผลให้เงินเดือนของครูมีค่าลดลงถึง 10 เท่า จึงทำให้หลายประเทศต้องใช่วิธีเก็บค่าเล่าเรียนเพื่อแก้ปัญหา และจากการที่ผู้ปกครองมีรายได้น้อยลง จึงไม่สามารถแบกรับค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปโรงเรียนและอุปกรณ์การเรียนของบุตรได้ โรงเรียนที่ไม่มีโต๊ะเรียน กระดานดำ หลังคา และหนังสือ กลายเป็นเรื่องปกติ ในชุมชนแอฟริกันบางแห่งซึ่งไม่มีความหวังที่จะให้การศึกษาแก่เด็ก แม้ในระดับที่ต่ำที่สุด ได้จัดตั้งโรงเรียนกลางแจ้งชั่วคราวขึ้นโดยใช้ครูอาสาสมัครซึ่งส่วนมากเป็นสตรี

ผลกระทบจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและความพยายามที่จะช่วยเหลือตนเองในการจัดการศึกษาดังกล่าวจะต้องได้รับการประเมินผลอีกมาก ดังที่ อเดบายอ อเดเดจี (Adebayo Adedeji) อดีตเลขาธิการบริหารคณะกรรมการเศรษฐกิจสำหรับทวีปแอฟริกาได้เคยกล่าวเตือนไว้ว่า “ถ้าเหตุการณ์แบบนี้ยังคงดำเนินต่อไป ทวีปแอฟริกาจะมีคนไม่รู้หนังสือมากขึ้นตามสัดส่วนของประชากรมากกว่าจำนวนประเทศที่เป็นเอกราช” ซึ่งเป็นผลความหายนะโดยส่วนรวมของอนาคตของทวีปแอฟริกาดังที่อเดเดจีได้เสนอว่า

“ท่านจะช่วยพัฒนาสังคมที่ไม่รู้หนังสือได้อย่างไร”⁸⁴

วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในทศวรรษ 1980 ได้ส่งผลดังต่อไปนี้

- ประเทศที่มีรายได้น้อย 16 ประเทศ และประเทศที่มีรายได้ปานกลาง 14 ประเทศ ซึ่งดำเนินการตามโครงการปรับโครงสร้างประสบกับปัญหาอัตราผู้เข้าเรียนระดับประถมศึกษาลดลงในประเทศกลุ่มแรก ประเทศโซมาเลีย โตโก และมาลีอัตราการเข้าโรงเรียนของเด็กผู้หญิงลดลงร้อยละ 40 18 และ 15 ตามลำดับ ขณะที่ในประเทศกลุ่มหลัง ประเทศเยเมน ซิลี และคอซตาริกา ได้รับผลกระทบมากที่สุด⁸⁵

- อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาลดลงในหลายประเทศ ในทวีปเอเชียและแอฟริกา⁸⁶ และในเขตยากจนหลายประเทศ เด็กผู้หญิงที่ศึกษาต่อมีอัตราลดลงมากกว่าเด็กผู้ชาย

- ประเทศในแถบลาตินอเมริกา 6 ประเทศ การศึกษาได้ถดถอยทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ⁸⁷

- อัตราการลาออกจากโรงเรียนเพิ่มขึ้นในหลายประเทศ อันเป็นผลมาจากการเก็บค่าเล่าเรียน เด็กผู้หญิงเป็นกลุ่มแรกที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว เนื่องจากแนวคิดในการให้การศึกษาแก่เด็กผู้หญิงยังคงไม่ได้รับการยอมรับทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และรัฐบาล หากในครอบครัวต้องเลือกว่าจะให้ใครเรียนต่อ ครอบครัวก็จะเลือกลูกผู้ชาย เพราะมีความเชื่อว่าเด็กผู้ชายมีโอกาสหางานทำได้ง่ายกว่าเด็กผู้หญิง พ่อแม่ที่มีความคิดดังกล่าวแบบฝังหัว ก็มักจะให้ลูกสาวเลิกเรียนเพื่อมา

ช่วยทำงานบ้าน และดูแลน้อง หรืออาจจัดการให้
แต่งงานไปเลยก็ได้ จากอัตราการเพิ่มอย่างรวดเร็ว
ของประชากร และการลดงบประมาณด้านการศึกษา
ทำให้ไม่มีโรงเรียนเพียงพอที่จะรองรับประชากร
ในวัยเรียนซึ่งเพิ่มจำนวนสูงขึ้นถึงร้อยละ 35 ในช่วงปี
ค.ศ. 1970-1985⁸⁸ และก็เป็นเคย เด็กผู้หญิงต้อง
เป็นคนกลุ่มแรกที่ถูกตัดออกจากระบบการศึกษา

นอกจากนี้ จากการที่การให้บริการทางสังคม
บางอย่างที่จัดไว้ให้สตรีได้ถูกตัดออกในช่วงทศวรรษ
ที่ 1980 ทำให้สตรีต้องทำงานหนักขึ้น และต้อง
แบกรับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นด้วย การศึกษาจึง
กลายเป็นภาระที่เพิ่มมากขึ้น ในประเทศอุกันดา
ปัจจุบันสตรีประมาณ 1 ใน 3 ต้องรับภาระค่า
เล่าเรียนบุตรแทนสามี⁸⁹ ถึงแม้ในบางแห่งที่ไม่มี
การเก็บเล่าเรียน แต่ค่าอุปกรณ์การศึกษาพื้นฐาน
บางรายการก็มีราคาสูงเกินกว่าครอบครัวยากจน
จะรับได้ ในปี ค.ศ. 1985 พ่อแม่ชาวแซมเบียต้อง
ใช้จ่ายเงินถึง 1 ใน 5 ของรายได้ต่อหัวเป็นค่า
ใช้จ่ายสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่บุตร 1 คน⁹⁰
ซึ่งเป็นภาระอันแสนสาหัสเนื่องจากครอบครัว
เหล่านี้มักมีบุตรโดยเฉลี่ย 6-7 คน

สตรีในชนบท : เมื่อการศึกษาส่งผล กระทบต่อความอยู่รอด

สังคมชนบทซึ่งต้องพึ่งพาสตรีอย่างมาก
เพื่อความอยู่รอดนั้น มักไม่เห็นด้วยกับการที่สตรี
จะได้รับการศึกษา ตัวอย่างในประเทศอัฟกานิสถาน
อัตราการไม่รู้หนังสือของผู้หญิงในชนบท
เทียบกับผู้หญิงในเมือง คือ ร้อยละ 93.8 กับ 56.4

และในประเทศเบนิน ปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น
ขึ้นในสัดส่วนร้อยละ 92.1 กับ 59⁹¹

ผู้หญิงชนบทมักจะมีลูกมาก มีฐานะยากจน
และมีเวลาหรือพลังงานน้อยมาก หรือไม่มีเลย
ในการเข้าร่วมโครงการเพื่อการรู้หนังสือในผู้ใหญ่
เด็ก ๆ ที่เกิดในครอบครัวที่มีผู้หญิงเป็นผู้นำ จะ
ต้องช่วยทำงานด้วยความอยู่รอดของครอบครัว
จากผลการศึกษาขั้นหนึ่งที่ได้รับการตีพิมพ์ในปี
ค.ศ. 1984 ระบุว่าในประเทศอินเดีย แม้เด็ก
ในชนบทจำนวนถึงร้อยละ 60 ได้เข้าศึกษาใน
ระดับประถมศึกษา แต่เมื่อ 5 ปีผ่านไป มีเด็ก
ผู้หญิงจำนวนเพียงร้อยละ 16 ที่ได้ศึกษาต่อ
ในขณะที่เด็กผู้ชายได้ศึกษาต่อถึงร้อยละ 35⁹²
ผู้หญิงชนบทมักถูกครอบครัวต่อต้านหากจะ
ศึกษาต่อ เนื่องจากเกรงว่าผู้หญิงที่มีการศึกษา
จะเป็นภัยคุกคามต่อสามี และสถานภาพอัน
มั่นคงของครอบครัว

ความเสื่อมถอยในประเทศพัฒนาแล้ว

ผลที่เกิดขึ้นในประเทศอุตสาหกรรมหลังจาก
การเฟื่องฟูทางการศึกษาในทศวรรษที่ผ่านมา
และความถดถอยทางเศรษฐกิจในปลายทศวรรษ
1970 เป็นเรื่องที่น่าตื่นตระหนกมาก ความตกต่ำ
ในด้านต่าง ๆ ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของ
ระบบการศึกษาในภาพรวม ตั้งแต่ระดับประถม
ศึกษาจนถึงอุดมศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การเข้าร่วมของสตรีในโครงการเพื่อการรู้
หนังสือในผู้ใหญ่ และการศึกษาอื่น ๆ ในประเทศ
อุตสาหกรรมก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน กล่าวคือ

จำนวนผู้ศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยลดน้อยลง ค่าเล่าเรียนกลับพุ่งสูงขึ้น นอกจากนี้ ทุนการศึกษาก็ลดน้อยลงอย่างมาก ในประเทศสหราชอาณาจักรเริ่มมีการเข้มงวดในการให้เงินทุนอุดหนุนทางการศึกษาทั้งที่ก่อนหน้านี้สิ่งดังกล่าวเป็นสิทธิที่ประชาชนทุกคนเคยได้รับ ในทางเดียวกัน ในประเทศสหรัฐอเมริกา ค่าเล่าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยเพิ่มสูงขึ้นจนครอบคลุมระดับกลางจำนวนมากไม่อาจรับภาระได้

ช่องว่างระหว่างเพศ

ความแตกต่างด้านอัตราการรู้หนังสือระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงในประเทศกำลังพัฒนา ได้ลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลที่เกิดขึ้นต่อสตรีที่อายุต่ำกว่า 24 ปี ในเขตลาติน-

อเมริกาในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ในบางภูมิภาคอัตราการไม่รู้หนังสือของหญิงสาวลดลงถึงครึ่งหนึ่ง ในเขตลาตินอเมริกาและหมู่เกาะทะเลแคริบเบียน อัตราการไม่รู้หนังสือของหญิงสาวอายุ 20-24 ปี ได้ลดลงจากร้อยละ 19.4 ในปี ค.ศ. 1970 เหลือร้อยละ 8 ในปี ค.ศ. 1990 ในเขตซาราร่าใต้ในทวีปแอฟริกา (รวมประเทศซูดานแต่ไม่รวมแอฟริกาใต้) อัตราการไม่รู้หนังสือของสตรีกลุ่มดังกล่าวในช่วงเวลาเดียวกันได้ลดลงจากร้อยละ 80.3 เหลือเพียง 49.2 และในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงและตะวันตก อัตราการไม่รู้หนังสือของหญิงสาวได้ลดลงจากร้อยละ 37.9 เหลือ 12.2⁹³

ถึงแม้ความก้าวหน้าที่ดังกล่าวจะมีผลที่น่าพึงพอใจ แต่ถึงปัจจุบันอัตราผู้ไม่รู้หนังสือทั่วโลก

“ปฏิบัติการทางโทรทัศน์ในประเทศไนเจอร์”
ช่องว่างระหว่างเพศชายกับเพศหญิงในด้านการรู้หนังสือยังคงสูงมากในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สตรีผู้ใหญ่ในชนบทการสอนหนังสือทางโทรทัศน์ได้ช่วยให้เด็กผู้หญิงในชนบทของประเทศไนเจอร์มีโอกาสเขียนรู้เพื่ออ่านออกเขียนได้

ปรากฏว่า เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบางพื้นที่แถบทวีปแอฟริกา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สัดส่วนผู้ไม่รู้หนังสือระหว่างเพศหญิงกับเพศชายคือ 2 : 1 ความแตกต่างดังกล่าวยังคงมีอยู่สูงในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีผู้ใหญ่ที่อยู่ในชนบท ถึงแม้ในทวีปยุโรปที่มีอัตราการไม่รู้หนังสือเพียงร้อยละ 2 ก็ตาม ก็ยังปรากฏว่ามีผู้หญิงที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้มากกว่าผู้ชายถึง 2 เท่า

เหตุผลพื้นฐานประการหนึ่งที่ทำให้เกิดช่องว่างทางการศึกษาดังกล่าว ก็คือ ผู้หญิงถูกเลี้ยงและได้รับการศึกษาเพียงเพื่อการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมเท่านั้น ขนบธรรมเนียมของสังคมจะยอมรับความเชื่อที่แพร่หลายว่าผู้หญิงไม่จำเป็นต้องเรียนหนังสือ เพราะหน้าที่ของผู้หญิงต้องแต่งงานและมีบุตรมากกว่าการทำงานนอกบ้านที่ต้องใช้การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญ รายงานเรื่อง The 1985 State of the World's Women ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า “เด็กผู้หญิงเสียเปรียบที่เกิดมาบนโลกที่ไม่คาดหวังให้เธอประสบความสำเร็จในโลกที่จริง ๆ แล้วไม่ยอมให้เธอประสบความสำเร็จ โลกที่ให้การศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อให้เธอประสบความสำเร็จล้มเหลว”⁹⁴ ผู้หญิงซึ่งถูกกีดกันจากการศึกษามาโดยตลอด ได้เริ่มเชื่อว่าความสามารถของเธอถูกจำกัดไว้เพียงการทำอาหาร ทำความสะอาด และการเลี้ยงบุตรเท่านั้น และงานเหล่านี้เป็นงานสำคัญ แม้จะไม่ได้รับค่าจ้างและไม่มีใครเห็นคุณค่า

ความเชื่อดังกล่าวถูกเสริมมากยิ่งขึ้นในการกำหนดตัวแบบทางเพศในตำราเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัย ดังปรากฏในแบบฝึกหัดวิชาตรรกวิทยาพื้นฐานดังต่อไปนี้

“จงจัดรูปประโยคต่อไปนี้ให้อยู่ในรูปของตรรกะ โดยวิธีการคำนวณ

- 1) ชูชานเป็นคนโง่
- 2) เจเนทเป็นคนโง่
- 3) ผู้หญิงทุกคนเป็นคนโง่
- 4) ไม่มีผู้ชายที่เป็นคนโง่
- 5) ผู้ชายบางคนไม่เป็นคนโง่
- 6) จอห์นไม่เป็นคนโง่”⁹⁵

ในทวีปเอเชียและแอฟริกา จำนวนเด็กผู้หญิงในระดับมัธยมศึกษาอย่างน้อยก็ต่ำกว่าจำนวนเด็กผู้ชายอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเอเชียใต้มีเด็กผู้หญิงได้ศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาเพียง 40 คนเท่านั้น ต่อเด็กผู้ชาย 100 คน⁹⁶ ในประเทศอัฟกานิสถานและปากีสถาน เด็กผู้หญิงที่ได้ศึกษาในระดับดังกล่าวมีเพียงร้อยละ 9 และ 17 ตามลำดับ⁹⁷ นอกจากนี้แล้ว เด็กผู้หญิงที่เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนสายอาชีพและเทคโนโลยีก็ยังคงมีจำนวนน้อยเช่นกัน ทั้งที่การศึกษาในสาขานี้มีความสำคัญมาก เนื่องจากจะช่วยให้สตรีหางานทำได้ง่ายขึ้น

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาในประเทศส่วนมากของโลกก็ยังคงปรากฏว่ามีความแตกต่างอยู่มากระหว่างจำนวนนักศึกษาเพศชายกับเพศหญิง ผู้หญิงที่ศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ บริหารธุรกิจ และนิติศาสตร์ มีจำนวน

น้อยมาก นอกจากนี้ ก็ยังปรากฏความแตกต่างระหว่างเพศในด้านความก้าวหน้าในสายงานอาชีพของอาจารย์มหาวิทยาลัยอีกด้วย ในมหาวิทยาลัยฮาวาร์ด มีศาสตราจารย์เพศชายสูงถึง 161 คน ขณะที่ศาสตราจารย์ที่เป็นเพศหญิงมีไม่ถึง 6 คน⁹⁸ ปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงเป็นเครื่องชี้ชัดเป็นอย่างดีถึงความจริงที่ว่า การศึกษาควรจะถูกนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของความก้าวหน้าด้านสถานภาพของสตรีในภาพรวมด้วย

การให้การศึกษาแก่สตรีเพื่ออนาคต

จากสภาพความถดถอยทางการศึกษาที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1980 ทำให้หลายประเทศได้กำหนดโครงการด้านการศึกษาขึ้นในช่วงท้ายทศวรรษ 1980 แต่อย่างไรก็ดี สตรีส่วนใหญ่ก็ยังไม่มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ดังเช่นโครงการปฏิบัติการเพื่อลดค่าใช้จ่ายทางสังคมในการปรับตัว (Programme of Action to Mitigate the Social Costs of Adjustment - PAMSCAD) ของประเทศกานาซึ่งได้รับการกำหนดขึ้นเพื่อป้องกันผลกระทบจากการปรับตัวที่จะเกิดขึ้นต่อกลุ่มยากจนในเขตเมือง ชำราชการที่ถูกปลดออก และเกษตรกรรายย่อย ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงถึงการขาดแคลนการมีส่วนร่วมของสตรี

เพื่อเป็นการขจัดปัญหาการเสื่อมถอยทางการศึกษาในประเทศกำลังพัฒนา กลยุทธ์ที่จะนำมาปฏิบัติในช่วงทศวรรษ 1990 นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์มาจากการพิจารณาความจริงที่ว่า

- สตรีอายุ 25 ปีขึ้นไปในทวีปเอเชียและ

แอฟริกาจำนวนถึงร้อยละ 75 ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้⁹⁹

- สถานการณ์การไม่รู้หนังสือในบางประเทศยังคงกระจายไปทั่ว สตรีส่วนใหญ่ในประเทศเบอร์กินาฟาโซ และโซมาเลีย จำนวนร้อยละ 6 ที่รู้หนังสือในประเทศอัฟกานิสถานและเนปาลก็มีจำนวนเพียงร้อยละ 8 และ 10 ตามลำดับ¹⁰⁰

- ในทวีปแอฟริกา เด็กที่เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาในปี ค.ศ. 1987 มีเพียง ร้อยละ 76 เท่านั้น (เป็นเด็กผู้ชายร้อยละ 84 และเด็กผู้หญิงร้อยละ 68)¹⁰¹

การทำหายทางการศึกษาจากปัจจุบันสู่ปี ค.ศ. 2000

การให้การศึกษาแก่สตรีถือเป็นการลงทุนที่ได้รับผลตอบแทนสูงมากในการพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจสำหรับสังคมในภาพรวม เนื่องจากเมื่อให้การศึกษาแก่สตรี 1 คน สมาชิกทั้งหมดในครอบครัวก็จะได้รับการศึกษาไปด้วย แต่ความเป็นจริงดังกล่าวกลับถูกนักวางแผนด้านการพัฒนาและรัฐบาลมองข้ามไป ดังนั้น ถ้าหากรัฐบาลต้องการให้อัตราการเข้ารับการศึกษามหาวิทยาลัยเพิ่มสูงขึ้น เพื่อให้ความแตกต่างหรือช่องว่างระหว่างเพศชายกับเพศหญิงลดน้อยลงในช่วงทศวรรษหน้าแล้ว ทั้งรัฐบาลและภาคเอกชนจะต้องดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ดำเนินความพยายามในระดับโลกที่มุ่งมั่นจะขจัดการไม่รู้หนังสือของสตรีให้หมดสิ้นในปี ค.ศ. 2000

- สร้างแรงจูงใจโดยมีเป้าหมายเพื่อให้

อัตราความรู้หนังสือระหว่างเพศชายและเพศหญิง
เท่าเทียมกันในปี ค.ศ. 2000

- เน้นการดำเนินการด้านการศึกษาในระดับ
ประถมศึกษาในระดับสากลช่วงทศวรรษที่ 1990
โดยเน้นให้การศึกษาที่มีความสำคัญในลำดับแรก

- ทบทวนเนื้อหาในตำราเรียนต่าง ๆ เพื่อ
ขจัดการกำหนดตัวแบบทางเพศ และให้สตรีมีส่วนใน
การเสริมสร้างอารยธรรมมากขึ้น

- ปรับปรุงการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
สำหรับเด็กผู้หญิง โดยเน้นในเขตชนบท โดย
จัดให้มีการศึกษาสองภาค คือ ภาคกลางวัน
และภาคค่ำ หรือจัดโรงเรียนเฉพาะนักเรียน
เพศเดียวในพื้นที่ที่ไม่สนับสนุนให้สตรีได้รับ
การศึกษา รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจให้ครอบครัว
เห็นความสำคัญของการให้การศึกษาแก่ลูก
ผู้หญิง

- คำประกันความเสมอภาคระหว่างเพศ
ในการศึกษาและการฝึกอบรมที่มีคุณภาพในทุก
สาขาวิชาและทุกระดับ กำหนดแนวทางที่ช่วย
ส่งเสริมและให้เงินสนับสนุนที่จะช่วยให้สตรีมี

โอกาสได้รับการศึกษาในมหาวิทยาลัยที่บรูซยัด
ครองอยู่

- สนับสนุนให้มีอาจารย์สตรีมากขึ้นใน
ระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา และส่งเสริม
อาจารย์สตรีให้ทำหน้าที่เป็นตัวแบบและที่
ปรึกษาแก่นักศึกษาสตรี

- เพิ่มอัตราค่าจ้างและยกระดับสถานภาพ
ของอาชีพครูในทุกระดับ ตั้งแต่อนุบาลจนถึง
มหาวิทยาลัย

- สนับสนุนให้สตรีเลือกอาชีพที่บรูซส่วนใหญ่
ปฏิบัติอยู่ และแก้ไขหลักสูตรในสถานศึกษา
ที่เน้นการแบ่งแยกทางเพศ ตลอดจนปรับปรุงการ
ฝึกอบรมในสาขาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สาย
อาชีพ วิชาเทคนิค และบริหารธุรกิจ เพื่อเด็ก
ผู้หญิงและสตรีในวัยสาว

- อำนวยความสะดวกให้สตรีได้เข้าร่วม
การศึกษาผู้ใหญ่ โดยการจัดเครื่องใช้ในการ
ดูแลบุตร และชั้นเรียนในตอนกลางคืนให้

- พัฒนาโครงการเรียนรู้ในวิชากฎหมาย
เศรษฐศาสตร์ และรัฐศาสตร์

การศึกษาช่วยให้สตรี
เอาชนะความลำเอียงใน
สังคม ควบคุมวิถีชีวิต
และกำหนดการคลอด
บุตรของตนได้ ซึ่งถือ
เป็นอาวุธที่สำคัญที่สุด
ประการเดียวของสตรี
ในการต่อสู้กับทัศนคติ
การกำหนดตัวแบบ
ทางเพศ และการเลือก
ปฏิบัติที่มีต่อสตรี

หน้าว่าง

บทที่ 4

งานของผู้ขายจบลงเมื่อสิ้นแสงตะวัน

แต่งานของผู้หญิงไม่มีใครเคยเห็นความสำคัญ

บทร้อยกรองของอังกฤษโบราณ

ฮิปพาเทีย (Hypatia) ซึ่งใช้ชีวิตและสอนหนังสืออยู่ในเมืองอเล็กซานเดรีย ทำหน้าที่เป็นนักดาราศาสตร์ นักปรัชญา นักคณิตศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องยนต์ ได้ผลิตสิ่งประดิษฐ์มากมายหลายอย่าง รวมทั้งเครื่องวัดระยะดวงดาว และแผนที่ดาว ในปี ค.ศ. 415 เธอถูกลอบทำร้ายเสียชีวิต ซึ่งมีสาเหตุมาจากความเชื่อของเธอ ข้าวของเธอถูกเผา เอกสาร ข้อเขียน และงานอื่น ๆ ของเธอถูกทำลายไปจนหมดสิ้น¹⁰² จนกระทั่งเวลาผ่านไปเธอเพิ่งได้รับเกียรติยศและชื่อเสียงที่เธอสมควรได้รับมาเป็นเวลานานแล้วในฐานะนักวิทยาศาสตร์ดีเด่นคนหนึ่งในรอบ 3,000 ปี

สตรีต้องมีบทบาทหลากหลาย ในฐานะผู้บริโภค ผู้ผลิต ผู้ดูแลบ้าน มาสตา และผู้สร้างสังคม ในเขตชนบทของทวีปแอฟริกา สตรีได้ถือบทบาทการฝึกฝนโดยการปฏิบัติในงานก่อสร้างซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการที่สหประชาชาติให้ความอุปถัมภ์

ที่ผ่านมา

ถึงแม้ว่าเรื่องราวดังกล่าวจะเป็นตัวอย่างอันน่าสะเทือนใจถึงผลงานอันโดดเด่นของสตรีเพศในด้านที่มักถูกมองข้ามว่าเป็นเรื่องของผู้ชาย แต่ผู้หญิงก็ได้ทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชายมานานนับศตวรรษแล้ว เมื่อเริ่มเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 ความเป็นจริงที่ว่าสตรีเป็นพนักงานอุทิศตนเพื่อเศรษฐกิจของสังคมในแบบปิดทองหลังพระเริ่มได้รับการยอมรับมากขึ้นเรื่อย ๆ

ในช่วงหลัง ๆ การที่สตรีเริ่มทำงานโดยได้รับค่าจ้างนั้น ถือว่าเป็นเรื่องที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่ง ในทางหนึ่งก็คือ สตรีมีโอกาสดำเนินกิจกรรม รับการอบรมด้านงานอาชีพ มีโอกาสแสวงหาอาชีพใหม่ๆ และมีรายได้ แต่ในทางตรงกันข้ามสิ่งเหล่านี้ก็มีอาจค่าประกันสถานภาพอันเท่าเทียมกันของสตรีได้อย่างอัตโนมัติ สตรีที่ทำงานนอกระบบซึ่งไม่อาจคำนวณตัวเลขออกมาได้ ต้องต่อสู้กับสังคมและพื้นผิวดุปสรรคมากมายกว่าจะได้รับเงินค่าแรงของเธอ ผลที่ปรากฏก็คือมีสตรีเป็นจำนวนมากต้องว่างงาน ถูกกดค่าแรง ร่างกายทรุดโทรม และต้องยอมจำนนต่อเงื่อนไขการทำงานที่เอารัดเอาเปรียบ และถึงแม้จะมีการออกกฎหมายมาเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลมากเพียงใด สตรีก็ยังคงเป็น “ประชาชนชั้นสอง” ในระบบแรงงานของทุกประเทศทั่วโลก

บทบาทอันหลากหลายของสตรี

ภายในครอบครัว การแบ่งงานจะมีลักษณะที่ว่าผู้ชายคือผู้ผลิต ส่วนผู้หญิงคือผู้บริโภค และยังคงรับภาระทั้งหมดในด้านการให้กำเนิดบุตร

และการทำงานบ้าน ซึ่งก็มีผลทำให้ผู้หญิงมีบทบาท ทั้งในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค ในขณะที่เดียวกัน นอกเหนือไปจากการทำหน้าที่ผู้ดูแลบ้าน เป็นแม่ และผู้สร้างสังคมแล้ว¹⁰³

หากจะพิจารณาครอบครัวชนานแท้ของชาว เบติ (Beti) ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศแคเมอรูน แล้ว ก็จะพบว่าผู้ชายเบติทำงานวันละ 7 ชั่วโมง ครึ่ง โดยแบ่งออกเป็นทำงานด้านประกอบอาหารไม่ถึงหนึ่งชั่วโมง ปลูกต้นโกโก้ 2 ชั่วโมง ซ่อมสร้างบ้านและหมักไวน์หรือเบียร์ 4 ชั่วโมงที่เหลือจะเป็นงานพิเศษอื่น ๆ แต่ในทางตรงกันข้าม ผู้หญิงเบติต้องทำงานถึงวันละ 11 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นงานการจัดหาอาหาร 5 ชั่วโมง (4 ชั่วโมงสำหรับในครอบครัว และอีก 1 ชั่วโมงสำหรับการจำหน่าย) ปรุงอาหารในครอบครัว 3-4 ชั่วโมง และ 2 ชั่วโมงหรือมากกว่า ในการจัดหาผ้า และฟืน ซักล้าง ดูแลเด็กหรือผู้ป่วย ผู้หญิงยังต้องเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนด้วย เช่น การติดตั้งปั้มน้ำ การขุดบ่อน้ำ งานโรงเรียน และงานของศูนย์อนามัย¹⁰⁴

จากตัวอย่างดังกล่าวทำให้แนวการศึกษาแบบดั้งเดิมมักจะมองว่างานของผู้ชายมีความสำคัญ ในขณะที่ภรรยาทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ช่วยสามีเท่านั้น นอกจากนี้ ตัวอย่างที่พบได้อีกประการก็คือ ผู้ชายมักจะมีอำนาจในการตัดสินใจมากกว่าผู้หญิง

การพิจารณากิจกรรมด้านเศรษฐกิจของสตรี

ในปี ค.ศ. 1990 ตัวเลขอย่างเป็นทางการของสตรีที่ทำงานทั่วโลกคือ 828 ล้านคน ซึ่ง

แบ่งได้เป็นร้อยละ 56 จากทวีปเอเชีย ร้อยละ 29 ในประเทศพัฒนาแล้ว ร้อยละ 9 ในทวีปแอฟริกา และร้อยละ 5 จากเขตลาตินอเมริกาและหมู่เกาะทะเลแคริบเบียน¹⁰⁵ แต่อย่างไรก็ตาม ตัวเลขดังกล่าวไม่รวมสตรีที่ทำงานในภาคเกษตรกรรมของประเทศกำลังพัฒนาและสตรีที่ทำงานบ้าน

5 ปีหลังจากทศวรรษสตรีแห่งสหประชาชาติ ได้มีเสียงเรียกร้องอย่างหนักแน่นให้มีการยกระดับสภาพในการทำงานของสตรีให้ดีขึ้น ในปี ค.ศ. 1982 องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization - ILO) ได้กำหนดคำจำกัดความเกี่ยวกับมาตรฐานสากลดังต่อไปนี้ “ประชากรที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้น รวมบุคคลทุกคนทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่งได้ลงแรงเพื่อผลผลิตของสินค้าและบริการ โดยรวมถึงค่าจ้างแรงงานและผลกำไรที่จะได้รับด้วย นอกจากนี้ มาตรฐานดังกล่าวยังได้ระบุว่า ผลผลิตของสินค้าและบริการที่เกิดขึ้นจะรวมถึงผลผลิตและกระบวนการในการผลิตสินค้าขั้นปฐมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการผลิตเพื่อการจำหน่าย การแลกเปลี่ยนหรือการบริโภคในครัวเรือนก็ตาม”¹⁰⁶

จากมาตรฐานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศดังกล่าว ทำให้ในประเทศอินเดียมีการเปลี่ยนแปลงตัวเลขของสตรีที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จากเดิมเพียงร้อยละ 13 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 88¹⁰⁷

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้้องค์การแรงงานระหว่างประเทศจะได้กำหนดคำจำกัดความดังกล่าว เพื่อให้ครอบคลุมงานทุกด้านของสตรีก็ตาม ก็ยัง

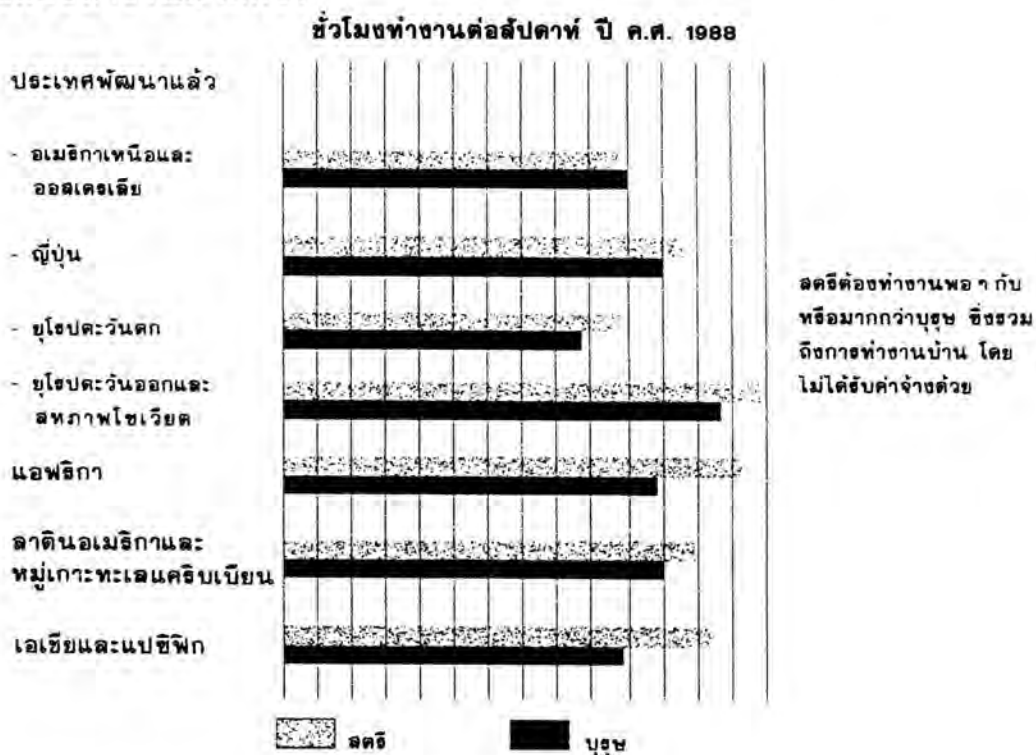
ปรากฏว่า “งานที่มองไม่เห็น” ซึ่งสตรีทั่วโลก ต้องรับผิดชอบอยู่ก็คืองานบ้าน ยังคงไม่เป็นที่ยอมรับ ไม่ได้ค่าจ้าง ไม่มีคนเห็นคุณค่า และถูกเพิกเฉย แม้จะมีความสำคัญเพียงใดก็ตาม ได้มีการตั้งข้อสังเกตว่าหากรวมกิจกรรมดังกล่าวเข้ามาในระบบ ด้วยแล้วผลผลิตมวลรวมประชาชาติ (GNP) ต่อปี ของประเทศอุตสาหกรรมจะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 40¹⁰⁸ ดังปรากฏว่าในประเทศปากีสถาน สตรีในชนบท หนึ่งคนใช้เวลา 63 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ในการทำงาน บ้าน และในประเทศพัฒนาแล้ว ถึงแม้จะมีการ ใช้อุปกรณ์เครื่องทุ่นแรงเข้าช่วยก็ตาม โดยเฉลี่ย สตรีก็ยังคงใช้เวลาทำงานบ้านถึง 56 ชั่วโมงต่อ หนึ่งสัปดาห์¹⁰⁹ นอกจากนี้ค่านิยมในสังคมก็ยัง มีส่วนทำให้สตรีซึ่งต้องทำงาน เพราะเป็น “ภรรยา

และ/หรือแม่” ไม่พิจารณาว่าตนเป็นผู้มีส่วนใน กิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วย

ครอบครัวที่มีสตรีเป็นผู้นำ : ไม่ใช่ช้อยกเว้นอีกต่อไป

ประมาณกันว่า 1 ใน 3 ของครอบครัวทั่วโลก มีสตรีเป็นผู้นำ¹¹⁰ ซึ่งปรากฏว่าเกือบครึ่งหนึ่งของสตรีในประเทศอุตสาหกรรมและอย่างน้อย 1 ใน 4 ของสตรีในภูมิภาคอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่ หัวหน้าครอบครัวนั้นเป็นสตรีสูงอายุ¹¹¹ ในเขต ชนบทของเขตลาตินอเมริกาและแอฟริกา ครอบครัวที่ มีสตรีเป็นผู้นำมีถึงร้อยละ 50¹¹² ในเขตที่ มีความขัดแย้งของประชาชนหรือทหาร ตัวเลข ดังกล่าวจะสูงถึงร้อยละ 80¹¹³ สาเหตุสำคัญที่ สตรีต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัวนั้นปรากฏใน

ผู้หญิงต้องทำงานมากกว่า

2 ลักษณะ คือ

- ในทางนิตินัย เป็นผลมาจากการอยู่ใต้อาณัติหรือการเป็นม่าย

- ในทางพฤตินัย เป็นเพราะการโยกย้ายถิ่นฐานเป็นระยะเวลายาวนาน วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ การเป็นผู้อพยพและการถูกทอดทิ้ง

ปรากฏการณ์ที่สตรีต้องทำหน้าที่ผู้นำครอบครัวแทนบุรุษนั้นไม่ถือเป็นเรื่องใหม่ แต่เป็นเรื่องที่คนทั่วไปมักไม่สังเกตเห็นหรือใส่ใจ สตรีมักถูกประณามหากต้องมีชีวิตอยู่ตามลำพัง และถึงแม้สตรีต้องทำหน้าที่ดังกล่าวอย่างเต็มตัวแล้วก็ตาม มีเพียงสตรีในประเทศอุตสาหกรรมบางประเทศที่มีระบบสวัสดิการสังคมอย่างดีเท่านั้นที่ได้รับการยอมรับ สตรีผู้นำครอบครัวทั่วโลกยังคงต้องประสบกับปัญหาการเลือกปฏิบัติดังต่อไปนี้

- ในประเทศกานา มีสตรีทำหน้าที่ผู้นำครอบครัวร้อยละ 59 แต่เมื่อสตรีเหล่านี้สูญเสียสามีไป ไม่ว่าจะเพราะการเสียชีวิต การหย่าร้าง หรือการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานก็ตาม ที่ดินในครอบครองของสตรีจะถูกริบคืน¹¹⁴

- ในประเทศแซมเบีย รายได้ของครอบครัวที่มีสตรีเป็นผู้นำจะถูกหักเก็บภาษีมากขึ้น ภายใต้สมมุติฐานว่า ภรรยาจะต้องมีสามีให้การเลี้ยงดู¹¹⁵

- ในประเทศเยอรมนี ยุคก่อนรวมประเทศ สตรีที่เกษียณอายุได้รับบำนาญเพียงครึ่งหนึ่งของบุรุษ¹¹⁶

เงื่อนไขทางเศรษฐกิจในครอบครัวที่มีสตรี

เป็นผู้นำนั้น มีลักษณะผันแปรไปต่างๆ กัน แต่สตรีก็มักจะต้องยากจนลง และรับภาระมากขึ้น อันเป็นผลมาจากบทบาทอันหลากหลายของสตรีนั่นเอง และที่ปรากฏอยู่เสมอก็คือครอบครัวเหล่านี้ต้องเผชิญกับปัญหาความยากจนรุนแรง และสตรีก็ต้องประสบชะตากรรมดังกล่าว รายงานล่าสุดชิ้นหนึ่งได้ระบุว่า ร้อยละ 70 ของประชากรยากจนทั่วโลกเป็นสตรี¹¹⁷

สตรีในภาคเกษตรกรรม : งานมาก แต่ไม่มีบทบาท

ข้อเท็จจริงอันใหม่ที่นำดินตระหนกก็คือ ในช่วงทศวรรษสตรีแห่งสหประชาชาติได้ปรากฏ

"งานของผู้ชายจบลงเมื่อสิ้นแสงตะวัน แต่งานของผู้หญิงไม่เคยมีใครเห็นความสำคัญ"

เรื่องที่แทบไม่น่าเชื่อว่าสตรีในประเทศกำลังพัฒนา ถูกจำกัดขอบเขตของตนให้ทำงานโดยใช้แรงงาน ในการเกษตรเท่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ในทวีปแอฟริกา ร้อยละ 70 ของผลผลิตทางการเกษตรเกิดขึ้นจากสตรี ซึ่งสตรีได้ทำหน้าที่ ทั้งผลิต และจำหน่ายอาหารสูงถึงร้อยละ 80¹¹⁸ ในทวีปเอเชีย ครึ่งหนึ่งของแรงงานในภาคเกษตรกรรมคือสตรี ในเขตลาตินอเมริกาและตะวันออกกลาง สตรีมีบทบาทสำคัญในด้านกลีกรรม ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของงานในครอบครัว และอาจเป็นผลมาจากการที่บุรุษสาบสูญไปกับการอพยพโยกย้าย

- ในเขตยุโรปตะวันออก ครึ่งหนึ่งของแรงงานภาคเกษตรกรรมคือสตรี

- ประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรมบางประเทศ เกษตรกรสตรีต้องทำงานถึงสี่ปดาร์ละ 70 ชั่วโมง เท่า ๆ กับบุรุษ (ดังผลการสำรวจในประเทศสเปนและตุรกี) นอกจากนี้สตรียังต้องทำงานบ้านอีกหลายชั่วโมงด้วย¹¹⁹

นอกจากนี้แล้ว แรงงานด้านเกษตรกรรมของสตรีมักจะถูกมองข้ามความสำคัญเสมอ เนื่องจากงานดังกล่าวไม่ได้รับค่าจ้าง และยังเป็นเพราะค่านิยมในสังคมที่ต่อต้านมิให้สตรีเข้ามามีบทบาทในงานการเกษตรหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ตัวอย่างก็คือ จากผลการสำรวจเมื่อปี ค.ศ. 1976 ปรากฏว่า ในกลุ่มประเทศแถบอินเดียนได้จัดให้สตรีในภาคเกษตรกรรมเพียงร้อยละ 13 เป็นผู้ที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจ¹²⁰ และจากการตรวจสอบอย่างใกล้ชิดยังพบว่าสตรี

ต้องแบกรับภาระอย่างหนักทั้งงานในด้านเกษตรกรรม และนอกภาคเกษตรกรรมด้วย สตรีควิชีวิตนอกจากจะต้องช่วยสามีทำงานแล้ว ยังจะต้องคอยควบคุมสถานการณ์การใช้จ่ายภายในครอบครัวด้วย¹²¹ ในทวีปแอฟริกา มีผู้หญิงเป็นจำนวนมากกว่าผู้ชายที่ต้องทำงานการเกษตรโดยไม่ได้ค่าจ้าง โดยปรากฏอัตราส่วนดังกล่าว ในประเทศมาลีเป็น 2 ต่อ 1 ในประเทศแคเมอรูน เป็น 3 ต่อ 1 และในประเทศไลบีเรียเป็น 4 ต่อ 1¹²²

เนื่องจากการที่สตรีต้องทำงานด้านเกษตรกรรมในลักษณะปิดทองหลังพระดังกล่าวนี้เอง สตรีจึงไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและมาตรการอื่น ๆ ที่จำเป็น ดังจะพบว่าโครงการและกลยุทธ์ในด้านการเกษตรมักจะถูกกำหนดขึ้นมาโดยปราศจากการหารือกับสตรี ตัวอย่างเช่น ในประเทศเนปาล ผลการศึกษาได้ชี้ชัดว่าสตรีเป็นผู้ใช้แรงงานในกิจกรรมการเกษตรถึงร้อยละ 66-100 และสามารถตัดสินใจในกิจกรรมดังกล่าวได้ร้อยละ 42 แต่ผลที่เกิดขึ้นกลับปรากฏว่า ในปี ค.ศ. 1983 รัฐบาลได้ทบทวนแผนงานด้านการเกษตร และได้แต่งตั้งที่ปรึกษาด้านการเกษตรเพื่อให้คำแนะนำแก่เกษตรกร ในระดับหมู่บ้านมีสตรีเพียงคนเดียวได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ดังกล่าว¹²³

ในทางเดียวกัน เทคโนโลยีใหม่ ๆ ก็มักจะอำนวยความสะดวกแก่ผู้ชาย และทำให้ผู้หญิงมีสถานะเลวลงทุกที ในประเทศเซียร์ราเลโอน รถแทรกเตอร์และคันบังคับซึ่งใช้ไถพลิกหน้าดินได้ช่วยให้ผู้ชายทำงานได้เร็วขึ้น แต่กลับทำให้

งานของผู้หญิงต้องเพิ่มขึ้นอีกครั้งเท่าตัว เนื่องจากเมื่อที่ดินที่สามารถใช้ในการเกษตรมีมากขึ้น ผู้หญิงต้องทำหน้าที่ในการเพาะปลูกพืชมากขึ้นด้วย¹²⁴

ในทวีปเอเชีย ผลจากการปฏิวัติเขียว (Green Revolution) ซึ่งทำให้ความต้องการแรงงานตามฤดูกาลมากขึ้น ได้ส่งผลให้เกษตรกรรายย่อยซึ่งต้องเช่าที่ดินทำกินประสบกับการขาดทุน แรงงานสตรีในภาคเกษตรกรรมก็ลดลง ที่ดินว่างเปล่าเพิ่มขึ้น แต่สตรีที่หันไปทำงานแบบได้รับค่าจ้างกลับเพิ่มสูงขึ้นในประเทศอินเดีย ร้อยละ 30 ถึง 40 ของสตรีที่ทำงานแบบได้รับค่าจ้าง ไม่มีที่ดินในครอบครอง¹²⁵ ในประเทศบังคลาเทศ สตรีทำงานรับจ้างปลูกข้าว และสร้างถนนมากขึ้น เนื่องจากปัญหาความยากจนทวีความรุนแรงขึ้น ทำให้พวกเธอต้องแสวงหางานที่มีรายได้¹²⁶ ในประเทศมาเลเซียและศรีลังกา มีสตรีถึงครึ่งหนึ่งของกลุ่มผู้ใช้แรงงานตามฤดูกาลเพื่อการเพาะปลูก¹²⁷

ในเขตลาตินอเมริกา ขนบธรรมเนียมได้กำหนดให้ว่าจ้างเฉพาะผู้ชายทำงานด้านกลีกรม จึงทำให้ผู้หญิงที่ทำงานโดยมีรายได้ในภาคเกษตรกรรมมีจำนวนน้อยกว่ามาก ผู้หญิงอาจได้รับการว่าจ้างในช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวหรือทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างภายในครอบครัว นอกจากนี้ ยังปรากฏว่าในยุคอาณานิคมสตรีได้ถูกจำกัดสิทธิในการถือครองที่ดินอีกด้วย ในประเทศเบอร์กินาฟาโซ สิทธิในการเช่าที่ดินทำกินนั้นเป็นเฉพาะของผู้ชายเท่านั้น ถึงแม้ว่าสตรีจะมีศักยภาพด้านการเกษตรเพียงใด จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงโดยการปฏิรูปที่ดินในช่วงกลางทศวรรษ 1980¹²⁸

ในประเทศเคนยา สตรีจะครอบครองที่ดินได้ก็ต่อเมื่อเธอมีบุตรหรือสามีที่ยังคงมีชีวิตอยู่¹²⁹

สตรีที่ทำงานด้านเกษตรกรรมมักไม่มีที่ดินถือครอง ไม่ได้สินเชื่อ เทคโนโลยี หรือบริการด้านต่าง ๆ สถานการณ์ของสตรีเลวร้ายลง อันเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรที่ส่งผลต่อการแบ่งปันที่ดิน การประสบภาวะขาดทุนในภาคเกษตรกรรม และวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ นักเศรษฐศาสตร์แห่งสหประชาชาติบางคนได้ระบุว่า ผู้หญิงชาวแอฟริกันที่ทำหน้าที่เพาะปลูกพืชเพื่อใช้ในการยังชีพนั้นได้รับผลกระทบอย่างมากจากมาตรการทางเศรษฐกิจที่กำหนดให้มีการซื้อขายพืชผลทางการเกษตรโดยใช้เงินสดแก่ผู้ชาย ผู้หญิงต้องจำยอมนำพืชผลของตนมาให้ผู้ชายหรือสามีเพื่อขายเป็นเงินสด นอกจากนี้ ผู้หญิงยังไม่มีสิทธิได้รับสินเชื่อ ได้รับปุ๋ย หรือสิ่งของจำเป็นอื่น ๆ¹³⁰ สภาพการณ์ดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่ผู้หญิงเดินทางจากชนบทเข้าสู่เมือง ซึ่งทำให้ผู้หญิงเหล่านี้ต้องประสบกับปัญหาการแย่งกันทำมาหากินเลี้ยงชีพอย่างหลีกเลี่ยงมิได้

สตรีกับการทำงานนอกระบบ : หนทางแห่งความอยู่รอด

ลีลาเบน ดาตานีเย (Leelaben Datania) และครอบครัวของเธอได้ประกอบอาชีพขายผักในตลาดมานะเคชอว์ค์แห่งกรุงอาห์เมดาบัด (Ahmedabad's Manekchowk Market) มาเป็นเวลานานหลายชั่วอายุคนแล้ว การที่เธอได้เข้าร่วมกับสมาคมสตรีที่ยังชีพด้วยตนเอง (Self-Employed Women's

Association - SEWA) ซึ่งมีสถานะเป็นสหกรณ์หนึ่ง ได้เปลี่ยนสภาพชีวิตของเธอไปอย่างมาก จากชีวิตเร่ขายผักกลายเป็นสตรีสมัยใหม่ เธอได้รับการเสริมทักษะทางสื่อวิดีโอ การที่เธอได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไปทำให้สังคมได้เริ่มตระหนักดีว่า แม้แต่สตรีที่ยากจน และถูกกีดกันในที่ทำงานก็ยังสามารถมีอำนาจได้ภายในองค์กรที่ตนเป็นสมาชิกอยู่¹³¹

ความสำเร็จของ SEWA และองค์กรอื่นหลายองค์กรถือว่าเป็นจุดหักเหสำคัญต่อการช่วยยกระดับให้สตรีเป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับความเป็นจริงที่ว่าสตรีไม่มีอาวุธใดๆ ไว้ต่อสู้เลย ไม่ว่าจะเป็อำนาจทางการเมือง การรู้กฎหมาย การศึกษา หรือทักษะอื่นๆ การประเมินผลการทำงานของสตรีจะไม่ถือว่าสำเร็จสมบูรณ์ หากสตรีไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการด้วยไม่ว่าสตรีจะอยู่ในฐานะผู้ใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมหรือเกษตรกรรม เป็นผู้ทำงานอาชีพหรือทำงานบ้าน

ถึงแม้การทำงานในลักษณะนอกระบบนี้จะไม่มีการจัดองค์กรที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน และไม่อาจรวบรวมเป็นสถิติได้อย่างแน่นอน แต่ก็เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า การทำงานนอกระบบนี้เป็นผลมาจากการขยายตัวของเขตเมือง วิฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และนโยบายด้านการปรับตัวในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา นักสังคมศาสตร์ได้พยายามทำการศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวกับการทำงานนอกระบบดังกล่าวของสตรีอยู่หลายครั้ง แต่ผลการศึกษาที่สามารถใช้เป็นข้อมูลได้ในระดับภูมิภาคหรือระดับ

โลกยังมีอยู่น้อยมาก และยิ่งปรากฏว่าสถาบันวิจัยและฝึกอบรมเพื่อความก้าวหน้าของสตรีระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติก็ได้ทำการสำรวจการมีส่วนร่วมของสตรี และผลผลิตที่เกิดจากสตรีในการทำงานนอกระบบด้วยเช่นกัน

กิจกรรมที่สตรีสามารถสร้างรายได้จากการทำงานนอกระบบได้แพร่หลายมากขึ้นจากทวีปแอฟริกาสู่ลาตินอเมริกา อันเป็นผลมาจากการที่การทำงานในระบบประสบปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น สภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ ปัญหาการว่างงานรายได้ลดลง และราคาอาหารสูงขึ้น ในกรุงลิมา ประเทศเปรู สตรีที่ทำงานนอกระบบเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 36 ในปี ค.ศ. 1983 เป็นร้อยละ 45 ในปี ค.ศ. 1987¹³²

กิจกรรมในการทำงานนอกระบบหลายประการเป็นผลมาจากการขยายตัวของงานด้านเกษตรกรรม ได้แก่ กรรมวิธีในการผลิต และการหัตถกรรมของผลผลิต ซึ่งรวมถึงงานในด้านอื่น ๆ ต่อไปนี้ด้วย คือ การตากแห้งและการย่างปลาในประเทศแถบหมู่เกาะทะเลแคริบเบียน การใช้ดินเหนียวทำภาชนะและเครื่องใช้เพื่อเก็บอาหารและน้ำ การสานตะกร้า การทอผ้า การปั่นด้ายเพื่อใช้ทำสวดสายลูกไม้แต่อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปแล้วสตรีก็มักจะไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมอาชีพในภาคอุตสาหกรรมสิ่งทอ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอีกประการหนึ่งก็คือ ในปัจจุบันนี้การทำงานนอกระบบ มักจะมีการทำสัญญาจ้างกันด้วยแล้วตัวอย่างเช่น ในประเทศอินเดีย งานการมวนบุหรี่ยี่ห้อหนึ่งที่ผู้มีฐานะยากจนนิยมสูบ

คือ บีดิส (beedis) คาดว่าต้องใช้แรงงานสตรี 2 - 3 ล้านคน¹³³ ในหลายส่วนของทวีปแอฟริกา รวมถึงประเทศแคเมอรูน ไสบีเรีย มาลาวิ มาลี และ ซูดาน มีสตรีจำนวนเพียงร้อยละ 2 เท่านั้นที่ทำงานโดยได้รับค่าจ้าง¹³⁴ ถึงแม้การทำงานนอกระบบจะสามารถนำรายได้มาสู่ครอบครัว และช่วยให้สตรีสามารถพึ่งพาตัวเองได้มากขึ้น แต่สตรีก็ยังถูกดักดวงผลประโยชน์อยู่อย่างมาก และไม่มีควมมั่นคงในการทำงานเลย

สตรีกับการทำงานนอกระบบ : การกตขี้แบ่งแยก

ในขณะที่สตรีได้รับประโยชน์จากสิทธิอันเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย สตรีก็ได้ตกเป็นเหยื่อของการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไปพร้อม ๆ กัน สตรีไม่เพียงแต่ไม่ได้รับค่าจ้างในการทำงานบ้านเท่านั้น (ซึ่งก็ไม่มีการบันทึกเป็นเอกสารและไม่ได้รับการเห็นคุณค่าอยู่แล้ว) แต่สตรียังถูกเอารัดเอาเปรียบในเรื่องอื่น ๆ อีกมาก ดังสถิติล่าสุดของสหประชาชาติได้แสดงไว้ดังนี้

- โดยเฉลี่ยแล้วในการทำงานประเภทเดียวกัน สตรีมักได้รับค่าจ้างต่ำกว่าบุรุษถึงร้อยละ 30 - 40¹³⁵

- สตรีได้รับค่าจ้างแรงงานน้อยกว่าบุรุษ แม้แต่ในประเทศอุตสาหกรรมเช่น ประเทศเนเธอร์แลนด์หรือนิวซีแลนด์ สตรีได้รับค่าจ้างเพียงร้อยละ 77-79 ของค่าจ้างที่บุรุษได้รับในการทำงานประเภทเดียวกันในประเทศแทนซาเนีย สตรีได้รับค่าจ้างร้อยละ 92 ของบุรุษ ในขณะที่ในประเทศ

อียิปต์ สตรีได้ค่าจ้างร้อยละ 64 ของบุรุษ และในประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศหนึ่งซึ่งสตรีได้รับค่าจ้างต่ำสุด สตรีได้รับค่าจ้างเพียงร้อยละ 52 ของบุรุษเท่านั้น¹³⁶

- โดยทั่วไปสตรีมีโอกาทำงานในด้านงานธุรการ งานขาย และงานบริการเท่านั้น แต่ไม่มีโอกาสได้เข้าทำงานในสายอุตสาหกรรม การผลิต การขนส่ง และการจัดการ ในประเทศอุตสาหกรรมร้อยละ 47 ของสตรีทำงานด้านอาชีพและเทคนิค และอีกร้อยละ 67 ทำงานด้านการบริการและธุรการ ในเขตลาตินอเมริกาตัวเลขดังกล่าวคือร้อยละ 49 และ 58 ตามลำดับ¹³⁷

ทุกหนทุกแห่งในโลก ในชีวิตการทำงาน สตรีมักถูกกดค่าแรง และมีสถานภาพด้อยในสังคม สภาพการเอารัดเอาเปรียบ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกประเทศ ไม่ว่าจะมีการปรับปรุงงานอาชีพ การลดความแตกต่างด้านค่าจ้างระหว่างเพศ หรือการกำหนดสิทธิในการทำงานของสตรีมากเพียงใดก็ตาม แม้แต่ในประเทศแถบนอร์ดิก สตรีก็ยังได้รับค่าจ้างเพียงเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับบุรุษในการทำงานลักษณะเดียวกัน นอกจากนี้ สตรีที่ทำงานในภาครัฐบาลยังมีโอกาสน้อยมากในการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งในระดับสูง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ในประเทศสหรัฐอเมริกา สตรีที่ทำงานให้รัฐบาลกลางมีเพียงร้อยละ 37 และมีเพียงร้อยละ 6 ที่อยู่ในระดับสูง¹³⁸

- ในประเทศฝรั่งเศส กว่าครึ่งของผู้ที่ทำงานในภาครัฐบาลเป็นสตรี แต่สตรีเหล่านี้มีเงินเดือน

น้อยกว่าผู้ชายถึงร้อยละ 19 เนื่องจากส่วนมากทำงานในระดับล่าง¹³⁹

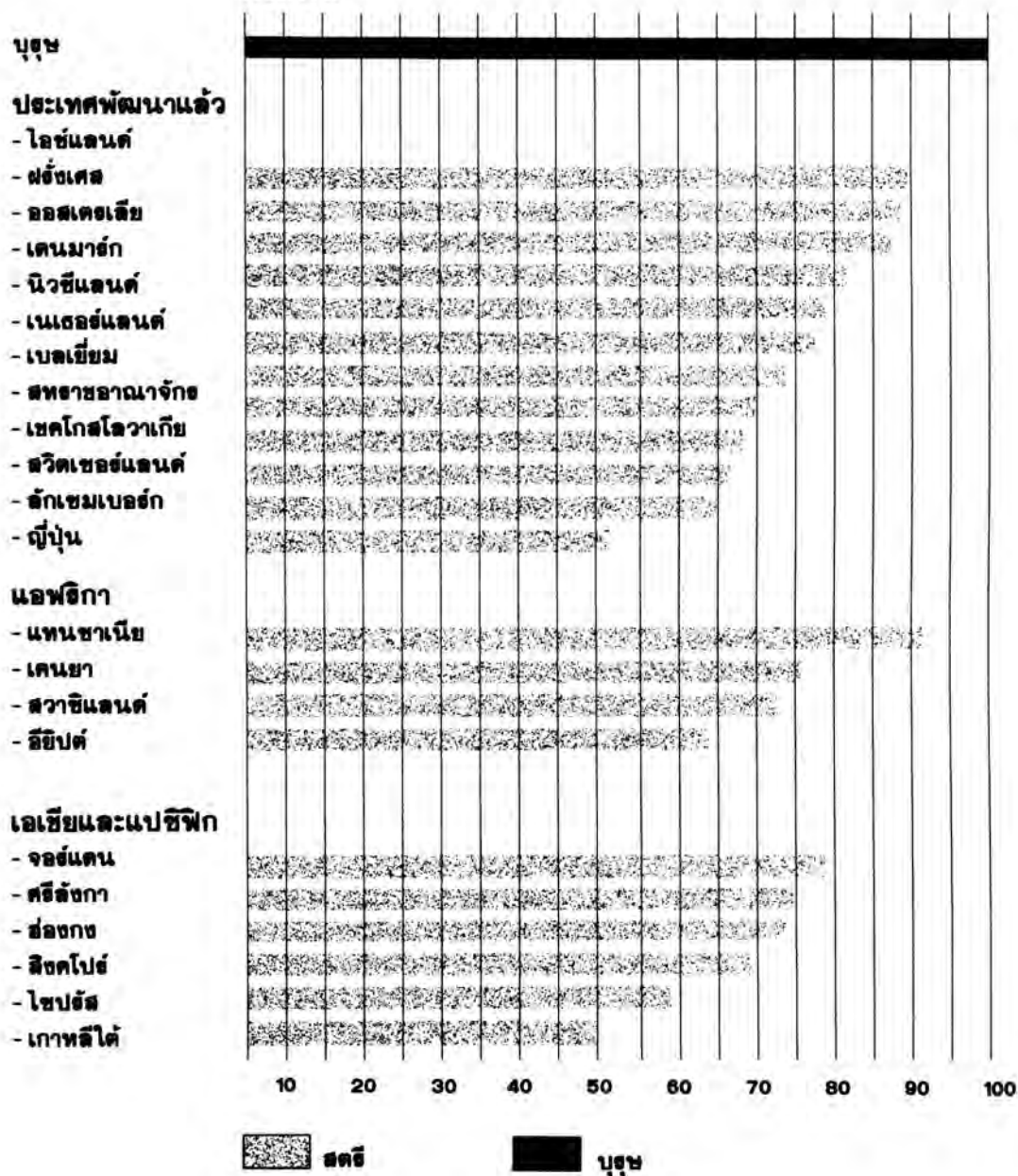
- ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีได้ส่งผลกระทบต่อสตรีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นที่

คาดกันว่าในปี ค.ศ. 1990 สตรีที่ทำงานด้านเลขานุการจำนวน 170,000 คนต้องออกจากงานเนื่องจากมีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เข้าแทนที่¹⁴⁰

สตรีมีรายได้น้อยกว่า

สตรีได้รับค่าจ้างโดยเฉลี่ยต่ำกว่าบุรุษ ประเทศในแผนภูมิข้างล่างนี้แสดงถึงค่าจ้างที่สตรีได้รับเปรียบเทียบกับค่าจ้างของบุรุษ

1983/1987

- ในประเทศญี่ปุ่น สตรีส่วนมากทำงานในบริษัทขนาดเล็กโดยได้รับค่าจ้างต่ำ ซึ่งก่อให้เกิดความแตกต่างเป็นอย่างมากระหว่างรายได้ของสตรีกับบุรุษ ในปี ค.ศ. 1985 สตรีญี่ปุ่นมีรายได้เพียงร้อยละ 52 ของบุรุษเท่านั้น¹⁴¹

- เช่นเดียวกับในประเทศสหรัฐอเมริกาและในประเทศสหภาพโซเวียต (เดิม) จำนวนสตรีที่ทำงานในด้านต่าง ๆ ปรากฏดังนี้คือ ด้านเลขานุการ ร้อยละ 95 ด้านการเงิน ร้อยละ 94 และด้านบริการลูกค้าในร้าน ร้อยละ 80¹⁴² และนอกจากนี้ถึงแม้ว่านักวิทยาศาสตร์และนักวิชาการของประเทศจะประกอบไปด้วยสตรีถึงร้อยละ 40 แต่ปรากฏว่าสตรีเพียงร้อยละ 2 เท่านั้นที่ได้ทำงานในสถาบันวิทยาศาสตร์แห่งโซเวียต¹⁴³

รายงานปี ค.ศ. 1985 ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ และสถาบันวิจัยและฝึกอบรมเพื่อความก้าวหน้าของสตรีได้ระบุว่า จำนวนสตรีทำงานได้เพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ว่าสตรีส่วนใหญ่จะถูกจำกัดให้ทำงานในวงจำกัดตามเพศ และได้รับค่าจ้างต่ำก็ตาม ภายใต้ระบบสังคมนิยมอาจมีสตรีจำนวนน้อยลงที่ทำงานในระดับล่างหรือถูกเอารัดเอาเปรียบ แต่สตรีก็ยังคงเป็นส่วนใหญ่ที่ทำงานโดยได้รับค่าจ้างต่ำ และไม่ต้องอาศัยคุณวุฒิทางการศึกษาหรือทักษะทางการทำงานเลย ในประเทศอุตสาหกรรมหลายประเทศ ผลจากการแพร่กระจายของแนวคิดด้านตัวแบบทางเพศ และการขยายตัวของหน่วยงานด้านการบริการภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้สตรีที่ทำงานในบางประเภท

ได้รับการดูถูกเหยียดหยาม

ในประเทศพัฒนาแล้ว เมื่อสตรีเข้าทำงานก็มักจะคาดการณ์ได้ว่า ต้องได้รับค่าจ้างที่ต่ำที่สุด ดังจะพบว่าความแตกต่างด้านอัตราค่าจ้างระหว่างเพศได้เพิ่มสูงขึ้นภายหลังจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ เช่น ในประเทศอาร์เจนตินาช่วงกลางทศวรรษ 1980 สตรีที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรม และบริการได้รับเงินค่าจ้างลดลงมากกว่าครึ่งเมื่อเทียบกับเงินค่าจ้างที่บุรุษได้รับ¹⁴⁴

สตรีกับการทำงานบริการ

สตรีที่ทำงานด้านบริการมีจำนวนเพิ่มขึ้นทั้งในประเทศอุตสาหกรรมและประเทศกำลังพัฒนา เพราะงานบริการเป็นงานเดียวที่สตรีสามารถมีส่วนร่วมได้ ในประเทศอุตสาหกรรมมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ทำงานด้านบริการเป็นสตรี ถึงแม้ว่าตัวเลขดังกล่าวในประเทศพัฒนาจะมีเพียงร้อยละ 27¹⁴⁵ สตรีมักจะมีแนวโน้มว่าจะไม่มีอำนาจ เนื่องจากผลการกำหนดตัวแบบทางเพศ แต่การที่สตรีสามารถมีส่วนร่วมในการทำงานบริการได้ก็เนื่องจากลักษณะของงานบริการมีความใกล้เคียงสอดคล้องกับบทบาทแบบดั้งเดิมของสตรีในการทำงานบ้าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ในเขตเมืองใหญ่หลายแห่งในเขตลาตินอเมริกาสตรีที่ทำงานด้านบริการมีจำนวนถึงครึ่งหนึ่งของสตรีทำงานทั้งหมด ส่วนมากสตรีมักทำหน้าที่คนรับใช้ ดังปรากฏตัวเลขถึงเกือบร้อยละ 60 ในประเทศคอสตาริกา¹⁴⁶

- ในประเทศโมร็อกโก ถึงแม้จะมีสตรีทำงานเพียงร้อยละ 20 แต่โดยทั่วไปแล้วสตรีเหล่านี้มักทำงานด้านธุรการในภาครัฐบาล¹⁴⁷

- ในประเทศคูเวต ก่อนช่วงสงครามอ่าวเปอร์เซีย สตรีมากกว่าร้อยละ 90 ทำงานโดยได้รับเงินค่าจ้างในด้านการบริการ¹⁴⁸

- ในประเทศฟิลิปปินส์ ผู้ทำหน้าที่พนักงานขายเป็นสตรีถึงร้อยละ 60¹⁴⁹

- ระหว่างปี ค.ศ. 1975 - 1985 ปรากฏว่ามีสตรีทำงานด้านบริการถึงร้อยละ 50 - 80 ใน 24 ประเทศสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา¹⁵⁰

- ในประเทศสหรัฐอเมริกา สตรีจำนวน 2 ใน 3 ทำงานด้านธุรการและได้รับค่าจ้างต่ำเพียงประมาณครึ่งหนึ่งที่บุรุษได้รับ มีสตรีทำงานเป็นเลขานุการถึงร้อยละ 99 พยาบาลร้อยละ 96 และพนักงานธนาคารร้อยละ 94¹⁵¹

- ในเขตยุโรปตะวันออก มีสตรีทำงานในด้านบริการจำนวนร้อยละ 60 และจากรายงานปี ค.ศ. 1982 ปรากฏว่าในประเทศฮังการีผู้ทำงานเป็นพนักงานพิมพ์ดีดและเสมียนเป็นสตรีทั้งหมด¹⁵²

สถิติกับการทำงานในภาคอุตสาหกรรม

ประมาณการว่าจำนวนร้อยละ 40 ของผู้ทำงานทั่วโลก หรือ 1 พันล้านคน เป็นผู้ทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักรกล และในจำนวนดังกล่าวนี้ ถึงแม้จะเป็นสตรีถึง 1 ใน 3 แต่มีสตรีเพียง 1 ใน 4 คนเท่านั้นที่ได้เข้าทำงานในภาคอุตสาหกรรม การที่สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานภาค

อุตสาหกรรมมากขึ้นนั้นมีสาเหตุมาจากความเจริญทางด้านเครื่องจักรกล การขยายตัวอย่างรวดเร็วของเขตเมือง การประกอบการขาดทุนในการทำงานด้านเกษตรกรรม การทดลองของรายได้ในครอบครัว สิ่งต่างๆ เหล่านี้ยังมีผลทำให้ประเทศพัฒนาแล้วมีการขยายตัวด้านโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ในเขตยุโรปตะวันออก สตรีที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรมมีมากที่สุดในโลก ดังตัวอย่างในสหภาพโซเวียต (เดิม) มีสตรีทำงานในโรงงานอิเล็กทรอนิกส์ถึงร้อยละ 52 และจำนวนร้อยละ 67 จากจำนวนดังกล่าว ทำหน้าที่ในการผลิตอุปกรณ์เฉพาะด้าน¹⁵³ ในทางเดียวกันในประเทศฮังการี มีสตรีทำงานในภาคอุตสาหกรรมถึงร้อยละ 40¹⁵⁴

- ระหว่างปี ค.ศ. 1972 - 1980 โดยภาพรวม ในประเทศอิตาลี อัตราส่วนระหว่างสตรีกับบุรุษที่เข้าสู่ตลาดแรงงานคือ 5 ต่อ 1 ซึ่งเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลอิตาลีได้ออกพระราชบัญญัติที่ช่วยส่งเสริมโอกาสอันเท่าเทียมกันในการทำงานระหว่างบุรุษกับสตรี ซึ่งรวมถึงการฝึกอบรม การจ้างงาน การออกจากงาน และการจ่ายเงินบำนาญบำนาญ ในปี ค.ศ. 1977 บริษัทรถยนต์เฟียตได้ตัดสินใจว่าจ้างสตรีเข้าทำงาน 10,000 คน แทนที่บุรุษ¹⁵⁵

- ในประเทศสหราชอาณาจักร ความแตกต่างด้านค่าจ้างแรงงานระหว่างเพศยังคงดำรงอยู่ในปี ค.ศ. 1983 สตรีมีรายได้ต่อสัปดาห์เพียงร้อยละ 65 ของบุรุษ¹⁵⁶

- ในประเทศฝรั่งเศส ภายใต้รัฐบาลสังคมนิยม

นิยมสตรีได้รับสิทธิประโยชน์จากกฎหมายและการบริหารของรัฐเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้เอง จึงปรากฏว่าในปี ค.ศ. 1984 ค่าจ้างแรงงานนอกภาคเกษตรกรรมที่สตรีได้รับเป็นรายชั่วโมงจึงสูงถึงร้อยละ 83 ของบุรุษ¹⁵⁷

- ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีการแบ่งแยกที่ชัดเจนมาก กล่าวคือ ในอุตสาหกรรมบางประเภท เช่น สิ่งทอ การเงิน การค้า และการตัดเย็บเสื้อผ้ามีคนงานที่เป็นสตรีถึงร้อยละ 80¹⁵⁸ แต่ปรากฏว่ามีวิศวกรที่เป็นสตรีเพียงร้อยละ 18.5¹⁵⁹

ความรุ่งเรืองด้านกิจการอุตสาหกรรมในทวีปเอเชียส่งผลให้ระหว่างปี ค.ศ. 1960 - 1980 จำนวนสตรีที่เข้าทำงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 104 ขณะที่จำนวนของบุรุษเพิ่มเพียงร้อยละ 70¹⁶⁰ ในประเทศ เช่น บราซิล อินเดีย เม็กซิโก และไนจีเรีย ซึ่งมีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของกิจการอุตสาหกรรมด้วยเช่นกันนั้น สตรีจำนวนมากได้เข้าทำงานในอุตสาหกรรมหลายประเภท เนื่องจากสตรีได้รับความเชื่อถือมากกว่าเป็นแรงงานที่อ่านสอนง่ายและมีระเบียบวินัย¹⁶¹ นอกจากนี้ จากการขยายตัวของเขตกระบวนการส่งออก (Export Processing Zones - EPZs) ในประเทศต่างๆ ดังกล่าว และประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในทวีปเอเชียบางประเทศ เช่น ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา ไทย และไต้หวัน ทำให้ประเทศเหล่านี้ได้รับผลประโยชน์อย่างมหาศาลในการจ้างสตรีทำงานโดยการจ่ายค่าแรงต่ำ ในอุตสาหกรรมด้านการตัดเย็บเสื้อผ้า สิ่งทอ และอิเล็กทรอนิกส์¹⁶²

ในประเทศกำลังพัฒนา พัฒนาการของ

เทคโนโลยีใหม่ ๆ ทำให้การประกอบอาชีพกสิกรรมเพื่อยังชีพค่อย ๆ หดสั้นไป สตรีที่เคยทำงานแบบดั้งเดิมก็ได้เคลื่อนย้ายเข้าสู่เขตเมืองและภาคอุตสาหกรรมมากขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ในประเทศอุตสาหกรรมหลายประเทศ สตรีก็ยังคงได้รับโอกาสให้ทำงานแบบแรงงานไร้ฝีมือ หรืองานที่จำเจด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น โดยได้รับค่าจ้างต่ำ และความมั่นคงในการทำงานมีน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับบุรุษ ในประเทศฝรั่งเศสมีสตรีจำนวนเพียง ร้อยละ 1.8 ที่เป็นแรงงานมีฝีมือทำงานในกิจการเครื่องจักร¹⁶³ ในเขตยุโรปตะวันออก สตรีส่วนใหญ่ทำงานในอุตสาหกรรมการทำอาหาร และการผลิตหลอดไฟฟ้า และมีบางส่วนทำงานด้านโลหะด้วยเช่นกัน นอกจากนี้จากรายงานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศได้ระบุว่า ในประเทศบัลแกเรีย สตรีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งทำงานในอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องจักรกิจการเกี่ยวกับโลหะ การผลิตหลอดไฟฟ้าและการทำอาหาร¹⁶⁴ ประเด็นดังกล่าวนี้ได้ต้องการชี้ว่าสตรีต้องมีบทบาทในอุตสาหกรรมหนักที่มีความเสี่ยงในการทำงานสูงเท่านั้น แต่สตรีควรจะทำงานโดยมีโอกาสได้รับการส่งเสริมให้ขึ้นสู่ตำแหน่งบริหารหรือตำแหน่งที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถสูงด้วย ตราบเท่าที่มีความปลอดภัยในการทำงาน และเงื่อนไขในการทำงานมีความยุติธรรมเพียงพอด้วยเช่นกัน

การออกกฎหมายเพื่อสตรีในสถานที่ทำงาน

องค์การแรงงานระหว่างประเทศได้รับการ

ยอมรับว่าเป็นหน่วยงานแนวหน้าที่เรียกร้องให้มีการออกกฎหมายเพื่อปกป้องสิทธิที่เท่าเทียมกันของสตรีในการทำงาน และเพื่อป้องกันอันตรายและการเลือกปฏิบัติในการทำงานด้วย อนุสัญญาขององค์การแรงงาน ฯ หลายฉบับได้มีผลบังคับใช้ก่อนการจัดตั้งสหประชาชาติด้วย แต่อนุสัญญาอีกหลายฉบับยังต้องการการนำไปปฏิบัติโดยเร่งด่วนในระดับชาติ การดำเนินการที่สำคัญที่ได้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้ว ได้แก่ ประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- อนุสัญญาปี ค.ศ. 1951 ว่าด้วยการกำหนดค่าตอบแทนที่เท่ากันระหว่างบุรุษกับสตรีในการทำงานที่มีคุณค่าที่เทียบกัน (The 1951 Convention Concerning Equal Remuneration for Men and Women Workers for Work of Equal Value) ซึ่งประเทศต่าง ๆ จำนวน 111 ประเทศได้ให้สัตยาบันเมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 1991 ถือเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญซึ่งระบุให้ประเทศภาคีสันนุสนุกรกำหนดค่าตอบแทนที่เท่ากันสำหรับการทำงานที่มีคุณค่าที่เทียบกัน (หลักการนี้เป็นคนละประเด็นกับหลักการ “งานเท่ากัน เงินเท่ากัน” หรือ “Equal pay for equal work”)¹⁶⁵

- อนุสัญญาปี ค.ศ. 1960 ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและการประกอบอาชีพ (The 1960 Convention Concerning Discrimination in Respect to Employment and Occupation) ได้มีส่วนเสริมสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศด้านโอกาสและการได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม

ในการทำงาน เพื่อจัดการเลือกปฏิบัติให้หมดไป อนุสัญญาฉบับนี้มี 110 ประเทศร่วมให้สัตยาบันเมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 1991¹⁶⁶

นอกจากนี้ กฎหมายทางด้านการลาคลอดก็ยิ่งถือว่าประสบความสำเร็จน้อยมาก เมื่อพิจารณาจากอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองในการลาคลอด ปี ค.ศ. 1955 ซึ่งปรากฏว่า จนถึงปี ค.ศ. 1991 มีเพียง 25 ประเทศเท่านั้นที่เป็นภาคีอนุสัญญา¹⁶⁷ และในทางเดียวกัน พันธกรณีที่ประเทศต่าง ๆ มีต่ออนุสัญญาด้านการทำงานกลางคืนเกี่ยวกับสตรีที่ต้องรับผิดชอบงานในครอบครัว และเงื่อนไขในการทำงานที่ไม่ยุติธรรมก็ยิ่งถือว่าอยู่ในระดับที่น้อยมาก¹⁶⁸ อย่างไรก็ตาม อนุสัญญาบางฉบับของสหประชาชาติก็สามารถก่อให้เกิดความสำเร็จได้บางประการ กล่าวคือ ข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (The International Covenant on Economic Social and Cultural Rights) ได้เรียกร้องให้มีการกำหนดค่าตอบแทนเท่ากันสำหรับการทำงานเท่ากัน และสิทธิในการเลื่อนตำแหน่ง และอีกประการหนึ่งก็คือ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบได้เร่งเร้าให้มีการกำหนดค่าตอบแทนและผลประโยชน์ในการทำงานที่เท่าเทียมกันด้วย นอกจากนี้ ผลที่เกิดขึ้นจากทศวรรษสตรีแห่งสหประชาชาติก็คือ จำนวนประเทศที่ออกกฎหมายกำหนดค่าแรงที่เท่าเทียมกันได้เพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด¹⁶⁹

อย่างไรก็ตาม อาจมีความเป็นไปได้ที่

รัฐบาลในบางประเทศจะปฏิบัติตามอนุสัญญาต่าง ๆ เพียงการใช้คำพูดที่ดูน่าเชื่อถือเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ การให้สัตยาบันในอนุสัญญา และการบังคับใช้ อนุสัญญาที่มีอยู่อย่างเข้มงวดจึงเป็นประเด็นที่ ต้องถือว่ามีความสำคัญในระดับต้น ๆ ในช่วง ทศวรรษ 1990 นี้ ดังจะเห็นได้ว่ามีหลายประเทศ ดังต่อไปนี้ได้เสริมสร้างความก้าวหน้าในประเด็น ดังกล่าว

- ในประเทศอิตาลี มีข้อกำหนดให้จ่าย เบี้ยเลี้ยงแก่สตรีที่ทำงานบ้าน¹⁷⁰

- ประเทศแถบลาตินอเมริกาบางประเทศ ได้แก่ ประเทศคิวบา เอกวาดอร์ และนิการากัว ได้ล้มเลิกการเลือกปฏิบัติต่อสตรี และดำเนินการให้มีการกำหนดโอกาสและสิทธิที่เท่าเทียมกัน แก่สตรีไม่ว่าสถานภาพทางการสมรสของสตรี จะเป็นเช่นใดและอีกหลายประเทศได้กำหนดให้ มีการจัดสรรผลประโยชน์ และให้มีการดูแลแก่ สตรีระหว่างคลอด¹⁷¹

- ประเทศสวีเดนเป็นประเทศหนึ่งในจำนวนไม่กี่ประเทศที่อนุญาตให้บิดามารดาลาหยุดเพื่อ ดูแลบุตรที่เพิ่งคลอดได้เป็นเวลาถึง 9 เดือน ซึ่งเป็นระยะเวลาที่เทียบเท่ากับร้อยละ 90 ของเงิน รายได้ที่มารดาได้รับ และยังมีมาตรการคุ้มครอง อายุการทำงานของสตรีและค่าประกันให้สตรีกลับมา ทำงานเดิมได้ภายหลังจากการลาคลอดแล้ว¹⁷²

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการออกกฎหมาย แรงงานดังกล่าวนี้ไม่สามารถส่งผลต่อการทำงาน นอกระบบซึ่งครอบคลุมถึงสตรีเป็นจำนวนมาก ในประเทศกำลังพัฒนาได้ จึงทำให้การเลือก

ปฏิบัติยังคงดำเนินอยู่ต่อไป และเป็นเรื่องยาก ที่จะขจัดได้ และจากการปฏิรูปที่ดินเมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้ส่งผลให้สตรีไม่ได้รับการยอมรับในฐานะผู้นำ ครอบครัวหรือเกษตรกรอีกต่อไป พร้อมกับจำกัด สิทธิของสตรีเหล่านี้ในการขอกู้เงิน เปิดสินเชื่อ และถือกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ด้วย ผลที่ เกิดขึ้นตามมาก็คือ สตรีที่ปราศจากที่ดินใน ครอบครัวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ แม้แต่ ในประเทศที่สตรีเป็นแรงงานส่วนใหญ่ในภาค เกษตรกรรม

นอกจากนี้ ถึงแม้สตรีจะเข้ามาทำงานใน ระบบที่มีการออกกฎหมายกำหนดให้จ่ายค่าแรง เท่าเทียมกันก็ตาม สตรีก็ยังคงได้รับค่าจ้าง น้อยกว่าบุรุษในการทำงานขึ้นเดียวกันหรือมีคุณค่า ทัดเทียมกัน ดังตัวอย่างปรากฏในการทำงานภาค เกษตรกรรมในทวีปเอเชียและแอฟริกา กล่าวคือ สตรีได้รับค่าจ้างรายวันในการเก็บพืชผลทาง การเกษตรโดยเฉลี่ยน้อยกว่าที่บุรุษได้รับร้อยละ 25-33¹⁷³ ในกรุงเทพฯ สตรีที่ทำงานนอกระบบ ได้รับค่าจ้างแรงงานเพียงหนึ่งในสามของบุรุษ¹⁷⁴ หรือในกรุงมะนิลา จำนวนประมาณเกือบครึ่ง ของบริษัทห้างร้านต่าง ๆ ที่มีการจ้างงานสตรี ได้จ่ายค่าแรงให้แก่สตรีต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ¹⁷⁵ หรือแม้แต่ในประเทศอุตสาหกรรมเช่น ประเทศ สวิตเซอร์แลนด์สตรีก็ได้รับค่าจ้างเพียงร้อยละ 67 ของบุรุษตัวเลขในประเทศไซปรัสและญี่ปุ่น คือร้อยละ 59 และ 52 ตามลำดับ¹⁷⁶ แต่อย่างไร ก็ตาม ถึงแม้ว่าการนำกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้ไป ปฏิบัติจะเป็นอุปสรรคเพียงใดก็ตาม ก็ยังมีเรื่อง

ที่น่ายินดีเกิดขึ้น กล่าวคือถึงขณะนี้ มีประมาณ เกือบ 100 ประเทศแล้วที่ได้มีการออกกฎหมาย กำหนดค่าจ้างแรงงานที่เท่าเทียมกัน เปรียบเทียบกับตัวเลขในปี ค.ศ. 1978 ซึ่งมีเพียง 28 ประเทศเท่านั้น¹⁷⁷

ผลกระทบในทางลบจากทศวรรษแห่ง ความหายนะ

วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษ 1980 และโครงการด้านการรักษาเสถียรภาพและการ ปรับโครงสร้างของธนาคารโลกและกองทุนการเงิน ระหว่างประเทศได้ส่งผลให้สถานะทางด้านสังคม เศรษฐกิจและมาตรฐานความเป็นอยู่ของสตรี เลวร้ายลงไปอย่างมากในเขตลาตินอเมริกา หมู่เกาะ ทะเลแคริบเบียนและหลายประเทศในทวีปแอฟริกา ดังจะเห็นได้จากผลการรายงานเมื่อเร็ว ๆ นี้ของ คณะผู้เชี่ยวชาญด้านสตรี และการปรับโครงสร้าง แห่งเครือจักรภพที่ระบุว่า “สตรีต้องตกอยู่ใน ศูนย์กลางของวิกฤติการณ์ และเป็นผู้ที่ต้องรับ ภาระที่หนักที่สุดจากการปรับตัวด้านโครงสร้าง ดังกล่าว”¹⁷⁸

นอกจากนี้ ยังปรากฏว่าผลผลิตมวลรวม ภายในประเทศ (GDP) ต่อหัวของประเทศใน ทวีปแอฟริกา ตะวันออกกลาง และลาตินอเมริกา ได้ลดลงถึงร้อยละ 70 ปัญหาดังกล่าวซึ่งเกิดขึ้น ไปพร้อม ๆ กับปัญหารายได้ต่อหัวที่ลดลง ราคา สินค้าแพงขึ้น อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงขึ้น และ การลดรายจ่ายอย่างมหาศาลของรัฐบาลได้ส่งผล กระทบต่อสตรีในการปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่าง

หลีกเลี่ยงมิได้ และจากการที่โครงการด้านการ ปรับโครงสร้างได้เรียกร้องให้สตรีเพิ่มบทบาท ของตนในฐานะผู้ผลิตให้มากขึ้น แต่โครงการฯ กลับลดการให้บริการด้านที่จะเสริมสร้างบทบาท ของสตรีลง จึงทำให้สตรีต้องแบกรับภาระอัน มากมายด้วยตนเอง และทำให้ความก้าวหน้า ทางเศรษฐกิจและสังคมในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ลื่นไถลค่าไปโดยสิ้นเชิง

เอกสารของสหประชาชาติเรื่อง “The World’s Women : 1970 - 1990” ได้รายงานว่ ในประเทศกำลังพัฒนาทั้งหมดและประเทศที่พัฒนา แล้วบางประเทศ อัตราการเพิ่มของแรงงานสตรี ได้ลดลง อันเป็นผลมาจากสภาวะถดถอยทาง เศรษฐกิจ¹⁷⁹ ในประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศ สตรีที่มีฐานะยากจนต้องทำงานถึงสี่ปดาร์ละ 60 - 90 ชั่วโมง เพื่อให้สามารถยังชีพอยู่ได้ตาม มาตรฐานของการดำรงชีพเมื่อสิบปีที่ผ่านมา เอกสารดังกล่าวยังได้ระบุต่อไปว่า “โดยทั่วไปแล้ว สตรียังคงต้องเป็นบุคคลสุดท้ายที่ได้รับผลประโยชน์ จากการขยายตัวของตลาดแรงงาน แต่ต้องเป็น บุคคลแรกที่ต้องแบกรับผลกระทบที่เกิดจาก สัญญาจ้างงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสภาวะ เศรษฐกิจเลวร้ายในทวีปแอฟริกา ลาตินอเมริกา และเขตหมู่เกาะทะเลแคริบเบียน ในทวีปแอฟริกา อัตราการเพิ่มของแรงงานสตรีได้ลดลงจนน้อย กว่าอัตราการเพิ่มของประชากร”¹⁸⁰ สตรีซึ่งตก เป็นเหยื่อของวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและกล- ยุทธ์ในการปรับโครงสร้างต้องได้รับผลกระทบ ในทางเลวร้ายจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งปวง

เช่น การจ้างงานรายได้ และเงื่อนไขในการทำงาน
ที่เสื่อมถอยลงในช่วงทศวรรษที่ 1980

การปรับโครงสร้างโดยพลังของสตรี

ในขณะที่รัฐบาลของประเทศและองค์การระหว่างประเทศต่างก็ยอมรับว่าสตรีและกลุ่มบุคคลที่อ่อนแอเป็นผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุดจากโครงการรักษาเสถียรภาพและปรับโครงสร้าง แต่ประเด็นด้านความต้องการของสตรีและปัญหาสตรียังคงไม่ได้รับการยอมรับในกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ เพราะโดยทั่วไปแล้วในช่วงที่ผ่านมา แผนการแก้ปัญหาดังกล่าวมักจะมีลักษณะ “น้อยเกินไป และช้าเกินไป”

คณะผู้เชี่ยวชาญด้านสตรีและการปรับโครงสร้างแห่งเครือจักรภพได้ตั้งข้อสังเกตอีกว่า “การปรับโครงสร้างที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่จากสตรี เนื่องจากในฐานะผู้ผลิตนั้น แรงงานสตรีมีส่วนสำคัญต่อผลผลิตด้านอาหาร และอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงาน ซึ่งความสำคัญทั้งสองประการนี้เป็นส่วนประกอบที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อความพยายามในการปรับโครงสร้าง นอกจากนี้หากรายได้ของสตรีลดลงจะทำให้สุขอนามัยและโภชนาการของสตรีเลวลงด้วย โดยที่สตรีจะไม่สามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาได้เลย ด้วยเหตุนี้ความสำเร็จในเชิงเศรษฐกิจต่อความพยายามในการปรับโครงสร้างจึงต้องอาศัยพลังสร้างสรรค์ของสตรีเป็นอย่างมาก¹⁸¹

รัฐบาลของประเทศต้องพึงระลึกไว้เสมอว่า การแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคกันทางเศรษฐกิจนั้นจะต้องใช้ระยะเวลาอีกยาวนานเพื่อจัดอุปสรรคทางสังคมที่ดำรงอยู่ ประเด็นสำคัญก็คือ จะต้องประสานสตรีให้เข้ากับโครงการพัฒนาและปรับโครงสร้างด้วย และประการสำคัญก็คือ จะต้องให้การยอมรับต่อบทบาทและความรับผิดชอบอันหลากหลายของสตรีว่าจะสามารถแก้ปัญหาได้

การทำหายทางเศรษฐกิจจากปัจจุบัน สู่ปี ค.ศ. 2000

- กำหนดมาตรการพิเศษเพื่อเพิ่มอัตราส่วนของสตรีในกระบวนการตัดสินใจทางเศรษฐกิจให้มากขึ้น
- จัดโครงการฝึกอบรมเฉพาะด้านเพื่อปรับปรุงสถานภาพของสตรีที่อาศัยอยู่ในเขตยากจนรุนแรง
- ขยายคำจำกัดความของคำว่า “ผู้ที่มีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ” ให้ครอบคลุมถึงสตรีที่ทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างในประเทศกำลังพัฒนาด้วย
- กำหนดแนวทาง การจัดทำสถิติเกี่ยวกับการแบ่งแยกทางเพศ เพื่อให้ผลงานของสตรีปรากฏอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น
- รวมงานที่ได้รับและไม่ได้รับค่าจ้างของสตรีเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสถิติทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ
- คำประกันโอกาสที่เท่าเทียมกันในการเข้าทำงาน โดยเน้นการปฏิบัติเป็นพิเศษต่อการจ้าง

นักอศุนิยมวิทยาหญิงในประเทศฟิลิปปินส์
บทบาท ความรับผิดชอบ และกาอศุทิศตัวอย่าง
มหาศาลของสคตต้องได้รับการยอมรับ

งานสตรี จนกว่าเงื่อนไขในการเข้าทำงานจะเกิด
ความเสมอภาค

- เปิดโอกาสให้สตรีสามารถเปิดสินเชื่อ
ได้รับผลประโยชน์ในครอบครัว และมีสิทธิในการ
มีส่วนร่วมในกิจกรรมสันตนาการ วัฒนธรรม
และกีฬา

- คำประกันว่าสตรีและบุตรจะมีสิทธิใน
การทำงาน การลาคลอด และสิทธิอื่นๆ ที่บิดา
มารดาพึงจะได้รับ

- พัฒนาการให้บริการด้านต่างๆ เพื่อลด
ภาระของสตรีในการดูแลบุตรและทำงานบ้าน
รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจให้นายจ้างจัดสิ่ง
อำนวยความสะดวกในการดูแลบุตรให้แก่บิดา
มารดาด้วย

- กำหนดชั่วโมงการทำงานที่ยืดหยุ่นได้
และอนุญาตให้บิดามารดาลางานได้ เพื่อให้
ทั้งบิดามารดามีส่วนร่วมในการดูแลบุตรและ
ทำงานบ้าน

- คำประกันค่าแรงที่เท่าเทียมกันในการ
ทำงานที่คล้ายกัน และส่งเสริมให้มีการขจัดการ
เลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงาน

- คำประกันการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม
เช่น สวัสดิการทางสังคม เงินบำเหน็จบำนาญ
และความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ไม่มียานทำ

บทที่ 5

สตรีกับการเมือง : การมีสิทธิ์มีเสียงที่เพิ่มขึ้น

เมื่อเซอร์ เจฟฟรี ฮาว (Sir Geoffrey Howe) อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ อังกฤษเดินทางเยือนปากีสถานในช่วงที่นางเบนาซีร์ บุตโต (Benazir Bhutto) เป็นนายกรัฐมนตรี ภรรยาของเขาได้ถามเด็กชายตัวเล็ก ๆ คนหนึ่งว่า เมื่อโตขึ้นเขาอยากเป็นอะไร เด็กชายคนนั้นตอบอย่างเพ้อฝันว่า “คนขับรถบรรทุกมั่งครับ” เลดีฮาว รู้สึกประหลาดใจในความใฝ่ฝันของเด็กน้อยผู้นี้ ซึ่งดูจะไม่ทะเยอทะยานเอาเสียเลย จึงได้ถามย้ำไปอีกว่า “แต่หนูไม่อยากจะเล่นการเมืองหรืออยากเป็นนายกรัฐมนตรีบ้างหรือ” คำตอบที่ตอบกลับมาก็คือ “ไม่หรอกครับ นันมันงานของผู้หญิง”

- เหตุการณ์จากคำบอกเล่าของ ดร.นาฟิส ซาดิก (Nafis Sadik) ผู้อำนวยการกองทุนเพื่อพัฒนาประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Fund) ในงานของสหประชาชาติที่จัดขึ้นในโอกาสวันสตรีสากล ปี ค.ศ. 1991

ถึงแม้เด็กชายตัวเล็ก ๆ จะมีความคิดเช่นนั้น แต่ก็ยังมีนักการเมืองที่เป็นสตรีน้อยมาก ทั้งนี้ ยังไม่ได้พูดถึงนายกรัฐมนตรีที่เป็นสตรี สตรีที่พยายามจะประสบความสำเร็จในวงการการเมือง มักจะพบว่า นอกจากอุปสรรคที่ตนต้องเผชิญ อยู่แล้ว ไม่ว่าจะ เป็นอุปสรรคด้านวัฒนธรรม การเงิน เชื้อชาติ หรือการบริหารองค์กร ตนยัง จะต้องเผชิญกับอุปสรรคซึ่งติดตัวมาแต่กำเนิด นั่นคืออุปสรรคทางเพศ ดังนั้น การที่สตรีได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการเมืองมากขึ้นในช่วงทศวรรษ หลัง ๆ ที่ผ่านมานี้ จึงเป็นการมีส่วนร่วมในระดับ ล่าง ๆ ของระบบราชการ พรรคการเมือง และ สหภาพแรงงานเป็นส่วนใหญ่ แต่การมีส่วนร่วม ในระดับสูงที่เป็นระดับนโยบายนั้นไม่ได้มีมากขึ้น ตามไปด้วย

ลองพิจารณาสถิติข้างล่างนี้

- ถึงแม้ในจำนวนประชากรของโลกทั้งหมด จะมีสตรีมากถึงร้อยละ 50 หรือมากกว่า แต่ จำนวนสตรีที่ทำงานในระดับสูงของรัฐบาลมีน้อยกว่าร้อยละ 10¹⁸²

- ในปี ค.ศ. 1990 มีสตรีที่เป็นรัฐมนตรี ในคณะรัฐบาลทั่วโลกคิดเป็นเพียงร้อยละ 3.5¹⁸³

- มีประเทศที่ไม่มีสตรีดำรงตำแหน่ง ในระดับรัฐมนตรีเลย 93 ประเทศ¹⁸⁴

- มีประเทศ 50 ประเทศที่ไม่มีสตรีในระดับ สูงสุดของรัฐบาลทั้ง 4 ระดับเลย (5 ประเทศ ในกลุ่มยุโรปตะวันตกและรัฐอื่น ๆ 8 ประเทศ ในกลุ่มลาตินอเมริกา และหมู่เกาะทะเลแคริบเบียน 21 ประเทศ ในทวีปแอฟริกา และ 16 ประเทศ

ในทวีปเอเชียและแปซิฟิก)¹⁸⁵

- เช่นกัน มีสตรีดำรงตำแหน่งระดับสูง ในองค์การระหว่างประเทศน้อยกว่าร้อยละ 5¹⁸⁶ ซึ่งรวมทั้งในองค์การสหประชาชาติและประชาคม ยุโรป

- ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1991 มีประเทศ ที่มีสตรีเป็นประมุขของรัฐหรือหัวหน้าคณะรัฐบาล เพียง 7 ประเทศเท่านั้น คือ คอราซอน อากวีโน - ประเทศฟิลิปปินส์ (Corazon Aquino) โกร ฮาร์เลม บรุนด์ท์แลนด์ - ประเทศนอร์เวย์ (Gro Harlem Brundtland) วิโอเลตา ชามอโร - ประเทศ นิคารากัว (Violeta Chamorro) แมรี เออเชเนีย ชาร์ลส์ - ประเทศโดมินีกา (Mary Eugenia Charles) วิกิตัส ฟินน์โบกาตอตเทียร์ - ประเทศ ไอซ์แลนด์ (Vigdís Finnbogadóttir) แมรี โรบินสัน-

โกร ฮาร์เลม บรุนด์ท์แลนด์ นายกรัฐมนตรีของนอร์เวย์ ในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง เมื่อปี ค.ศ. 1987 ใน ประเทศนอร์เวย์นี้ มีสตรีเป็นผู้นำพรรคการเมืองที่สำคัญ ทั้ง 3 พรรค และสมาชิกของคณะรัฐบาลเกือบครึ่งหนึ่ง เป็นผู้หญิง

ประเทศไอร์แลนด์ (Mary Robinson) และเบกุม
คาเลดา ซีย - ประเทศบังคลาเทศ (Begum
Khaleda Zia)

- ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1991 ประเทศ
ฝรั่งเศส แต่งตั้งเอดิธ เครสซง (Edith Cresson)
เป็นนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรัฐบาลที่เป็น
สตรีคนแรกในประวัติศาสตร์ สตรีในประเทศ
ฝรั่งเศสได้มีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเมื่อปี
ค.ศ. 1946 มาเนือง¹⁸⁷

ความแตกต่างทางธรรมชาติของร่างกาย
ระหว่างเพศชายกับเพศหญิงทำให้สตรีมีสถานะ
ที่ด้อยกว่าทั้งทางการเมืองและสังคม สิ่งนี้ได้ถูก
นำมาใช้เป็นข้ออ้างเพื่อกีดกันมิให้สตรีทำงานใน
อาชีพหลาย ๆ อาชีพมาเป็นเวลานานแล้ว อย่าง
น้อยก็นับตั้งแต่สมัยกรีกและโรมัน เซอร์วิลเลียม
แบล็คสโตน (Sir William Blackstone) ได้กล่าว
ไว้ในความเรียงของเขาเกี่ยวกับกฎหมายของ
อังกฤษในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 18 ว่า “คน
เสียสติ คนโง่ คนที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ คน
ต่างดาวผู้หญิง คนที่ทำผิดฐานเบี่ยงความเท็จ
การชักจูงให้พยานเบี่ยงความเท็จ การให้สินบน
หรือการใช้อิทธิพลในทางที่ไม่เหมาะสม หรือ
ผู้ที่กระทำความผิดอย่างมหันต์ หรือผู้ที่ถูกตัดสิน
ว่ากระทำความผิดทางอาญา คนเหล่านี้ไม่ควร
จะได้รับสิทธิลงคะแนนเสียง”¹⁸⁸ หนังสือของ
ศาสนาอิสลามเล่มหนึ่งที่ชื่อ อัล บุคาริ (Al-
Bukhari) บัญญัติว่า “ชาติหนึ่งชาติใดจะไม่มีวัน
ประสบความสำเร็จได้หากมีสตรีเป็นผู้กุมอำนาจ”¹⁸⁹
แม้แต่ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เอง สมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎรของประเทศอังกฤษผู้หนึ่งก็ยังคงกล่าว
พูดว่า “สตรีในสภาผู้แทนราษฎรเป็นคำกล่าว
ที่มีความขัดแย้งในตัวเอง”¹⁹⁰

เอดิธ เครสซง นายกรัฐมนตรีคนใหม่ของประเทศ
ฝรั่งเศสได้ตั้งข้อสังเกตว่า “มีอาชีพสาม
ประการที่สตรีมักจะถูกกีดกันอยู่เสมอ คือ ทหาร
ศาสนาและการเมือง ทุกวันนี้ ข้าพเจ้าเชื่อว่
การเมืองก็ยังเป็นสิ่งที่สตรีเข้าถึงได้น้อยที่สุด”¹⁹¹
และก็อาจเป็นอาชีพนักการเมืองมากกว่าอาชีพอื่น ๆ
ที่สตรีจะพบว่า การที่จะก้าวขึ้นไปถึงจุดสุดยอดนั้น
พวกเขาไม่เพียงแต่จะต้องทำให้ได้ดีเท่าเทียมกับ
ผู้ชายเท่านั้น แต่บ่อยครั้งที่พวกเขาจะต้องทำให้
ได้ดีกว่า ดังสุภาษิตที่ว่า “ผู้ชายอาจจะทำจาก
เงินก็ได้ แต่ผู้หญิงต้องทำจากทอง”¹⁹²

ความคืบหน้า หรือภาพลวงตา

สหภาพรัฐสภาระหว่างประเทศ (Inter-
Parliamentary Union) ซึ่งเป็นองค์การที่ติดตาม
แนวโน้มต่าง ๆ ในหน่วยงานฝ่ายนิติบัญญัติ
ทั่วโลกได้รายงานว่ ในช่วงระหว่างปี ค.ศ.
1975 - 1989 มีประเทศที่มีผู้แทนสตรีเพิ่มขึ้น
55 ประเทศ ประเทศที่มีผู้แทนสตรีลดลง 15
ประเทศ และอีก 3 ประเทศมีจำนวนผู้แทนสตรี
คงเดิม¹⁹³ ถ้าจะดูกรณีพิเศษที่เฉพาะเจาะจงไป
กว่านี้ จะเห็นได้ว่ามีประเทศที่มีจำนวนสมาชิก
ที่เป็นสตรีในคณะรัฐบาลเพิ่มขึ้น 23 ประเทศ
คงเดิม 18 ประเทศ และลดลง 21 ประเทศ¹⁹⁴
สหประชาชาติได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับ

ผู้แทนสตรีในสภาสูง และสภาผู้แทนราษฎรในภูมิภาคต่าง ๆ ดังนี้

	สภาสูง (ร้อยละ)	สภาผู้แทนราษฎร (ร้อยละ)
ยุโรป	13.4	18.7
อเมริกาเหนือ/กลาง	12.7	9.2
แอฟริกา	8.3	8.4
เอเชียและแปซิฟิก	6.8	7.2
อเมริกาใต้	3.2	4.4 ¹⁹⁵

บทวิเคราะห์ข้อมูลในหนังสือ World-Wide Government Directory แสดงว่า ถึงแม้จะมีสตรีในรัฐสภาเพิ่มมากขึ้น แต่สตรีก็ยังคงถูกปิดกั้นจากตำแหน่งบริหารในระดับสูงที่มีการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ มาโดยตลอด ในปี ค.ศ. 1990 มีประเทศเพียง 3 ประเทศเท่านั้นที่มีสตรีเป็นรัฐมนตรีมากกว่าร้อยละ 20 คือ ประเทศภูฏาน โดมินีกา และนอร์เวย์¹⁹⁶ อันที่จริงประเทศนอร์เวย์เป็นประเทศเดียวที่มีผู้แทนสตรีในระดับรัฐมนตรีมากกว่าร้อยละ 20 ใน 4 สาขา คือ สังคม เศรษฐกิจ กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และการเมือง¹⁹⁷

สตรีในตำแหน่งสูงสุด

สตรีมีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องสวัสดิการสังคม การสร้างความสำนึกและการณรงค์ทางการเมือง และมีส่วนเกี่ยวข้องในองค์กรทางการเมืองที่เป็นองค์กรของประชาชนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นสะพานที่จะนำสตรีไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นทางการเมือง ในช่วงทศวรรษหลัง ๆ ที่ผ่านมาไม่นานนี้ สตรีจำนวนมากได้เข้ามาอยู่ในแนวหน้าของการแข่งขันทางการเมือง แต่ถึงกระนั้น น้อยคนจะได้รับเลือกให้เป็นผู้ว่ารัฐบาล ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า จนถึงเดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ. 1991 มีสตรีที่เป็นหัวหน้ารัฐบาลหรือประมุขของรัฐเพียง 8 คนเท่านั้น

ในกรณีที่สตรีได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับสูงในรัฐบาล ส่วนใหญ่แล้วสตรีจะได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบเฉพาะด้าน เช่น การศึกษา สุขภาพและสวัสดิการสังคม ซึ่งมีผลทำให้เกิดการจำกัดวงสตรี (ghettoization) ทำให้โอกาสที่สตรีจะได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งแต่เดิมถูกจำกัดให้เป็นตำแหน่งสำหรับผู้ชายน้อยลง ในปี ค.ศ. 1991 มีสตรีที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีคลังเพียงไม่กี่คน (ในประเทศภูฏาน ฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ ซามาร์โน และไต้หวัน) ในประเทศมาเลเซียมีสตรีดำรงตำแหน่งในคณะรัฐบาลที่สำคัญ 2 ตำแหน่ง คือ ตำแหน่งรัฐมนตรีรัฐวิสาหกิจ และรัฐมนตรีการค้าและอุตสาหกรรม¹⁹⁸

การที่สตรีได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีโดยไม่ได้รับตำแหน่งในรัฐบาลไม่นับว่าเป็นเรื่องแปลกแต่อย่างใด ในทางกลับกัน ตำแหน่งในรัฐบาลก็อาจเป็นแต่เพียงตำแหน่งในนามเท่านั้น เช่น ฟรองซัวส์ จีรูด์ (Francoise Giroud) ของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบเรื่องเกี่ยวกับสตรีได้เสนอโครงการต่าง ๆ มากกว่า 100 โครงการ แต่โครงการที่ได้รับการปฏิบัติจริง

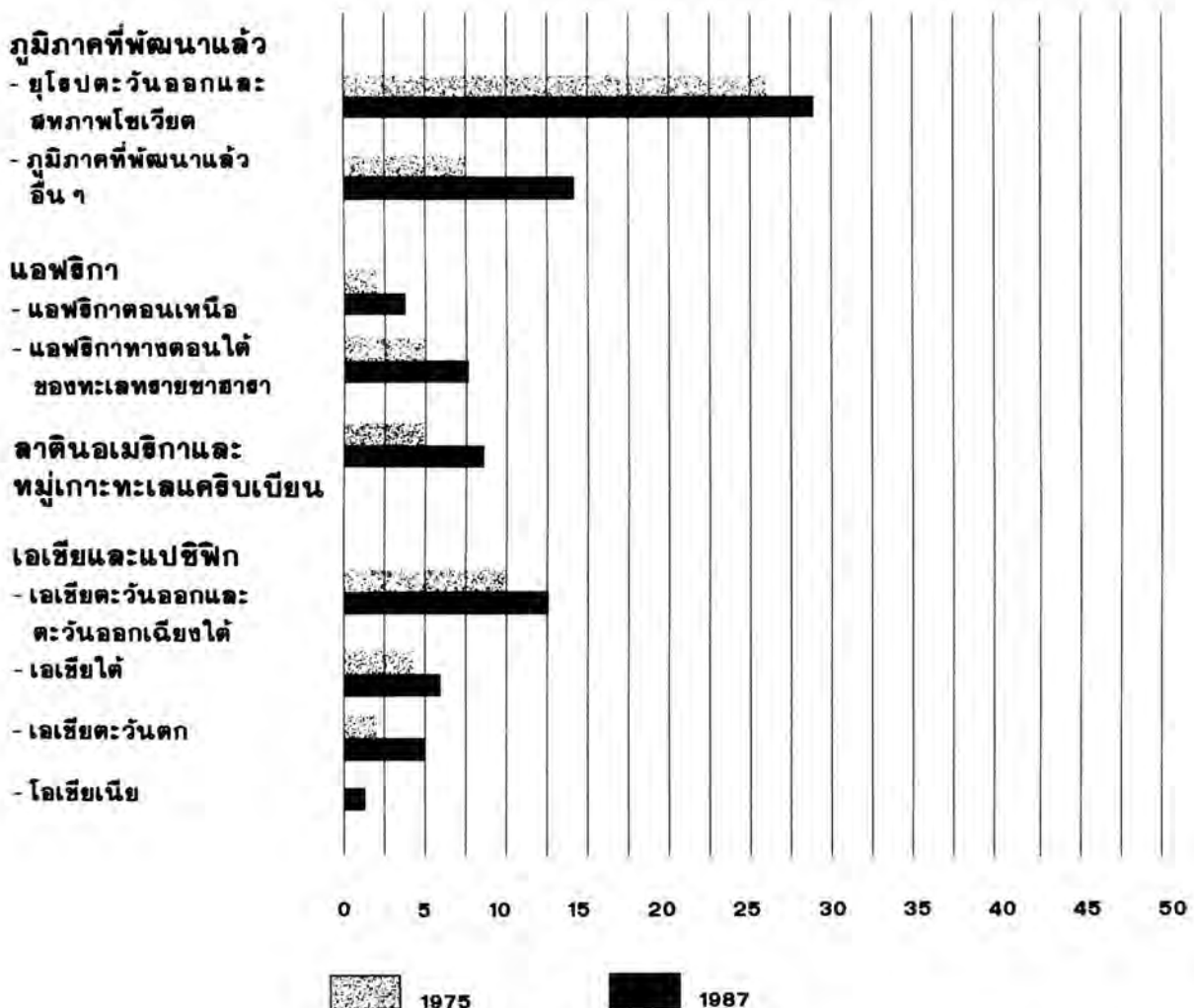
มีเพียงไม่กี่โครงการเท่านั้น¹⁹⁹ นอกจากนี้ การที่สตรีจะประสบความสำเร็จได้ยังต้องอาศัยความสนับสนุนทางการเมืองจากเพื่อนร่วมงานซึ่งส่วน

ใหญ่เป็นชายด้วย ตัวอย่างเช่นในประเทศซิมบับเว เมื่อรัฐมนตรีว่าด้วยกิจการสตรี จอยซ์ มูจुरु (Joyce Mujuru) และผู้ร่วมงาน ได้รับมอบหมายให้

สตรีในรัฐสภา

ในรัฐสภา ถึงแม้จะมีความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1975 - 1987 อัตราส่วนผู้แทนสตรีในรัฐสภาในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกส่วนใหญ่ยังนับว่าต่ำอยู่มาก และหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเขตยุโรปตะวันออกและประเทศสหภาพโซเวียต อัตราส่วนผู้แทนสตรีในรัฐสภาได้ลดลงในช่วงปี ค.ศ. 1987-1990

อัตราส่วนเฉลี่ยของสตรีในรัฐสภา (%)
(สภาเดี่ยวหรือสภาผู้แทนราษฎรสำหรับรัฐสภาที่มี 2 สภา)

ที่มา : "The World's Women"

เปลี่ยนแปลงประเพณีปฏิบัติที่เรียกว่า “โลโบลา” (lobola) หรือ “ค่าตัวเจ้าสาว” พวกเขาต้องประสบการต่อต้านอย่างใหญ่หลวง และถูกกล่าวหาว่าเป็นพวก “ลัทธิจักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรม”²⁰⁰

แม้แต่ในกรณีที่สตรีประสบความสำเร็จได้ดำรงตำแหน่งสูงในรัฐบาล สตรีเหล่านั้นอาจจะ มีพันธะมุ่งมั่นในอันที่จะปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของสตรีคนอื่นๆ ให้ดีขึ้นหรือไม่ก็ได้ ในคราวที่สตรีในประเทศไอซ์แลนด์ได้ทำการนัดหยุดงานอย่างเป็นทางการเพื่อต่อต้านการที่ผู้ชายได้รับอภิสิทธิ์ ในปี ค.ศ. 1985 ประธานาธิบดีหญิง ฟินน์โบกาดีอตเทียร์ (Finnbogadottir) ได้หยุดอยู่บ้าน เพื่อแสดงให้เห็นว่าเธอสนับสนุนการนัดหยุดงานครั้งนั้น²⁰¹ ในประเทศอังกฤษ บาร์บารา แคลสเซล (Barbara Castle) อดีตรัฐมนตรีด้านการบริการสังคม สนับสนุนนโยบายการให้ค่าจ้างที่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชาย อดีต รัฐมนตรีสาธารณสุขของประเทศฝรั่งเศส ซิโมน เวล (Simone Veil) ได้ต่อสู้เพื่อกฎหมายคุมกำเนิด และการทำแท้งในประเทศฝรั่งเศส รัฐมนตรีสิ่งแวดล้อมและสังคมของประเทศเบลเยียม มิเยสเม็ท (Miet Smet) มีแผนงานการสร้างสรรค์สังคมให้มีความเสรีที่รวมถึงการเพิ่มอำนาจทางการเมืองด้วย²⁰²

ในอีกด้านหนึ่ง ถึงแม้เบนาลีร์ บุคโต จะได้แต่งตั้งสตรีเป็นรัฐมนตรี 4 คน และแต่งตั้งสตรีให้มีตำแหน่งในคณะรัฐบาล 1 คน²⁰³ แต่การที่สตรีได้เป็นประมุขของรัฐหรือเป็นหัวหน้ารัฐบาล

ก็ไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบในทางที่จะนำไปสู่การปรับปรุงสถานภาพของสตรีในด้านอื่น ๆ โดยอัตโนมัติ ยกเว้นในกลุ่มประเทศนอร์ดิก เป็นที่รู้กันว่านางมากาเร็ต แธตเชอร์ อดีตนายกรัฐมนตรีอังกฤษ ซึ่งหลังจากการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1987 ได้จัดตั้งรัฐบาลที่ไม่มีสตรีรวมอยู่เลยนั้น²⁰⁴ มีความเชื่อว่า “การที่มีสตรีประสบความสำเร็จคนหนึ่ง ก็เท่ากับเป็นการโฆษณาให้เห็นถึงความเท่าเทียมของสตรีอย่างที่ดีที่สุดแล้ว”²⁰⁵

รัฐสภา : “ลดน้ำหนักเพื่อเพิ่มคะแนนเสียง”

เมื่อมีการลงข่าวเกี่ยวกับผู้สมัครสตรีที่เข้ารับเลือกตั้งชิงตำแหน่งประธานาธิบดีของประเทศโคลัมเบียเป็นคนแรกในปี ค.ศ. 1974 นั้น หนังสือพิมพ์หลายฉบับพาดหัวว่า “ลดน้ำหนักเพื่อเพิ่มคะแนนเสียง”²⁰⁶ บ่อยครั้ง การเสนอข่าวเกี่ยวกับนักการเมืองสตรีของสื่อมวลชนทำให้การต่อสู้ที่ยากอยู่แล้ว มีความลำบากยิ่งขึ้นไปอีก ข้อกีดกันทางวัฒนธรรม เผ่าพันธุ์ และศาสนา นับเป็นอุปสรรคที่ยากจะเอาชนะ ทั้งนี้ โดยไม่ต้องกล่าวถึงอุปสรรคของการเป็นสตรีที่เข้ามาเล่นการเมือง ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของผู้ชาย

ในประเทศเคนยา การที่จูเลีย โอจิมโบ (Julia Ojiambo) ได้รับเลือกตั้งเข้าไปในสภานับเป็นการต่อสู้ที่กล้าหาญ และเธอเห็นว่าเหตุการณ์ครั้งนั้นเป็นการทดสอบที่ยากยิ่งครั้งหนึ่ง ครอบครัวของเธอต้องถูกข่มขู่และถูกคุกคามจากคู่แข่งชั้นที่

เป็นชาย 5 คน รวมทั้งจากพรรคพวกที่สนับสนุน คู่แข่งของเธอด้วย และสามีของเธอก็เกือบถูกฆ่าตาย แต่การที่เธอมีความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะ การต่อสู้ครั้งนั้น ได้กลายเป็นใบเบิกทางที่ทำให้ เธอได้มีอำนาจทางการเมืองในที่สุด²⁰⁷ ถึงแม้ว่า สตรีที่เล่นการเมืองจะไม่ได้พบอุปสรรคที่น่า ครันคร้ามเช่นในกรณีของจูเลีย โอจิมโบทุกครั้งไป แต่สตรีมักจะพบอุปสรรคที่เธอจะต้องเอาชนะเสมอ

ทุกวันนี้ ในจำนวน 18 ประเทศที่มีอัตรา ส่วนผู้แทนสตรีในรัฐสภาสูงที่สุด (คือมีผู้แทนสตรี มากกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนที่นั่งทั้งหมดในสภา) ส่วนใหญ่จะเป็นประเทศในเขตยุโรปตะวันตก กลุ่ม สแกนดิเนเวีย และยุโรปตะวันออก ประเทศนอร์เวย์ โรมาเนีย สหภาพโซเวียต มีผู้แทนสตรีสูงที่สุด คือ ร้อยละ 34 ตามด้วยประเทศคิวบา ซึ่งมี ผู้แทนสตรีคิดเป็นร้อยละ 33.9 ประเทศฟินแลนด์ และสวีเดนตามมาไม่ห่างนัก โดยมีผู้แทนสตรี ร้อยละ 31.5 และประเทศแอลเบเนียและเชคโก- สโลวาเกีย มีผู้แทนสตรีต่ำกว่าร้อยละ 30 เพียง เล็กน้อย²⁰⁸ ในรัฐสภาของประเทศยุโรปอื่นๆ อัตราส่วนผู้แทนสตรีลดลง หรือไม่ก็เพิ่มขึ้นเพียง เล็กน้อย ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ สตรีได้รับ สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเมื่อ ปี ค.ศ. 1971 และ ในเขตการปกครองเล็ก ๆ 2 แห่งของประเทศ สวิตเซอร์แลนด์ สตรีไม่ได้รับสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในระดับท้องถิ่นจนกระทั่งเมื่อเร็ว ๆ นี้มานี้เอง²⁰⁹

ประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศมีการจำกัด ที่นั่งในสภาไว้สำหรับสตรีโดยเฉพาะ เช่น ประเทศ อิหร่าน ซึ่งจัดที่นั่งสำหรับผู้แทนสตรีคิดเป็น

ร้อยละ 10 ถึงแม้ว่าผู้ที่มีสิทธิแต่งตั้งผู้แทนสตรี เข้าไปนั่งในสภาจะเป็นผู้ชาย²¹⁰ ประเทศอิสลาม บางประเทศ เช่น ประเทศแอลจีเรีย อียิปต์ อิรัก และตุรกี ได้ให้สตรีมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งแล้ว ในขณะที่บางประเทศ เช่น ประเทศคูเวต ยังคงห้าม มิให้สตรีออกเสียงหรือสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง²¹¹ อย่างไรก็ตาม หลังจากที่สงครามอ่าวเปอร์เซียยุติลง สตรีชาวคูเวตพยายามผลักดันให้รัฐบาลให้สิทธิ ออกเสียงเลือกตั้งแก่ตน รวมทั้งดำเนินการอื่นๆ ที่จะทำให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

จุดที่ประเทศเหนือและใต้มาบรรจบกัน

การวิเคราะห์ถึงระดับการมีส่วนร่วมทาง การเมืองของสตรีบนพื้นฐานของสถิติตัวเลข แต่ เพียงอย่างเดียว อาจบิดเบือนภาพของสิ่งที่เกิด ขึ้นจริงในแง่ของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม บ่อยครั้ง สถิติตัวเลขทำให้เราหลงทางเนื่องจาก ตัวเลขเหล่านี้จะแตกต่างกันไปตามระบบการเมือง และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ ข้อมูลเหล่านี้อาจ แสดงให้เห็นถึงสถานภาพทางการเมืองของสตรี ในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น เพราะผู้แทน สตรีในรัฐสภาอาจลดลงหรือเพิ่มขึ้นได้โดยไม่มี รูปแบบที่แน่นอน

การที่ประเทศใดประเทศหนึ่งมีพัฒนาการ ทางเศรษฐกิจไม่ได้หมายความว่า สตรีในประเทศ นั้นๆ จะสามารถเข้าถึงอำนาจทางการเมืองได้ เสมอไป ดังตัวอย่างเช่น ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ชาวอุดีอาระเบีย และประเทศในตะวันออกกลาง

อื่น ๆ การวิเคราะห์เปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาทางเศรษฐกิจมิได้เป็นตัวบ่งชี้การมีอำนาจทางการเมืองของสตรี ดังเช่น

- ในประเทศยากจน เช่น ประเทศเปรู มีสตรีในรัฐสภา 12 คน (ร้อยละ 5) ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด 240 คน ซึ่งเป็นตัวเลขที่ใกล้เคียงกับอัตราส่วนสมาชิกสภาที่เป็นสตรีในประเทศฝรั่งเศสหลังจากการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1986 คือร้อยละ 5.9²¹²

- ในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีผลผลิตมวลรวมประชาชาติ (GNP) สูงที่สุดประเทศหนึ่ง มีสตรีที่ดำรงตำแหน่งในทางศาลเพียงร้อยละ 4.5 ในจำนวนตำแหน่งทั้งหมด 20,000 ตำแหน่งทั่วประเทศ²¹³

- ในการเลือกตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1986 ของประเทศบังคลาเทศซึ่งเป็นประเทศยากจนที่สุดประเทศหนึ่ง มีสตรีได้รับเลือกตั้ง 30 คนจากผู้ที่ได้รับเลือกตั้งทั้งหมด 300 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 10²¹⁴

- ในประเทศที่ร่ำรวย เช่น ประเทศเยอรมนีตะวันตก (ก่อนจะมีการรวมประเทศเยอรมนี) ร้อยละ 90 ของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1983 เป็นผู้ชาย ถึงแม้ว่าจะมีผู้มีสิทธิออกเสียงที่เป็นสตรีถึง 23 ล้านคน และเป็นผู้ชายเพียง 20 ล้านคน²¹⁵

พรรคการเมือง : จุดก่อตัวของกระบวนการทางการเมือง

นักการเมืองสตรีทั่วโลกพบว่า ถ้าพวกเขา

ต้องการจะแข่งขันกับนักการเมืองชายให้ได้ พวกเขาจะต้องแสดงคุณสมบัติด้านการศึกษาและแสดงให้เห็นว่าตนได้รับใช้สังคมมากกว่าที่นักการเมืองชายต้องแสดง ในบรรดานักกฎหมาย อาจารย์มหาวิทยาลัย หรือนักข่าวที่เป็นสตรี มีน้อยคนที่จะได้รับเลือก ถึงแม้ว่าอาชีพเหล่านี้มักจะเป็นอาชีพที่เปิดโอกาสให้ผู้ชายได้ฝึกฝนตนเองก่อนที่จะก้าวไปเป็นนักการเมือง นอกจากนี้ ยังมีสตรีน้อยคนที่มีตำแหน่งในระดับบริหารของพรรคการเมืองต่าง ๆ ซึ่งนับเป็นข้อเสียเปรียบหากสตรีต้องการจะยึดอาชีพทางการเมือง

ในรายงานของสหภาพรัฐสภาซึ่งมีสถิติตัวเลขที่ได้รับจากประเทศต่าง ๆ 50 ประเทศ พบว่ามีเพียง 3 ประเทศเท่านั้นที่เคยมีสตรีเป็นผู้ก่อตั้งพรรคการเมือง (คือ ประเทศออสเตรเลีย อิสราเอล และลักเซมเบิร์ก) มีประเทศ 21 ประเทศที่มีสตรีเป็นผู้นำพรรคการเมืองทั้งพรรคใหญ่และพรรคเล็ก และมี 8 ประเทศที่มีสตรีเป็นรองหัวหน้าพรรค²¹⁶ อัตราส่วนสมาชิกภาพของสตรีในพรรคการเมืองในทวีปยุโรปส่วนมากจะอยู่ในระหว่างร้อยละ 20 ถึงร้อยละ 40 ในกรณีของประเทศนอร์เวย์และสวีเดน อัตราส่วนสมาชิกสตรีในพรรคการเมืองพรรคหนึ่งสูงถึงร้อยละ 50 ในขณะที่พรรคอนุรักษนิยมในประเทศสหราชอาณาจักรมีอัตราส่วนสมาชิกภาพสตรีคิดเป็นร้อยละ 51²¹⁷

อย่างไรก็ตาม การมีสตรีที่มีคุณสมบัติเหมาะสมสมัครเข้ารับการเลือกตั้งมากขึ้น ก็ได้หมายความว่าสตรีได้รับการเลือกตั้งเข้าไป

ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพิ่มขึ้นตามไปด้วย จากการหึงเสียงสำรวจของคณะมนตรียุโรป (Council of Europe) ในประเทศยุโรป 9 ประเทศ พบว่าสตรีร้อยละ 39 คิดว่ามีผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นสตรีน้อยเกินไป สตรีร้อยละ 46 พอใจที่จะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครที่เป็นชาย และสตรีร้อยละ 36 เห็นว่าการมีผู้แทนสตรีในรัฐสภามากขึ้นคงไม่ทำให้นโยบายต่าง ๆ แตกต่างไปจากเดิม²¹⁸

แม้ในกรณีที่สตรีได้มีส่วนร่วมสำคัญในพรรคการเมือง ก็มิได้เป็นเครื่องประกันว่าสตรีจะได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ อย่างไรก็ตาม หากสตรีได้ก้าวขึ้นถึงตำแหน่งสำคัญในพรรคการเมืองแล้ว สตรีเหล่านั้นก็มักจะก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งในสภาในเวลาต่อมาได้ง่ายขึ้น แต่ถึงกระนั้น โดยที่พรรคการเมืองมักไม่ชอบที่จะเสี่ยง จึงอาจไม่เสนอชื่อสตรีเข้ารับการดำรงตำแหน่ง แต่ในทางตรงกันข้ามสิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศยุโรปหลายประเทศกลับแสดงให้เห็นว่า จำนวนสตรีที่ได้รับเลือกมีมากกว่าจำนวนสตรีที่พรรคเสนอ ตัวอย่างเช่นในประเทศอิตาลีซึ่งมีสตรีที่ได้รับการเสนอชื่อจากพรรคการเมืองร้อยละ 7.6 แต่มีสตรีที่ได้รับเลือกมากเกือบเป็น 2 เท่า (ร้อยละ 13.6)²¹⁹

ข้อมูลที่มีการวิเคราะห์ถึงความกระตือรือร้นในกิจกรรมของพรรคการเมืองโดยแบ่งตามเพศ นั้นมีอยู่น้อยมาก ข้อมูลที่มีก็จำกัดอยู่เฉพาะในเขตทวีปยุโรปเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีข้อมูลน้อย แต่ในกรณีของพรรคการเมืองในประเทศกำลังพัฒนานั้น มักจะพบว่าได้มีความพยายามที่จะทำให้สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในกระแส

หลักของกระบวนการทางการเมืองโดยอาศัยความสนับสนุนจากกลุ่มสมาชิกที่เป็นสตรีในพรรคการเมืองนั้น ๆ เช่น ในประเทศโคลัมเบีย ในจำนวนนักการเมืองสตรี 41 คนที่มีบทบาทมากในพรรคของตน ส่วนใหญ่เห็นว่ากลุ่มนักการเมืองสตรีในพรรคได้ช่วยให้พวกเธอตั้งต้นเพื่อเข้าสู่วงการการเมืองที่แท้จริงได้²²⁰ กลุ่มสมาชิกที่เป็นสตรีของพรรคองเกรสของประเทศอินเดีย ซึ่งมีนโยบายที่จะส่งนักการเมืองสตรีลงสมัครเข้าแข่งขันในการเลือกตั้งของรัฐต่าง ๆ ให้ได้ถึงร้อยละ 20 ก็ได้ช่วยปูทางการเข้าสู่วงการการเมืองของนางอินทิรา คานธี (Indira Gandhi) และนักการเมืองสตรีคนอื่น ๆ²²¹ แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายว่าบ่อยครั้งการรวมกลุ่มสมาชิกพรรคการเมืองที่เป็นสตรีได้กลายเป็นสิ่งที่ตอกย้ำถึงความแตกต่างระหว่างเพศ สตรีมักจะอยู่ในตำแหน่งระดับล่าง ๆ ของพรรคการเมือง และไม่สามารถแม้แต่จะโต้แย้งให้ขึ้นไปถึงระดับบริหารของพรรคได้ หรือถ้าหากได้ขึ้นไปถึงระดับบริหาร ก็อาจเป็นเพียงการแต่งตั้งแต่เพียงในนาม โดยมีอำนาจต่อรองทางการเมืองที่แท้จริงน้อยมาก ในประเทศมาเลเซีย ประมาณครึ่งหนึ่งของสมาชิกพรรคอัมโน (United Malay National Organization) เป็นสตรี แต่ถึงกระนั้นมีย่อยคนที่จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ หรือได้รับเลือกให้ร่วมในคณะรัฐบาล เมื่อได้รับเลือกตั้ง²²² ในประเทศแซมเบีย สันนิบาตสตรีของพรรค United National Independence ซึ่งเป็นพรรคการเมืองหลัก ได้มุ่งความสนใจไปในเรื่องที่เป็นนามธรรมและเรื่องที่

เกี่ยวกับศีลธรรมจรรยามากกว่าที่จะให้ความสนับสนุนกับผู้สมัครลงแข่งขันทางการเมืองที่เป็นสตรี²²³

บทบาทสตรีนอกสถาบันทางการเมือง

ในปี ค.ศ. 1965 ฟาติมา อาเหม็ด อิบราฮิม (Fatima Ahmed Ibrahim) ได้เป็นสมาชิกสตรีคนแรกของรัฐสภาประเทศซูดาน และตั้งแต่นั้นมาเรื่องราวของเธอได้กลายเป็นสิ่งที่คล้ายกับตำนาน ในช่วงเวลาที่เธอมีชีวิตอยู่²²⁴ เธอได้ก่อตั้งสหภาพสตรีซูดานกับเพื่อนที่เคยร่วมในโรงเรียนเดียวกับเธอเพื่อเรียกร้องสิทธิทางการเมืองของสตรี และด้วยความร่วมมือระหว่างสหภาพสตรีสหภาพการค้าของผู้ใช้แรงงานและปัญญาชนทั้งหลาย ในที่สุดได้มีการประกาศใช้กฎหมายที่ประกันสิทธิทางสังคมของสตรีในปี ค.ศ. 1968

ในภูมิภาคต่าง ๆ หลายภูมิภาค ขบวนการความเคลื่อนไหวด้านแรงงานเป็นที่ที่สตรีซึ่งต้องการก้าวหน้าทางการเมืองได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ สหภาพแรงงานในบางประเทศ เช่น ประเทศแคนาดา ไอร์แลนด์ และสหราชอาณาจักร ได้กำหนดจำนวนที่นั่งในองค์กรระดับบริหารไว้สำหรับสตรีจำนวนหนึ่ง²²⁵ ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีแรงงานสตรีคิดเป็นร้อยละ 37 ของแรงงานทั้งประเทศ มีผู้แทนสตรีที่ทำงานในตำแหน่งนี้เป็นงานประจำ 60,000 คน และร้อยละ 29 ของคณะกรรมการบริหารของสหพันธ์สหภาพการค้าทั่วประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นสตรี²²⁶

ถึงแม้สตรีจะมีส่วนในการต่อสู้เพื่ออิสรภาพและมีส่วนร่วมในการปฏิวัติต่าง ๆ อย่างแข็งขันในศตวรรษนี้ แต่มีสตรีที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้น

ในโลกของประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ สตรีได้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการสร้างประชาธิปไตยในประเทศของตน

ใหม่น้อยมาก ตัวอย่างเช่น ในประเทศนิการากัว ซึ่งสตรีจำนวนมากได้เสียชีวิตในการต่อสู้เพื่อให้ประธานาธิบดีอันัสตาซิโอ โซโมซา (Anastasio Somoza) พ้นจากตำแหน่ง แต่ในรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นภายหลังจากที่ประธานาธิบดีโซโมซาถูกโค่นล้มไปแล้ว มีสตรีที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐบาลเพียงคนเดียว คือ ตำแหน่งรัฐมนตรีสาธารณสุข และแม้แต่ภายใต้การนำของประธานาธิบดีโฆเซดา ซามอโร สถานการณ์เช่นนี้ก็มิได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

เมื่อสำรวจดูภูมิภาคลาตินอเมริกาทั้งภูมิภาคแล้ว ประวัติศาสตร์ของสตรีทางการเมืองในภูมิภาคนี้มีทั้งการมีส่วนร่วมในสถาบันการเมือง และการสร้างเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการบนพื้นฐานของการต่อต้านระบอบการปกครองและความสนใจที่จะปกป้องสิทธิมนุษยชน ถึงแม้สตรีในประเทศชิลีจะได้รับสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1949 แต่ความเติบโตขององค์กรสตรีเพิ่งจะมาเห็นได้ชัดในปี ค.ศ. 1976 นี้เอง ซึ่งเป็นเวลาไม่กี่ปีหลังจากที่นายพล ออกัสโต พินอเชต์ (Augusto Pinochet) ได้ก้าวขึ้นสู่อำนาจ²²⁷ ในประเทศอาร์เจนตินา “มาเดรส เดอ ลา พลาซา เดอ มาโย” (Madres de la Plaza de Mayo) ได้เป็นที่รู้จักกว้างขวางขึ้นจากการเดินขบวนที่ยาวนานกว่า 10 ปีเพื่อบุคคลที่เป็นที่รักซึ่งหายสาบสูญไปในระหว่างที่มีการปกครองด้วยระบอบทหาร²²⁸ ในทศวรรษ 1980 องค์กรแม่บ้านในประเทศอาร์เจนตินา ก็ได้รับชื่อเสียงจากการประท้วงต่อต้านการที่ค่าครองชีพมีราคาสูงขึ้น²²⁹

สตรีบางคนพอใจที่จะเดินไปตามวิถีทางอื่นนอกเหนือไปจากเส้นทางในสถาบันการเมือง เพื่อจัดตั้งพรรคการเมืองสตรีหรือแข่งขันกับชายเพื่อเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในการชุมนุมของผู้นำทางการเมืองที่เป็นสตรีทั่วโลก ในปี ค.ศ. 1987 สตรีส่วนใหญ่ในจำนวนสตรี 62 คนจาก 42 ประเทศได้เริ่มต้นเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองผ่านทางองค์การเอกชน และได้ก้าวเข้าสู่การเมือง โดยวิถีทางอื่น ๆ ซึ่งเป็นวิถีทางที่นักการเมืองชายไม่นิยมนัก²³⁰

เส้นทางสู่การมีอำนาจทางการเมือง

ภาพการเมืองในศตวรรษที่ 20 นี้มีทั้งส่วนที่เป็นความคับหน้ในเรื่องของสิทธิทางการเมืองของสตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงทศวรรษหลัง ๆ มีความคับหน้ที่สำคัญบางประการซึ่งสหประชาชาติได้เข้ามามีส่วนช่วยส่งเสริม เช่น

- อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิทางการเมืองของสตรี (ค.ศ. 1952) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง (ค.ศ. 1966) ซึ่งเร่งเร้าให้รัฐต่าง ๆ ให้สิทธิทางการเมืองแก่สตรีให้เท่าเทียมกับชาย และให้โอกาสที่เท่าเทียมแก่สตรีในการรับราชการ

- อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (ค.ศ. 1979) ซึ่งจนถึงปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ ให้สัตยาบันแล้วกว่า 100 ประเทศ อนุสัญญานี้เร่งเร้าให้รัฐบาลประเทศต่าง ๆ ดำเนินการให้สตรีได้มีโอกาสที่จะดำรงตำแหน่งในภาครัฐบาล มีส่วนร่วมในการร่าง

นโยบายของรัฐ ตลอดจนการดำเนินการตามนโยบายนั้นให้สัมฤทธิ์ผล และให้สตรีได้มีโอกาสเป็นตัวแทนของรัฐบาลในระดับระหว่างประเทศ

- ยุทธศาสตร์ไนโรบีเพื่อความก้าวหน้าของสตรี ซึ่งได้รับการรับรองในปี ค.ศ. 1985 ซึ่งเป็นปีที่ทศวรรษสตรีแห่งสหประชาชาติสิ้นสุดลง ยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้ย้ำถึงข้อเท็จจริงที่ว่า ยังมีผู้แทนสตรีในกระบวนการการเมืองไม่เพียงพอทั้งในระดับชาติและระดับระหว่างประเทศ และได้เสนอแนะว่าควรมีการพยายามที่จะเอาชนะอคติต่าง ๆ อันเป็นอุปสรรคที่กีดกันมิให้สตรีเข้าทำงานในวงการการทูต และลดโอกาสความก้าวหน้าในการทำงานของสตรี ยุทธศาสตร์ดังกล่าวยังได้ประกาศว่าควรมีการขยายบทบาทของสตรีในการต่อสู้เพื่อการปลดปล่อยแห่งชาติ เพื่อให้สตรีได้มีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมในกระบวนการสร้างชาติภายหลังจากนั้น

ทศวรรษสตรีของสหประชาชาติเองก็มีส่วนสำคัญในการย้ำถึงวัตถุประสงค์ที่จะต้องให้สตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนา ความสัมพันธ์และการติดต่อระหว่างสตรีในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา ทำให้เห็นความเชื่อมโยงที่ใกล้ชิดระหว่างประเด็นเรื่องเพศกับการพัฒนาดังนั้น การที่สตรีในประเทศกำลังพัฒนาจะปรับปรุงสถานภาพของตนก็เป็นสิ่งที่มีเหตุผลในตัวเองและไม่จำเป็นต้องถูกมองว่าเป็นพวกที่ “มาจากประเทศตะวันตก”

ผลดีที่สุดประการหนึ่งของทศวรรษดังกล่าว

คือ การพัฒนาข้อมูลด้านสถิติและสังคมเกี่ยวกับสตรีซึ่งยังไม่เคยมีมาก่อน ได้มีการนำระบบ WISTAT (United Nations Women’s Indicators and Statistics database) ซึ่งเป็นระบบข้อมูลสถิติและดัชนีด้านสตรีของสหประชาชาติ และเป็นศูนย์กลางการรวบรวมสถิติที่เกี่ยวกับสตรีทั่วโลกมาใช้ในปี ค.ศ. 1988 สิ่งที่ย้ำให้เห็นถึงความคับหน้าอีกประการหนึ่งคือ ในปลายปี ค.ศ. 1985 มีประเทศสมาชิกสหประชาชาติที่มีองค์กรเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าของสตรีอย่างเป็นทางการมากกว่าร้อยละ 90 และถึงแม้ยังมีสิ่งที่จะต้องทำอีกมาก แต่ก็ได้เริ่มมีความเปลี่ยนแปลงบ้างแล้ว และสตรีได้เริ่มเห็นคุณค่าของการศึกษาในเรื่องของการเมืองและกฎหมาย

การหยิบยื่นความช่วยเหลือ

คำกล่าวที่ว่า “สตรีไม่ประสีประสาเรื่องการเมือง” หรือ “สตรีกับการเมืองนั้นไปด้วยกันไม่ได้” เป็นคำกล่าวที่ทำให้คำทำนายนั้นกลายเป็นความจริงขึ้นมา ในด้าน “อุปสงค์” สตรีจะต้องได้รับการกระตุ้นเพื่อให้ไปใช้สิทธิออกเสียงของตนอย่างเป็นอิสระ ในด้าน “อุปทาน” สตรีจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมให้ก้าวเข้าสู่วงการเมือง การที่จะก้าวสู่วงการเมืองให้ประสบความสำเร็จได้นั้น สตรีต้องการความช่วยเหลือในการเผชิญหน้ากับการเลือกปฏิบัติทั้งที่แนบเนียนและโจ่งแจ้งจากนักการเมืองชายในการให้ความช่วยเหลือนั้น นอกจากจะสร้างเครือข่ายการติดต่อ

อย่างไม่เป็นทางการสำหรับสตรีแล้ว ยังจำเป็น ต้องมีมาตรการที่ส่งเสริมให้สตรีได้มีส่วนร่วมใน สถาบันการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังมีสิ่งที่จะทำได้อีกมากในแง่ของการ ตั้งเป้าหมายหรือจัดโควตาสำหรับผู้แทนสตรี การให้ประกันว่า ผู้แทนจะมีความเท่าเทียมทาง เพศในองค์กรการเมืองทุกองค์กร และการรับ สมัครสตรีเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือสหภาพ

ในประเทศออสเตรเลีย ไอร์แลนด์ และสวีเดน การรณรงค์เรื่องการศึกษาได้ช่วยทำให้มีสตรี สมัคร์เข้ารับการศึกษาในสาขาที่จะทำให้พวกเขา เข้าสู่วงการการเมืองได้²³¹ ประเทศอื่นๆ ได้ ผลักดันให้มีการรับสมัครสตรีเข้าทำงานในภาค รัฐบาล เพื่อให้สตรีได้พัฒนาทักษะของตน และ บางประเทศก็เล็งเห็นถึงผลดีของการลงทุนด้าน การศึกษา สุขอนามัย และการเพิ่มรายได้ เพื่อ ช่วยส่งเสริมอำนาจทางการเมืองของสตรี

เพื่อให้ระบบพรรคมีความสมดุลในเรื่องเพศ มากขึ้น บางประเทศจึงได้มีการนำเอาระบบ โควตาที่ใช้กับรัฐสภามาใช้กับพรรคการเมืองด้วย ประเทศสวีเดนเป็นประเทศแรกที่ลองนำเอาระบบ แบบนี้มาใช้ในปี ค.ศ. 1972 ซึ่งเป็นผลทำให้ พรรคลิเบอร์ลมีผู้แทนสตรีในระดับบริหารของ พรรคเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40 พรรคการเมืองใน ประเทศเดนมาร์ก ฝรั่งเศส และนอร์เวย์ ก็ได้ เริ่มใช้ระบบโควตาแล้วเช่นกัน²³²

ขณะนี้ได้มีความพยายามอย่างแข็งขันที่จะ ให้สตรีก้าวเข้าสู่การเมืองของสหภาพการค้า และ ให้สตรีได้มีโอกาสดำรงตำแหน่งระดับสูงที่มีการ

ตัดสินใจ ในขณะที่สหพันธ์ระหว่างประเทศว่าด้วย สหภาพการค้าเสรี หรือ ICFTU (International Confederation of Free Trade Unions) มีสมาชิก สตรีคิดเป็นร้อยละ 30 ของสมาชิกภาพทั้งหมด แต่อัตราส่วนของสมาชิกภาพสตรีนี้เมื่อดูเป็น ประเทศแล้วจะแตกต่างกันออกไป²³³ ประเทศ เดนมาร์ก ฟินแลนด์ และสวีเดน มีสมาชิกสตรี ในสหภาพมากกว่าร้อยละ 50 เช่นเดียวกับประเทศ ฮังการี มองโกเลีย และสหภาพโซเวียต²³⁴ ICFTU ในประเทศเอกวาดอร์ ฟิจิ อินเดีย เนเธอร์แลนด์ สเปน และสหราชอาณาจักร ได้ พยายามรับสมัครสตรีเข้าเป็นสมาชิกสหภาพ อย่างแข็งขัน²³⁵

พรรคการเมืองที่สนับสนุนการเรียกร้องสิทธิ สตรีซึ่งมีสมาชิกเป็นหญิงล้วน ต้องประสบความ ยากลำบากในการสร้างความเชื่อถือให้เกิดขึ้น หรือการเปลี่ยนความเชื่อถือนั้นให้เป็นแรงสนับสนุนทางการเมือง ในประเทศไอซ์แลนด์ ถึงแม้ ปรธานาธิบดีของประเทศจะเป็นสตรี แต่พรรค การเมืองของสตรีกลับได้รับการลงคะแนนเสียง เพียงร้อยละ 5 - 10 เท่านั้น²³⁶ คุณค่าที่แท้จริง ของพรรคการเมืองสตรีในสถานการณ์เช่นนี้อาจ อยู่ที่การรักษาดุลแห่งอำนาจ เช่นเดียวกับกรณี ของพรรคการเมืองเสียงข้างน้อย เมื่อไม่มีพรรคใด ได้รับชัยชนะที่เด็ดขาด

หากจะดูตัวอย่างที่จะทำให้เกิดกำลังใจแล้ว กลุ่มประเทศนอร์ดิกนับเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง ที่สตรีได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองและ เรื่องที่เกี่ยวกับสาธารณประโยชน์ ซึ่งในประเทศ

เหล่านี้ ระดับการศึกษาและการมีส่วนร่วมในองค์การสตรีต่าง ๆ อยู่ในระดับสูง และรัฐบาลประเทศเหล่านี้ยังได้ดำเนินมาตรการที่ช่วยเสริมในเรื่องนี้ด้วย

ผู้แทนสตรีในรัฐสภาของประเทศฟินแลนด์ หลังจากการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1991 มีอัตราส่วนที่สูงมากจนเป็นสถิติโลก คือ ร้อยละ 38.5 ในขณะที่จำนวนสตรีที่เข้าร่วมในรัฐบาลมีอัตราส่วนที่สูงยิ่งไปกว่านั้น คือ มีรัฐมนตรีที่เป็นสตรี 7 คน จากจำนวนรัฐมนตรีทั้งหมด 17 คน (ร้อยละ 41.2)²³⁷

ในประเทศนอร์เวย์ในปี ค.ศ. 1987 มีสมาชิกสภาผู้แทนที่เป็นสตรีร้อยละ 34 สตรีที่เป็นสมาชิกสภาเทศบาลร้อยละ 31 และสตรีที่เป็นสมาชิกสภามณฑลร้อยละ 40 ซึ่งอัตราส่วนที่สูงกว่าร้อยละ 30 นี้ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเป็นอัตราส่วนที่สูงพอที่จะทำให้กลุ่มที่มีเสียงข้างมากมีอำนาจต่อรองได้²³⁸ คณะรัฐมนตรีของประเทศนอร์เวย์ มีสมาชิกที่เป็นสตรีมากกว่าครึ่ง และสื่อมวลชนของประเทศนอร์เวย์เรียกรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีบรุนด์ท์แลนด์ว่า เป็น “รัฐบาลของสตรี”²³⁹

ประเทศสวีเดนเป็นประเทศที่อยู่ในแนวหน้าในเรื่องสิทธิสตรีอีกประเทศหนึ่ง โดยมีสตรีที่เป็นรัฐมนตรี และผู้แทนในสภามากถึง 1 ใน 3 ดังนั้นเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมและการลาคลอดบุตรสำหรับข้าราชการของรัฐบาลจึงกลายเป็นประเด็นทางการเมืองที่เป็นที่โต้เถียงกันมาก สืบเนื่องมาจากการที่สตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง²⁴⁰

จากข้อมูลของกองเพื่อความก้าวหน้าแห่งสหประชาชาติ มีสิ่งที่แสดงว่าอาจจะมีแนวโน้มเช่นเดียวกันนี้ในประเทศออสเตรเลีย บังคลาเทศ เยอรมนี และนิวซีแลนด์ ซึ่งการเลือกตั้งที่ผ่านมาไม่นาน ในประเทศเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าสตรีค่อนข้างจะมีแนวทางการลงคะแนนเสียงที่ต่างไปจากชาย เป็นผลให้มีผู้แทนสตรีได้รับเลือกเพิ่มขึ้น (เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20)

สตรีกับกระบวนการสร้างประชาธิปไตย : ความยากลำบากหรือความคับหน้า

เมื่อประเทศสหภาพโซเวียตมีนโยบายเปิดประเทศที่เรียกว่า กลาสโนสต์ (glasnost) สตรีในประเทศสหภาพโซเวียตและยุโรปตะวันออกเริ่มต่อต้านว่าการที่มีผู้แทนสตรีในฝ่ายนิติบัญญัติ และการที่สตรีมีความเสมอภาคทัดเทียมกับชาย ในทางกฎหมายนั้นเป็นเพียงสิทธิที่ “เติมแต่ง” เข้าไปเพื่อปกปิดความเป็นจริงที่เลวร้าย นั่นคือ การที่สตรีเหล่านี้ต้องทำงานหนักขึ้น แต่พวกเขากลับไม่ได้มีอำนาจในการตัดสินใจเพิ่มขึ้นมากไปกว่าสตรีที่ไม่มีสิทธิดังกล่าวเลย และยังมีกรกล่าวว่ แม้แต่สตรีที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเอง ในความเป็นจริงแล้วก็ได้มีหน้าที่อะไรมากไปกว่าให้การรับรองเรื่องต่าง ๆ ที่ได้มีการพิจารณาเรียบร้อยแล้ว²⁴¹

การที่สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างประชาธิปไตยอย่างแข็งขัน ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและทางกฎหมาย

ที่สำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อสตรีในบางกรณี ตัวอย่างเช่น ในประเทศโรมาเนีย สิ่งหนึ่งที่รัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นใหม่ได้ทำเป็นอย่างแรกคือการยกเลิกกฎหมายต่อต้านการคุมกำเนิด ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้ทำให้อัตราการตายของแม่ที่เนื่องมาจากการคลอดบุตรเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก ในระยะ 20 ปีที่ผ่านมา ในประเทศสหภาพโซเวียต ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยสตรี ครอบครัว มารดา และเด็กขึ้นในสภาสูงสุดเมื่อเร็ว ๆ นี้ ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการประเภทนี้ขึ้น ซึ่งนับเป็นการสร้างพื้นฐานทางกฎหมายสำหรับแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับสตรีและครอบครัว²⁴² ในปี ค.ศ. 1990 คณะกรรมการนี้

ได้มีส่วนสำคัญในการรับรองแผนปฏิบัติการเร่งด่วนเพื่อปรับปรุงสถานภาพสตรีและให้ความคุ้มครองแก่มารดาและเด็กทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม ในกรณีอื่น ๆ ก็ไม่จำเป็นว่ากระบวนการสร้างประชาธิปไตยจะต้องนำไปสู่การเพิ่มอำนาจทางการเมืองของสตรีเสมอไป ตัวอย่างเช่น ในประเทศโปแลนด์รัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1991 ได้แต่งตั้งให้สตรีดำรงตำแหน่งในรัฐบาลเพียงไม่กี่คนเท่านั้นในจำนวนผู้ว่าราชการระดับท้องถิ่น 49 คน ไม่มีคนใดเลยที่เป็นสตรี ไม่มีสตรีเป็นรัฐมนตรีและจำนวนสตรีที่เป็นรัฐมนตรีช่วยก็มีน้อยกว่าแต่ก่อน ถึงแม้สตรีจะมีส่วนช่วยในขบวนการโซลิดาริตี (Solidarity) แต่สมาชิกคณะกรรมการ

สตรีต้องได้รับการส่งเสริมให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งของตนอย่างเป็นอิสระ ตัวอย่างเช่น สตรีพื้นเมืองชาวอินเดียนจำนวนมากหลายล้านคนที่อาศัยในบริเวณที่ราบสูงที่ค่อนข้างจะโดดเดี่ยวของเขตลาตินอเมริกาจะได้รับการช่วยเหลือให้มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เมื่อพวกเขาไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

โซลิดาริตีแห่งชาติที่เป็นสตรีมีเพียง 4 คนเท่านั้น จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด 96 คน

แต่ถึงแม้จะมีการถอยหลังเข้าคลองดังได้กล่าวมานั้น ขณะนี้สตรีในประเทศสหภาพโซเวียต และเขตยุโรปตะวันออกได้เริ่มเห็นพ้องต้องกันมากขึ้นว่าในปัจจุบันแม้จะมีสตรีที่ได้รับเลือกตั้งน้อยลงแต่คนที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปได้มีอำนาจในการตัดสินใจมากขึ้น และอยู่ในฐานะที่จะมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการปรับโครงสร้างสังคมของตนให้เป็นประชาธิปไตย²⁴³

อย่างไรก็ตาม สำหรับสตรีส่วนใหญ่แล้ว โดยเฉพาะสตรีที่ยากจน กระบวนการสร้างประชาธิปไตยมักจะไม่ได้อธิบายความหมายอะไรมากไปกว่าการที่ต้องทำงานหนักขึ้น เมื่อความตื่นตัวเกี่ยวกับการปฏิรูปในเขตยุโรปตะวันออกและประเทศสหภาพโซเวียตเริ่มลดลง กอปรกับเมื่อระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมได้ล้มพับไปอย่างกะทันหัน สตรีกลายเป็นผู้ที่ต้องรับเคราะห์ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจากระบบที่ควบคุมโดยรัฐเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ปัญหาใหม่ๆ (อาทิ การว่างงาน และการตัดทอนการให้บริการทางสังคม เช่น โรงเรียนเลี้ยงเด็ก) และภัยอันตรายใหม่ๆ (อาทิ ความกดดันทางสังคมที่จะให้สตรีกลับมามีบทบาทแบบเก่าๆ คือการเป็นคู่ครองที่ต้องคอยพึ่งพาสามี เป็นแม่ และเป็นแม่บ้าน) ได้ทำให้เกิดอุปสรรคที่ขัดขวางความก้าวหน้าของสตรี และสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันดูเหมือนจะย้ำความไม่เสมอภาคที่มีอยู่แล้วให้เด่นชัดยิ่งขึ้น แต่สตรีหลายคนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ก็แย้งว่ารูป-

การณ์อาจไม่จำเป็นต้องเป็นเช่นนั้น ที่จริงแล้ว การนำเอาระบบการเมืองและระบบเศรษฐกิจแบบใหม่มาใช้ น่าจะเป็นการเปิดโอกาสอันดีที่จะสร้างความก้าวหน้าให้สตรีในทุกด้าน โดยการปรับโครงสร้างของสังคมมิให้มีการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและส่งเสริมความเสมอภาค

ในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ สตรีมีบทบาทเด่นในกระบวนการสร้างประชาธิปไตยในสังคมของตน นับตั้งแต่ขบวนการสตรีเพื่อนิรโทษกรรมในประเทศบราซิล และ “สตรีเพื่อชีวิต” ในประเทศชิลีไปจนถึงกลุ่ม “สายคาดดำ” (Black Sash) และสภาแห่งชาติแอฟริกันในเขตแอฟริกาใต้ อย่างไรก็ตามสตรีกลับได้รับผลจากการลงทุนลงแรงของตนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จะมีกรณียกเว้นที่โดดเด่นออกมาคือ กรณีของประเทศบราซิล ซึ่งมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ได้อำนาจข้อเรียกร้องส่วนใหญ่ของสภาเพื่อสิทธิสตรีแห่งชาติไว้ด้วย เพื่อสิทธิสตรีแห่งชาติไว้ด้วย

ดังนั้น กระแสของกระบวนการสร้างประชาธิปไตยในปัจจุบันไม่ได้หมายความว่า รัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งจะให้ความสนใจแก่เรื่องสิทธิสตรีเสมอไป หรือสตรีจะมีส่วนร่วมในการเมืองมากขึ้นโดยอัตโนมัติ ซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้ก็ไม่ใช่เรื่องที่น่าประหลาดใจอะไร ดังที่ได้มีนักเขียนชื่อ โรซาลินด์ ไมล์ส (Rosalind Miles) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า “การทดลองประชาธิปไตย การปฏิวัติ และการเรียกร้องความเสมอภาคทุกครั้งจนถึงบัดนี้ไม่มีครั้งใดเลยที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความเสมอภาคทางเพศได้”²⁴⁴ และ

ถ้าหากสตรีไม่ได้รับความจำเป็นพื้นฐาน หรือหากไม่มีความสมดุลในเรื่องเพศอย่างแท้จริงแล้ว เราคงจะจินตนาการเห็นสตรีเข้าสวมบทบาทผู้นำทางการเมืองได้ยาก

หัวใจของหัวใจของความเปลี่ยนแปลง

ในขณะที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเกิดขึ้นทั่วโลกอย่างไม่เคยมีมาก่อน ก็ได้มีการปฏิบัติเฉียบที่จะผลักดันให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเกิดขึ้นไปพร้อม ๆ กัน และการปฏิวัตินี้จำเป็นต้องได้รับการยอมรับและความสนับสนุนเมื่อเรานึกถึงสตรีที่ได้ไต่เต้าขึ้นบันไดทางการเมืองนั้น ชื่อที่ติดปากมักจะเป็นชื่อของสตรีที่มีชื่อเสียง แต่ชื่อของสตรีนักการเมืองอีกหลายคนจะไม่ได้รับการบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ แต่ถึงกระนั้นชื่อของสตรีเหล่านี้ก็มีส่วนช่วยเป็นแรงบันดาลใจ โดยได้กัดกร่อนอุปสรรคที่ขวางกั้นสตรีไม่ให้เข้าไปมีกิจกรรมทางการเมืองอย่างช้า ๆ แต่ก็ได้เจาะลึกเข้าไปถึงฐานทางอำนาจของผู้ชาย และได้เข้าไปแผ้วถางหนทางใหม่ ๆ ดังที่เจอร์ลดีน เฟอร์ราโร (Geraldine Ferraro) ผู้สมัครเข้าชิงตำแหน่งรองประธานาธิบดีสหรัฐ ฯ ในปี ค.ศ. 1984 ได้ให้ข้อสังเกตในวันสตรีนานาชาติซึ่งสหประชาชาติจัดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1991 ที่นครนิวยอร์กว่า

“สิ่งที่เราต้องการไม่ใช่สตรีเพียงไม่กี่คนที่สร้างประวัติศาสตร์ แต่เราต้องการ

สตรีหลายคนที่จะได้เข้าไปมีส่วนในการกำหนดนโยบายมากกว่า”

ทศวรรษปี ค.ศ. 1990 เป็นช่วงเวลาที่กระบวนการสร้างประชาธิปไตยเป็นตัวเร่งที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะทำให้ทศวรรษนี้มีความสำคัญ ทศวรรษปี ค.ศ. 1990 อาจกลายเป็นช่วงเวลาอีกช่วงหนึ่งที่เราได้ปล่อยให้โอกาสที่มาถึงผ่านเลยไปอย่างน่าเสียดาย หรืออาจเป็นช่วงเวลาที่เป็นก้าวสำคัญในการสร้างความก้าวหน้าของสตรีและอารยธรรมของมนุษยชาติ โดยส่วนรวมก็ได้

ความท้าทายทางการเมืองจากปัจจุบันสู่ปี ค.ศ. 2000

ในการส่งเสริมให้สตรีมีอำนาจตัดสินใจทางการเมืองนั้น รัฐบาล องค์การเอกชนพรรคการเมือง สหภาพแรงงาน ภาคเอกชน กลุ่มสตรี และปัจเจกบุคคล ควรมีบทบาทดังนี้

- นำมาตรการพิเศษมาใช้เพื่อเพิ่มอัตราส่วนของสตรีที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจทางการเมือง

- ให้สิทธิสตรีในการออกเสียงเลือกตั้ง สิทธิในการลงสมัครเพื่อเข้ารับการเลือกตั้ง และสิทธิในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองและในรัฐบาล

- ช่วยสนับสนุนให้สตรีใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งอย่างเต็มที่ และเป็นอิสระตามความพอใจของตน

- รณรงค์เพื่อส่งเสริมให้เรื่องสตรีเป็นเรื่องที่ได้รับความสำคัญทางการเมือง

- สร้างเครือข่ายสนับสนุนให้สตรีสามารถ
รณรงค์เพื่อเข้าดำรงตำแหน่งในรัฐบาล ทั้งในระดับ
ท้องถิ่น ระดับรัฐ ระดับประเทศและระหว่าง
ประเทศ

- จัดทำบัญชีรายชื่อสตรีที่มีคุณสมบัติ
เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งในรัฐบาล พรรค
การเมือง และสหภาพแรงงาน

- รวบรวมสถิติข้อมูลและเผยแพร่การมีส่วน
ร่วมของสตรีในองค์กรระดับสูง ที่มีอำนาจในการ
ตัดสินใจทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค และระหว่าง
ประเทศ

- ส่งเสริมให้สตรีที่มีคุณสมบัติเหมาะสม

ได้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ๆ ภายในองค์กรทาง
การเมือง นิติบัญญัติ และตุลาการในทุกระดับให้
ทัดเทียมกับชาย

- กระตุ้นให้สตรีที่อยู่ในตำแหน่งสำคัญ ๆ
ให้คำปรึกษาแนะนำ หรือให้การสนับสนุนแก่สตรี
ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณสมบัติเหมาะสม
เพื่อให้สตรีเหล่านั้นสามารถพัฒนาตนเองได้

- เพิ่มจำนวนสตรีในตำแหน่งผู้นำทั้งใน
ภาครัฐบาลและเอกชนในปี ค.ศ. 2000 ให้ถึง
ร้อยละ 30 เป็นอย่างน้อย โดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อให้สตรีได้มีความทัดเทียมกับชายในอนาคต

บทที่ 6

สตรี : เทพธิดาของความรุนแรง ผู้รักสันติสุข

ในสงครามระหว่างเอเธนส์และสปาร์ตา ในต้นปี 500 ก่อนคริสตกาล อริสโตฟานีส (Aristophanes) ได้ประพันธ์บทละครเรื่องไลซิสตราตา (Lysistrata) ขึ้น ละครเรื่องนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสตรีชาวเอเธนส์ผู้หนึ่งซึ่งได้รวมพลังสตรีชาวกรีซทั้งหมดเข้ายึดเมืองอะโครโพลิส และบังคับให้ผู้ชายต้องยอมเจรพในสันติภาพอันทรงเกียรติด้วยการไม่ยอมมีเพศสัมพันธ์ด้วย เมื่อผู้พิพากษาถามนางไลซิสตราตาว่า “เรื่องของสงครามและสันติภาพเกี่ยวข้องกับอะไรกับนางด้วย” นางตอบว่า “สงครามเป็นความรับผิดชอบของสตรี ข้าขอทำนายว่า อีกไม่นานนักพวกเราสตรีจะได้เป็นที่รู้จักในนามของผู้สร้างสันติภาพแห่งกรีซ”

สภาวะหนี้เสียปะจระเข้ของนางไลซิสตราดา คือการที่นางต้องโดนจับตัวไปในระหว่างสงคราม และในขณะเดียวกัน นางก็ไม่มีอำนาจที่จะบังคับ เหตุการณ์ให้เป็นไปตามที่นางต้องการนี้เป็นสภาวะเดียวกับที่สตรีส่วนมากต้องเผชิญในระหว่างสงคราม ทั้งนี้ก็เนื่องจากถึงแม้ว่าสตรีจะได้มีส่วนร่วมในการทำสงครามและต้องทนรับทุกข์ทรมานจาก สงครามมาเป็นเวลานานนับเป็นศตวรรษแล้ว ก็ตาม แต่ท้ายที่สุดสตรีกลับถูกกันไม่ให้มีส่วนร่วม ในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ต่าง ๆ ในทุก ขั้นตอน นับตั้งแต่เริ่มการทำสงครามจนกระทั่งถึง เมื่อสงครามยุติ

สงครามเป็นเพียงความรุนแรงรูปแบบหนึ่งของความรุนแรงหลาย ๆ รูปแบบที่สตรีทั่วโลก ต้องเผชิญ สตรีส่วนมากมักจะพบกับความรุนแรง ในรูปแบบอื่น ๆ รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง อย่างน้อย ในช่วงหนึ่งของชีวิตของพวกเขา ไม่ว่าเธอเหล่านั้นจะ มาจากชนชั้นใด มีลัทธิ ศาสนา หรือวัฒนธรรมใด และความรุนแรงดังกล่าวอาจจะมีผลร้ายได้มาก เท่า ๆ กับสงคราม หรือแม้กระทั่งอาจจะเป็นภัยคุกคามถึงชีวิต ทุก ๆ วันจะมีสตรีที่ถูกทุบตี ถูก ลวนลามจากเพศตรงข้าม ถูกกระทำทารุณ ถูก ข่มขืน และถูกทรมานทางจิตใจจากบุคคลทั้งที่บ้าน ในสถานที่ทำงาน และในสังคมโดยทั่วไป

แต่ถึงกระนั้น ปัญหาการใช้ความรุนแรง ต่อสตรีเพิ่งจะได้รับการยอมรับว่าเป็นอาชญากรรม ประเภทหนึ่ง และเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวาง ความเสมอภาค การพัฒนา และสันติสุขเมื่อ ไม่นานมานี้เองอันที่จริงแล้วประชากรถึงครึ่งหนึ่ง

สตรีเพื่อสันติ : สตรีในภาพนี้เป็นทหารในกองพัน ทหารราบของประเทศสวีเดน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกอง กำลังรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในประเทศ ไชปรัส ประเทศสวีเดนเป็นประเทศแรกที่ส่งสตรีเข้า ร่วมในกองกำลังดังกล่าวในปี ค.ศ. 1979

ของโลกยังไม่มีความเป็นอยู่อย่างสันติเลย ทั้งนี้ ไม่ว่าเขาจะอยู่ภายใต้ระบอบการเมืองใดหรือ ระบบกฎหมายประเภทใด สิ่งที่ยากลำบากที่สุด สำหรับสตรีในทศวรรษ 1990 นี้คงจะเป็นการ ต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี เพื่อให้สตรีปราศจากความกลัว และปลอดภัยจากภัยอันตรายภายในบ้าน สถานที่ ทำงาน และในสังคม

สันติสุขคืออะไร

ความหมายของคำว่าสันติสุข มิได้หมายถึง การปราศจากสงคราม ความรุนแรง และความ

เป็นศัตรูระหว่างคนในชาติและระหว่างประเทศต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังหมายถึงการได้รับความยุติธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ความเสมอภาค รวมทั้งการเคารพสิทธิมนุษยชนและการมีเสรีภาพในด้านต่าง ๆ ในสังคม²⁴⁵ ซึ่งความหมายของคำว่าสันติสุขนี้ได้มีการกล่าวไว้ใน “ยุทธศาสตร์ไนโรบีเพื่อความก้าวหน้าของสตรี” ซึ่งจัดทำขึ้นในปี ค.ศ. 1985 การที่คำว่าสันติสุขมีนิยามที่ครอบคลุมนี้ ทำให้เราเห็นได้เด่นชัดยิ่งขึ้นว่า คำว่าสันติสุขมีนัยต่อชีวิตของสตรีอย่างกว้างขวาง กล่าวคือ นิยามดังกล่าวได้เน้นถึงการปราศจากความรุนแรงที่เกิดมาจากระบบโครงสร้างทางสังคม²⁴⁶ “ซึ่งรวมถึงความไม่เสมอภาคทางเพศและทางเศรษฐกิจ การไม่ได้รับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน และการถูกเอารัดเอาเปรียบจากประชากรกลุ่มใหญ่โดยตั้งใจ...”²⁴⁷

ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นยุทธศาสตร์ไนโรบีได้มีส่วนชี้้นำให้เกิดความเห็นพ้องว่า ที่จริงแล้วความรุนแรงที่เกิดกับบุคคลและความรุนแรงในระดับระหว่างประเทศมีความเกี่ยวโยงกันอย่างใกล้ชิดมีผู้กล่าวว่า “ประเด็นเรื่องสตรีกับความสันติสุข และความหมายของสันติสุขต่อสตรีเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกออกจากประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างสตรีกับบุรุษในทุก ๆ ด้านของชีวิตและของครอบครัวได้”²⁴⁸

สตรีผู้ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในครอบครัว

“.... ภรรยา นั้น ไม่ว่าจะเธอจะโชคร้ายและ

ต้องถูกผูกพันอยู่กับชายโหดที่โหดร้ายทารุณกับเธอสักเพียงใด ถึงแม้เธอจะรู้ว่าเขาเกลียดเธอ ถึงแม้เขาจะพอใจที่ได้ทรมานเธอทุกวัน และถึงแม้เธอจะอดเกลียดเขาไม่ได้ แต่เขาก็สามารถเรียกร่องลึงจากเธอ และกระทำการที่ทำลายความเป็นมนุษย์ โดยปฏิบัติต่อเธอราวกับว่าเธอเป็นสัตว์ และบังคับให้เธอต้องทำในสิ่งที่เธอไม่สมัครใจ”²⁴⁹

- จอห์น สจิวัด มิลล์

(John Stuart Mill)

สำหรับสตรีที่ถูกทารุณส่วนใหญ่ นั้นความรุนแรงที่เกิดขึ้นมีจุดเริ่มมาจากที่บ้าน โดยสามีบิดา พี่ชาย ลุง และน้า หรืออาที่เป็นชาย ซึ่งนับเป็นเรื่องที่น่าเศร้าสลดอย่างยิ่ง ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและในประเทศกำลังพัฒนา มีสตรีจำนวนมากที่ถูกทำร้ายร่างกายทางเพศและทางจิตใจจากในครอบครัวของเธอเองจนนำตกลใจ

ความโน้มเอียงในการกระทำรุนแรงต่อสตรีนี้จะเห็นได้จากวัฒนธรรมของคนกลุ่มต่าง ๆ ทั่วโลก ใจความของปริศนาของประเทศสเปนข้อหนึ่งมีว่า “คำถาม : ล่อและผู้หญิงเหมือนกันตรงไหน คำตอบ : ล่อและผู้หญิงต้องถูกเมียนมาก ๆ จึงจะทำตัวดีขึ้นนะซี” ภาชิตบทหนึ่งของประเทศรัสเซียก็สะท้อนให้เห็นแนวความคิดในทำนองเดียวกันคือ “ภรรยาอาจจะรักสามีที่ไม่เคยทุบตีเธอเลย แต่เธอจะไม่เคารพเขา”²⁵⁰

เราอาจไม่รู้จำนวนของสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงจริง ๆ ได้เลยเนื่องจากการค้นคว้าในด้านนี้ ได้หยุดชะงักไป และเนื่องจากคนมักจะไม่ยอมรับ

ว่ามีการใช้ความรุนแรงต่อสตรีภายในครอบครัวจริง การที่ประเพณีของสังคมโดยทั่วไปยอมผ่อนปรนให้มีการทำร้ายสตรีซึ่งมักจะถูกมองว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของชีวิตคู่มากกว่าที่จะถูกมองว่าเป็นอาชญากรรมนั้น ก็เป็นสิ่งที่พอจะบ่งชี้ได้ว่าการทำร้ายทารุณสตรีคงจะยังมีอยู่มาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ในบางส่วนของประเทศปาปัวนิวกินี ร้อยละ 67 ของสตรีต้องตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในชีวิตแต่งงาน²⁵¹

- ในประเทศบังคลาเทศ จากรายงานที่มีสตรีถูกฆาตกรรม 170 ราย ในระหว่างปี ค.ศ. 1985 - 1987 ครั้งหนึ่งเป็นกรณีที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว²⁵²

- ในประเทศสหรัฐอเมริกา ทุกๆ 18 นาที จะมีสตรีที่ถูกทุบตี 1 คน และแต่ละปีจะมีสตรีที่ถูกทุบตีระหว่าง 3 - 4 ล้านคน²⁵³ แต่มีรายงานของการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเพียง 1 ใน 100 รายเท่านั้น

- ในประเทศโคลัมเบีย ประมาณร้อยละ 20 ของคนไข้ในโรงพยาบาลกรุงโบโกตาแห่งหนึ่ง เป็นเหยื่อผู้ประสบเคราะห์จากความรุนแรงในชีวิตการแต่งงาน²⁵⁴

- ในประเทศอินเดีย ตัวเลขที่เป็นทางการแสดงให้เห็นว่าในแต่ละวันมีสตรีถูกเผาจากข้อพิพาทเรื่องสินสมรสถึง 5 คน แม้ว่าจำนวนที่คาดการณ์ไว้ของกลุ่มผู้ต่อต้านจะสูงกว่านี้²⁵⁵

- ในประเทศสหราชอาณาจักร จากรายงานของกระทรวงมหาดไทยเมื่อเร็วๆ นี้ สมาชิก

ครอบครัว 1 ใน 3 ครอบครัวตกเป็นเหยื่อของการถูกทำร้ายและ 1 ใน 5 ตกเป็นเหยื่อของการถูกทำร้ายอย่างรุนแรง²⁵⁶

- ในประเทศออสเตรเลีย ในกรณีหย่าร้าง 1,500 ราย ร้อยละ 59 กล่าวว่า การใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชีวิตแต่งงานล้มเหลว²⁵⁷

- การยื่นคำร้องขอหย่าซึ่งมีเหตุเนื่องมาจากความรุนแรงในประเทศต่างๆ เช่น ประเทศแคนาดา อียิปต์ กรีซ และจาไมกา แสดงให้เห็นว่า ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวกำลังขยายตัวออกไปและกำลังกลายเป็นมูลฐานของการหย่าร้างในหลายๆ ประเทศ

จากรายงานของสหประชาชาติเมื่อเร็วๆ นี้ พบว่า ถึงแม้เราจะมีข้อมูลเกี่ยวกับปัญหานี้ แต่ขอบเขตของปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัวยังคงไม่ได้รับการเปิดเผยและยังไม่เป็นที่ยอมรับของชุมชนโดยทั่วไป เนื่องจากคนส่วนใหญ่เกรงว่าการยอมรับว่ามีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวจะเป็นการบ่อนทำลายเสถียรภาพของสถาบันครอบครัว²⁵⁸ ผู้เชี่ยวชาญต่างๆ ยืนยันว่าการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมิใช่เป็นเพียงโรคร้ายทางสังคมเท่านั้น แต่ถือเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่งซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไข โดยด่วน หากกฎหมายไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่สตรีได้เพียงพอและระบบสังคมไม่สามารถตอบสนองต่อการใช้ความรุนแรงในครอบครัวได้แล้ว สตรีก็จะตกอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เมื่อเธอถูกทำร้ายจากทั้งสามข้อม

เธอเองและจากสังคม

ที่จริงแล้ว มีผู้กล่าวว่า การแต่งงานทำให้สตรีเสี่ยงต่อการถูกทำร้ายมากขึ้น คือ ถูกทำร้ายจากสามีของเธอเอง ในประเทศสหรัฐอเมริกา ร้อยละ 25 ของอาชญากรรมที่รุนแรงคือ การทำร้ายสตรีและในประเทศสหราชอาณาจักร ภรรยา 1 ใน 7 คน ถูกข่มขืนโดยสามีของตนเอง²⁵⁹ เมื่อเร็ว ๆ นี้รายงานฉบับหนึ่งของสหประชาชาติสรุปว่า “การทำร้ายร่างกายมักจะมีการใช้ความรุนแรงทางเพศและการข่มขืน ซึ่งการกระทำเช่นนี้จะก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตใจที่ร้ายไปกว่าการถูกข่มขืนโดยคนแปลกหน้า เนื่องจากการกระทำดังกล่าวได้ทำลายความไว้วางใจที่ภรรยามีต่อสามีลง²⁶⁰ แต่ถึงกระนั้นก็มีประเทศเพียงไม่กี่ประเทศเท่านั้น เช่น ประเทศแคนาดา เซเชลล์ โปแลนด์ สกอตแลนด์ สหภาพโซเวียตและสวีเดน ที่มีกฎหมายระบุว่าการข่มขืนโดยคู่สมรสถือเป็นอาชญากรรมอย่างหนึ่ง²⁶¹ สาเหตุหนึ่งที่ยังไม่ค่อยมีการยอมรับว่าการข่มขืนโดยคู่สมรสเป็นสิ่งผิดกฎหมายก็เนื่องจากในหลาย ๆ ประเทศ การแต่งงานคือการให้ใบอนุญาตในเรื่องเพศแก่ผู้ชายโดยสมบูรณ์ทั้งนี้โดยไม่คำนึงถึงว่าภรรยาจะมีความต้องการอย่างไร

การใช้ความรุนแรงมิได้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นชั่วครั้งชั่วคราว ในชีวิตของสตรีและเด็กสาวที่ถูกทำร้ายทารุณ การทำร้ายร่างกายและการทรมานทางจิตใจมักจะเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและสร้างความทุกข์ทรมานที่มีอาจจะประเมินได้

รวมทั้งสร้างแผลเป็นที่บาดลึกทั้งในตัวสตรีผู้เคราะห์ร้ายครอบครัวของสตรีผู้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงเหล่านั้น ตลอดจนสังคมโดยรวม การใช้ความรุนแรงมักจะทำให้สุขภาพทางร่างกายและสุขภาพจิตของสตรีเสียไปตลอด และในบางกรณีอาจมีผลทำให้ถึงแก่ชีวิตได้ สตรีที่มีครรภ์จะอยู่ในฐานะที่เสี่ยงเป็นพิเศษ และก็คงไม่น่าแปลกใจนักที่สตรีที่ถูกทำร้ายมีแนวโน้มที่จะพยายามฆ่าตัวตายมากกว่าสตรีปกติถึง 12 เท่า²⁶² สตรีที่ถูกทุบตีบางคนได้หันไปพึ่งเหล้าและยาเสพติดเป็นทางออกแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเธอ

ความรุนแรงในครอบครัวยังมีผลกระทบต่อความรุนแรงต่อครอบครัวโดยรวมด้วย เพราะทำให้แม่ไม่สามารถดูแลลูกได้อย่างเต็มที่ บ่อยครั้งแม่จะถ่ายทอดความรู้สึกของการขาดความเคารพในตนเองความรู้สึกที่ว่าตนขาดอะไรบางอย่างและไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ไปยังลูกและหากลูก ๆ พยายามจะปกป้องช่วยเหลือแม่เด็กก็อาจกลายเป็นเหยื่อที่ถูกพ่อของตนเองทำร้ายหรือไม่เช่นนั้นเด็กผู้ชายซึ่งได้เห็นพ่อใช้ความรุนแรงต่อแม่ก็อาจจะมีความโน้มเอียงที่จะทำในสิ่งเดียวกัน ในประเทศแคนาดาพบว่าเด็กผู้ชายซึ่งมีพ่อที่ทุบตีแม่จะมีความโน้มเอียงที่จะทุบตีภรรยาของตนสูงถึงร้อยละ 1,000²⁶³

การแก้ปัญหาดังกล่าวได้ก่อให้เกิดภาระต่อสังคมในทางเศรษฐกิจซึ่งนับเป็นมูลค่ามหาศาลทั้งในด้านของการรักษาพยาบาล การให้คำแนะนำปรึกษาแก่เหยื่อผู้ถูกทำร้าย การให้สวัสดิการ

ทางสังคมแก่สตรีเหล่านี้ ตลอดจนการใช้มาตรการป้องกันต่าง ๆ เฉพาะในประเทศแคนาดา ประเทศเดียว การทำร้ายภรรยาทำให้รัฐบาล

และผู้เสียหายต้องเสียค่าใช้จ่ายถึง 32 ล้านเหรียญ ในปี ค.ศ. 1980²⁶⁴ และถึงเช่นนั้น ก็ไม่มีสิ่งใด ประกันได้ว่าสตรีที่ถูกทำร้ายนี้จะไม่ได้รับการ

การใช้ความรุนแรงต่อสตรี :

เมื่อมีบุคคลในครอบครัวใช้ความรุนแรงต่อสตรี กรณีเช่นนี้มักจะไม่ได้รับการรายงาน แต่ขณะนี้หลายประเทศได้ยอมรับว่าสถิติถูกกระทำรุนแรงต่อสตรีจากบุคคลทั้งภายในและภายนอกครอบครัว ในระดับที่มากพอสมควร บางประเทศได้หามาตรการเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่สตรีซึ่งถูกทำร้ายอย่างเร่งด่วน

	ประเภทของความรุนแรงต่อสตรี					มาตรการป้องกัน						
	การมีเพศสัมพันธ์ในครอบครัว	ผู้ให้บริการหรือคนช่วย	ภาคการรวมภายใน	การทำร้ายทางเพศและ-การข่มขืน	การล่วงละเมิดทางเพศ	มาตรการป้องกัน	ตำรวจ	การให้ที่พักพิง	องค์การเอกชนต่าง ๆ	ความช่วยเหลือทางกฎหมาย	ความช่วยเหลือทางกายใจ	ความช่วยเหลือหรือที่อยู่อาศัย
ประเทศพัฒนาแล้ว												
- ออสเตรเลีย	●		●			●	●					
- ฟินแลนด์	●	●		●	●		●	●				
- กรีซ	●		●	●			●	●	●			
- สหรัฐอเมริกา	●	●	●	●	●	●	●	●				
แอฟริกา												
- เคนยา	●		●									
- ไนจีเรีย	●								●			
- อูกานดา	●							●				
ลาตินอเมริกา/หมู่เกาะทะเลแคริบเบียน												
- บราซิล	●			●		●		●				
- ชิลี	●	●	●									
- โคลัมเบีย	●	●		●		●		●				
- จาไมกา	●	●		●			●	●		●		
เอเชียและแปซิฟิก												
- บังกลาเทศ	●		●				●	●	●	●	●	
- จีน			●					●				
- อินเดีย	●		●	●	●	●			●			
- มาเลเซีย	●			●				●	●		●	
- ไทย	●		●			●	●		●	●		

ที่มา : The World's Women"

ปฏิบัติที่ไม่สมควรอีก แต่ที่ชัดเจนกว่านั้นก็คือ การใช้ความรุนแรงในครอบครัวยังเป็นการตอกย้ำ การเลือกปฏิบัติต่อสตรีทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่มีมาแต่เดิม

ทำไมสตรีจึงถูกทำร้าย

สาเหตุสำคัญที่สตรีจำนวนมาก “ยอมทน” ต่อการถูกทำร้ายร่างกายจากบุคคลในครอบครัว ก็เนื่องมาจากสภาพที่ไม่เท่าเทียมของสตรี ทางสังคม และเนื่องจากสตรีเหล่านั้นไม่มีทางเลือก อื่นที่ดีกว่านี้ สตรีมักจะประสบปัญหาต้องตกอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ ได้ ภาวะของความวิตกกังวลในชีวิตของลูก ๆ และของตนเอง การตั้งครุฑครั้งแล้วครั้งเล่า ความอับอาย การที่สิทธิทางกฎหมายของตนถูกละเลย การขาดความเชื่อมั่นในตัวเองและความ กดดันทางสังคมต่าง ๆ ความที่สตรีเกรงว่าจะทำให้ หน้าที่การงานของสามีเสื่อมเสียและความกลัว ทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็เป็นสาเหตุที่ทำให้ สตรีไม่แจ้งความเมื่อมีการใช้ความรุนแรงใน ครอบครัวยกจากการศึกษาของประเทศอังกฤษเมื่อ เร็ว ๆ นี้พบว่า ถึงแม้ร้อยละ 92 ของสตรีที่ถูก ทำร้ายต้องการให้ผู้ที่ทำร้ายเธอถูกกักขัง แต่การ จับกุมที่เกิดขึ้นจริงมีเพียงร้อยละ 24 จากกรณี ที่ สตรีถูกทำร้ายทั้งหมด²⁶⁵

เพียงปัจจัยเหล่านี้ก็สามารถทำให้สตรีซึ่ง ถูกทำร้ายต้องได้รับการปฏิบัติในทางมิชอบซ้ำแล้ว ซ้ำเล่า และพวกเขาที่ไร้หนทางที่จะดิ้นหลุดจาก สถานการณ์เช่นนั้น อคติของคนในสังคมเป็นตัว

ที่ส่งเสริมการใช้ความรุนแรงต่อสตรีภายในครอบ- ครว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อภรรยา มักจะถูกมอง ว่ามิได้มีฐานะดีไปกว่าสมบัติชิ้นหนึ่งของสามี เท่าใดนัก สามีจึงทึกทักเอาว่าการที่ภรรยา มี บทบาทรองเท่ากับเป็นการให้สิทธิตนในอันที่จะ ทำร้ายภรรยาได้เพื่อจะทำให้ภรรยา “อยู่ในกรอบ” โดยมีความเชื่อว่าสตรีเป็นเพียงเด็กดีที่ต้อง ได้รับความสั่งสอนให้รู้จักระเบียบวินัย

การทำร้ายสตรีทางร่างกายและทางเพศมี อยู่ทั่วไปอย่างกว้างขวาง ส่วนใหญ่ก็เพราะการ กระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่ได้รับความเห็นชอบมา นานนับศตวรรษ และกฎหมายก็มิได้ให้ความ ค้ำครองหรือเป็นที่พึ่งแก่สตรีเลย ในคริสต์ศตวรรษ ที่ 19 ในประเทศอังกฤษและอเมริกาเหนือ รวมทั้งในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ เมื่อภรรยา ต้องเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บตลอดชีวิตเพราะ ถูกสามีทำร้าย สามีมักจะมีข้อแก้ตัวต่าง ๆ นานา ทางกฎหมาย และมักจะได้รับโทษเบาอย่างเห็น ได้ชัด²⁶⁶ แม้ในปี ค.ศ. 1954 ซึ่งก็เป็นเวลา ที่ไม่นานมานี้ จี.เฮช เฮธริล (G.H. Hatherill) ผู้ บังคับการสก๊อตแลนด์ยาร์ดของประเทศอังกฤษ ได้ คุยอวดว่า “ในกรุงลอนดอนนี้ มีกรณีฆาตกรรม เพียงประมาณ 20 รายต่อปีเท่านั้น และส่วนใหญ่ แล้วก็ไม่ใช่กรณีที่ทำร้ายแรงอะไร บางกรณีก็เป็น เพียงเรื่องสามีฆ่าภรรยาตนเองเท่านั้น”²⁶⁷ อัน ที่จริง ในวัฒนธรรมทุก ๆ วัฒนธรรม ผู้ชายเคย มีสิทธิที่จะฆ่าภรรยาของตนได้หากสงสัยว่าเธอ ประพฤติผิดประเวณี²⁶⁸ แต่วิธีการเดียวกันนี้ก็กลับ ไม่ได้นำมาใช้หากสามีเป็นฝ่ายประพฤติผิดประเวณี

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศในแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและประเทศอาหรับเมื่อเร็ว ๆ นี้ (คือ ประเทศอียิปต์ ฝรั่งเศส อิรัก จอร์แดน คูเวต เลบานอน ลิเบีย โปรตุเกส สเปน ซีเรีย ตูนิเซีย และตุรกี) สิ่งที่เรียกว่าเป็นอาชญากรรมเพื่อเกียรติยศยังคงทำให้สามีและญาติคนอื่น ๆ ที่เป็นผู้ชายหลุดพ้นจากข้อหาฆาตกรรมหรือการทำร้ายร่างกายอย่างรุนแรงมาจนทุกวันนี้²⁶⁹ ไม่ว่าจะเป็นการพ้นข้อหาเพียงบางส่วน หรือการพ้นโทษโดยสิ้นเชิง

การที่ชีวิตครอบครัวถือเป็นเรื่องเฉพาะส่วนบุคคลทำให้เจ้าหน้าที่ไม่เต็มใจที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวและมักจะทำให้สตรีไม่ยอมรับว่าตนถูกทำร้าย ถึงแม้จะมีร่องรอยของการถูกทำร้ายอย่างเห็นได้ชัด และพวกเขาจะบอกร่องรอยเหล่านั้นเป็นร่องรอยของอุบัติเหตุที่เกิดจากตัวเธอเอง ดังนั้น “ความขัดแย้งในครอบครัว” จึงเป็นเรื่องที่ถูกมองว่าเป็นเรื่องของครอบครัวและเป็นคำที่ใช้แล้วฟังดูดี ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วเมื่อมี “ความขัดแย้งในครอบครัว” เกิดขึ้น มักจะมีกรณีกระดุกกระดิกและการทำร้ายที่ทำให้ใบหน้าเสียโฉมอยู่บ่อย ๆ ส่วนสตรีที่ถูกสามีข่มขืนจะไม่ได้รับความสนใจและถูกละเลยและหลาย ๆ ประเทศยังไม่ยอมรับว่าการกระทำดังกล่าวเป็นอาชญากรรม จากประเทศสหรัฐอเมริกาถึงออสเตรเลีย อียิปต์ อินเดีย และอิสราเอลมีครอบครัว 1 ใน 4 ครอบครัวที่พบว่ามีการร่วมประเวณีระหว่างผู้ที่มาจากสายเลือดเดียวกัน รายงานฉบับหนึ่งประมาณว่ามีเด็กผู้หญิงจำนวน

มากถึง 100 ล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 10 ปี ถูกข่มขืนโดยชายที่เป็นผู้ใหญ่ และบ่อยครั้งมักจะเป็นบิดาของตนเอง²⁷⁰

แต่ถึงกระนั้น ข้อมูลตัวเลขที่กล่าวมาเหล่านี้คงจะแสดงให้เห็นถึงปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น โดยเฉพาะเมื่อคำนึงถึงว่า จากกรณีของความรุนแรงทั้งหมดที่เกิดขึ้นมีเพียงส่วนน้อยที่ได้รับรายงาน และถึงแม้โลกทุกวันนี้จะมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี แต่กลับมีสตรีจำนวนหลายล้านคนที่ถูกทำร้ายทารุณอยู่เป็นประจำภายในบ้านของพวกเขาเองนับเป็นอาชญากรรมที่น่าเศร้าสลดซึ่งจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังโดยด่วน

การลงโทษผู้ใช้ความรุนแรงในครอบครัว

ในช่วงเวลา 15 ปีที่ผ่านมา สหประชาชาติได้พยายามที่จะทำให้ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นที่ตระหนักกันทั่วไป โดยได้ขอร้องให้ประเทศสมาชิกใช้มาตรการทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อให้ความคุ้มครองแก่เหยื่อผู้เคราะห์ร้าย และใช้มาตรการป้องกันเพื่อลดปัญหาดังกล่าว ข้อเสนอแนะเหล่านี้เป็นผลมาจากการประชุมผู้เชี่ยวชาญเรื่องความรุนแรงในครอบครัวเมื่อปี ค.ศ. 1986 ซึ่งจัดโดยกองเพื่อความก้าวหน้าของสตรี ร่วมกับแผนกป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญาของศูนย์เพื่อการพัฒนาสังคมและสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ²⁷¹

หลายประเทศได้ให้ความสำคัญกับการขจัดปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อสตรีภายในครอบครัวเป็นลำดับแรก เป้าหมายที่ท้าทายสำหรับทศวรรษ 1990 คือ ทำอย่างไรจึงจะให้ประเทศสมาชิกสหประชาชาติทุก ๆ ประเทศให้ความสำคัญกับการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่กระทำรุนแรงกับบุคคลในครอบครัวเป็นลำดับแรก และให้เรื่องนี้เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของประชาคมระหว่างประเทศ

การที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ ย่อมต้องมีการใช้กฎหมายที่จะปกป้องสตรีมิให้ถูกกระทำรุนแรง และจะต้องมีการลงโทษเมื่อสตรีถูกทำร้ายจากบุคคลในครอบครัว ในสถานที่ทำงาน และในสังคมโดยทั่วไป นอกจากนี้ ยังจะต้องมีการจัดตั้งเครือข่ายการบริการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบเคราะห์ซึ่งรวมถึงการให้ที่พักพิงหรือจัดตั้งศูนย์ฉุกเฉินสำหรับสตรีที่ถูกทำร้าย การให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายโดยไม่คิดค่าบริการ การให้ความช่วยเหลือทางการเงินและสวัสดิการอื่น ๆ การให้การอบรมเรื่องการใช้ความรุนแรงในครอบครัวแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมและผู้ที่ให้บริการด้านสุขภาพและสังคม รวมทั้งเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ จะช่วยให้ประกันว่าผู้ประสบเคราะห์จะได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม นอกจากนี้ ยังต้องมีการช่วยเหลือสตรีที่ถูกทำร้ายโดยการจ้างให้กลับเข้าทำงานตามเดิม และกำหนดใช้มาตรการป้องกันและแก้ไขที่เหมาะสมด้วย มาตรการระยะยาวที่จะช่วยลดปัญหาการ

ใช้ความรุนแรงในครอบครัวควรประกอบด้วยการปฏิรูปทางกฎหมายที่ครอบคลุม และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่สตรีเพื่อให้สตรีสามารถปกป้องตนเองและสิทธิของตนได้ การส่งเสริมให้สตรีพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้มากขึ้นเพื่อให้สตรีที่แต่งงานแล้วมีสถานะที่เท่าเทียมกับสามี และการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาให้ประณามการใช้ความรุนแรงในครอบครัวอย่างเปิดเผย ส่งเสริมความเท่าเทียมกันระหว่างสามีและภรรยา และส่งเสริมให้มีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี สำหรับตัวอย่างของมาตรการระยะยาว เช่น

- ในประเทศอาร์เจนตินา รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยซึ่งเข้ารับหน้าที่ในปี ค.ศ. 1983 ได้เริ่มรณรงค์ต่อต้านการใช้ความรุนแรงในครอบครัวโดยให้ความสนับสนุนต่อกลุ่มที่เน้นการใช้แนวทางช่วยเหลือตนเองสำหรับสตรีที่ถูกทำร้าย ซึ่งให้ความช่วยเหลือแก่สตรีผู้ประสบเคราะห์ทั้งในด้านการแพทย์ กฎหมาย และด้านจิตใจ ²⁷²

- ในประเทศออสเตรเลีย การปฏิรูปกฎหมายอาชญากรรมครั้งใหญ่ของประเทศเมื่อเร็ว ๆ นี้ทำให้การใช้ความรุนแรงในครอบครัวถือเป็นการประทุษร้ายอย่างหนึ่งซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถเข้าไปแทรกแซงได้ นอกจากนี้ ประเทศออสเตรเลียยังจัดให้มีโครงการศึกษาทั่วประเทศ และจัดการฝึกอบรมแก่กลุ่มวิชาชีพที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสตรีที่ถูกทำร้ายด้วย ในช่วงปี ค.ศ. 1986 - 1987 มีสตรีชาวออสเตรเลียพร้อมด้วยลูก ๆ ที่ต้องหาที่หลบภัยตามสถานที่พักพิงต่าง ๆ ประมาณ

43,000 คน ²⁷³

- ในประเทศคอซตาริกา รัฐบาลได้กำหนดให้การทำร้ายสตรีเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ซึ่งนับเป็นก้าวแรกของการลดปัญหาดังกล่าว ²⁷⁴

- ในประเทศซิมบับเว โครงการ Musasa ซึ่งจัดตั้งขึ้นในกรุงฮาราเรเมื่อปี ค.ศ. 1988 ได้ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแนะนำแก่สตรีที่ถูกทุบตีหรือถูกข่มขืนโดยสามีหรือคูรัักของตน ตลอดจนให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางกฎหมาย และสิทธิทางกฎหมายต่อสตรีเหล่านั้นเป็นครั้งแรก ²⁷⁵

ประเทศต่าง ๆ จำเป็นต้องให้ความสนใจอย่างเร่งด่วนกับการให้การศึกษาแก่ชุมชน เพื่อให้ตระหนักถึงความร้ายแรงของอาชญากรรม การใช้ความรุนแรงในครอบครัวมากขึ้น และเพื่อเริ่มเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคมต่อเรื่องดังกล่าว ในสหรัฐอเมริกา ระหว่างปี ค.ศ. 1975 - 1985 กรณีการใช้ความรุนแรงได้ลดลงอย่างมากสืบเนื่องจากทัศนคติและพฤติกรรมต่อสตรีที่เปลี่ยนไป ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดควบคู่ไปกับการใช้มาตรการที่มุ่งลดเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ²⁷⁶

ประชาคมระหว่างประเทศที่มีสหประชาชาติเป็นแกนนำ สามารถมีบทบาทสำคัญที่จะคอยติดตามภาวะการใช้ความรุนแรงในครอบครัวในประเทศต่าง ๆ ให้เงินสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ความรุนแรงต่อสตรีที่เกิดขึ้นจริงในครอบครัวและสังคม กับภาพของการใช้ความรุนแรงที่เสนอโดยสื่อมวลชน ตลอดจนจัดประชุมต่าง ๆ ที่จะทำให้สาธารณชนทั่วไปมีความตื่นตัวต่อปัญหา และเพื่อดึงดูดให้

ทั่วโลกหันมาให้ความสนใจเรื่องการใช้ความรุนแรงในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ

ความรุนแรงในสถานที่ทำงานและในสังคม

“หากผู้ชายได้ข่มขืนผู้หญิงสักเล็กน้อยก็จะทำให้จิตใจดีขึ้น” ²⁷⁷

- นอร์แมน เมเลอร์ ปี ค.ศ. 1972

(Norman Mailer)

ถ้าหากผู้ชายเห็นว่าการทำร้ายสตรีที่ตนมีความใกล้ชิดสนิทสนมที่สุดเป็นของง่ายแล้ว ไม่ว่าสตรีคนนั้นจะเป็นภรรยาของเขา ลูกสาว หรือหลานสาว พวกเขาก็คงจะเห็นว่าการทำร้ายสตรีอื่น ซึ่งเขาไม่มีความคุ้นเคยด้วยก็คงเป็นสิ่งที่ง่ายเช่นกัน

สตรีหลายล้านคนทั่วโลกต้องประสบกับการลวนลามทางเพศที่เกิดขึ้นในสถานที่ทำงาน ไม่ว่าสตรีเหล่านั้นจะมีอาชีพใด แต่กฎหมายกลับมิได้ให้ความคุ้มครองใด ๆ แก่สตรีในเรื่องนี้เลย และถึงแม้ในกรณีที่พวกเขาสามารถฟ้องกฎหมายได้ แต่ความกลัวว่าตนจะถูกไล่ออกจากงาน ถูกลงโทษ หรือถูกล้อเลียน หรือไม่เช่นนั้นความกลัวว่าตนจะพลาดโอกาสที่จะได้รับเลื่อนตำแหน่งเหล่านี้ ทำให้สตรีหลายคนไม่ยอมปริปากเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว คำว่า “เลขานุการ” กับ “เมียน้อย” เป็นศัพท์สองคำที่นำมาใช้ทดแทนกันอย่างแพร่หลาย แต่หากบริษัทจะต้องเลือกระหว่างการสูญเสียผู้บริหารชายซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วนและมีความสามารถ กับการสูญเสียเลขานุการหญิงซึ่งจะหาคนมาแทนเสียเมื่อไรก็ได้แล้ว ก็คงไม่ต้องสงสัย

เลยว่าบริษัทจะเลือกใคร

การลวนลามทางเพศที่เกิดขึ้นในสถานที่ทำงานโดยทั่วไปจะมีตั้งแต่การวิพากษ์วิจารณ์และการล้อเลียนในทางที่ไม่ดีเกี่ยวกับเพศหญิงซึ่งไม่รุนแรงนัก การติดโปสเตอร์ภาพเปลือย การส่งจดหมายที่มีข้อความข่มขู่ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ภาษาไม่สุภาพในเรื่องเพศไปจนกระทั่งถึงการจู่โจมทำร้ายอย่างเปิดเผยและการข่มขืนซึ่งเป็นกรณีที่รุนแรงที่สุด ปัจจัยที่กำหนดความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของสตรีในสถานที่ทำงานที่มีผู้ชายทำงานเป็นส่วนใหญ่ ยังคงเป็นความพอใจทางเพศมากกว่าความสามารถหรือความอดทนในการทำงาน ตัวอย่างเช่นในประเทศอังกฤษ จากการสำรวจของ London School of Economics เมื่อเร็ว ๆ นี้พบว่า การลวนลามทางเพศเกิดขึ้นกับสตรีโดยทั่วไป 1 ใน 7 คน และเกิดกับสตรีที่ทำงานแล้ว 1 ใน 5 คน²⁷⁸ ที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์จากการศึกษาเมื่อปี ค.ศ. 1989 พบว่านักเรียนหญิงในระดับปริญญาตรี 1 ใน 10 คน กล่าวว่าเธอถูกลวนลามทางเพศจากอาจารย์ในมหาวิทยาลัยโดยที่เธอไม่ได้เป็นฝ่ายเริ่มก่อน และมีนักเรียนหญิง 1 ใน 3 คนที่เจอสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันนี้จากนักเรียนชาย²⁷⁹ อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยไม่มีระเบียบปฏิบัติหรือข้อบังคับที่จะแก้ปัญหาจากคำร้องเรียน เช่นว่านี่ นอกจากนี้ การลวนลามทางเพศยังเกิดกับหญิงรับใช้ตามบ้าน ผู้ที่ทำงานในโรงงาน สตรีที่ทำงานนอกระบบ (informal sector) และสตรีทุก ๆ สาขาอาชีพทั่วโลก

เมื่อการลวนลามทางเพศไม่ถือเป็นนิยามทางกฎหมายในประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่แล้ว กลไกต่าง ๆ ที่จะต่อต้านการลวนลามทางเพศก็มึ้น้อยตามไปด้วย การใช้ภาษาที่เป็นการดูถูกสตรีเพศการชายตามอง การหยิก การเกี่ยวพาราสี และสภาพแวดล้อมที่ทำงานที่ไม่เหมาะสมยังไม่เป็นสาเหตุที่เพียงพอที่จะทำให้มีการดำเนินการทางกฎหมายได้ เฉพาะการทำร้ายทางร่างกายซึ่งถือเป็นการกระทำทางอาญาเท่านั้นที่จะทำให้สามารถฟ้องร้องทางกฎหมายได้ อย่างไรก็ตาม การพิสูจน์ในศาลก็ยังคงทำได้ยาก²⁸⁰

ในประเทศสหรัฐอเมริกา การลวนลามทางเพศไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นความผิดทางกฎหมายจนกระทั่งกลางทศวรรษปี ค.ศ. 1970 คณะกรรมาธิการว่าด้วยโอกาสการทำงานที่เท่าเทียมกัน (Equal Employment Opportunity Commission) เพิ่งจัดพิมพ์แนวทางที่ระบุถึงการกระทำและสภาพแวดล้อมที่ถือเป็นการลวนลามทางเพศขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1980 นี้เอง²⁸¹ ทศปีหลังจากนั้นศาลสูงสุดได้มีคำพิพากษาเป็นครั้งแรกว่าการลวนลามทางเพศถือเป็นการละเมิดพระราชบัญญัติสิทธิทางพลเรือน (Civil Rights Act) ปี ค.ศ. 1964²⁸² ปัจจุบันในขณะที่ศาลได้ขยายนิยามของการลวนลามทางเพศและมีบทลงโทษบริษัทต่าง ๆ บริษัทบางบริษัทได้ถูกบังคับให้ยอมรับฟังข้อเรียกร้องเพื่อศักดิ์ศรีของสตรีในสถานที่ทำงานแล้ว

ในทวีปยุโรปเองก็เริ่มมีความคืบหน้าในการต่อต้านการลวนลามทางเพศหลังจากที่มีความ

การทำร้ายร่างกายเป็นอาชญากรรมที่ได้รับการรายงานน้อยกว่าที่เป็นจริงมากที่สุด การแก้ไขปัญหาลวนลามทางเพศและการใช้ความรุนแรงต่อสตรีจำเป็นต้องกระทำอย่างเร่งด่วน ป้ายที่สตรีทั้งหลายกำลังถือในการเดินประท้วงนี้เขียนว่า “พวกเราสตรีขอเรียกร้องให้ยุติการข่มขืนและการพิมพ์หนังสืออนาจาร”

เฉื่อยชามาหลายทศวรรษ ในเดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ. 1991 ประชาคมยุโรปได้รับรอง “แนวปฏิบัติว่าด้วยการรักษาคำศักดิ์ศรีของสตรีและบุรุษในการทำงาน” (Code of Practice of the Protection of the Dignity of Women and Men at Work) ฉบับใหม่ ซึ่งส่งเสริมให้นายจ้างและลูกจ้างจัดทำถ้อยแถลงด้านนโยบายของบริษัทเพื่อห้ามมิให้มีการลวนลามทางเพศ ให้มีการแต่งตั้งบุคลากรที่ได้รับการฝึกฝนแล้วรับผิดชอบเกี่ยวกับคำร้องเรียนในเรื่องนี้ และให้สองฝ่ายได้ร่วมกันจัดทำแนวทางสำหรับการดำเนินการทางวินัยเมื่อมีการลวนลามทางเพศ

ในประเทศสเปน และเมื่อเร็ว ๆ นี้ในประเทศฝรั่งเศส ได้มีการกำหนดให้การลวนลามทางเพศเป็นการกระทำผิดทางอาญาถึงแม้ในทางปฏิบัติการฟ้องร้องอาจทำได้ค่อนข้างยากเนื่องจากกฎหมายใหม่ยังมีความคลุมเครือ เมื่อกลางปี

ค.ศ. 1991 ในประเทศสหราชอาณาจักรและไอร์แลนด์ได้มีการรับเอาค่าว่าการลวนลามทางเพศเป็นศัพท์ทางกฎหมายแล้ว แต่ยังไม่มีการออกกฎหมายในด้านนี้

นอกจากการลวนลามในสถานที่ทำงานแล้ว สตรียังมักตกเป็นเหยื่อของการใช้ความรุนแรงเสมอ มีสตรีน้อยคนนักที่จะเดินตามถนนหนทางในเวลากลางคืนได้โดยไม่หวั่นความปลอดภัยของเธอเองขณะนี้มีข้อมูลที่แสดงว่าอาชญากรรมต่อสตรีกำลังเพิ่มสูงขึ้นทั่วโลก ตัวอย่างเช่น ในประเทศตรินิแดดและโตเบโก มีผู้ชายที่ถูกกล่าวหาในคดีข่มขืนเพิ่มขึ้นร้อยละ 134 ในช่วงระหว่างปีค.ศ. 1970 - 1980 ถึงแม้อัตราการเพิ่มประชากรในประเทศนั้นจะต่ำกว่าร้อยละ 30 ในช่วงเวลาเดียวกัน²⁸³ ในประเทศสหรัฐอเมริกา กระทรวงยุติธรรมได้เปิดเผยเมื่อเร็ว ๆ นี้ว่า สตรี 3 ใน 4 คน จะตกเป็นเหยื่อของการถูกทำร้ายอย่าง

รุนแรงอย่างน้อยครั้งหนึ่งในชีวิต ²⁸⁴

การทำร้ายทางเพศเป็นอาชญากรรมที่ได้รับรายงานน้อยกว่าที่เป็นจริงมากที่สุด ในสังคมส่วนใหญ่ ในที่สุดแล้วการทำร้ายทางเพศทั้งหมดเป็นการทำร้ายต่อสตรี ในประเทศสหรัฐอเมริกา คดีข่มขืนได้เพิ่มขึ้นเร็วกว่าอาชญากรรมประเภทอื่น 4 เท่า และในปัจจุบันมีสตรีถูกข่มขืน 1 คน ทุก ๆ 6 นาที²⁸⁵ และสถิติที่น่าตกใจยิ่งไปกว่านั้นคือ ในกรณีข่มขืน 10 ราย มีเพียง 1 รายเท่านั้นที่ได้รับการรายงาน

วัฒนธรรมของชนหมู่มากมักจะให้ความผอ่นผันต่อผู้ที่กระทำการข่มขืน แต่กลับดูถูกเหยียดหยามเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายจากการข่มขืนนั้น ตัวอย่างเช่น ในปี ค.ศ. 1983 สมาชิกรัฐสภาอังกฤษผู้หนึ่งกล่าวว่า โทษสูงสุดของการทำร้ายเด็กหญิงอายุระหว่าง 13 - 16 ปี คือจำคุก 2 ปี ในขณะที่โทษสำหรับการทำร้ายเด็กผู้ชายคือ จำคุก 10 ปี²⁸⁶ ในตัวอย่างอีกกรณีหนึ่งผู้พิพากษา วิลเลียม ไรเนคเก (William Reinecke) ได้บรรยายถึงเด็กหญิงอายุ 5 ขวบ ซึ่งถูกเพื่อนชายของมารดาของเธอทำร้ายทางเพศที่รัฐวิสคอนซิน ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี ค.ศ. 1982 ว่าเป็น “หญิงสาวที่มีความสำส่อนทางเพศมากเป็นพิเศษ”²⁸⁷

ถึงแม้อาชญากรรมทางเพศที่เกิดกับสตรีกำลังเพิ่มสูงขึ้นในหลาย ๆ ประเทศ แต่การแก้ไขกระบวนการทางกฎหมายที่จะช่วยให้สตรีสามารถพิสูจน์ได้ว่าตนถูกข่มขืนจริงยังมีน้อยมากสตรีหลาย ๆ คนพอใจที่จะไม่เปิดเผยเรื่องดังกล่าวมากกว่าที่จะต้องตกเป็นเหยื่อครั้งที่สองของระบบ

กฎหมายซึ่งไม่ได้แยแสดต่อชะตาชีวิตของพวกเธอ การแก้ไขปัญหาการลวนลามทางเพศและการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในสังคมจำเป็นต้องได้รับความสนใจโดยด่วนทั้งในระดับชาติและระหว่างประเทศเพื่อเร่งให้มีการแก้ไขโดยเร็ว

สตรี สงคราม และกระบวนการสันติภาพ

สงคราม ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของความรุนแรงที่ร้ายแรงที่สุด ได้ทำให้สตรีต้องเสียชีวิตไปเป็นจำนวนมาก สตรีเป็นกลุ่มที่อ่อนแอที่สุดในสังคม ไนยามสงคราม การปะทะกันด้วยอาวุธในเขตอเมริกา-

ธ้อยละ 80 ของผู้ลี้ภัยทั่วโลกเป็นสตรีและผู้ที่สตรีต้องคอยดูแลสภาพของพวกเขา เหล่านี้ถูกซ้ำเติมโดยสงคราม ดังเห็นได้จากสภาพของผู้ลี้ภัยชาวเคิร์ดส์หลังจากสงครามอ่าวเปอร์เซีย เมื่อปี ค.ศ. 1991

กลาง ตะวันออกกลาง และแอฟริกา ได้ส่งผลให้ประชาชนทั่วไปเสียชีวิตเพิ่มขึ้น ซึ่งในจำนวนผู้ที่เสียชีวิตนี้มีอัตราส่วนที่เป็นสตรีสูงขึ้นด้วย นอกจากนี้ สงครามยังทำให้เกิดผู้ลี้ภัยอีกกว่า 16 ล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหญิงม่ายหรือสตรีที่ถูกทอดทิ้งพร้อมกับลูก ๆ ซึ่งยังต้องพึ่งพาพวกเธออยู่ สตรีเหล่านี้มีชีวิตที่ต้องจากถิ่นที่อยู่อย่างถาวร และต้องต่อสู้เพื่อที่จะมีชีวิตรอดในค่ายผู้อพยพซึ่งอยู่กันอย่างเบียดเสียด โดยมีโอกาสที่จะได้กลับไปใช้ชีวิตตามปกติหรือกลับไปสู่บ้านเกิดเมืองนอนของตนน้อยมาก

สงครามมีผลกระทบทำให้หญิงและชายตกเป็นเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายได้เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม สงครามมักจะเป็นปัจจัยที่ช่วยเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองตัวอย่างเช่น กรณีที่สตรีชาวคูเวตซึ่งยังคงอาศัยอยู่ในประเทศของตนในระหว่างการยึดครองของประเทศอิรักต้องมีชีวิตอยู่ด้วยการเสี่ยงชีวิตทุกวัน สตรีชาวคูเวตผู้หนึ่งกล่าวว่า “ฉันได้รู้จักว่าการที่ต้องทนทุกข์ทรมานเพื่อประเทศชาตินั้นเป็นอย่างไร ไม่มีใครจะมาว่าฉันได้ว่าฉันไม่ใช่ชาวคูเวตที่แท้จริง ไม่มีใครจะพูดได้ว่าฉันไม่สมควรจะได้รับสิทธิต่าง ๆ เช่นเดียวกับที่ผู้ชายได้รับ” 288

เมื่อสตรีติดอาวุธ

สตรีได้มีส่วนช่วยในยามสงครามทั้งโดยตรงและทางอ้อมมานานนับศตวรรษแล้ว ในเขตลาตินอเมริกา สตรีได้สร้างเครือข่ายลับ ๆ ขึ้นซึ่งมีส่วนช่วยอย่างมากในสงครามเพื่อเอกราชของ

ประเทศเม็กซิโกในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 289 ในประเทศซิมบับเว โมซัมบิก และเมือเร็ว ๆ นี้ ในประเทศนามิเบีย ผู้ที่ต่อสู้เพื่ออิสรภาพที่เป็นสตรีมีบทบาทในการต่อต้านการปกครองระบบอาณานิคมอย่างเห็นได้ชัด

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 สตรีในประเทศเยอรมัน สหภาพโซเวียต และสหราชอาณาจักรได้มีบทบาทสำคัญในการดูแลบริหารโรงงานผลิตอาวุธในขณะที่ผู้ชายต่อสู้อยู่แนวหน้า ส่วนสตรีคนอื่น ๆ ก็เข้าร่วมในขบวนการต่อต้านหลังจากที่สงครามยุติ สตรีทั่วทวีปยุโรปมีส่วนสำคัญในการฟื้นฟูประเทศของตน ซึ่งมักจะหมายถึงการทำงานในเหมืองแร่ งานก่อสร้าง และงานอื่น ๆ ซึ่งเป็นงานของผู้ชายแต่ดั้งเดิม

ทุกวันนี้ ร้อยละ 11 ของบุคลากรในกองทัพสหรัฐ ฯ เป็นสตรี ในระหว่างสงครามอ่าวเปอร์เซีย มีสตรีทำงานในกองทัพมากกว่า 27,000 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 6 ของกองกำลังทั้งหมดของสหรัฐ ฯ ในภูมิภาคนั้น 290 ในประเทศอิสราเอล สตรีต้องรับราชการทหารเช่นเดียวกับผู้ชาย

สตรีในกระบวนการสันติภาพ

บทบาทของสตรีในระหว่างสงครามนั้น นอกจากจะถูกละเลยหรือถูกประเมินค่าที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็นแล้ว สตรียังถูกกีดกันไม่ให้มีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการสันติภาพในระดับประเทศ องค์การรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มักไม่มีผู้แทนที่เป็นสตรีอยู่เลย (ยกเว้นประเทศ

สตรีได้มีส่วนช่วยใน สงครามมานานับ ศตวรรษแล้ว โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง ในฐานะผู้ที่ ต่อสู้เพื่ออิสรภาพโดย ต่อต้านการปกครอง แบบอาณานิคม อย่างไรก็ตาม การที่ สตรีได้เข้าไปมีส่วน ช่วยในสงครามไม่ได้ หมายความว่าหลังจาก นั้นสตรีจะได้เข้ามามี ส่วนร่วมทางการเมือง เสมอไป

ฟินแลนด์และแคนาดาเท่านั้นที่มีสตรีเป็นรัฐมนตรี กระทรวงกลาโหม) ถึงแม้จะเป็นที่ยอมรับโดย ทั่วไปว่าการให้สตรีมีส่วนร่วมในเรื่องดังกล่าว มากขึ้นมีความจำเป็นในประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศที่มีมาตรการแก้ไขปัญหานั้นมีน้อยกว่า 1 ใน 3 ของประเทศทั้งหมด

สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ในระดับระหว่างประเทศ จากรายงานของสหประชาชาติเมื่อเร็ว ๆ นี้ พบว่า ในช่วงปี ค.ศ. 1985 - 1988 ผู้แทนสตรีในคณะกรรมการหลัก ของสมัชชาสหประชาชาติที่พิจารณาเรื่องเกี่ยวกับการลดอาวุธและความมั่นคงระหว่างประเทศ มีน้อยกว่าร้อยละ 8²⁹¹ ที่จริงแล้ว ในช่วง ทศวรรษแห่งสตรีของสหประชาชาติ (United Nations Decade for Women) จำนวนของสมาชิก สภาที่เป็นสตรีเพิ่มขึ้นไม่ถึงร้อยละ 2²⁹² แม้แต่

ในสหประชาชาติเองน้อยครั้งที่สตรีจะได้เข้าไป ร่วมในคณะมนตรีความมั่นคง และผู้แทนสตรีที่ เข้าร่วมประชุมในคณะกรรมการที่พิจารณาเรื่อง ลดอาวุธ ความมั่นคงและการแก้ไขปัญหาความ ขัดแย้งต่าง ๆ ยังมีไม่มาก

การที่สตรีมีส่วนร่วมในเรื่องดังกล่าวน้อย หรือไม่มีเลยไม่ได้หมายความว่าสตรีไม่มีส่วน ได้เสียในสันติภาพ ในทางตรงกันข้าม สตรีเป็น กลุ่มที่สนับสนุนสันติภาพอย่างกระตือรือร้นมาก ที่สุดกลุ่มหนึ่งมาโดยตลอด ในปี ค.ศ. 1915 ในช่วงเวลาไม่ถึงหนึ่งปีหลังจากที่สงครามโลก ครั้งที่ 1 ได้อุบัติขึ้น สตรีจากทั่วโลกได้มาพบกัน ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ เพื่อก่อตั้งขบวนการสันติภาพระหว่างประเทศขึ้นเป็นขบวนการ แรก²⁹³ หลังจากนั้น สตรีได้จัดให้มีการเดิน- ขบวนอีกหลายร้อยครั้งเพื่อประท้วงการใช้ระเบิด

การนำงบประมาณทางทหารมาใช้ในด้านสวัสดิการสังคม

หากมีการตัดทอนงบประมาณทางทหารของโลกลงเพียงร้อยละ 5 จะทำให้สามารถประหยัดเงินเพื่อนำมาใช้ให้บริการต่าง ๆ ทางสังคมได้ถึงปีละ 5 หมื่นดอลลาร์ ตารางข้างล่างเปรียบเทียบให้เห็นว่า ในปี ค.ศ. 1989 เงินจำนวนดังกล่าวสามารถจะซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ที่เป็นเครื่องทำลายล้างหรือนำไปจัดสรรสวัสดิการสังคมที่เป็นประโยชน์ต่อคนทั่วไปสิ่งใดได้บ้าง

การใช้จ่ายทางทหาร	พันล้านดอลลาร์
เครื่องบินรบยุทธวิธี 20 ลำ	0.9
เครื่องบินต่อสู้ 10 ลำ	1.4
เครื่องบินทิ้งระเบิดแบบ Stealth 20 เครื่อง	10.5
เรือดำน้ำจู่โจมแบบ Sea-wolf 2 ลำ	2.3
เรือลาดตระเวนแบบ Aegis 10 ลำ	8.4
เรือบรรทุกเครื่องบินขับเคลื่อนด้วยพลังงานนิวเคลียร์ 5 ลำ	15.9
ขีปนาวุธสำหรับเรือดำน้ำแบบ Trident II 243 ลูก	7.9
ขีปนาวุธระยะไกลแบบ Tomahawk 1,700 ลูก	2.7
รวม	50.0

เท่ากับ

ค่าใช้จ่ายทางสังคม	พันล้านดอลลาร์
การดูแลสุขภาพและการให้การศึกษาสำหรับมารดา	6.0
ศูนย์สุขอนามัยชุมชน	1.3
การฉีดวัคซีนสร้างภูมิคุ้มกันโรคแก่เด็ก	1.0
โครงการอาหารเสริม	3.0
การทำความสะอาดสภาพแวดล้อมซึ่งได้รับมลพิษจากโรงงานผลิตระเบิดนิวเคลียร์	20.0
น้ำสะอาดและสุขอนามัย	12.0
การพัฒนาเทคโนโลยีที่ปลอดภัย	.8
การศึกษาและสาธารณสุข	.2
กองทุนสำหรับองค์การอนามัยโลก	.7
การค้นคว้าวิจัย	5.0
รวม	50.0

ที่มา : รูธ ซีเวิร์ด, World Military and Social Expenditures, ปี ค.ศ. 1989

นิวตรอนและการแข่งขันอาวุธนิวเคลียร์ และสนับสนุนให้มีการเจรจาลดอาวุธและการสร้างค่ายสันติภาพ (peace camps) ขึ้น นอกจากนี้สตรียังได้ก่อตั้งสถาบันสันติภาพต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยเพื่อลดการทำสงครามและการใช้ความรุนแรง เช่น สถาบันการฝึกอบรมเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง (Institute for Training in Non-Violence) ซึ่งก่อตั้งโดยบีเวอร์ลี วูดเวิร์ด (Beverly Woodward) และ “World Priorities” ซึ่งจัดตั้งโดยรูธ ซีเวิร์ด (Ruth Sivard)

สตรีมีบทบาทสำคัญในเรื่องของการศึกษาเพื่อสันติภาพในทุกกระดับของสังคม สิ่งนี้ช่วยส่งเสริมความเสมอภาค การยอมรับ และความร่วมมือระหว่างชนต่างเชื้อชาติและต่างเพศ ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อสันติภาพมิได้มีความหมายเพียงภาวะที่ไร้สงคราม ความรุนแรงหรือความเป็นอริฉันใด การให้การศึกษาในเรื่องสันติภาพก็มิได้เป็นเพียงการศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของสงคราม และการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งฉันนั้น แนนซี เชลลีย์ (Nancy Shelley) ผู้ที่เคลื่อนไหวเพื่อสนับสนุนสันติภาพชาวออสเตรเลียกล่าวว่า “การศึกษาในเรื่องสันติภาพนั้นเกี่ยวข้องกับการเคารพต่อบุคคล ต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความยุติธรรมทางสังคม การแบ่งปันซึ่งทรัพยากรของโลก ความร่วมมือและเรื่องของชุมชน การศึกษาในเรื่องของสันติภาพเกี่ยวพันกับการกดยี การเหยียดหยามสตรีเพศ ความอยุติธรรม และการยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองอำนาจกับการใช้ความรุนแรง การศึกษาเรื่องสันติภาพมี

ส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาที่มีลักษณะของความก้าวหน้า โครงสร้างของระบบโรงเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน การศึกษาเรื่องสันติภาพเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับโลกสิ่งแวดล้อม และความเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ”²⁹⁴

ลตธิ : ผู้สนับสนุนการลดอาวุธ

การที่ประเทศนามิเบียได้รับการปลดปล่อยจากการปกครองระบบอาณานิคมเป็นผลสำเร็จ โดยการเจรจาระหว่างประเทศที่มีสหประชาชาติเป็นตัวกลาง และการที่ระบอบเหยียดผิว (apartheid) ในประเทศแอฟริกาใต้กำลังจะถูกยกเลิกอยู่ในขณะนี้ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ความขัดแย้งนั้นไม่ว่าจะมีความซับซ้อนหรือเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกสักเพียงใด ก็สามารถจะแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ด้วยวิธีอื่น ๆ นอกเหนือจากการใช้กำลัง อันที่จริงสงครามอ่าวเปอร์เซียได้ทำให้เห็นว่า การทำสงครามไม่ได้ช่วยยุติความขัดแย้งเสมอไป ความซับซ้อนของวิกฤติการณ์ในประเทศอิรักหลังสงคราม และชะตาชีวิตของชาวเคิร์ดส์หลายล้านคน เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้อย่างดีถึงความไร้ประสิทธิภาพของการทำสงครามเพื่อฟื้นฟูสันติภาพ

ความขัดแย้งต่าง ๆ ยังคงเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค และระหว่างประเทศในที่ต่าง ๆ ทั่วโลก ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้ความขัดแย้งเหล่านี้เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของโลกในลักษณะที่จะสามารถทำลายล้างได้มากกว่าแต่ก่อน ดังนั้น จึงจำเป็น

ที่เราจะต้องคิดหาวิถีทางใหม่ ๆ ที่จะส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงของโลก

ยุทธศาสตร์โนโรบีเพื่อความก้าวหน้าของสตรีได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า “การให้สตรีมีบทบาทที่ทัดเทียมในการตัดสินใจเรื่องสันติภาพและเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชนพื้นฐานประการหนึ่ง ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค และระหว่างประเทศ”

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้การส่งเสริมสันติภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดก็คือหากไม่มีสันติภาพแล้ว ก็ย่อมไม่มีการพัฒนา งบประมาณทางทหารทั่วโลกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 ได้เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 40 ในกลุ่มของประเทศที่พัฒนาแล้ว และเพิ่มสูงขึ้นถึงเกือบร้อยละ 130 ในกลุ่มของประเทศกำลังพัฒนา²⁹⁵ ในปี ค.ศ. 1978 เพียงปีเดียวมีการทำสงครามมากเป็นประวัติการณ์ (คือ 24 ครั้ง) ซึ่งผู้ที่ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจากการทำสงครามนี้เป็นประชาชนธรรมดาทั่วไป²⁹⁶ ประเทศกำลังพัฒนาประมาณ 27 ประเทศได้ใช้เงินงบประมาณในทางทหารมากกว่าในทางสาธารณสุขและการศึกษารวมกัน เมื่อเร็ว ๆ นี้ นักวิชาการด้านสันติภาพ เช่น รูธ ซีเวิร์ดได้ชี้ให้เห็นว่า หากมีการลดค่าใช้จ่ายทางทหารลงร้อยละ 5 ก็จะประหยัดเงินได้ถึง 5 หมื่นล้านดอลลาร์ ซึ่งเงินจำนวนนี้สามารถจะนำไปใช้จัดความยากจน การขาดอาหาร ความไม่รู้หนังสือ ความเจ็บป่วย และการเสียชีวิตอันเนื่องมาจากการคลอดบุตร ตลอดจนปัญหาอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาได้อย่างมาก²⁹⁷

สตรีตระหนักดีถึงความสำคัญของความมั่นคงของชาติและได้มีส่วนช่วยเหลือในยามสงคราม แต่ในขณะที่เดียวกันสตรีก็ตระหนักด้วยว่า “ความมั่นคงมิได้มีนัยทางทหารแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีนัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม มนุษยธรรม และสิทธิมนุษยชน ตลอดจนงานนิเวศวิทยาด้วยในทางหนึ่งนั้น ความมั่นคงจะทำให้เกิดภาวะที่เอื้ออำนวยให้มีการลดอาวุธได้ และในอีกทางหนึ่งความมั่นคงจะนำไปสู่การพัฒนาที่สัมฤทธิ์ผล”²⁹⁸

ถึงแม้ในการเจรจาลดอาวุธจะมีผู้แทนสตรีน้อยกว่าที่ควรจะเป็น แต่สตรีก็มีส่วนในกระบวนการเจรจาลดอาวุธอย่างแข็งขันในหลายขั้นตอนของกระบวนการเจรจาโดยผ่านทางองค์การเอกชน ซึ่งรวมถึงการร้องเรียนและการรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องดังกล่าวในหมู่ประชาชนทั่วไป กิจกรรมของสตรีเหล่านั้นนับว่ามีส่วนสำคัญต่อการจัดทำสนธิสัญญาห้ามการทดลองอาวุธบางส่วน (Partial Test-Ban Treaty) ในปี ค.ศ. 1963 อีกไม่กี่ปีต่อมา ผู้ที่ริเริ่มแนวความคิดให้ระงับการผลิตอาวุธนิวเคลียร์ให้อยู่ในระดับหนึ่ง (nuclear freeze) คือสตรีชื่อ แรนดอลล์ ฟอर्सเบิร์ก (Randall Forsberg) ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งสถาบันเพื่อการป้องกันประเทศและการลดอาวุธ (Institute for Defense and Disarmament) นักบินอวกาศของประเทศสหภาพโซเวียตที่ชื่อ วาเลนตินา เทเรชโควา (Valentina Tereshkova) ซึ่งเป็นสตรีคนแรกที่ได้ขึ้นไปท่องอวกาศ เป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมด้านสันติภาพและการลด

อาวุธในระดับแนวหน้าทั้งในประเทศของเธอเอง และในต่างประเทศ²⁹⁹ แอลวา เมียร์เดล (Alva Myrdal) นักเศรษฐศาสตร์และนักเจรจาอาวุธชาวสวีเดนซึ่งได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ได้ช่วยสร้างความเข้าใจในเรื่องลดอาวุธแก่ประชาชนโดยทั่วไป โดยแสดงให้เห็นถึงเงื่อนไขของการเจรจาอาวุธในรูปแบบ (conventional arms) ว่าการเจรจาดังกล่าวทำให้อาวุธบางชนิดดูล้าสมัยไปเพื่อที่จะเปิดทางให้มีการพัฒนาอาวุธใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น³⁰⁰

ความท้าทายในการสร้างสันติภาพ จากปัจจุบันสู่ปี ค.ศ. 2000

ประเด็นเรื่องสตรีกับสันติภาพนี้ ในความจริงแล้วเปรียบเสมือนดาบสองคม กล่าวคือสตรีมักจะตกเป็นเหยื่อของการใช้ความรุนแรงโดยไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ทั้งนี้ มิได้หมายถึงความรุนแรงที่เกิดจากสงครามเท่านั้น แต่ยังหมายถึงความรุนแรงที่มาในรูปแบบที่ซ่อนเร้นซึ่งพบได้ในครอบครัว แล้วขยายไปถึงสถานที่ทำงานและในสังคม การที่จะจัดการใช้ความรุนแรงดังกล่าวเพื่อสร้างสังคมที่ปลอดภัยและปราศจากความกลัวแก่สตรีนั้นรัฐบาลต่าง ๆ ควรดำเนินการดังนี้

- บังคับใช้นโยบายที่จะป้องกัน ควบคุม และลดการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัว สถานที่ทำงาน และในสังคมโดยทั่วไป

- ให้ความสำคัญต่อการจัดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวในระดับชาติเป็นอันดับแรก

- ปฏิรูประบบกฎหมายอย่างกว้างขวาง เพื่อปกป้องสตรีจากการถูกระทำรุนแรงจากบุคคลในครอบครัว จากการถูกลวนลามทางเพศ และจากการถูกทำร้ายร่างกายในบ้าน สถานที่ทำงานและในสังคม รวมทั้งจัดให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว

- จัดหาบริการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสตรีผู้เคราะห์ร้าย รวมทั้งการให้ที่พักพิงพื้นฐาน อาหาร ตลอดจนความช่วยเหลือด้านการแพทย์ ด้านกฎหมาย และทางจิตใจ

- ให้บริการจัดหางานเพื่อให้ผู้ประสบเคราะห์สามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้

- จัดการฝึกอบรมแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม การสาธารณสุขและบริการทางสังคมอื่น ๆ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรเหล่านี้ปฏิบัติต่อสตรีผู้เคราะห์ร้ายอย่างมีมนุษยธรรม

- ส่งเสริมโครงการการให้ความรู้ทางกฎหมายและการศึกษาเรื่องสันติภาพทั้งในโรงเรียนและผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ โดยเน้นภาวะที่สตรีต้องตกเป็นเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายและในขณะเดียวกันก็เห็นว่าสตรีสามารถจะช่วยสร้างสันติสุขได้

- เร่งรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักในหมู่ประชาชนทั่วไปเพื่อมิให้มีการใช้ความรุนแรงที่เกินขอบเขต และเปลี่ยนแนวคิดที่ไม่สร้างสรรค์เกี่ยวกับสตรีซึ่งยึดถือสืบต่อกันมาในสื่อมวลชน

- ทบทวนแก้ไขหลักสูตรการศึกษาเพื่อเปลี่ยนแนวทางการสอนวิชาอารยธรรมจากเดิมที่เน้นเรื่องสงครามและการใช้ความรุนแรงไปเน้น

ด้านที่เกี่ยวกับสันติภาพมากขึ้น

สงครามและสันติภาพ

การใช้กำลังทางทหารและวิถีทางการทูต ซึ่งแต่เดิมถูกจำกัดว่าเป็นเรื่องของผู้ชายนั้นไม่สามารถจะสร้างสรรค์ระบบที่ดีพอที่จะรักษาสันติภาพไว้ได้ ดังนั้น การให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพในระดับที่จะมีสิทธิ์มีเสียงในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว รัฐบาลควรดำเนินการดังนี้

- ใช้ระบบโควตาเพื่อเป็นการประกันว่าจะมีผู้แทนสตรีรวมอยู่ในคณะผู้แทนระดับสูงที่จะเจรจาเรื่องสันติภาพและการลดอาวุธ

- ส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมในโครงการศึกษาเรื่องสันติภาพในโรงเรียน ในการประชุมต่างๆ และในการรณรงค์ต่อมวลชนในเรื่องสันติภาพ เพื่อเน้นว่าสตรีอาจมีบทบาทสำคัญในการประนีประนอมและการเจรจาสันติภาพได้

- สนับสนุนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในทางสันติโดยการประนีประนอมและการเจรจา แทนที่จะใช้ความรุนแรงก้าวร้าว

บทที่ 7

ข้อชี้แนะในทางปฏิบัติสำหรับกา ใช้ประโยชน์จากสหประชาชาติ

ข้อมูลดังต่อไปนี้รวบรวมขึ้นสำหรับผู้อ่าน
ที่ประสงค์จะได้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับงานด้าน
สตรีของสหประชาชาติ

ศูนย์กลางและองค์กรของสหประชาชาติ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสตรี

กองเพื่อความก้าวหน้าของสตรี

The Division for the Advancement of Women
Centre for Social Development and Humanitarian Affairs

United Nations Office at Vienna

Vienna International Centre

P.O. Box. 500

A-1400 Vienna, Austria

Tel : (431) 21131-4270

Fax : (431) 232156

Telex : 135612

สำนักงานสหประชาชาติ ณ กรุงเวียนนา

United Nations Office at Vienna (UNOV)

Liaison Office

Room S-2925

United Nations Headquarters

New York, NY 10017, USA

Tel : (212) 963-5634

Fax : (212) 963-4185

กองเพื่อความก้าวหน้าของสตรีนี้เป็นส่วนหนึ่งของศูนย์พัฒนาสังคมและกิจการด้านมนุษยชน (Centre for Social Development and Humanitarian Affairs) ซึ่งตั้งอยู่ ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย และเป็นศูนย์กลางของกิจการทุกรูป

แบบของสหประชาชาติ โครงการต่าง ๆ ของกองนี้จะเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ไนโรบีเพื่อความก้าวหน้าของสตรี (Nairobi Forward-Looking Strategies) ซึ่งได้รับความเห็นชอบอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์ ในการประชุมระดับโลกที่กรุงไนโรบี (Nairobi World Conference) เมื่อปี ค.ศ. 1985 และในที่ประชุมนี้ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้กำหนดทศวรรษสตรีของสหประชาชาติ : ความเสมอภาคการพัฒนาและสันติภาพ

กองเพื่อความก้าวหน้าของสตรีนี้ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการทั้งของคณะกรรมการว่าด้วยสถานภาพของสตรี (Commission on the Status of Women) และของคณะกรรมการว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี (Committee on the Elimination of Discrimination against Women) นอกจากนี้ กองฯ ยังได้ทำการศึกษาวิจัย ประสานการวิจัย จัดการประชุมและสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาระที่ได้จัดลำดับความสำคัญในแต่ละปี โดยคณะกรรมการว่าด้วยสถานภาพของสตรี (ดังรายละเอียดปรากฏตามรายการต่อไปนี้) และจัดพิมพ์วารสารต่าง ๆ เช่น สตรีในปี ค.ศ. 2000 (Women 2000) และวารสารชุดเกี่ยวกับสตรี สำหรับผู้ที่สนใจสามารถติดต่อขอรายการสิ่งตีพิมพ์ได้ที่กองนี้

นอกจากนั้น กองเพื่อความก้าวหน้าของสตรียังเป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับสตรี โดยได้มีการจัดทำบรรณานุกรมเอกสารด้านสตรีกว่า 2,000 ฉบับ

ที่จัดทำโดยสหประชาชาติตั้งแต่เดือนมกราคม ค.ศ. 1985 โดยระบบคอมพิวเตอร์ ผู้สนใจข้อมูลดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานรัฐบาลหรือบุคคลทั่วไปสามารถติดต่อสอบถามได้ที่ห้องเก็บหนังสืออ้างอิง (Reference Room) ของกองตามที่อยู่ข้างต้น ผู้สนใจที่อยู่ในกรุงเวียนนาจะสามารถขอข้อมูลดังกล่าวได้โดยตรง สำหรับผู้ที่อยู่ที่อื่นอาจขอรับข้อมูลดังกล่าวได้ทางไปรษณีย์

คณะกรรมการว่าด้วยสถานภาพของสตรี

Commission on the Status of Women

C/O Division for the Advancement of Women

คณะกรรมการว่าด้วยสถานภาพของสตรีประกอบด้วยสมาชิก 45 คน จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1946 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสตรีในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ตลอดจนเพื่อให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาสตรีที่ต้องการการแก้ไขโดยด่วน โดยคณะกรรมการจะรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อติดตามประเมินสถานะของสตรีทั่วโลก พร้อมทั้งเตรียมข้อเสนอแนะและรายงานเกี่ยวกับประเด็นที่จะมีผลกระทบต่อสตรี ซึ่งรวมถึงบทบาทของสตรีในการพัฒนาด้วย

คณะกรรมการว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี

Committee on the Elimination of Discrimination against Women (CEDAW)

C/O Division for the Advancement of Women

คณะกรรมการว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีแห่งสหประชาชาตินี้ ประกอบด้วยคณะผู้เชี่ยวชาญ 23 คน ได้แก่ คณะลูกขุน นักกฎหมาย ครู นักการทูต และผู้เชี่ยวชาญกิจการด้านสตรี บุคคลเหล่านี้จะทำหน้าที่ตามความสามารถของตนในฐานะเป็นปัจเจกบุคคลมากกว่าเป็นผู้แทนของรัฐบาล ได้รับเลือกโดยรัฐที่ได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาฯ แล้ว คณะกรรมการนี้จะทำหน้าที่ติดตามผลการดำเนินการตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบที่ลงนามเมื่อปี ค.ศ. 1979

ฝ่ายสารนิเทศ

Department of Public Information (DPI)

Project Manager for Women's Issues

United Nations Room S-1040

New York, NY 10017, USA

Tel : (212) 963-0352

Fax : (212) 963-4556

ฝ่ายสารนิเทศจะผลิตสื่อข้อมูล อันได้แก่ เอกสารตีพิมพ์ ภาพยนตร์ วิดีโอ รายการวิทยุ และโทรทัศน์เกี่ยวกับสตรี จัดงานในโอกาสพิเศษต่างๆ จัดบรรยายสรุป ตลอดจนทำหน้าที่ประสานงานระหว่างสื่อมวลชนและองค์กรต่างๆ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสตรี

**สถาบันวิจัยและฝึกอบรมเพื่อ
ความก้าวหน้าของสตรีระหว่างประเทศ
แห่งสหประชาชาติ**

United Nations International Research and
Training Institute for the Advancement of
Women (INSTRAW)

P.O. Box. 21747

Santo Domingo, Dominican Republic

Tel : (809) 685 2111

Fax : (809) 685 2117

New York Liaison Office

Tel : (212) 963-5684

สถาบันวิจัยและฝึกอบรมนี้ จัดตั้งโดยสภา
เศรษฐกิจและสังคม (The Economic and Social
Council) เพื่อตอบสนองการประชุมระดับโลก
เมื่อปี ค.ศ. 1975 ที่เรียกร้องให้เมืองครของ
สหประชาชาติที่จะนำไปสู่การพัฒนาและขยาย
ขอบเขตของการวิจัย การฝึกอบรม และการ
ประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสตรี และการพัฒนา
สถาบันนี้จึงเป็นแหล่งสำคัญเพื่อการวิจัยและข้อมูล
ตลอดจนส่งเสริมการประสานงานระหว่างนักวิจัย
สถาบันวิจัยและการฝึกอบรมเพื่อสตรี สถาบันนี้
ตั้งอยู่ที่กรุงซานโต โดมิงโก ประเทศสาธารณรัฐ
โดมินิกัน สำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของ
สถาบันนั้นเป็นเงินบริจาคทั้งหมด

**ฝ่ายกิจการเศรษฐกิจและสังคมระหว่าง
ประเทศ**

Department of International Economic and
Social Affairs (DIESA)

Statistical Office

Room DC 2-1554

United Nations

New York, NY 10017, USA

Tel : (1) (212) 963-4939

Telex : (1) (212) 963-4116

ฝ่ายกิจการเศรษฐกิจและสังคมระหว่าง
ประเทศทำหน้าที่เก็บรวบรวมดัชนีและสถิติ
สำหรับคอมพิวเตอร์ขนาดเล็ก ซึ่งเป็นศูนย์กลาง
ในการรวบรวมสถิติเกี่ยวกับสตรีจากระบบของ
สหประชาชาติทั้งหมด สำหรับผู้สนใจสามารถ
ติดต่อขอแผ่นดิสก์ที่บันทึกข้อมูลเหล่านี้ได้ตามที่
อยู่ข้างต้น

**กองทุนเพื่อการพัฒนาสตรีแห่ง
สหประชาชาติ**

United Nations Development Fund for
Women (UNIFEM)

304 East 45th Street, 6th Floor

New York, NY 10017, USA

Tel : (1) (212) 906-6400

Fax : (1) (212) 906-6705

Cable : UNDEVPRO New York

UNIFEM ซึ่งเดิมมีชื่อว่า กองทุนอาสาสมัครเพื่อทศวรรษสตรีแห่งสหประชาชาติ (Voluntary Fund for the United Nations Decade for Women) จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1976 เพื่อให้ความสนับสนุนแก่โครงการด้านสตรีโดยตรง กองทุนนี้จัดตั้งขึ้นจากเงินบริจาคจากกว่าร้อยประเทศ รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศ องค์กรเอกชน และบุคคลทั่วไป กองทุนนี้ได้ยกระดับความเป็นอยู่ของสตรียากจนกว่าหมื่นคนทั่วโลก โดยการให้สินเชื่อ การฝึกอบรม และเทคโนโลยี

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ

United Nations Development Programme (UNDP)
Director, Division for Women in Development
1 United Nations Plaza
New York, NY 10017, USA
Tel : (1) (212) 906-5082
Fax : (1) (212) 906-5365
Cable : UNDEVPRO New York

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติเป็นองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ใน 112 ประเทศทั่วโลก ใน UNDP นี้ มีแผนกสำหรับสตรีในการพัฒนาเป็นการเฉพาะ ซึ่งทำงานอย่างใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ที่ประจำอยู่ในประเทศต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการที่ UNDP ให้ความช่วยเหลือทางการเงิน นอกจากนี้ UNDP ยังให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลของ

ประเทศต่างๆ เพื่อให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการพัฒนาของประเทศนั้นๆ

กองทุนเพื่อพัฒนาประชากรแห่งสหประชาชาติ

United Nations Population Fund (UNFPA)
Special Unit for Women, Population and Development
220 East 42nd Street
New York, NY 10017, USA
Tel : (1) (212) 297-5141
Fax : (1) (212) 297-4095
Telex : 422031

UNFPA ได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1969 และได้ดำเนินการเพื่อให้โครงการต่างๆ สามารถค้าประกันโอกาสของสตรีในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาในฐานะผู้ตัดสินใจ ผู้วางแผนกำหนดโครงการและผู้ทำงานในชุมชน ในปี ค.ศ. 1975 UNFPA ได้กลายเป็นองค์กรแรกของสหประชาชาติที่กำหนดแนวทางที่เกี่ยวข้องกับสตรีในด้านกิจกรรมประชากรและการพัฒนา และปัจจุบันได้มีหน่วยงานพิเศษสำหรับสตรีพร้อมกับการให้คำปรึกษาแก่สตรี เพื่อช่วยให้สตรีได้เข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาทั้งหมดให้มากขึ้น

กองทุนสงเคราะห์เด็กแห่งสหประชาชาติ

United Nations Children's Fund (UNICEF)

3 United Nations Plaza

New York, NY 10017, USA

Tel : (212) 326-7000

Fax : (212) 888-7465

Telex : 239521

กองทุนเด็กฉุกเฉินระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (United Nations International Children's Emergency Fund) ซึ่งได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1946 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ปัจจุบันคือ UNICEF ซึ่งให้บริการแก่ 128 ประเทศ เนื่องจากความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างปัจจัยด้านชีววิทยากับสังคมเศรษฐกิจ และระหว่างสตรีกับเด็ก UNICEF จึงกลายเป็นผู้สนับสนุนที่สำคัญในการยกระดับสถานภาพของสตรี

โครงการสภาวะแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ

United Nations Environment Programme (UNEP)

Focal Point for Women and the Environment

1889 F Street, N.W.

Washington, D.C. 20006, USA

Tel : (1) (202) 289-8456

Fax : 000-120-237-107-47

Telex : 89-506 UNINFOCEN WSH

สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ

Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)

Senior Coordinator for Refugee Women

Case postale 2500

CH-1211 Geneva 2 Depot

Tel : (41) (22) 739-81 11

Telex : 28741 HCR CH Geneva (Switzerland)

สำนักงานบรรเทาทุกข์และจัดหางานของสหประชาชาติสำหรับผู้ลี้ภัยปาเลสไตน์ในตะวันออกไกล

United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA)

Chief, Office of the Commissioner General

Vienna International Centre

P.O. Box 700

A-1400 Vienna, Austria

Tel : (43) (1) 211310

Fax : (43) (1) 2307487

Telex : 135310 UNRWA A

โครงการอาหารโลก

World Food Programme (WFP)
Policy Development Officer
Office of the Executive Director
Via Cristobo Colombo, 426
00145 Rome, Italy
Tel : (39) (6) 57971
Fax : (39) (6) 57975652
Telex : 626675 WFP

สภาอาหารโลก

World Food Council (WFC)
Senior Economic Affairs Officer
Via delle Terme di Caracalla
00100 Rome, Italy
Tel : (39) (6) 57971
Fax : (39) (6) 5745091
Telex : 610181 FAO I

ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการ พัฒนา

United Nations Centre for Science and
Technology for Development
Associate Economic Officer
1 United Nations Plaza
DC1-1044
New York, NY 10017, USA
Tel : (1) (212) 963-8603
Fax : (1) (212) 963-1267

สถาบันเพื่อการฝึกอบรมและวิจัยแห่ง สหประชาชาติ

United Nations Institute for Training and
Research (UNITAR)
Under-Secretary-General
801 United Nations Plaza
New York, NY 10017, USA
Tel : (1) (212) 963-8621/2
Fax : (1) (212) 697-8660

มหาวิทยาลัยสหประชาชาติ

United Nations University (UNU)
Vice Rector, Programme Division
Toho Seimei Building
15-1 Shibuya 2-chome
Shibuya-ku Tokyo 150, Japan
Tel : (81) (3) 499-2811
Fax : (81) (3) 499-2828
Telex : J25442

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ

Food and Agriculture Organization of the
United Nations (FAO)

Chief, Women in Agricultural Production
and Rural Development Service

Via delle Terme di Caracalla

00100 Rome, Italy

Tel : (39) (6) 57971

Fax : (39) (6) 5146 172

(39) (6) 5797 3152

Telex : 610181 FAO I

**องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และ
วัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ**

United Nations Educational, Scientific and
Cultural Organization (UNESCO)

Co-ordinator for Activities relating to the
Status of Women

7, place de Fontenoy

75700, Paris, France

Tel : (33) (1) 4568 10 00

Fax : (33) (1) 4567 16 90

Telex : 270 602 PARIS

204 461 PARIS

องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ

International Civil Aviation Organization (ICAO)

Chief, External Relations Office

Suite 327

1000 Sherbrooke Street West

Montreal, Quebec H3A 2R2, Canada

Tel : (514) 285-8219

Fax : (514) 288-4772

Telex : 05-24513

องค์การอนามัยโลก

World Health Organization (WHO)

Director

20, avenue Appia

1211 Geneva 27, Switzerland

Tel : (41) (22) 791 21 11

Telex : 41 54 16

ธนาคารโลก

World Bank

Chief, Women in Development Division

1818 H Street, N.W.

Washington, D.C. 20433, USA

Tel : (1) (202) 477-1234

Fax : (1) (202) 477-6391

Telex : RCA 248423

กองทุนการเงินระหว่างประเทศ

International Monetary Fund (IMF)

Director

700 19th Street, N.W.

Washington, D.C. 20431, USA

Tel : (1) (202) 623-7000

Fax : (1) (202) 623-4661

Telex : RCA 248331 IMF UR

สหภาพไปรษณีย์สากล

Universal Postal Union (UPU)

Director-General

Bureau International de l'Union

Postale universelle

Case postale

3000 Berne 15, Switzerland

Tel : (41) (31) 43 22 11

Fax : (41) (31) 43 22 10

Telex : 912761 UPU CH

สหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ

International Telecommunications Union (ITU)

Secretary-General

Palais des Nations

1211 Geneva 20, Switzerland

Tel : (41) (22) 730 51 11

Fax : +(41) (22) 733 72 56

Telex : 42100 UIT CH

องค์การอุตุนิยมวิทยาโลก

World Meteorological Organization (WMO)

Executive Assistant to the Secretary-General

41 avenue Giuseppe-Motta

Geneva, Switzerland

Tel : (41) (22) 730 81 11

Fax : (41) (22) 734 23 26

Telex : 23260

องค์การกิจการทางทะเลระหว่างประเทศ

International Maritime Organization (IMO)

Focal Point for Women-in-Development

4 Albert Embankment

London SE1 7SR, England

Tel : (44) (1) 735 7611

Telex : 23588

องค์การทรัพย์สินทางพิุทธิปัญญาแห่งโลก

World Intellectual Property Organization (WIPO)

Head, Section for Relations with Int'l Organizations

and Promotion of Innovation in Developing

Countries

34 Chemin des Colombettes

1211 Geneva 20, Switzerland

Tel : (41) (22) 730 91 11

Fax : (41) (22) 733 54 28

Telex : 412 912 ompi ch

**กองทุนระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา
เกษตรกรรม**

International Fund for Agriculture Development
(IFAD)

Technical Adviser, Women in Development

Via del Serafico, 107

00142 Rome, Italy

Tel : (39) (6) 54591

Fax : (39) (6) 5043463

Telex : 620330

**องค์การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ
ประชาชาติ**

United Nations Industrial Development Organization
(UNIDO)

Co-ordinator, Unit for Integration of Women in
Industrial Development

P.O. Box 300

Vienna International Centre

A-1400, Vienna, Austria

Tel : (43) (1) 211310

Fax : (43) (1) 232156

Telex : 135612

ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ

International Atomic Energy Agency (IAEA)

Division of Nuclear Power

P.O. Box 100

Vienna International Centre

A-1400 Vienna, Austria

Tel : (43) (1) 23600

Fax : (43) (1) 234564

Telex 1-12645 atom a

**ความตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษี
ศุลกากรและการค้า**

General Agreement on Tariffs and Trade (GATT)

Director, External Relations Division

Centre William Rappard

154, Rue de Lausanne

1211 Geneva 21, Switzerland

Tel : (41) (22) 739 51 11

Fax : (41) (22) 731 42 06

Telex : 412-324 gatt ch

ศูนย์กลางการค้าระหว่างประเทศ

International Trade Centre UNCTAD/GATT (ITC)

External Relations Officer

Palais des Nations

1211 Geneva 10, Switzerland

Tel : (41) (22) 730 01 11

Fax : (41) (22) 733 44 39

Telex : 28 90 52 ITC-CH

สิ่งตีพิมพ์ด้านสตรีของสหประชาชาติ ที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว

รายการต่อไปนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งตีพิมพ์ด้านสตรีที่จัดทำโดยสหประชาชาติ ซึ่งมีหลายรายการที่สามารถแจกจ่ายได้ หรืออาจจัดส่งได้โดยตรงจากหน่วยงานที่ปรากฏต่อไปนี้ อย่างไรก็ตามหนังสือรายการหลักๆ บางรายการถูกจัดจำหน่ายในราคาพิเศษ สำหรับผู้ที่ต้องการข้อมูลเพิ่มเติมอาจติดต่อขอแคตตาล็อกสิ่งตีพิมพ์ของสหประชาชาติได้ที่

United Nations Publications Orders and Inquiries
United Nations

Room DC2-853

2 United Nations Plaza

New York, NY, USA 10017

Tel : (212) 963-8302

Fax : (212) 963-4116

Palais des Nations

CH-1211 Geneva 10

Switzerland

Tel : (41) (22) 734 6011

Fax : (41) (22) 733 3246

United Nations Charter : The Preamble, Article 1, Article 55

Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (DPI/993)

The Nairobi Forward- looking Strategies for the Advancement of Women to the Year

2000 (DPI/926)

Investing in Women : The Focus of the '90s
(UNFPA)

State of World Population 1991 : Choice or Chance (UNFPA)

UNIFEM Annual Reports (UNIFEM)

Women in Development (UNDP)

1989 World Survey on the Role of Women in Development (CSDHA)

The Work of CEDAW 1982-1985 (DAW/CSDHA)

Violence against Women in the Family
(DAW/CSDHA)

A Framework for Training Women Managers in Public Enterprises in Developing Countries
(INSTRAW)

Women, Water, Supply and Sanitation : Multimedia Modular Training Package
(INSTRAW)

Modular Approach to Development of Managerial and Entrepreneurial Skills for Women Managers in Developing Countries
(INSTRAW)

Global Outlook 2000 with integrated information on women (UN)

World Economic Survey 1990 Special Issues Section on the Socio-economic Attainment of Women (DIESA)

United Nations Women's Indicators and

Statistics Database for Microcomputers,
Version 2 (Wistat) (DIESA)

The World's Women, 1970 – 1990 : Trends
and Statistics (Prepared by DIESA in colla-
boration with UNICEF, UNFPA, UNIFEM, DAW,
INSTRAW and UNDP)

ลำดับความสำคัญของสารัตถะด้าน สตรี จากปี ค.ศ. 1991 - 1996

สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้ประกาศให้ปี
ค.ศ. 1975 เป็นปีสตรีสากล และได้รณรงค์ให้
ปีดังกล่าวมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความ
เสมอภาคระหว่างบุรุษและสตรี ให้หลักประกัน
ต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของสตรี และ
ส่งเสริมให้สตรีมีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลต่อสันติภาพ
ของโลก

ดังนั้น ในการประชุมระดับโลกปีสตรีสากล
ณ กรุงเม็กซิโก ซิตี้ เมื่อปี ค.ศ. 1975 ผู้เข้าร่วม
ประชุมได้แสดงจุดยืนอันมั่นคงของตนต่อหลักการ
ที่เป็นมติจากที่ประชุมคือ ความเสมอภาค การ
พัฒนา และสันติภาพ พร้อมทั้งเน้นว่าหลักการ
ทั้งสามประการนี้จะต้องเกิดขึ้นไปพร้อม ๆ กัน
มีอาจแยกประเด็นใดประเด็นหนึ่งออกจากกันได้

การประชุมในปี ค.ศ. 1975 ดังกล่าวนี ถือว่า
เป็น “การเริ่มต้นยุคใหม่” และได้มีการกำหนด
ทศวรรษสตรีสากลแห่งสหประชาชาติขึ้น (ค.ศ.
1976 - 1985) ต่อจากปีสตรีสากล และก็ได้รับ
หลักการ 3 ประการข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของ

ทศวรรษสตรีสากลๆ ด้วย

คณะกรรมการว่าด้วยสถานภาพของสตรี
ได้รับความเห็นชอบให้เป็นผู้จัดลำดับความสำคัญ
ด้านกิจกรรมที่สำคัญในแต่ละปี ระหว่างปี ค.ศ.
1991 ถึงปี ค.ศ. 1996 ดังต่อไปนี้

1991

ความเสมอภาค : สตรีที่อ่อนแอ และสตรี
ผู้อพยพ

การพัฒนา : กลไกระดับชาติ ระดับภูมิภาค
และระดับนานาชาติ เพื่อการผสมผสานสตรีให้เข้า
กับกระบวนการในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ
รวมทั้ง NGOs ด้วย

สันติภาพ : ผู้อพยพ และผู้พลัดถิ่นซึ่งเป็นสตรี
และเด็ก

1992

ความเสมอภาค : ขจัดการเลือกปฏิบัติต่อ
สตรี ทั้งในเชิงพฤตินัยและนิตินัย

การพัฒนา : สตรีกับสิ่งแวดล้อม การผสมผสาน
สตรีเข้ากับกระบวนการในการพัฒนา

สันติภาพ : การมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน
ในความพยายามที่จะส่งเสริมความร่วมมือ
ระหว่างประเทศ สันติภาพ และการลดอาวุธ

1993

ความเสมอภาค : เพิ่มจิตสำนึกของสตรีใน
สิทธิของตน และการรู้กฎหมาย

การพัฒนา : สตรีที่ยากจนรุนแรง การผสมผสาน
บทบาทของสตรีเข้ากับการวางแผนการแห่งชาติ

สันติภาพ : สตรีและกระบวนการสันติภาพ

1994

ความเสมอภาค : การจ่ายค่าแรงงานตามผลงาน รวมถึงการกำหนดระเบียบวิธี เพื่อสร้างมาตรการในการจัดการกับการกดค่าแรง และการทำงานนอกระบบ

การพัฒนา : สตรีในเขตเมือง ปัจจัยด้านประชากร โภชนาการและสุขอนามัยสำหรับสตรี ในการพัฒนา ซึ่งจะรวมถึงการโยกย้ายถิ่นฐาน การบริโภคน้ำ และโรคเอดส์

สันติภาพ : กำหนดมาตรการในการจัดการ

ใช้ความรุนแรงต่อสตรีทั้งในครอบครัวและสังคม

1995

ความเสมอภาค : ความเสมอภาคในการตัดสินใจด้านเศรษฐกิจ

การพัฒนา : ส่งเสริมการรู้หนังสือ การศึกษา และการฝึกอบรม ซึ่งรวมถึงการเพิ่มพูนทักษะด้านเทคโนโลยีด้วย

สันติภาพ : สตรีในกระบวนการตัดสินใจระหว่างประเทศ

เด็กผู้หญิงจะมีอนาคตที่สดใสขึ้นหรือ? เด็กผู้หญิงเหล่านี้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในปี ค.ศ. 2000 หากทุกประเทศทั่วโลกประสบความสำเร็จตามหลักการแห่งยุทธศาสตร์ในโรบีเพื่อความก้าวหน้าของสตรี พวกเขาจะเป็นสตรีรุ่นแรกที่สามารถใช้สิทธิ และได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกับบุรุษ

1996

ความเสมอภาค : การจัดการกำหนดตัวแบบ
เกี่ยวกับสตรีในสื่อมวลชน

การพัฒนา : เด็กและผู้อยู่ในความปกครอง

ของบุคคลอื่น รวมถึงการแบ่งปันความรับผิดชอบ
ในการทำงานและในครอบครัว

สันติภาพ : การศึกษาเพื่อสันติภาพ

หน้าว่าง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ¹ *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women* (DPI/993), United Nations Department of Public Information, November 1989.
- ² Rosalind Miles, *The Women's History of the World*, (London: Palladin, 1990), p. 48.
- ³ Egyptian marriage contract as recorded by Greek historian Diodorus, in Miles, op. cit., p. 49.
- ⁴ Miles, op. cit., chapter 4.
- ⁵ Quoted in Miles, op. cit., pp. 102 and 103.
- ⁶ Fidelis Morgan, *A Misogynist's Sourcebook*, (London: Jonathon cape, 1989), p. 41.
- ⁷ Ibid., p. 183 and p. 47.
- ⁸ George Orwell, *Animal Farm*, 1945, in John Bartlett, *Familiar Quotations*.
- ⁹ *The World's Women: 1970 – 1990: Trends and Statistics*, United Nations, prepared by the Statistical Office of the Department of International Economic and Social Affairs and the Division for the Advancement of Women, New York, 1991, p. 7.
- ¹⁰ *Poor, Powerless and Pregnant*, Population Crisis Committee, Population Briefing Paper No. 20, and Wall chart, Washington D.C., June 1988
- ¹¹ *Literacy: Tool for Empowering Women*, (UN Focus, DPI/1075), United Nations Department of Public Information, New York, 1990, pp. 3 – 4.
- ¹² Review and Appraisal: Part I-General Development. World Conference to Review and Appraise the Achievements of the United Nations Decade for Women, Kenya, July 1985, cited in *The State of the World's Women*, United Nations Department of Public Information, 1985, p. 17.
- ¹³ *1989 World Survey on the Role of Women in Development*, United Nations Office at Vienna, Centre for Social Development and Humanitarian Affairs, New York, 1989. p. 94.
- ¹⁴ Morgan, *A Misogynist's Sourcebook*, op. cit., p. 59.
- ¹⁵ As described by men in Côte d'Ivoire, in a study conducted during the United Nations Decade for Women, *The State of the World's Women*, op. cit., p. 16.
- ¹⁶ Morgan, op. cit., p. 204.
- ¹⁷ Ibid., p. 204.
- ¹⁸ *The State of the World's Women*, United Nations Department of Public Information, New York, 1985. p. 76.
- ¹⁹ *The State of the World Population 1990*, United Nations Population Fund, p. 15.
- ²⁰ *Lawasia*, June 1987, p. 6.
- ²¹ Review and Appraisal, op. cit., cited in *The State of the World's Women*, op. cit., p. 17; *1989 World Survey on the Role of Women in Development*, op. cit., p. 299.
- ²² *Nairobi Forward – looking Strategies for the Advancement of Women*, para. 73, p. 22, in Report of the World Conference to Review and Appraise the Achievements of the United Nations Decade for Women: Equality, Development and Peace, Nairobi, 15 – 26 July 1985, (United Nations publication, Sales No. E.85.IV.10).
- ²³ *1989 World Survey on the Role of Women in Development*, op. cit., p. 93.

- 24 *Nairobi Forward – looking Strategies for the Advancement of Women*, para. 43.
- 25 *1989 World Survey on the Role of Women in Development*, op. cit., p. 93
- 26 *Time Magazine*, New York, 1 April 1991, p. 50.
- 27 *UN Chronicle Perspective*, 1985, p. v.
- 28 *1989 World Survey on the Role of Women in Development*, op. cit., pp. 292 – 293.
- 29 Dr. Nafis Sadik, *Investing in Women: The Focus of the '90s*, United Nations Population Fund, 1989, pp. 9 – 10.
- 30 *Poor, Powerless and Pregnant*, op. cit., p. 3.
- 31 *Engendering Adjustment for the 1990s*, Report of a Commonwealth Expert Group on Women and Structural Adjustment (London: Commonwealth Secretariat, 1989), p. 18.
- 32 *Ibid.*, p. 19.
- 33 *Ibid.*, d. 18.
- 34 *The State of World's Women*, op. cit., p. 12.
- 35 *Ibid.*, p. 14.
- 36 *The World's Women: 1970 – 1990: Trends and Statistics*, op. cit., Table 5.6, p. 75.
- 37 *The State of the World's Women*, op. cit., p. 12.
- 38 Sadik, op. cit., p. 1.
- 39 *Engendering Adjustment for the 1990s*, op. cit., p. 69, and *Africa News*, World Bank, 1 May, 1989. Decimal figures have been rounded to the nearest number.
- 40 *The World's Women: 1970 – 1990*, op. cit., Table 2.10, p. 37.
- 41 *Engendering Adjustment for the 1990s*, op. cit., p. 72.
- 42 *Ibid.*, Table 3.7, p. 84.
- 43 *World Economic Survey 1990*, Department of International Economic and Social Affairs, United Nations, New York, 1990, p. 16.
- 44 *Ibid.*
- 45 *The World's Women: 1970 – 1990*, op. cit., p. 59.
- 46 *1989 World Survey on the Role of Women in Development*, op. cit., pp. 6 and 41.
- 47 *Poor, Powerless and Pregnant*, op. cit., p. 4.
- 48 *Ibid.*
- 49 Sadik, op. cit., p. 3
- 50 *The World's Women: 1970 – 1990*, Table 4.10, p. 61.
- 51 *Poor, Powerless and Pregnant*, op. cit., p. 10.
- 52 *The State of the World Population 1990*, op. cit., p. 1.
- 53 *The World's Women: 1970 – 1990*, op. cit., p. 58.
- 54 *Engendering Adjustment for the 1990s*, op. cit., p. 27.
- 55 *Ibid.*, p. 70.
- 56 Sadik, op. cit., p. 15.
- 57 *WHO Features*, No. 151, November 1990.
- 58 *Ibid.*
- 59 *1989 World Survey on the Role of Women in Development*, op. cit., p. 26.

- ⁶⁰ *Poor, Powerless and Pregnant*, op. cit., p. 3.
- ⁶¹ *Women in Developing Countries: Invisible Victims of the Economic Crisis*, (DPI/1014), United Nations Department of Public Information, November 1989, p. 4.
- ⁶² *Notes for Speakers* (DPI/989), United Nations Department of Public Information, 1989, p. 76.
- ⁶³ *Women 2000, Review and Appraisal 1990*, Division for the Advancement of Women, No. 2, 1990, p. 6.
- ⁶⁴ *Ibid.*
- ⁶⁵ *The New York Times*, 3 May 1991.
- ⁶⁶ *The Guardian*, London, 11 April 1986.
- ⁶⁷ *Poor, Powerless and Pregnant*, op. cit., p. 3; and *World Economic Survey 1990*, p. 15.
- ⁶⁸ *Poor, Powerless and Pregnant*, op. cit., p. 3.
- ⁶⁹ *The State of the World's Women, 1985*, op. cit. p. 14.
- ⁷⁰ *Engendering Adjustment for the 1990s*, op. cit., p. 70.
- ⁷¹ All four examples cited in Rosalind Miles, *The Woman's History of the World* (London: Palladin, 1990), pp. 128–129.
- ⁷² *1990: International Literacy Year*, UNESCO Information Document, June 1989.
- ⁷³ *The State of the World Population 1990*, op. cit., p. 15.
- ⁷⁴ World Bank study, cited in box 2.2, in *Engendering Adjustment for the 1990s*, op. cit., p. 43.
- ⁷⁵ *The State of the World Population 1990*, op. cit., UNFPA, p. 15.
- ⁷⁶ *Engendering Adjustment for the 1990s*, op. cit., p. 18.
- ⁷⁷ *Ibid.*
- ⁷⁸ *The World's Women: 1970–1990*, op. cit., Table 3.5, p. 48.
- ⁷⁹ *Ibid.*, Table 3.6, p. 48.
- ⁸⁰ Mayra Buvinic and Sally W. Yudelman, *Women, Poverty and Progress in the Third World*, Headline Series. No. 289, Summer 1989, p. 14.
- ⁸¹ *Engendering Adjustment for the 1990s*, op. cit., p. 66.
- ⁸² *Ibid.*, Table 3.4, p. 81.
- ⁸³ World Bank, *Africa News*, 1 May 1989.
- ⁸⁴ *Engendering Adjustment for the 1990s*, op. cit., pp. 27–28.
- ⁸⁵ *Ibid.*, Table 3.5, p. 82.
- ⁸⁶ *1989 World Survey on the Role of Women in Development*, op. cit., p. 31.
- ⁸⁷ *Engendering Adjustment for the 1990s*, op. cit., p. 27.
- ⁸⁸ *World Economic Survey 1990*, op. cit., p. 192.
- ⁸⁹ *Literacy: Tool for Empowering Women*, op. cit., p. 2.
- ⁹⁰ *Engendering Adjustment for the 1990s*, op. cit., p. 67.
- ⁹¹ *Literacy: Tool for Empowering Women*, op. cit., p. 1.
- ⁹² *The World's Women: 1970–1990*, op. cit., p. 2.
- ⁹³ *The World's Women: 1970–1990*, op. cit., Table 3.2, p. 46.
- ⁹⁴ *The State of the World's Women*, op. cit., pp. 15–16.

- 95 *Beginning Logic*, 1982, cited in Fidelis Morgan, *A Misogynist's Sourcebook* (London, Jonathan Cape, 1989), p. 60.
- 96 *The World's Women: 1970–1990*, op. cit., Table 3.4, p. 47.
- 97 *Ibid.*, and *Poor, Powerless and Pregnant*, op. cit., p. 5.
- 98 *The New York Times*, 14 March 1990.
- 99 *The World's Women: 1970–1990*, op. cit., Table 3.3, p. 47.
- 100 *The State of the World Population 1990*, op. cit., Social Indicators.
- 101 *World Economic Survey 1990*, op. cit., p. 10.
- 102 Margaret Alic, *Hypatia's Heritage: A History of Women in Science from Antiquity to the Late Nineteenth Century* (London: Women's Press, 1990), pp. 41–42, 44–46.
- 103 *Engendering Adjustment for the 1990s*, op. cit., chap. 2, pp. 35–50.
- 104 Marilyn Waring, *If Women counted*, (San Francisco: Harper and Row Publishers, 1988), pp. 29–30.
- 105 *The World's Women: 1970–1990*: op. cit., p. 83.
- 106 *Ibid.*, p. 85.
- 107 *Ibid.*
- 108 *Women: A World Report*, A New Internationalist Book, (New York: Oxford University Press, 1985), p. 4.
- 109 *Ibid.*, p. 3.
- 110 *The World's Women: 1970–1990*, op. cit., p. 10.
- 111 *Ibid.*, p. 9
- 112 *Ibid.*, p. 10.
- 113 "Gender Planning in the Third World", *World Development*, November 1989, p. 1802.
- 114 Rhodie, *A Global Survey of the Economic, Educational, Social and Political Status of Women*, op. cit., p. 29.
- 115 United Nations Economic Commission for Africa, (E/ECA/REIWD/OAU/4), 1984
- 116 United Nations information kit, World Assembly on Aging, Vienna, 1982.
- 117 *Economic and Social Survey of Asia and the Pacific 1990*, published by the United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, cited in Press Release No. F/103/91, 8 March 1991, at the 47th session of ESCAP, Seoul, Republic of Korea.
- 118 *Women: A World Report*, op. cit., p. 16.
- 119 *Ibid.*, p. 18
- 120 *World Labour Report*, International Labour Organization, Geneva, 1985, p. 203.
- 121 "The Hidden Power of Women", *Development and Cooperation*, German Foundation for International Development, January 1990, p. 12.
- 122 *Women: A World Report*, op. cit., p. 17.
- 123 *Ibid.*, p. 19.
- 124 *Ibid.*, p. 20.
- 125 *World Labour Report*, op. cit., p. 206.
- 126 *Ibid.*

- 127 Ibid.
- 128 *Women: A World Report*, op. cit., p. 23.
- 129 Ibid.
- 130 *Women in Developing Countries: Invisible Victims of the Economic Crisis*, op. cit., p. 3.
- 131 "Video as a Tool in Training and Organizing: Experiences of Video SEWA", *Development*, Journal of the Society of International Development, February 1990.
- 132 *Women in Developing Countries*, op. cit., p. 3.
- 133 World Labour Report, op. cit., p. 206.
- 134 *Poor, Powerless and Pregnant*, op. cit., pp. 6–7.
- 135 *The World's Women: 1970–1990*, op. cit., p. 3.
- 136 Monitoring the Implementation of the Nairobi Forward-looking Strategies for the Advancement of Women, Report presented to the United Nations Commission on the Status of Women (E/CN.6/1991/11), Vienna, February 1991.
- 137 Ibid.
- 138 Sara Rix (ed.), (New York: W. W. Norton, 1988), *The American Woman 1988–1989: A Status Report*.
- 139 Rhodie, op. cit., p. 208.
- 140 Equal Opportunities Commission, London, 1980, as cited in Rhodie, op. cit., p. 43.
- 141 *Christian Science Monitor*, 10 January 1985.
- 142 Rhodie, op. cit., p. 439.
- 143 Ibid., p. 438.
- 144 *Women in Developing Countries*, op. cit., p. 2.
- 145 International Labour Office, Bureau of Statistics, as cited in *Women: A World Report*, op. cit., p. 31.
- 146 *Five Studies on the Situation of Women in Latin America*, United Nations, New York, 1983, p. 170.
- 147 Rhodie, op. cit., p. 358.
- 148 *Women in Economic Activity*, ILO, Geneva, 1986, pp. 66–67.
- 149 Rhodie, op. cit., p. 358.
- 150 Ibid., p. 44.
- 151 Sylvia Hewlett, *A Lesser Life: The Myth of Women's Liberation in the USA*, (New York: Warner Books, 1986), pp. 46–47.
- 152 World Labour Report, op. cit., p. 210.
- 153 Rhodie, op. cit., p. 294.
- 154 Ibid., p. 177.
- 155 Bianca Becalli and Rita Invernizzi, *Women in Non-traditional Jobs, the Italian Case*, Paper presented at the Conference on the Empowerment of Women, Groningen, Sweden, 1984.
- 156 *Department of Employment Gazette*, London, October 1983.
- 157 Andrée Michel (ed.), *Positive Action for the Benefit of Women*, Council of Europe, Strasbourg, 1986, Vol. 3, p. 16.

- 158 *Women at Work*, Trade Unions and Women's Employment, International Labour Organization, Vol. I, Geneva, 1988, p. 45.
- 159 "Women Fighting Discrimination in Jobs and Schooling", *China Reconstructs*, March 1986, p. 35.
- 160 *World Survey: Women in Industrial Development (A/CONF.116/4)*, United Nations, Nairobi, July 1985.
- 161 "On the Global Assembly Line: Women and Multinationals", *Development: Seeds of Change*, April, 1984, pp. 31–32.
- 162 Ibid.
- 163 World Labour Report, op. cit., p. 211.
- 164 Ibid., pp. 211–212.
- 165 *Women at Work*, Vol. 2, ILO, 1987, pp. 34–40.
- 166 Ibid.
- 167 Ibid.
- 168 Ibid.
- 169 Rhodie, op. cit., p. 76.
- 170 Ibid., p. 186.
- 171 David Ziskind, "Labour Law in Latin American Constitutions", *Comparative Labour Law*, University of California, Vol. 6, No. 1, Winter 1984.
- 172 Rhodie, op. cit., p. 186.
- 173 *1989 World Survey on the Role of Women in Development*, op. cit., p. 94.
- 174 Ibid., p. 226.
- 175 Ibid.
- 176 *The World's Women: 1970–1990*, op. cit., Table 6.9, p. 88.
- 177 Rhodie, op. cit., p. 82.
- 178 *Engendering Adjustment for the 1990s*, op. cit., p. 5.
- 179 *The World's Women: 1970–1990*, op. cit., p. 83.
- 180 Ibid.
- 181 *Engendering Adjustment for the 1990s*, op. cit., p. 32.
- 182 Rhodie, *Discrimination Against Women*, op. cit., p. 17.
- 183 *The World's Women: 1970–1990*, op. cit., p. 31.
- 184 Ibid., p. 23.
- 185 Ibid.
- 186 Ibid., p. 6.
- 187 *The New York Times*, 16 May 1991.
- 188 Sir William Blackstone, Commentaries on the Laws of England, cited in Morgan, *A Misogynist's Sourcebook*, op. cit., p. 216.
- 189 Al Bukhari, an Islamic text, cited in Miles, *The Women's History of the World*, op. cit., p. 67.
- 190 Enoch Powell, quoted in Morgan, *A Misogynist's Sourcebook*, op. cit., p. 66.
- 191 *The New York Times*, op. cit.,

- 192 *Women in High – level Political Decision – making: A Global Analysis*, United Nations Expert Group Meeting (EGM/EPPDM/1989/WP.2), August 1989, p. 9.
- 193 Ibid.
- 194 Ibid.
- 195 *Women and Decision – making*, op. cit., p. 9.
- 196 *The World's Women: 1970 – 1990*, op. cit., p. 23.
- 197 *Women in High – level Political Decision – making*, op. cit., p. 11.
- 198 Ibid., p. 7.
- 199 Ibid., p. 11.
- 200 Ibid.
- 201 Rhoodie, op. cit., p. 178.
- 202 *Women in High – level Political Decision – making*, op. cit., p. 13.
- 203 "Benazir Bhutto and the Future of Women in Pakistan", article in *Asian Survey*, May 1990, p. 435.
- 204 Rhoodie, op. cit., P. 34.
- 205 *Women in High – level Political Decision – making*, op. cit., p. 4.
- 206 Ibid., p. 6
- 207 Perdita Huston, *Third World Women Sneak Out*, Praeger, (New York: 1979), p. 106.
- 208 Praeger, *The World's Women: 1970 – 1990*, op. cit., pp. 31 and 32 using as source material the Inter-Parliamentary Union Reports and Document No. 14 (Geneva, 1987) "Distribution of Seats between Men and Women in National Assemblies".
- 209 Rhoodie, op. cit., p. 229.
- 210 Ibid., p. 347.
- 211 Ibid., p. 33.
- 212 Rhoodie, op. cit., p. 330.
- 213 Ibid., p. 32.
- 214 *Time Magazine*, May 19, 1986, as cited in Rhoodie, op. cit., p. 347.
- 215 Ibid., p. 27.
- 216 *Participation of Women in Political Life and in the Decision – making Process*, Inter – Parliamentary Union, Reports and Documents No. 15, International Centre for Parliamentary Documentation, 1988, pp. 30 – 34.
- 217 Ibid., 1988.
- 218 *The Situation of Women in the Political Process in Europe*, Council of Europe, Strasbourg, Vol. I, 1984, p. 70.
- 219 Ibid., p. 68.
- 220 "Peace: Full Participation of Women in the Construction of their Countries and in the Creation of Just Social and Political Systems", *Report of the Secretary – General to the Commission on the Status of Women* (E/CN.6/1989/7), Vienna, January 1989, p. 22.
- 221 "Women and Movement Politics in India", *Asian Survey*, October 1989, p. 943.
- 222 *Women in High – Level Political Decision – Making*, op. cit., p. 16.
- 223 Ibid. p. 17.

- 224 "So You Have to Fight", *Women of the Whole World*, Journal of the Women's International Democratic Federation, March – April 1989, pp. 54 and 55.
- 225 *Women in Politics: Still the Exception?* (UN Focus, DPI/1012), United Nations, Department of Public Information, November 1989.
- 226 *Ibid.*
- 227 Jane S. Jacquette (ed.) *The Women's Movement in Latin America: Feminism and the Transition to Democracy*, (Boston: Unwin Hyman, 1989), p. 150.
- 228 *Ibid.*, p. 76.
- 229 *Ibid.*, p. 78.
- 230 *Women in Politics: Still the Exception?*, op. cit.
- 231 *Ibid.*
- 232 *The Situation of Women in the Political Process in Europe*, Council of Europe, Strasbourg, Vol. II, p. 113.
- 233 *Women at Work*, op. cit., Vol. I, pp. 29 and 38.
- 234 Testimony to the Committee on the Elimination of Discrimination against Women (CEDAW/G/5/Add.1, p. 3, EDAW/G/5/Add.3, p. 5, CEDAW/C/5/Add. 20, p. 3 and CEDAW/C/5/Add.12, p. 12), United Nations.
- 235 *Women at Work*, op. cit., Vol. II, p. 29.
- 236 Rhoodie, op. cit., p. 178.
- 237 "Women in Politics: Finland Leads the Way", United Nations Press Release (UNIS/WOM/358), 22 May 1991.
- 238 *Women in Norwegian Politics*, (Oslo: The Royal Ministry of Foreign Affairs in Cooperation with the Royal Ministry of Consumer Affairs and Government Administration, 1989), p. 9.
- 239 *Ibid.*, p. 10.
- 240 *Women in Politics: Still the Exception?*, op. cit., 1989.
- 241 Lyudmila Gryaznova, *Social and Economic Status of Women in the Byelorussian Soviet Socialist Republic*, p. 6, and Zofia Kuratowska, *Present Situation of Women in Poland*, p. 10. Papers presented at the Regional Seminar on the Impact of Economic and Political Reform on the Status of Women in Eastern Europe and the USSR: The Role of National Machinery, Vienna, 8–12 April 1991.
- 242 Gryaznova, op. cit., p. 8.
- 243 Kuratowska, op. cit., p. 10.
- 244 Miles, *The Women's History of the World*, op. cit., p. 287.
- 245 Nairobi Forward – looking Strategies for the Advancement of Women, in *Report of the World Conference to Review and Appraise the Achievements of the (United Nations) Decade for Women*, op. cit., para. 13, p. 8,
- 246 *The 1989 World Survey on the Role of Women in Development*, defines indirect violence as structural violence "because it refers to institutions and conditions that are based on, create or facilitate the social, economic, political or psychological degradation or exploitation of regions, States, groups or individuals," op. cit., p. 362. It adds: "Injustice and inequality

underpin it and are maintained, if not furthered, by indirect violence. Racism, sexism and pauperization are thus aspects of indirect violence. It breeds distrust and insecurity and helps to reinforce direct violence as a means of resolving conflict.*

- 247 *Nairobi Forward – looking strategies*, op. cit., para. 13, p. 8.
- 248 *Ibid.*, para. 257, p. 60. For a comprehensive analysis of the concept of peace in the Forward-looking Strategies, see Hilka Pietila and Jeanne Vickers, *Making Women Matter: The Role of the United Nations* (London: Zed Books, 1990), pp. 61 – 65.
- 249 John Stuart Mill, *The Subjection of Women*, quoted in *Violence Against Women in the Family*, United Nations, V.89 – 56940, October 1989, p. 11.
- 250 Both proverbs in Morgan, *A Misogynist's Sourcebook*, op.cit., pp. 101 – 102.
- 251 *Violence Against Women in the Family*, op. cit., p. 20.
- 252 *Ibid.*, p. 18.
- 253 *Newsweek*, 16 July 1990.
- 254 *Violence against Women in the Family*, op. cit., p. 19.
- 255 "A Global Struggle against Violence against Women," cited in *Women's International Network News*, Vol. 15, No. 4, Autumn 1989, p. 35.
- 256 *The Times*, London, 15 April 1989.
- 257 *The World's Women, 1970 – 1990*, op. cit., p. 19.
- 258 *Violence Against Women in the Family*, op. cit., p. 17.
- 259 *Women: A World Report*, op. cit., p. 64.
- 260 *Violence against Women in the Family*, op. cit., p. 21.
- 261 *Women: A World Report*, op. cit., p. 64.
- 262 *Violence Against Women in the Family*, op. cit., p. 21.
- 263 Canada: Wife Assault Fact Sheet, Justice Unit, Ontario Women's Directorate, cited in *Women's International Network News*, Autumn 1989, p. 37.
- 264 *Violence Against Women in the Family*, op. cit., p. 24.
- 265 *The Times*, 15 April 1989.
- 266 *Violence Against Women in the Family*, op. cit., p. 11.
- 267 Morgan, op. cit., p. 105.
- 268 Miles, *The Women's History of the World*, op. cit., p. 14.
- 269 Rhodie, *Discrimination Against Women*, op. cit., p. 91.
- 270 *Women: A World Report*, op. cit., p. 65.
- 271 *Domestic Violence against Women: The Hidden Crime* (Un Focus, DPI/1001), Department of Public Information, November 1989, pp. 1 and 2 and Annex: Increasing the Pace of Implementation of the Nairobi Forward – looking Strategies for the Advancement of Women, No. 23, recommendation XXII, in *Women 2000*, No. 2, 1990, p. 27. For a comprehensive in – depth analysis of measures to protect women against domestic violence see *Violence Against Women in the Family*, op. cit., pp. 47 – 106.
- 272 "A Global Struggle against Violence against Women", cited in *Women's International Network News*, p. 35.

- 273 Ibid.
- 274 Ibid.
- 275 "Speak Out Taurai Khulumani" (April–June 1989), by The Women's Action Group, Harare, Zimbabwe, cited in *Women's International Network News*, Autumn 1989, p. 38.
- 276 *Violence Against Women in the Family*, op. cit. p. 98.
- 277 Norman Mailer speech at the University of California, Berkeley, 1972, cited in Morgan, op. cit., p. 94.
- 278 *The Sunday Times*, London, 23 April 1989.
- 279 *The Times*, London, 1 June 1989.
- 280 *The Sunday Times*, London, 23 April 1989.
- 281 *Business Week*, 18 March 1991.
- 282 Ibid.
- 283 *The World's Women: 1970–1990*, op. cit., p. 63.
- 284 *Newsweek*, 16 July 1990.
- 285 FBI statistics, *Newsweek*, 16 July 1990.
- 286 Morgan, *A Misogynist's Sourcebook*, op. cit., p. 78.
- 287 Ibid., p. 153.
- 288 *The New York Times*, 3 December 1991.
- 289 Miles, *A Woman's History of the World*, op. cit. p. 268.
- 290 *The New York Times*, 22 January 1991.
- 291 *Women 2000*, No. 2, 1990, pp. 9–10.
- 292 "The Participation of Women in Promoting International Peace and Cooperation", p. 4, *Women and Peace* kit, Joint United Nations Information Centre/non – governmental organization (JUNIC/ NGO), Programme Group on Women.
- 293 *Women: A World Report*, op. cit., pp. 88–89.
- 294 Nancy Shelley, conference paper for the Australian Women's Education Coalition, in, "The Participation of Women in Promoting International Peace and Co-operation", Part II of the *Women and Peace* kit, p. 7.
- 295 *The World's Women: 1970–1990*, op. cit., p. 36.
- 296 *1989 World Survey on the Role of Women in Development*, op. cit., p. 368.
- 297 "Women and Disarmament", p. 3, from *Women and Peace* kit.
- 298 Final Document, International Conference on the Relationship between Disarmament and Development, para. 14 (A/Conf. 130/2), United Nations, in Introduction to the Subject, p. 5, *Women and Peace* kit.
- 299 "Women and Disarmament", Part V, *Women and Peace* kit, p. 10.
- 300 Ibid., p. 11.

